Agatha Christie

TRYLIKA GALVOSŪKIŲ

Agata Kristi žinoma visame pasaulyje kaip detektyvų karalienė. Visais laikais ir visose šalyse ji buvo ir tebėra labiausiai publikuojama rašytoja. Jos kūrinių, išverstų daugiau kaip į 100 kalbų, tiražus lenkia tik Biblijos ir Šekspyro leidimai. Anglų kalba A. Kristi knygų išleista daugiau kaip milijardas egzempliorių. ▶

AGATA KRISTI

Trylika galvosūkių

LEIDYKLA

UDK 820-3
CH 525

Agatha Christie

The Thirteen Problems

First published in Great Britain by Collins 1932

Iš anglų kalbos vertė ***Birutė Voverienė***

ISSN 1822-7376 ; 44
ISBN 978-9955-740-24-7

TURINYS

Skiriu Leonardui ir Katerinai Vulėjams

1 skyrius

Antradienio vakarų klubas

„Neatskleistos paslaptys“.

Raimondas Vestas išpūtė dūmus ir lėtai, su malonumu pakartojo žodžius:

„Neatskleistos paslaptys“.

Patenkintas apsidairė. Kambarys buvo senoviškas, su plačiomis juodomis sijomis lubose, apstatytas gerais senoviniais baldais. Žvelgė pritardamas. Jis buvo rašytojas, mėgo nepriekaištingą aplinką. Jo tetos Džeinės namas jam visada patiko, kadangi puikiai atitiko tetos asmenybę. Raimondas Vestas pažvelgė į tetą Džeinę, tiesiai sėdinčią šalia židinio dideliame senelio krėsle. Mis Marpl vilkėjo juoda brokato suknele, stipriai suveržta ties liemeniu. Korsažas iš priekio buvo apkraštuotas kaskadomis krintančiais mechlino nėriniais. Mūvėjo juodas nėriniuotas pirštines, juodų nėrinių kepuraitė vainikavo į viršų sukeltus vešlius, sniego baltumo plaukus. Ji mezgė kažką baltą, minkštą ir švelnų. Blausiai mėlynos akys, švelnios ir geros, su romiu malonumu stebėjo sūnėną ir jo svečius. Pirmiausia apžvelgė droviai galantišką Raimondą, tada Džoisę Lemprier, dailininkę, jos trumpai apkirptą juodą galvą ir keistas šviesiai rudai žalias akis, tada rafinuotą, nemažai gyvenimiškos patirties turintį serą Henrį Kliteringą. Kambaryje buvo dar du žmonės: daktaras Penderis, pagyvenęs parapijos dvasininkas, ir misteris Peterikas, advokatas, išdžiūvęs mažaūgis vyras su akiniais, žvelgęs ne pro juos, o virš jų. Apžvelgusi visus šiuos žmones mis Marpl toliau mezgė romiai šypsodamasi.

Misteris Peterikas sausai kostelėjo, – taip jis paprastai pradėdavo savo pastabas.

– Ką jūs sakote, Raimondai? Neatskleistos paslaptys? Na, ir ką jūs apie jas pasakysite?

– Nieko, – tarė Džoisė Lemprier. – Raimondui tiesiog patinka žodžių skambesys ir jis pats, tariantis tuos žodžius.

Raimondas Vestas priekaištingai dėbtelėjo į ją, o ji atsakydama atlošė galvą ir nusijuokė.

– Jis apsimetėlis, argi ne, mis Marpl? – paklausė ji. – Esu tikra, kad jūs tai žinote.

Mis Marpl šyptelėjo jai, bet neatsakė.

– Pats gyvenimas yra neatskleista paslaptis, – oriai tarė dvasininkas.

Raimondas atsilošė kėdėje ir impulsyviu judesiu išmetė cigaretę.

– Aš ne tai turėjau omenyje. Aš nefilosofavau, – tęsė jis. – Aš galvojau apie grynai kasdieniškus dalykus, atsitikimus, kurių niekas niekada neišaiškino.

– Žinau, apie ką tu kalbi, brangusis, – įsiterpė mis Marpl. – Pavyzdžiui, misis Karuters vakar ryte atsitiko keistas dalykas. Ji nusipirko Elioto parduotuvėje dvi pintas rinktinių krevečių. Užėjo dar į dvi parduotuves, o kai grįžo namo, pamatė, kad neturi krevečių. Sugrįžo į tas parduotuves, į kurias buvo užėjusi, tačiau krevetės dingo. Dabar man tai atrodo labai keista.

– Labai abejotina istorija,– pastebėjo seras Henris Kliteringas.

– Žinoma, tai galima įvairiai aiškinti, – atsakė mis Marpl, o juos skruostai paraudo iš susijaudinimo. – Pavyzdžiui, kažkas kitas...

– Miela teta, – įsiterpė Raimondas Vestas linksmai, – aš turėjau omenyje ne tokios rūšies miestelio įvykius. Aš galvojau apie žmogžudystes ir dingimus, – dalykus, apie kuriuos seras Henris, jei norėtų, galėtų pasakoti ištisas valandas.

– Bet svečiuose aš niekada nekalbu apie darbinius reikalus, – kukliai atsakė seras Henris. – Tikrai niekada nepasakoju.

Seras Henris Kliteringas iki šiol dirbo komisaru Skotlend Jarde.

– Manau, yra daugybė žmogžudysčių ir nutikimų, kurių policija niekada neišaiškina, – tarė Džoisė Lemprier.

– Tai faktas, – įsiterpė misteris Peterikas.

– Įdomu, – tarė Raimondas Vestas, – kas iš tikrųjų sėkmingiausiai atskleidžia paslaptis? Įprasta manyti, kad eilinis policijos detektyvas stokoja vaizduotės.

– Taip mano tik neprofesionalai, – sausai atkirto seras Henris.

– Jums iš tiesų reikia globėjo, – šypsodamasi pareiškė Džoisė. – Psichologizavimo sugebėjimais ir vaizduote apdovanoti rašytojai...– ji ironiškai linktelėjo Raimondo pusėn, tačiau jis nereagavo.

– Rašymo menas leidžia suvokti žmogiškąją prigimtį, – rimtai tęsė Raimondas. – Rašytojas įžvelgia motyvus, kurių paprastas žmogus nepastebėtų.

– Žinau, brangusis, tavo knygos labai protingos, – tarė mis Marpl. –Bet ar tu manai, kad žmonės iš tikrųjų tokie nemalonūs, kaip tu juos parodai?

– Mano miela teta, – švelniai tarė Raimondas, – laikykitės savo įsitikinimų. Dieve, sergėk, kad aš kokiu nors būdu sugriaučiau juos.

– Mano nuomone, – tarė mis Marpl raukdama kaktą ir skaičiuodama mezginio akis, – daugelis žmonių nėra nei geri, nei blogi, o paprasčiausiai labai kvaili.

Peterikas vėl sausai kostelėjo.

– Ar jums neatrodo, Raimondai, kad teikiate per daug reikšmės vaizduotei? Vaizduotė pavojingas dalykas, ir mes, teisininkai, žinome tai labai gerai. Reikia

nešališkai išanalizuoti įkalčius, suprasti faktus ir vertinti juos kaip faktus, – tai, man atrodo, vienintelis logiškas metodas surasti tiesą. Remdamasis savo patirtimi pasakyčiau, kad tai vienintelis sėkmingas metodas.

– Na jau! – pasipiktinusi šūktelėjo Džoisė, atlošdama savo juodą galvą. – Galiu lažintis, aš jus visus sutriuškinčiau šiame žaidime. Esu ne tik moteris – ir sakykite ką norite, bet moterys turi tokią intuiciją, kokia neduota vyrams, ir be to, esu menininkė. Įžvelgiu dalykus, kurių jūs nematote. Ir kaip menininkė, esu bendravusi su įvairaus lygio žmonėmis. Pažįstu gyvenimą taip, kaip brangioji mis Marpl vargu ar pažįsta.

– Nežinau šito, mieloji, – tarė mis Marpl. – Tačiau kaimuose kartais pasitaiko labai skausmingų ir pribloškiančių atsitikimų.

– Ar galiu pasisakyti? – įsiterpė daktaras Penderis šypsodamasis. – Šiais laikais madinga menkinti dvasininkus, tačiau mes girdime dalykus, susiduriame su tokiomis žmogaus charakterio pusėmis, kurios yra mįslė aplinkiniam pasauliui.

– Taigi, – ištarė Džoisė, – man atrodo, mes esame gana reprezentatyvi kompanija. Gal įsteikime klubą? Kokia šiandien diena? Antradienis? Pavadintume jį Antradienio vakarų klubu. Rinktumėmės kiekvieną savaitę ir kiekvienas narys iš eilės kitiems pateiktų išspręsti galvosūkį. Kokią nors paslaptingą istoriją, kurią žino iš savo patirties, ir, žinoma, žino jos įminimą. Kiek mūsų yra? Vienas, du, trys, keturi, penki. Mūsų iš tikrųjų turėtų būti šeši.

– Jūs pamiršote mane, brangioji, – įsiterpė mis Marpl, plačiai šypsodamasi.

Džoisė šiek tiek nustebo, tačiau neišsidavė.

– Būtų puiku, mis Marpl, – tarė ji. – Negalvojau, kad jūs žaisite.

– Manau, būtų labai įdomu, – atsakė mis Marpl. – Ypač su tiek protingų džentelmenų. Ko gero, pati nesu protinga, bet tiek metų gyvendamas Sent Meri Mide kiekvienas gali tapti žmogiškosios prigimties žinovu.

– Esu įsitikinęs, kad bendradarbiavimas su jumis bus labai naudingas, – galantiškai tarė seras Henris.

– Kas nori pradėti? – paklausė Džoisė.

– Manau, čia negali būti abejonių, – atsakė daktaras Penderis, – juk mums labai pasisekė, kad su mumis dabar toks įžymus žmogus – seras Henris...

Jis nebaigė sakinio mandagiai linktelėjęs sero Henrio pusėn.

Pastarasis sėdėjo tylėdamas minutę ar dvi, pagaliau atsiduso, nukėlė koją nuo kojos ir pradėjo pasakojimą.

– Man sunkoka išrinkti istoriją, kokios jūs norite, bet, manau, žinau atvejį, kuris atitinka visus reikalavimus. Jūs galėjote aptikti šio atsitikimo atgarsius praėjusių metų laikraščiuose. Laikui bėgant, šis įvykis prisimiršo, liko neįminta paslaptis, bet, kaip kartais pasitaiko, sprendimą aptikau prieš keletą dienų.

Istorija labai paprasta. Trys žmonės susėdo valgyti vakarienės, be kitų patiekalų buvo patiekti konservuoti omarai. Vėlai vakare visi trys sunegalavo, skubiai buvo iškviestas gydytojas. Du iš trijų pasveiko, o trečias mirė.

– A! – pritariamai nutęsė Raimondas.

Kaip jau sakiau, tokie faktai kaip šis, gan įprasti. Buvo konstatuota mirtis apsinuodijus ptomainu*, išduotas mirties liudijimas nurodžius mirties priežastį, ir velionis deramai palaidotas. Tačiau istorija tuo nesibaigė.

Mis Marpl linktelėjo galvą.

– Įtariu, kad sklido kalbos, – tarė ji. – Taip visada būna.

* nuodai, atsirandantys pūvant baltymams

– Privalau dabar apibūdinti šios mažos dramos dalyvius. Vyrą ir žmoną vadinsiu ponais Džonsais, o žmonos kompanionę mis Klark. Ponas Džonsas dirbo vaistus gaminančios firmos komivojažieriumi. Gražus, stambokas vyras, rausvaskruostis, maždaug penkiasdešimties metų. Jo žmona – eilinė moteris, apie keturiasdešimt penkerių metų amžiaus. Kompanionė, mis Klark, apkūni šešiasdešimtmetė, raudonu spinduliuojančiu veidu. Galima sakyti, nė vienas jų nebuvo labai įdomus.

Problemos iškilo gan netikėtai. Ponas Džonsas buvo apsistojęs prieš dieną mažame viešbutyje Birmingeme. Taip jau atsitiko, kad ką tik įdėtą į aplanką neseniai panaudotą sugeriamąjį popierių aptiko kambarinė ir, matyt, neturėdama ką veikti, su veidrodžiu perskaitė atsispaudusius žodžius, kuriuos parašė ponas Džonsas. Po kelių dienų laikraščiuose pasirodė straipsnis apie ponios Džons, valgiusios konservuotų omarų, mirtį, ir kambarinė tada savo bendradarbiams tarnams persakė žodžius, kuriuos ji dešifravo iš sugeriamojo popieriaus: „būdamas visiškai priklausomas nuo savo žmonos....kai ji mirs aš.... šimtus ir tūkstančius...“

Tikriausiai jūs prisimenate neseniai nuskambėjusią bylą apie vyro nunuodytą žmoną. Tereikėjo šiek tiek pakurstyti šios kambarinės vaizduotę. Ponas Džonsas planavo atsikratyti savo žmonos ir paveldėti šimtus tūkstančių svarų! Lyg tyčia, viena tarnaičių turėjo giminių, gyvenusių tame pat mažame miestelyje kaip ir Džonsai. Ji parašė jiems, o šie jai atsakė. Pasirodo, ponas Džonsas buvo labai dėmesingas vietinio gydytojo dukrai, gražiai trisdešimt trejų metų moteriai. Paskalos pradėjo plisti. Vidaus reikalų ministrui buvo įteikta peticija. Daugybė anoniminių laiškų užtvindė Skotlend Jardą, juose Džonsas buvo kaltinamas nužudęs savo žmoną. Dabar galiu pasakyti, kad tada mes galvojome,

jog tai tik plepalai ir paskalos. Bet siekiant nuraminti žmones, buvo išduotas leidimas ekshumacijai. Ir paaiškėjo, kad šis atvejis – vienas iš tų, grindžiamų paplitusiais prietarais, neturinčiais jokio rimto pagrindo, bet netikėtai pasiteisinančiais. Skrodimo metu buvo aptiktas pakankamas arseno kiekis, kad taptų aišku, jog velionė mirė apnuodyta arsenu. Skotlend Jardui teko užduotis kartu su vietos valdžios atstovais išaiškinti kas ir kaip nunuodijo ją arsenu.

– Ak! – įsiterpė Džoisė. – Man jau patinka. Čia tai tikra.

– Žinoma, įtariamuoju tapo vyras. Po žmonos mirties jis gavo palikimą. Ne šimtus tūkstančių, kaip įsivaizdavo viešbučio kambarinė, bet gana solidžią 8000 svarų sterlingų sumą. Be savo atlyginimo, jis neturėjo pinigų, o buvo gan išlaidus, be to, turėjo silpnybę moterims. Kiek galėdami delikačiau ištyrinėjome gandus apie jo atsidavimą daktaro dukteriai, tačiau nors ir paaiškėjo, kad tarp jų vienu metu būta stiprios draugystės, prieš du mėnesius jie išsiskyrė ir neatrodė, kad nuo tada buvo susitikę nors kartą. Daktaras, pagyvenęs tiesmukas ir neįtarus žmogus, buvo priblokštas skrodimo rezultatų. Jis buvęs iškviestas apie vidurnaktį, kai tie trys žmonės susirgo. Iš karto supratęs, kad misis Džons būklė sunki, pasiuntė į savo vaistinę atnešti opiumo tablečių palengvinti skausmą. Nepaisant visų jo pastangų, moteris mirė, bet jis nė kiek neabejojo, kad dėl ko nors apsiriko. Buvo įsitikinęs, kad ji mirė nuo tam tikros botulizmo formos. Vakarienei tą vakarą buvo patiekti konservuoti omarai, salotos, duona su sūriu bei tortas. Deja, omarų neliko nė vieno – visi buvo suvalgyti, o dėžutė išmesta. Jis apklausė jauną tarnaitę, Gladisę Linč. Ji buvo baisiai prislėgta, verkė ir jaudinosi, todėl jam sunkiai sekėsi ją kvosti. Ji vis tvirtino, kad dėžutė nebuvo išsipūtusi, oma-

rai jai atrodė geri ir visiškai tinkami valgyti.

– Tokie buvo faktai, kuriais mes galėjome remtis. Jei Džonsas ir davė savo žmonai arseno, akivaizdu, kad jo negalėjo būti patiekaluose, patiektuose tos vakarienės metu, nes visi trys valgė tą patį maistą. Taip pat, – kitas dalykas, – Džonsas grįžo iš Birmingemo kai vakarienė buvo tiekiama ant stalo, todėl jis negalėjo iš anksto užnuodyti maisto.

– O kaip kompanionė? – paklausė Džoisė, – „apkūni moteris geraširdišku veidu“?

Seras Henris linktelėjo.

– Galiu patikinti, kad mes nepamiršome mis Klark. Tačiau abejotina, kad ji būtų turėjusi motyvą nusikaltimui. Ponia Džons nepaliko jai jokio palikimo ir po darbdavės mirties ji turėjo ieškotis kitos vietos.

– Tuomet reikia ją atmesti, – mąsliai tarė Džoisė.

– Vienas mano inspektorių neužilgo išaiškino esminį faktą, – tęsė seras Henris. – Po vakarienės tą vakarą Džonsas nulipo į virtuvę ir pareikalavo dubenėlio ryžių nuoviro savo žmonai, kuri skundėsi prasta savijauta. Jis palaukė, kol Gladisė Linč paruošė jį, ir tada pats nunešė į žmonos kambarį. Reikia pripažinti, kad tai ir nulėmė bylos eigą.

Advokatas linktelėjo.

– Motyvas, – tarė jis lenkdamas pirštus. – Galimybė. Būdamas farmacinės firmos komivojažieriumi jis galėjo lengvai prieiti prie nuodų.

– Ir silpnos moralės žmogus, – įsiterpė dvasininkas.

Raimondas Vestas įsmeigė žvilgsnį į serą Henrį.

– Kažkur čia slypi gudrybė, – tarė jis. – Kodėl jūs jo nesuimate?

Seras Henris nusišypsojo kreiva šypsena.

– Tai ir yra šios bylos nesėkmingoji dalis. Iki

šiol ėjosi sklandžiai, bet čia susidūrėme su kliūtimis. Džonsas nebuvo suimtas, kadangi per apklausą mis Klark pasakė, kad visą dubenėlį ryžių nuoviro išgėrė ji, o ne misis Džons. Kaip buvo įpratusi, ji nuėjo į ponios Džons kambarį ir rado ją sėdinčią ant lovos, o dubenėlis su ryžių nuoviru stovėjo šalia jos.

– Man truputį negera, Mile, – tarė ji. – Taip man ir reikia už tai, kad vakare prisivalgiau omarų. Prašiau Alberto atnešti man dubenėlį ryžių nuoviro, bet dabar jo jau nebenoriu.

– Gaila, – pasakė mis Klark, – jis puikiai pagamintas, be gumulėlių. Gladisė iš tikrųjų puiki virėja. Nedaugelis merginų šiais laikais sugebėtų gerai paruošti ryžių nuovirą. Su malonumu jį išgerčiau – aš tokia alkana.

– Ko gero, tu vėl kvailiojai, – tarė ponia Džons.

– Turėčiau paaiškinti, – pakeitė temą seras Henris, – mis Klark, išsigandusi savo didėjančio svorio, naudojo tam tikrą metodą, populiariai vadinamą „dieta“.

– Tau tai nesibaigs geruoju, Mile, tikrai, – įtikinėjo ponia Džons. – Jei Dievas sutvėrė tave apkūnia, jis norėjo, kad tokia būtum. Išgerk šį nuovirą. Tau bus tik į naudą.

Ir mis Klark nedelsdama ištuštino dubenį. Taigi, jūs matot, kad mūsų argumentai prieš vyrą sudūžta į šipulius. Paprašytas paaiškinti žodžius ant sugeriamojo popieriaus, Džonsas noriai paaiškino. Laišką jis rašė Australijoje gyvenančiam broliui, kuris prašė jo pinigų. Jis atsakęs, jog yra visiškai priklausomas nuo savo žmonos. Jei jo žmona mirtų, jam liktų pinigai ir jis galėtų pagelbėti broliui. Apgailestavo negalįs padėti ir pridūrė, kad pasaulyje šimtai ir tūkstančiai žmonių yra tokios pat apgailėtinos padėties.

– Ir taip versija sudužo į šipulius? – paklausė daktaras Penderis.

– Ir taip versija sudužo į šipulius, – rimtai atsakė seras Henris. – Negalėjome rizikuoti ir suimti Džonso neturėdami prieš jį jokių įkalčių.

Įsivyravo tyla, kurią nutraukė Džoisė:

– Ir tai viskas, ar ne?

– Taip buvo prieš metus. Dabar teisingas sprendimas yra Skotlend Jardo rankose, ir po dviejų ar trijų dienų jūs tikriausiai perskaitysite apie tai laikraščiuose.

– Teisingas sprendimas, – mąsliai pakartojo Džoisė. – Įdomu. Pagalvokime visi penkias minutes ir tada pasisakykime.

Raimondas Vestas linktelėjo ir užfiksavo laiką žvilgtelėjęs į savo laikrodį. Kai penkios minutės praėjo, jis pažvelgė į daktarą Penderį.

– Ar jūs kalbėsite pirmas? – paklausė.

Senukas papurtė galvą:

– Turiu prisipažinti, esu absoliučiai sutrikęs. Negaliu galvoti nieko kita, tik kad vyras yra kaltas, tačiau, kaip jis tai padarė, neįsivaizduoju. Galiu tik spėti, kad jis davė jai nuodų, bet kokiu būdu, dar neatskleista, ir kaip tiesa išaiškėjo praėjus tiek laiko, neįsivaizduoju.

– Džoise?

– Kompanionė! – išrėžė Džoisė. – Visada kompanionės! Iš kur mes žinome, kokią priežastį ji galėjo turėti? Tai, kad ji buvo sena, apkūni ir bjauri, neįrodo, kad ji pati nebuvo įsimylėjusi Džonso. Ji galėjo nekęsti žmonos dėl kokių nors kitų priežasčių. Įsivaizduokite esą kompanionais, – visada turite būti malonūs, pritarti, užgniaužti, tramdyti savo jausmus. Vieną dieną ji nebegalėjo to daugiau pakęsti ir nužudė ją. Ji tikriausiai įdėjo arseną į dubenėlį su ryžių nuoviru, ir visa istorija apie tai, kad pati jį išgėrusi, yra melas.

– Pone Peterikai?

Advokatas sunėrė rankų pirštus.

– Nenorėčiau pasisakyti. Apie šiuos faktus aš nenorėčiau kalbėti.

– Bet jūs turite, pone Peterikai, – įtikinėjo Džoisė. – Jūs negalite atidėti nuosprendžio ir pasakyti „be išankstinio nusistatymo“ nepažeisdamas taisyklių. Jūs privalote žaisti žaidimą.

– Remiantis faktais, – nusileido misteris Peterikas, – atrodo, nieko negalima pasakyti. Tai mano asmeninė nuomonė, nes, deja, esu matęs tiek daug panašių atvejų, kai vyras būdavo kaltas. Vienintelis paaiškinimas, remiantis faktais, atrodo, būtų tai, kad mis Klark dėl vienokių ar kitokių priežasčių sąmoningai jį apsaugojo. Jie galėjo sudaryti tam tikrą finansinį susitarimą. Jis galėjo suvokti būsiąs įtariamas, o ji, numatydama varganą ateitį, galėjo už solidžią sumą sutikti pasakyti, kad pati išgėrė nuovirą. Jei taip ir buvo, tai buvo labai neįprastas atvejis. Iš tikrųjų, labai neįprastas atvejis.

– Nesutinku su jumis visais, – paprieštaravo Raimondas. – Jūs pamiršote vieną svarbų veikėją šioje istorijoje. *Gydytojo dukterį*. Pateiksiu jums savą šios istorijos versiją. Konservuoti omarai buvo sugedę. Tai paaiškina apsinuodijimo simptomus. Buvo iškviestas gydytojas. Jis pamato, kad ponia Džons, kuri suvalgė daugiau omarų nei kiti, kenčia nuo didelių skausmų, ir, kaip jūs sakėte mums, jis pasiunčia kažką atnešti opiumo tablečių. Jis neina pats, jis pasiunčia kitą. Kas paduos pasiuntiniui tabletes? Žinoma, jo duktė. Greičiausiai, ji ir ruošia jam vaistus. Ji įsimylėjusi Džonsą ir tuo metu blogiausi jos prigimties instinktai sukyla, ji suvokia, kad mylimojo išlaisvinimas – jos rankose. Tabletės, kurias ji paduoda, yra grynas baltasis arsenas. Toks mano sprendimas.

– O dabar, sere Henri, kalbėkite jūs, – nekantriai tarė Džoisė.

– Sekundėlę, – atsakė seras Henris – Mis Marpl

dar nekalbėjo.

Mis Marpl liūdnai lingavo galvą.

– Brangieji, brangieji, – sumurmėjo ji, – aš pamečiau dar vieną akį, – taip buvau susidomėjusi šia istorija. Liūdna istorija, labai liūdna istorija. Ji primena man senąjį misterį Hargreivą, gyvenusį Maunte. Jo žmonai niekada nekilo nė mažiausio įtarimo, kol jis nepasimirė, palikęs visus savo pinigus moteriai, su kuria, kaip vėliau paaiškėjo, gyveno ir susilaukė penkių vaikų. Ji vienu metu dirbo pas juos kambarine. „Tokia miela mergina, – visada sakydavo ponia Hargreiv, – visiškai gali pasitikėti, kad kasdien apvers čiužinius, – žinoma, išskyrus penktadienį." O senasis Hargreivas išlaikė šią merginą netoliese esančiame miestelyje, o pats toliau ėjo bažnyčios seniūno pareigas ir kiekvieną sekmadienį visus apeidavo su lėkštele.

– Mano miela teta Džeine, – nekantriai įsiterpė Raimondas, – ką bendra turi seniai miręs Hargreivas su šiuo atveju?

– Ši istorija iš karto man jį priminė, – atsakė mis Marpl. – Faktai labai panašūs, argi ne? Manau, ta vargšė mergaitė prisipažino dabar ir todėl jūs sužinojote tiesą, ar ne, sere Henri?

– Kokia mergaitė? – paklausė Raimondas. – Mano brangi teta, apie ką jūs kalbate?

– Apie tą vargšę, Gladisę Linč, žinoma, – tą, kuri baisiai jaudinosi, kai gydytojas su ja kalbėjosi, ir kuri dar jaudinsis, vargšelė. Tikiuosi, kad tas nedorėlis Džonsas bus pakartas už tai, kad privertė tą vargšelę tapti žudike. Tikriausiai ją, vargetą, taip pat pakars.

– Manau, mis Marpl, kad jūs truputį klystate, – pradėjo Peterikas, tačiau mis Marpl užsispyrusi pakratė galvą ir pažvelgė skersai į serą Henrį.

– Aš teisi, ar ne? Man tai atrodo akivaizdu. Šimtai ir

tūkstančiai – ir tortas – manau, to negalima nesuprasti.

– Kokie dar „tortas, šimtai, ir tūkstančiai"? – sušuko Raimondas.

Teta atsisuko į jį.

– Virėjai beveik visada deda ant tortų, brangusis, – aiškino ji, – mažyčius rausvus ir baltus cukrinius saldainėlius*.

– Žinoma, kai išgirdau, kad jiems vakarienei buvo patiektas tortas ir kad vyras rašė kažkam apie šimtus ir tūkstančius, aš sugretinau šiuos du dalykus. Tai štai kur buvo arsenas – tuose saldainiuose. Jis juos paliko merginai ir liepė uždėti ant torto.

– Bet tai neįmanoma, – užprotestavo Džoisė. – Jie visi valgė tortą.

– O, ne, – paneigė mis Marpl, – kompanionė laikėsi dietos, kaip prisimenate. Niekada nevalgysite tokio dalyko kaip tortas, jei laikotės dietos. O Džonsas, mano manymu, tiesiog nukrapštė saldainius nuo savo torto gabalo ir paliko ant lėkštės. Tai buvo protinga idėja, bet šėtoniška.

Visi įsistebeilijo į serą Henrį.

– Keista, – lėtai pradėjo seras Henris, – bet mis Marpl pavyko atspėti tiesą. Džonsas, kaip sakoma, suvedžiojo merginą. Ji buvo pasiryžusi beveik viskam. Jis norėjo atsikratyti žmonos ir pažadėjo vesti Gladisę, kai jo žmona mirs. Jis įdėjo nuodų į saldainius ir atidavė jai, nurodęs, kaip juos panaudoti. Gladisė Linč mirė prieš savaitę. Jos kūdikis mirė jai gimdant, o Džonsas paliko ją dėl kitos moters. Mirdama Gladisė papasakojo tiesą.

Keletą minučių tvyrojo tyla, kurią nutraukė Raimondas:

---

* hundreds and thousands – smulkūs spalvoti saldainiai tortui puošti

– Gerai, teta Džeine, vienas taškas jūsų naudai. Neįsivaizduoju, kaip, po galais, jums pasisekė atspėti tiesą. Man niekada nebūtų atėję į galvą, kad su šia byla yra susijusi mažoji virtuvės tarnaitė.

– Ne, mielasis, – tarė mis Marpl, – jūs tiesiog nepažįstate gyvenimo taip, kaip aš. Džonso tipo žmogus – vulgarus ir linksmas. Išgirdusi, kad tuose namuose buvo simpatiška jauna mergina, supratau, kad jis nebūtų palikęs jos ramybėje. Visa tai labai pribloškiantys ir skausmingi dalykai, todėl nelabai malonu apie tai kalbėti. Negaliu apsakyti, koks smūgis tai buvo misis Hargreiv, o miesteliui – devynios dienos kalbų.

2 skyrius

Astartės šventykla

– Daktare Penderi, o ką jūs ketinate mums papasakoti?

Senasis dvasininkas šyptelėjo.

– Mano gyvenimas prabėgo ramiose vietose, – pradėjo jis, – todėl jis nebuvo kupinas įvykių. Tačiau kartą, kai buvau jaunas, man teko patirti keistą ir tragišką atsitikimą.

– Ak! – šūktelėjo Džoisė Lemprier paskatindama.

– Niekada to nepamiršiu, – tęsė dvasininkas. – Mane tuo metu tai stipriai sukrėtė, ir šiandien nesunkiai galiu prisiminti ir vėl pajusti tą baimę ir siaubą, kai pamačiau kaip be jokių regimų ginklų nužudomas žmogus.

– Jūs keliate man šiurpą, Penderi, – pasiskundė seras Henris.

– Ir man, kaip jūs sakote, šiurpu, – atsiliepė Penderis. – Nuo tada aš niekada nesijuokiu iš žmonių, kurie vartoja žodį „atmosfera“. Yra toks dalykas. Yra tokių vietų, kuriose ypatingai jaučiamas gerųjų ar piktųjų jėgų galios poveikis.

– Tas dvaras, vadinamas „Po maumedžiais“, – nelaiminga vieta, – įsiterpė mis Marpl. – Senasis misteris Smitersas neteko visų savo pinigų ir turėjo jį palikti, tada Karsleikai perėmė dvarą, ir Džonis Karsleikas nukrito nuo laiptų ir susilaužė koją, o misis Karsleik susirgo ir turėjo išvykti į Pietų Prancūziją gydytis, dabar gi jis atiteko Bardenams ir aš girdėjau, kad vargšą misterį Bardeną reikės nedelsiant operuoti.

– Mano nuomone, apie tokius dalykus išgalvota per daug prietarų, – pastebėjo Peterikas. – Per daug žalos padaryta nuosavybei paskelbus kvailus straipsnius

ir nerūpestingai juos išplatinus.

– Aš pažinojau vieną ar du „vaiduoklius“, labai energingas asmenybes, – sukikeno seras Henris.

– Manau, – nutraukė juos Raimondas, – mes turėtume leisti daktarui Penderiui pasakoti savo istoriją.

Džoisė atsistojo ir išjungė dvi lempas. Kambarį apšvietė tik žybčiojanti židinio liepsna.

– Atmosfera, – paaiškino ji, – dabar galima tęsti.

Daktaras Penderis jai nusišypsojo, atsilošė kėdėje, nusiėmė pensnė ir ramiu, paskendusiu prisiminimuose balsu pradėjo savo istoriją.

– Nežinau, ar kas nors iš jūsų žino Dartmurą. Vieta, apie kurią aš pasakosiu, yra Dartmuro pasienyje. Ten stūksojo žavingas dvaras, jis buvo parduodamas, tačiau net keletą metų neatsirado pirkėjų. Žiemą aplink buvo gan plika, tačiau vaizdas nuostabus, pats dvaras kiek keistokas ir originalus. Jį nupirko Heidonas, – seras Ričardas Heidonas. Pažinojau jį nuo koledžo laikų, ir nors nesimatėme keletą metų, seni draugystės saitai išliko, todėl, gavęs pakvietimą, su malonumu sutikau atvykti į „Tyliąją giraitę“, – taip vadinosi jo įsigytas dvaras.

Į pobūvį susirinko nedaug svečių: Ričardo pusbrolis Eliotas Heidonas, ledi Manering su išblyškusia, beveik nepastebima dukterimi Violeta, kapitonas Rodžersas su žmona, abu aistringai mėgę jodinėti, vėjo nugairinti žmonės, gyvenantys tik dėl arklių ir medžioklės, jaunasis daktaras Saimondsas ir mis Diana Ešli. Šiek tiek apie ją buvau girdėjęs. Jos nuotraukos dažnai pasirodydavo aukštuomenės laikraščiuose, ji buvo viena žinomiausių sezono gražuolių. Išvaizda nepaprastai įspūdinga: tamsi ir aukšta, nuostabi oda, vienodo blyškiai kreminio atspalvio, įžambios, pusiau primerktos akys, pikantiškų

rytietiškų bruožų veidas. Jos balsas taip pat buvo nuostabus, – gilių tonų, panašus į varpelį.

Iš karto supratau, kad mano draugas Ričardas Heidonas labai ja susižavėjęs, ir spėjau, kad šis pobūvis buvo surengtas tik dėl jos. Jos jausmų įspėti negalėjau. Ji buvo labai kaprizinga. Vieną dieną kalbėjosi tik su Ričardu, nepastebėdama nieko kito aplinkui, vėliau pasirinko jo pusbrolį Eliotą ir net nematė, jog egzistuoja toks Ričardas, o dar po kiek laiko kerinčiai šypsojosi tyliajam ir droviajam daktarui Saimondsui.

Kitą rytą po mano atvykimo šeimininkas aprodė visą dvarą. Namas pats savaime buvo niekuo neišsiskiriantis, geras solidus pastatas iš Devonširo granito. Pastatytas atlaikyti laiko ir aplinkos poveikį. Jis buvo neromantiškas, bet labai jaukus. Pro langus matėsi Muro panorama, daugybė banguotų kalvų, kurias vainikavo vėjų nugairintos uolėtos viršukalnės.

Arčiausiai mūsų esančios viršukalnės šlaite matėsi daug olų, vėlyvojo akmens amžiaus reliktų. Ant kitos kalvos buvo pilkapis, neseniai kasinėtas, jame buvo rasta bronzinių įnagių. Heidonas domėjosi kasinėjimais, todėl pasakojo mums apie radinius labai emocingai, su dideliu entuziazmu. Jis aiškino, kad šiose vietose ypatingai daug praeities reliktų.

– Čia galima rasti Neolito gyventojų, druidų, romėnų ir netgi ankstyvųjų finikiečių pėdsakų. O ši vietovė pati įdomiausia, – tarė jis. – Jums žinomas dvaro pavadinimas – „Tylioji giraitė". Taigi, aišku, nuo ko kilo jo pavadinimas.

Jis parodė ranka. Ta krašto dalis buvo gan plika: uolos, viržiai, šakiai, bet maždaug už šimto jardų nuo namo augo tankus miškelis.

– Tai labai senų laikų reliktas, – pasakojo Heidonas. – Nunykę medžiai buvo atsodinti, stengiantis išlaikyti

ankstesnę giraitės formą, tikriausiai, menančią finikiečių naujakurių laikus. Eime, pasižiūrėsite iš arčiau.

Visi nusekėme paskui. Kai įėjome į giraitę, mane apėmė keistas prislėgtumo jausmas. Manau, įtakos turėjo tyla. Atrodė, kad nė vienas paukštis nesuko ten lizdo. Tvyrojo tuštumos ir siaubo nuojauta. Pamačiau, kad Heidonas žiūri į mane smalsiai šypsodamasis.

– Jaučiate ką nors čia, Penderi? – paklausė. – Priešiškumą? Nerimą?

– Man čia nepatinka, – atsakiau ramiai.

– Jūsų teisė. Tai senovinė jūsų tikėjimo priešų tvirtovė. Tai Astartės giria.

– Astartės?

– Astartės arba Ištar, ar Aštoret, ar kaip jūs ją bepavadintumėt. Man labiausiai patinka finikiečių duotas vardas Astartė. Yra viena gerai žinoma Astartės giraitė šioje šalyje – Šiaurėje, pasienyje. Neturiu įrodymų, bet manau, kad čia irgi tikra ir autentiška Astartės giraitė. Čia, tarp tankių medžių eilių buvo atliekamos šventos apeigos.

– Šventos apeigos, – sumurmėjo Diana Ešli. Jos žvilgsnis buvo svajingas. – Kokios jos buvo?

– Remiantis atsiliepimais – nelabai padorios, – atsakė kapitonas Rodžersas garsiai, šaižiai nusijuokdamas. – Manau, labai pikantiškos.

Heidonas nekreipė į jį dėmesio.

– Giraitės centre turi būti šventykla, – tęsė jis. – Šventyklos pasistatyti neišgalėjau, bet leidau sau įgyvendinti nedidelę savo fantaziją.

Tuo metu mes išėjome į nedidelę aikštelę tarp medžių. Viduryje buvo kažkoks panašus į altaną statinys iš akmens. Diana Ešli klausiamai žvilgtelėjo į Heidoną.

– Vadinu ją „šventykla“, – tarė jis. – Tai Astartės šventykla.

Jis pasuko link to statinio. Viduje, ant neapdailinto juodmedžio piliorіaus stovėjo keista moters su pusmėnulio ragais, sėdinčios ant liūto, skulptūra.

– Finikiečių Astartė, – paaiškino Heidonas, – Mėnulio deivė.

– Mėnulio deivė! – sušuko Diana. – O, surenkime šiąnakt orgiją. Apsirenkime maskaradiniais kostiumais. Ateisime čia šviečiant mėnuliui ir surengsime apeigas Astartės garbei.

Aš instinktyviai kilstelėjau ranką, ir Eliotas Heidonas, Ričardo pusbrolis, greitai atsisuko į mane.

– Jums visa tai nepatinka, tėve? – paklausė jis.

– Ne, – atsakiau rimtai, – nepatinka.

Jis pažvelgė į mane smalsiai.

– Bet juk tai tik kvailiojimas. Dikas negali žinoti, ar čia tikrai šventoji giraitė. Tai tik jo fantazijos. Jis mėgsta pafantazuoti. Kita vertus, jei tai būtų ....

– Būtų kas?

– Na, – nusijuokė jis nesmagiai. – Juk jūs netikite tokiais dalykais, ar ne? Jūs dvasininkas.

– Nesu tikras, kad kaip dvasininkas neturėčiau tuo tikėti.

– Tačiau tokios rūšies dalykai jau išnykę ir užmiršti.

– Nesu tuo įsitikinęs, – pasakiau susimąstęs. – Žinau tik viena: nesu ypatingai jautrus aplinkai, tačiau įėjęs į šią giria pajutau keistą poveikį – blogio ir grėsmės atmosferą aplink.

Jis žvilgtelėjo neramiai per petį.

– Taip, – čia kažkaip keista. Žinau, ką norite pasakyti, bet manau, kad tik mūsų vaizduotė sukelia tokius jausmus. Ką tu pasakysi, Saimondsai?

Gydytojas patylėjo porą minučių prieš atsakydamas ir tada tarė tyliai:

– Man tai nepatinka. Negaliu jums pasakyti, kodėl. Bet šiaip ar taip, man tai nepatinka.

Tuo metu prie manęs priėjo Violeta Manering.

– Nekenčiu šitos vietos, – ištarė. – Nekenčiu! Eikime iš čia.

Mes pasukome iš girios, o kiti nusekė paskui mus. Tik Diana Ešli užtruko. Atsigręžiau ir pamačiau ją stovinčią priešais stabą, įdėmiai žvelgiančią į jį.

Diena buvo neįprastai šilta ir puiki, ir Dianos pasiūlymas surengti tą vakarą maskaradą visiems labai patiko. Kaip paprastai, tądien girdėjosi kažkieno juokas, kiti šnabždėjosi, paslapčia kažkas kažką siuvo, o kai mes visi vakare išėjome apsirengę maskaradiniais kostiumais, pasigirdo nuostabos šūksniai. Rodžersas ir jo žmona buvo Neolito laikų gyventojai, apgailestavę neturį židinio kilimėlių. Ričardas Heidonas skelbėsi esąs finikiečių jūrininkas, o jo pusbrolis buvo plėšikų vadas, daktaras Saimondsas – vyriausiasis virėjas, ledi Manering – ligoninės slaugė, o jos duktė – čerkesė vergė. Aš buvau persirengęs vienuoliu, tiesa, truputį per šiltai. Diana Ešli nulipo žemyn ir kažkiek mus nuvylė, nes buvo įsisupusi į beformį juodą domino.

– Nepažįstamoji, – prisistatė ji gracingai. – Štai kas aš. O dabar, dėl dievo meilės, eikime vakarieniauti.

Po vakarienės mes išėjome į lauką. Buvo nuostabus vakaras, šiltas ir ramus, kilo mėnulis.

Grožėjomės, šnekučiavomės ir laikas bėgo pakankamai greitai. Praėjo gal kokia valanda, kol mes pastebėjome, kad nėra Dianos Ešli.

– Ji, aišku, nenuėjo miegoti, – nusprendė Ričardas Heidonas.

Violeta Manering papurtė galvą.

– O, ne, – tarė ji. – Mačiau ją einančią ta kryptimi prieš ketvirtį valandos, – ji rodė giraitės pusėn,

juoduojančios ir paslaptingos mėnulio šviesoje.

– Ką ji vėl sugalvojo? – stebėjosi Ričardas Heidonas, – Ką nors šėtoniška, prisiekiu. Eikim ir pasižiūrėkim!

Mes visi išėjome būriu, spėliodami, ką sugalvojo mis Ešli. Jaučiau keistą nenorą peržengti tą blogą lemiančią tamsią medžių juostą. Atrodė, kažkas stipresnis už mane traukia mane atgal ir ragina neiti. Labiau negu bet kada buvau įsitikinęs, kad tai negera vieta. Manau, kai kurie iš mūsų jautėsi panašiai kaip ir aš, nors ir nenorėjo to pripažinti. Medžiai augo taip tankiai, kad mėnulio šviesa negalėjo pro juos prasiskverbti. Aplink girdėjosi įvairiausi tylūs šnaresiai, šnabždesiai ir atodūsiai. Įspūdis buvo nepaprastai klaikus, todėl sutarėme eiti šalia vienas kito.

Staiga išėjome į atvirą aikštelę giraitės vidury ir sustojome apstulbę, žvelgdami į stovinčią prie šventyklos slenksčio svyruojančią figūrą, standžiai apvyniotą permatomu audeklu, su dviem pusmėnulio formos ragais, kyšančiais iš tamsios plaukų kupetos.

– Dieve! – šūktelėjo Ričardas Heidonas, o ant jo kaktos pasirodė prakaito lašai.

Violeta Manering suriko:

– Bet juk tai Diana! Ką ji padarė su savimi? O, ji atrodo kažkaip keistai!

Figūra ant slenksčio pakėlė rankas. Ji žengė žingsnį ir prakalbo aukštu maloniu balsu.

– Esu Astartės vaidilutė, – užniūniavo ji. – Saugokitės ir nesiartinkite prie manęs, nes aš laikau rankoje mirtį.

– Nekalbėk šitaip, brangioji, – prašė ledi Manering. – Tu gąsdini mus.

Heidonas puolė prie jos:

– Dieve, Diana! – sušuko jis. – Tu nuostabi!

Mano akys jau priprato prie mėnulio šviesos ir

mačiau daug aiškiau. Kaip ir sakė Violeta, Diana atrodė kitokia. Jos veidas buvo labiau rytietiškas, akys daug didesnės, jose atsispindėjo kažkoks žiaurumas, o lūpos keistai šypsojosi, – niekada nebuvau matęs jos taip šypsantis.

– Saugokis! – sušuko ji įspėdama. – Nesiartink prie deivės. Jei kas nors mane palies, mirs.

– Tu nuostabi, Diana, – šaukė Heidonas, – tačiau liaukis. Šiaip ar taip, man tai nepatinka.

Jis ėjo prie jos per žolę, ji ištiesė ranką lyg stabdydama.

– Sustok! – suriko ji. – Dar žingsnis, ir aš sutriuškinsiu tave Astartės burtų galia.

Ričardas Heidonas nusijuokė ir pagreitino žingsnį, bet atsitiko keistas dalykas. Jis susvyravo valandėlę, o tada krito galva į priekį. Nebeatsikėlė, liko gulėti kniūbsčias.

Staiga Diana pradėjo isteriškai kvatotis. Tai buvo keistas, siaubingas juokas, pervėręs laukymės tylą.

Keikdamasis, Eliotas puolė į priekį.

– Negaliu šito pakęsti, – šaukė jis, – kelkis, Dikai, stokis.

Tačiau Ričardas Heidonas gulėjo, kur nukritęs. Eliotas Heidonas pribėgo prie jo, priklaupė ir atsargiai apvertė. Pasilenkęs stebėjo veidą.

Tada staigiai atsistojo ir stovėjo truputį svyruodamas.

– Daktare, – pakvietė jis, – daktare, dėl Dievo meilės, prieikite. Aš – aš manau, jis negyvas.

Saimondsas pribėgo, o Eliotas lėtai grįžo prie mūsų. Jis kažkaip keistai žiūrėjo į savo delnus.

Tą sekundę pasigirdo laukinis Dianos riksmas:

– Aš jį nužudžiau! – šaukė ji. – O, mano Dieve! Aš nenorėjau, bet aš jį nužudžiau.

Ji nualpo ir susmukusi nukrito ant žolės.

Staiga suriko misis Rodžers:

– Eikime iš šitos baisios vietos, – čia mums gali nežinia kas nutikti. O, tai siaubinga!

Eliotas apglėbė ranka mano pečius.

– To negali būti, – sumurmėjo jis. – Sakau jums, to negali būti. Žmogaus negalima nužudyti tokiu būdu. Tai priešinga prigimčiai.

Bandžiau jį nuraminti.

– Tai galima paaiškinti, – pasakiau. – Tikriausiai, jūsų pusbrolio buvo silpna širdis. Šokas ir susijaudinimas...

Bet jis pertraukė mane.

– Jūs nesuprantate, – paprieštaravo jis. Jis pakėlė rankas, ir aš pamačiau ant jų raudonas dėmes.

– Dikas nemirė nuo šoko, jis buvo nudurtas – durta į širdį, o *ginklo nėra*.

Spoksojau į jį netikėdamas. Tuo metu Saimondsas, stebėjęs gulintįjį, atsitiesė ir priėjo prie mūsų. Buvo išblyškęs, jį krėtė drebulys.

– Ar mes visi išprotėjom? – paklausė. – Kas čia per vieta, kurioje dedasi tokie dalykai?

– Tada tai tiesa, – išlemenau.

Jis linktelėjo.

– Žaizda tokia, lyg būtų padaryta ilgu plonu durklu, bet jokio durklo čia nėra.

Visi susižvalgėme.

– Bet jis turi būti ten, – sušuko Eliotas Heidonas. – Jis galėjo būti nusviestas. Turi būti kur nors ant žemės. Paieškokime.

Mes apieškojome viską aplinkui, bet nieko neradom. Staiga Violeta Manering tarė:

– Diana kažką turėjo rankoje. Panašaus į durklą. Aš jį mačiau. Mačiau spindint, kai ji grasino juo.

Eliotas Heidonas papurtė galvą.

– Bet jis buvo per tris jardus* nuo jos, – paprieštaravo jis.

Ledi Manering pasilenkė virš gulinčios ant žemės merginos.

– Dabar jos rankoje nieko nėra, – pasakė, – ir nieko nematau ant žemės. Ar esi įsitikinusi, Violeta, kad matei durklą? Aš nemačiau.

Daktaras Saimondsas priėjo prie merginos.

– Mums reikia nunešti ją į namą, – nusprendė jis. – Rodžersai, gal padėsite?

Nunešėme apalpusią merginą atgal į namus. Tada grįžome ir parnešėme sero Ričardo kūną.

Daktaras Penderis apsižvalgė lyg teisindamasis:

– Šiais laikais iš detektyvų žinome, kaip reikia elgtis. Kiekvienas berniūkštis pasakytų, kad kūną reikia palikti ten, kur jis buvo rastas. Bet tada mes šito nežinojome, todėl nunešėme Ričardo Heidono kūną į jo miegamąjį kvadratiniame granitiniame name, o vyresnįjį liokajų pasiuntėme dviračiu nuvažiuoti dvylika mylių ir pranešti policijai.

Tada priėjęs prie manęs Eliotas pasivedėjo mane į šoną.

– Klausykite, – tarė jis. – Ketinu grįžti į giraitę. Reikia surasti tą ginklą.

– Jei ten buvo ginklas, – suabejojau.

Jis sučiupo mano ranką ir įnirtingai ją pakratė.

– Įsikalėte į galvą tuos prietarus. Manote, kad ši mirtis antgamtiška; gerai, aš ketinu grįžti į giraitę išsiaiškinti.

Labai nenorėjau, kad jis ten eitų. Kaip įmanydamas bandžiau jį atkalbėti, bet nesėkmingai. Vien tik mintis apie tą tankų medžių ratą buvo man nepakenčiama, nujaučiau dar būsiant nelaimių. Tačiau Eliotas pasirodė

* 1 jardas = 91,44 cm

esąs kietakaktis. Manau, jis pats bijojo, bet nebūtų prisipažinęs. Išėjo apsiginklavęs, nusiteikęs viską išsiaiškinti.

Buvo siaubinga naktis, niekas iš mūsų negalėjo užmigti ir net nebandė gultis. Atvykę policininkai atvirai abejojo pasakojimu. Jie griežtai pareiškė ketiną ištardyti mis Ešli, bet turėjo skaitytis su daktaru Saimondsu, aršiai pasipriešinusiu šiai idėjai. Mis Ešli atsigavo iš alpulio ar transo, ir jis sugirdė jai stiprių migdomųjų. Jos jokiu būdu negalima buvo trukdyti iki kitos dienos.

Iki pat septintos valandos ryto niekas nepagalvojo apie Eliotą Heidoną, kol Saimondsas nepasiteiravo, kur jis yra. Paaiškinau, ką Eliotas buvo nusprendęs, o tada Saimondso tamsus veidas dar labiau patamsėjo.

– Geriau jis būtų nėjęs. Tai beprotybė, – teištarė jis.

– Juk jūs nemanote, kad jam atsitiko kas nors blogo?

– Tikiuosi, kad ne. Manau, tėve, mums su jumis geriau nueiti ir pasižiūrėti.

Žinojau, kad jis teisus, bet man reikėjo sutelkti visą savo drąsą, kad apramninčiau nervus ir pasiryžčiau eiti.

Išėjome kartu ir įžengėme į tą nelemtą giraitę. Pašaukėme Eliotą du kartus, bet atsako nebuvo. Po minutės ar dviejų išėjome į proskyną, ryto šviesoje atrodžiusią blausiai ir vaiduokliškai. Saimondsas sugriebė mano ranką, o aš tyliai aiktelėjau. Praėjusią naktį mes matėme mėnulio šviesoje gulintį kniūbsčią žmogų. Dabar ankstyvo ryto šviesoje mes vėl matėme tą patį. Eliotas Heidonas gulėjo lygiai toje pat vietoje kaip ir jo pusbrolis.

– Viešpatie! – ištarė Saimondsas. – *Jį taip pat!*

Abu bėgome per žolę. Eliotas Heidonas buvo be sąmonės, bet silpnai kvėpavo, ir šį kartą nebuvo

abejonių, kas sukėlė tragediją. Žaizdoje styrojo ilgas plonas bronzinis durklas.

– Perdūrė jam petį, ne širdį. Tai laimė, – pakomentavo gydytojas. – Neišmanau, ką ir galvoti. Bet kuriuo atveju, jis nemirė ir galės mums papasakoti, kas nutiko.

Tačiau šito Eliotas Heidonas kaip tik ir negalėjo padaryti. Jo pasakojimas buvo ypatingai miglotas. Jis veltui ieškojo durklo pasilenkęs, o kai pagaliau priartėjo prie šventyklos, jam pasirodė, kad jį kažkas stebi iš už medžių. Norėjo atsikratyti šio įspūdžio, bet niekaip nepavyko. Staiga pradėjo pūsti keistas šaltas vėjas. Atrodė, kad pučia ne iš girios, bet iš šventyklos vidaus. Pamatė mažą deivės statulėlę ir pamanė matąs haliucinaciją. Statulėlė didėjo ir didėjo. Tada staiga pajuto gūsį ties smilkiniais, privertusį jį susvyruoti, o krisdamas pajuto aštrų deginantį skausmą kairiajame petyje.

Šį kartą durklas pasirodė besąs identiškas iškastajam pilkapyje. Jį buvo nusipirkęs Ričardas Heidonas. Kur jis jį laikė, namuose ar šventykloje, niekas nežinojo.

Policija laikėsi ir visada laikysis nuostatos, kad Ričardą nužudė mis Ešli, bet kadangi mes visi paliudijom, jog ji nebuvo priėjusi prie jo arčiau nei per tris jardus, jie negalėjo pateikti jai kaltinimo. Taigi šis atvejis buvo ir lieka mįslė.

Visi tylėjo.

– Atrodo, nėra ką pasakyti, – prabilo pagaliau Džoisė Lemprier. – Viskas taip siaubinga ir nesuprantama. Ar jūs pats neturite paaiškinimo, daktare Penderi?

Senukas linktelėjo.

– Taip, – tarė jis. – Aš turiu paaiškinimą – tai yra, lyg ir paaiškinimą. Bet keista – mano protas vis dar nesuvokia kai kurių dalykų.

– Esu dalyvavusi spiritizmo seansuose, – įsiterpė Džoisė. – Ir galite sakyti, ką norite, bet atsitinka

keisčiausių dalykų. Manau, tai galima paaiškinti tam tikra hipnoze. Mergina iš tikrųjų pavirto Astartės vaidilute ir pati kažkaip nudūrė jį. Tikriausiai, mesdama durklą, kurį mis Manering matė jos rankoje.

– Arba galėjo būti mesta ietis, – spėjo Raimondas Vestas. – Be to, mėnulio šviesa nėra stipri. Ji galėjo laikyti rankoje ietį ir nudūrė jį gan iš toli, o tada, manau, suveikė masinė hipnozė. Turiu omenyje, kad visi buvo pasirengę pamatyti jį parblokštą antgamtinių jėgų, taigi tai ir pamatė.

– Esu matęs daug puikių triukų, atliekamų su ginklais ir peiliais koncertų salėse, – tarė seras Henris. – Manau, už medžių galėjo slėptis žmogus ir iš ten taikliai mesti peilį ar durklą, žinoma, jis turėjo būti profesionalas. Ši versija atrodo pritempta, tačiau realiai vienintelė įmanoma teorija. Prisimenate, Eliotui atrodė, jog kažkas seka jį iš už medžių. Tai, kad mis Manering sakė mačiusi Ešli laikančią rankoje durklą, o kiti teigė to nematę, manęs nestebina. Turėdami mano patirtį žinotumėte, kad penkių asmenų parodymai apie tą patį dalyką skiriasi tiesiog neįtikėtinai.

Misteris Peterikas kostelėjo.

– Visose šiose teorijose mes, atrodo, nepastebime esminio fakto, – tarė jis. – Kur dingo ginklas? Mis Ešli negalėjo atsikratyti ieties stovėdama atviros aikštelės viduryje; ir, jei pasislėpęs žudikas būtų sviedęs durklą, jis būtų įsmigęs žaizdoje. Manau, privalome atmesti visas pritemptas teorijas ir apsiriboti realiais faktais. Ir kur mus veda realūs faktai? Taigi, vienas dalykas, atrodo, pakankamai aiškus. Šalia vyro, kai jis buvo nudurtas, niekas nestovėjo, todėl vienintelis asmuo, galėjęs jį nudurti, buvo jis pats. Savižudybė, tiesą sakant.

– Bet kodėl gi jis būtų norėjęs nusižudyti? – nepatikliai paklausė Raimondas Vestas.

Advokatas vėl kostelėjo.

– O, tai teorinis klausimas, – atsakė jis. – Šiuo metu man nerūpi teorijos. Man atrodo, išskyrus antgamtinius dalykus, kuriais aš iš viso netikiu, tai vienintelė galima įvykių seka. Jis nusidūrė, o krentant jo ranka išsisuko ir išstūmė durklą toliau link medžių. Tai, manau, nors ir nelabai įtikėtina, galimas dalykas.

– Negalėčiau pasakyti, kad esu tikra, – įsiterpė mis Marpl. – Visa tai mane iš tikrųjų apstulbino. Tačiau keisti dalykai tikrai nutinka. Ledi Šarpli vakarėlio sode metu praėjusiais metais vyras, kuris organizavo golfo pagal laikrodžio rodykles žaidimą, užmynė ant vieno skaičiaus – netyčia, – ir neatsigavo apie penkias minutes.

– Taip, brangi teta, – sutiko Raimondas švelniai, – bet jis nebuvo nudurtas, ar ne?

– Žinoma, ne, brangusis, – atsakė mis Marpl. – Aš jums taip ir sakau. Yra tik vienas būdas, kaip vargšas seras Ričardas galėjo būti nudurtas, bet iš pradžių aš norėčiau žinoti, kas privertė jį suklupti. Žinoma, tai galėjo būti medžio šaknis. Jis žiūrėjo į merginą, o mėnulio šviesoje galima užlipti ant ko nors.

– Sakote, kad yra tik vienas būdas, kaip seras Ričardas galėjo būti nudurtas, mis Marpl? – paklausė dvasininkas, smalsiai žiūrėdamas į ją.

– Tai labai liūdna ir aš nenoriu apie tai galvoti. Jis buvo dešiniarankis, ar ne? Kad persidurtų sau kairįjį petį, turėjo būti dešiniarankis. Man visada buvo taip gaila vargšo Džeko Beineso. Prisimenate, jis persišovė sau koją po žiaurių kautynių Arase. Jis man prisipažino, kai atvykau pas jį į ligoninę, jam buvo taip gėda. Nemanau, kad tam vargšeliui Eliotui Heidonui buvo daug naudos iš šio nusikaltimo.

– Eliotas Heidonas! – nustebo Raimondas, – jūs manote, tai jis nužudė?

– Nematau galimybės, kaip kas nors kitas būtų galėjęs tai padaryti, – atsakė mis Marpl. – Turiu omeny, kaip išmintingai sako misteris Peterikas, jei vertinsime faktus ir nepaisysim visos tos stabmeldiškos atmosferos, kuri, mano nuomone, nėra maloni. Jis priėjo prie jo pirmas ir apvertė jį ir, žinoma, atliko tai, ką buvo sumanęs, stovėdamas į visus nugara, o persirengęs plėšikų vadu už diržo turėjo turėti kokį nors ginklą. Pamenu, būdama jauna mergaitė šokau su vyru, persirengusiu plėšikų atamanu. Jis turėjo penkis peilius ir durklus, ir negaliu jums apsakyti, kaip nepatogu buvo su juo šokti.

Visų akys nukrypo į daktarą Penderį.

– Aš žinojau tiesą, – tarė jis.– Viskas paaiškėjo praėjus penkeriems metams po tragedijos. Gavau iš Elioto Heidono laišką. Jis rašė galvojęs, kad aš visada jį įtariau. Jį netikėtai apėmusi pagunda. Jis taip pat mylėjo Dianą Ešly, tačiau buvo tik vargšas sunkiai besiverčiantis advokatas. Pašalinus iš kelio Ričardą ir paveldėjus jo titulą ir turtą, jam atsivertų puikios perspektyvos. Durklas iškrito iš už jo diržo, kai pasilenkė prie pusbrolio, negalvodamas smeigė juo ir vėl užsikišo už diržo. Kad nukreiptų įtarimus, vėliau suvaidino užpuolimą. Jis parašė man prieš išvykdamas į ekspediciją į Pietų ašigalį, tiesiog jei kartais negrįžtų. Nemanau, kad jis manė grįšiąs, nes, kaip sakė mis Marpl, iš to nusikaltimo neturėjęs daug naudos. Jis rašė:

„Penkerius metus gyvenau pragare. Tikiuosi, pagaliau galėsiu išpirkti savo nusikaltimą garbingai mirdamas“.

Įsivyravo tyla.

– Ir jis iš tikrųjų mirė garbingai, – tarė seras Henris. – Jūs pakeitėte vardus savo istorijoje, daktare Penderi, tačiau aš manau atpažinęs žmogų, apie kurį pasakojote.

– Kaip jau minėjau, – tęsė senasis dvasininkas, – kažin, ar mano pasakojimas apima visus faktus. Vis dar manau, kad toje giraitėje būta piktos jėgos, kuri ir paveikė Elioto Heidono elgesį. Iki šios dienos sudrebu, vien tik prisiminęs Astartės šventyklą.

3 skyrius

Aukso luitai

– Nežinau, ar istorija, kurią ketinu jums papasakoti, yra visai teisinga, – pasakė Raimondas Vestas, – kadangi negaliu pateikti jos įminimo. Tačiau faktai buvo tokie įdomūs ir neįprasti, kad norėčiau pateikti jums šį pasakojimą kaip galvosūkį. Ir tikriausiai kartu mes galėsime jį išspręsti.

Tai atsitiko prieš dvejus metus, kai nuvykau praleisti Sekminių savaitės pas Džoną Njumeną į Kornvalį.

– Kornvalį? – griežtai paklausė Džoisė Lemprier.

– Taip, o ką?

– Nieko. Tik tiek, kad tai keista. Mano istorija taip pat sukasi apie Kornvalį – mažą žvejų kaimelį, pavadintą Rathole. Negi ir jūsų tas pats?

– Ne, mano miestelis vadinasi Polperanas. Jis yra Kornvalio vakarinėj pakrantėj. Labai audringa ir uolėta vieta. Prieš keletą savaičių buvau supažindintas su Džonu ir jis man pasirodė labai įdomus pašnekovas. Inteligentiškas, nepriklausomas, romantiškos vaizduotės. Kad galėtų užsiimti savo hobiu, jis išsinuomavo Polhauzo dvarą. Būdamas karalienės Elžbietos epochos žinovas, jis gyvai ir vaizdingai apibūdino man ispanų „Armados“ kelią. Džonas taip entuziastingai pasakojo, kad atrodė lyg gyvas tų įvykių liudininkas. Ar reinkarnacijoje yra tiesos? Nuostabu – iš tiesų nuostabu!

– Tu toks romantikas, brangus Raimondai, – tarė mis Marpl, žiūrėdama į jį švelniai.

– Na kuo jau kuo, o romantiku manęs tikrai nepavadinsi, – atsikirto Raimondas šiek tiek suirzęs. – Tačiau šis vyrukas Njumenas buvo jos kimšte prikimštas, todėl jis mane ir sudomino, kad buvo panašus į keistą praei-

ties liekaną. Atrodo, kad „Armadai" priklausantis laivas, vežęs didžiulį lobį – auksą iš ispaniškųjų Amerikos kolonijų, sudužo Kornvalio pakrantėje prie garsiųjų klastingųjų Gyvatės uolų. Keletą metų, kaip sakė man Njumenas, buvo bandyta iškelti laivą ir susigrąžinti lobį. Tikiu, kad tokios istorijos apie mitinius lobių laivus nėra retos, tačiau dauguma jų tikros. Lobio paieškai buvo įkurta kompanija, bet ji bankrutavo, ir Njumenas galėjo ją nusipirkti pusvelčiui. Apie visa tai jis kalbėjo labai entuziastingai. Anot jo, reikėjo tik daugiau modernių, šiuolaikiškų įrengimų. Auksas buvo laive, ir jis nė kiek neabejojo, kad galima jį iškelti.

– Klausantis jo vis susimąstydavau, kodėl taip yra, kad toks turtuolis kaip Njumenas pasiekia tikslą beveik be pastangų, nors greičiausiai piniginė jo radinio vertė jam nieko nereiškia. Turiu pasakyti, kad užsikrėčiau jo entuziazmu. Įsivaizdavau ispanų burinius laivus, dreifuojančius palei pakrantę, skriejančius prieš štormą, sudaužytus ir sulaužytus ant juodų uolų. Pats žodis „galeonas*" skamba romantiškai, o žodžiai „ispanų auksas" jaudina ir vaikėzus, ir suaugusius vyrus. Be to, tuo metu rašiau romaną, kurio tam tikros scenos vyko šešioliktame šimtmetyje, todėl man atrodė, kad iš savo šeimininko sužinosiu daug vertingų vietinio kolorito detalių.

Tą penktadienio rytą išvykau iš Padingtono pakilios nuotaikos, tikėdamasis, kad kelionė bus įdomi. Vagone nieko nebuvo, išskyrus vieną žmogų, sėdėjusį priešingame kampe veidu į mane. Jis buvo aukštas, panašus į kareivį, o aš negalėjau atsikratyti minties, kad esu jį kažkur matęs. Kažkiek laiko bergždžiai stengiausi prisiminti, kol pagaliau prisiminiau. Mano bendrakeleivis – inspektorius Bedgvortas, su kuriuo aš atsi-

* ispanų burinis laivas

tiktinai susitikau rašydamas seriją straipsnių apie Eversono dingimo bylą.

Priminiau jam apie save ir netrukus mes maloniai šnekučiavomės. Kai pasakiau, kad vykstu į Polperaną, jis pastebėjo, jog tai keistas sutapimas, nes pats ten vykstąs. Nenorėjau atrodyti smalsus, todėl nepasiteiravau, kodėl jis ten vyksta. Vietoj to papasakojau apie savo susidomėjimą šia vieta ir paminėjau sudužusį ispanų galeoną. Mano nuostabai inspektorius pasirodė viską apie tai žinąs.

– Tai bus „Chuan Fernandez“, – tarė jis. – Jūsų draugas ne pirmas, kuris švaisto lėšas bandydamas iš jo iškelti lobį. Tai romantiška idėja.

– Ir, greičiausiai, visa istorija yra mitas, – tariau. – Joks laivas ten niekada nesudužo.

– O, laivas ten tikrai nuskendo, – atsakė inspektorius, – kartu su daugeliu kitų. Nustebtumėte sužinoję, kiek sudužo laivų toje pakrantės dalyje. Tiesą sakant, todėl aš dabar ten ir vykstu. Ten prieš šešis mėnesius sudužo „Otranto“.

– Prisimenu, skaičiau apie tai, – tariau. – Bet žmonių aukų nebuvo?

– Nebuvo, – atsakė inspektorius. – Bet buvo kitkas. Tai nėra skelbiama, bet „Otranto“ vežė aukso liejinius.

– Taip? – susidomėjau aš.

– Žinoma, mes buvom iškvietę narus gelbėjimo operacijoms, bet auksas dingo, pone Vestai.

– Dingo! – pakartojau spoksodamas į jį. – Kaip jis galėjo dingti?

– Tai ir neaišku, – atsakė inspektorius. – Uolos pradūrė korpusą ir saugykloje žiojėjo skylė. Narai gan lengvai ten pateko, bet saugykla buvo tuščia. Kyla klausimas, ar auksas buvo pavogtas iki laivo sudužimo ar po jo? Ar iš viso jis ten buvo?

– Keistas atvejis, – tariau aš.

– Labai keistas, juo labiau, kai suvoksit, kas yra aukso liejiniai. Tai ne deimantų vėrinys, kurį gali įsidėti į kišenę. Kai pagalvoji, kokie jie gremėzdiški ir stambūs, – viskas iš tikrųjų atrodo neįmanoma. Prieš laivui išplaukiant turėjo būti koks nors fokusas; jei ne, jie turėjo būti išimti per pastaruosius 6 mėnesius, – ir aš važiuoju tuo pasidomėti.

Radau Njumeną laukiantį manęs stotyje. Jis atsiprašė neturįs automobilio, kurį nuvarė pas Truro būtinam remontui. Vietoj jo jis pasitiko mane su sunkvežimiu, priklausiusiu fermai.

Įsitaisiau šalia jo, ir nuvažiavome siauromis žvejų kaimelio gatvėmis. Užvažiavome stačia pakiluma, sakyčiau, vienas prie penkių, truputį pavažiavome vingiuojančiu keliuku ir pasukome prie granitinių Polhauzo vartų, apsuptų kolonomis.

Vieta buvo nuostabi: aukštai ant uolos, su nuostabiu vaizdu į jūrą. Dalis pastato buvo trijų ar keturių šimtų metų, šone pristatytas šiuolaikiškas fligelis. Už pastato plytėjo septyni ar aštuoni akrai dirbamos žemės.

– Sveiki atvykę į Polhauzą, – tarė Njumenas. – Ir prie auksinio galeono ženklo. – Jis ranka parodė virš įeinamųjų durų pritvirtintą puikią ispaniško galeono, pakėlusio visas bures, reprodukciją.

Mano pirmasis vakaras buvo labai žavus ir informatyvus. Šeimininkas parodė man senuosius manuskriptus, susijusius su „Chuan Fernandesu“. Išvyniojo žemėlapius ir parodė pozicijas, pažymėtas punktyrine linija, išdėstė nardymo įrangos planą, kuris, turiu prisipažinti, suglumino mane visiškai ir absoliučiai.

Papasakojau jam apie savo susitikimą su inspektorium Bedgvortu, kuriuo jis labai susidomėjo.

– Keisti žmonės čia, aplink šią pakrantę, – mąsliai

tarė jis. – Kontrabanda ir nuskendę laivai jų kraujyje. Kai laivas nuskęsta jų pakrantėje, jie negali susilaikyti, kadangi teisėtas grobis lyg jiems skirtas. Čia gyvena toks tipas, norėčiau, kad jį pamatytum. Įdomi atgyvena.

Kitą dieną prašvito giedras ir šviesus rytas. Mane nuvežė į Polperaną ir supažindino su Njumeno naru, vardu Higinsas. Kaip iš medžio išdrožtas veidas, ypatingai nekalbus, o užkalbintas atsakydavo tik vienskiemeniais žodžiais. Po jų pasitarimo grynai techniniais klausimais nuėjome į „Tris inkarus“. Alaus bokalas šiek tiek atpalaidavo garbingojo partnerio liežuvį.

– Detektyvas džentelmenas iš Londono atvyko, – suniurnėjo jis. – Jie sako, kad tas praėjusį rugsėjį nuskendęs laivas vežė galybę aukso. Na, ne pirmas nuskendo, ir ne paskutinis.

– Girdžiu, girdžiu, – įsiterpė „Trijų inkarų“ šeimininkas. – Tiesą sakai, Bilai Higinsai.

– Manau, taip ir yra, misteri Kelvinai, – atsiliepė Higinsas.

Stebėdamasis žvilgtelėjau į savininką. Jis buvo įspūdingos išvaizdos, tamsiaplaukis, tamsaus gymio, stebėtinai plačių pečių. Akys pasruvusios krauju, slapukiškai vengusios pašalinio žvilgsnio. Spėjau, kad būtent jį Njumenas pavadino įdomia atgyvena.

– Nepageidaujame čia, šioje pakrantėje, svetimšalių, – šiurkščiai drėbė Kelvinas.

– Turit omenyje policiją? – pasiteiravo Njumenas šypsodamasis.

– Turiu omeny policiją – *ir kitus*, – atrėžė Kelvinas. – Ir nepamirškite to, misteri.

– Žinot, Njumenai, man jo žodžiai nuskambėjo kaip grasinimas, – pasakiau kai lipome į kalną eidami namo.

Mano draugas nusijuokė.

– Nesąmonė. Nekeliu tiems žmonėms jokios grėsmės.

Abejodamas palingavau galvą. Tas Kelvinas buvo piktas, kažkoks laukinis. Jaučiau, kad jis gali sugalvoti mums nesuprantamų dalykų.

Atrodo, kad nuo to momento ir prasidėjo mano nerimas. Pirmą naktį miegojau pakankamai gerai, bet antrąją – neramiai, vis pabusdamas.

Sekmadienis išaušo tamsus, apsiniaukęs, dangus apsitraukė debesimis, gąsdinančiai sugriaudėdavo. Niekada nemokėjau slėpti savo nuotaikos, ir Njumenas pastebėjo mano pasikeitimą.

– Kas jums, Vestai? Šįryt jūs tiesiog nervų kamuolys.

– Nežinau, – prisipažinau, – tiesiog siaubinga blogio nuojauta.

– Tai dėl oro.

– Taip, tikriausiai.

Nieko daugiau nepasakiau. Po pietų išplaukėme Njumeno motorine valtimi, bet užėjo toks smarkus lietus, kad džiaugėmės sugrįžę prie kranto ir galėdami persirengti sausais rūbais.

Tą vakarą mano nerimas sustiprėjo. Už lango kaukė ir riaumojo audra. Prieš dešimtą vėtra nurimo. Njumenas pasižiūrėjo pro langą.

– Švieséja, – tarė jis. – Nenustebčiau, jei po pusvalandžio pragiedrėtų. Jei taip ir bus, eisiu pasivaikščioti.

Nusižiovavau.

– O aš jau beveik miegu, – atsakiau. – Nedaug miegojau praėjusią naktį. Manau, šį vakarą eisiu gult anksti.

Taip ir padariau. Praėjusią naktį mažai miegojau, o tą naktį miegojau kietai. Tačiau mano miegas neteikė

atilsio. Visą laiką buvau apimtas siaubingos blogio nuojautos. Sapnavau košmarus: siaubingas prarajas ir milžiniškas bedugnes, tarp kurių klaidžiojau žinodamas, kad jei koja paslys, – viskas, mirtis. Pabudęs pamačiau, kad laikrodžio rodyklės rodo aštuntą. Baisiai skaudėjo galvą ir sapnuose pergyventas siaubas dar buvo nepraėjęs. Toks stiprus buvo tas jausmas, kad priėjęs prie lango ir atidaręs jį žengtelėjau atgal pasibaisėjęs, nes pirmą akimirką pamačiau ar galvojau, kad pamačiau, žmogų, kasantį atvirą kapą.

Reikėjo minutės ar dviejų, kad atsipeikėčiau. Tada suvokiau, kad duobkasys – viso labo Njumeno sodininkas, o „kapas“ – iškasta duobė trims naujiems rožių krūmams, gulintiems ant velėnos ir laukiantiems, kol bus pasodinti.

Sodininkas apsižvalgė ir pamatęs mane prisilietė prie savo kepurės.

– Labas rytas, sere. Gražus rytas, sere.

– Tikiuosi, – atsakiau dvejodamas, vis dar negalėdamas visiškai atsikratyti savo depresyvių minčių.

Tačiau, kaip sakė sodininkas, iš tikrųjų buvo puikus rytas. Saulė švietė, o dangus buvo giedras, pranašavo gerą orą visai dienai. Nulipau žemyn pusryčiauti švilpaudamas melodiją. Njumenas neturėjo tarnaičių, gyvenančių name. Dvi vidutinio amžiaus seserys, gyvenusios netoliese ūkyje, kasdien ateidavo patarnauti ir vykdydavo paprasčiausias užduotis. Viena jų – pastatyti kavinuką ant stalo, ką jos ir darė, kai įėjau į kambarį.

– Labas rytas, Elizabet, – pasisveikinau. – Ar misteris Njumenas dar nenulipo?

– Jis, matyt, labai anksti bus išėjęs, sere, – atsakė ji. – Jo nebuvo, kai mes atėjome.

Akimirksniu atgijo mano nerimas. Abi ankstesnes

dienas rytais jis vėluodavo pusryčių ir visai neatrodė esąs ankstyvas paukštis. Genamas negeros nuojautos nubėgau į jo kambarį. Kambaryje jo neradau, o jo lovoje nebuvo miegota. Trumpai apžiūrėjęs kambarį supratau du dalykus. Jei jis išėjo pasivaikščioti, tai apsirengęs vakaro drabužiais, nes jų trūko.

Tąkart buvau įsitikinęs, kad mano bloga nuojauta pasiteisino. Njumenas, kaip buvo sakęs, išėjo vakare pasivaikščioti. Dėl kažkokios priežasties nesugrįžo. Kodėl? Ar jam kažkas atsitiko? Gal jis nukrito nuo skardžio? Reikia tučtuojau ieškoti.

Per keletą valandų surinkau nemažą būrį pagalbininkų ir mes apieškojome skardžius ir uolas visomis kryptimis. Tačiau Njumeno neradome nė pėdsako.

Pabaigoj, iš nevilties aš susiradau inspektorių Bedgvortą. Jo veidas patamsėjo.

– Man atrodo, tai nešvarus žaidimas, – pasakė. – Čia esama ne per daug skrupulingų tipų. Ar esate matęs Kelviną, „Trijų inkarų“ savininką?

Atsakiau matęs.

– Ar žinojote, kad prieš ketverius metus jis pateko į kalėjimą? Užpuolimas ir sumušimas.

– Manęs tai nestebina, – atsakiau.

– Čia vyrauja nuomonė, kad jūsų draugas per daug kiša nosį į reikalus, kurie jo neliečia. Tikiuosi, kad jam nenutiko nieko rimta.

Paieškos buvo pratęstos su dviguba energija. Tik vėlai po pietų mūsų pastangos davė rezultatų. Radome Njumeną giliame griovyje jo žemių pakrašty. Jo rankos ir kojos buvo stipriai surištos virve, o burna užkimšta nosine, kad nešauktų.

Jis buvo baisiai išsekęs ir labai kentėjo. Tik po to, kai ištrynėme jo riešus ir kulkšnis, o jis sriūbtelėjo didelį

viskio gurkšnį iš gertuvės, galėjo papasakoti, kas jam nutiko.

Kadangi oras pasitaisė, apie vienuoliktą valandą jis išėjo pasivaikščioti. Ėjo palei statų skardį link Kontrabandininkų įlankos, taip vadinamos dėl daugybės olų, esančių toje vietoje. Ten pamatė žmones, išlipančius iš mažos valties ir nuėjęs pasižiūrėti, kas ten dedasi. Kad ir ką jie nešė į tolimiausią olą, bet nešulys turėjęs būti labai sunkus.

Nors ir neįtardamas nieko bloga, Njumenas nusistebėjo. Niekieno nepastebėtas, jis priėjo pakankamai arti jų. Staiga pasigirdo pavojaus šūksnis ir du augaloti jūrininkai užpuolė jį, trenkė jam ir jis nualpo. Kai atsigavo, pajuto gulįs kažkokiame sunkvežimyje, kuris važiavo bumbsėdamas ir pokšėdamas, kaip galėjo spėti, keliu link kaimelio. Jo nuostabai, sunkvežimis pasuko prie jo namų vartų. Tada, pasišnabždėję tarpusavyje, užpuolikai ištraukė jį ir sviedė į griovį, pakankamai gilų, kad jo nerastų kažkiek laiko. Sunkvežimis nuvažiavo ir, kaip jam atrodė, išsuko per kitus vartus už ketvirčio mylios arčiau kaimelio. Jis negalėjo apibūdinti savo užpuolikų, išskyrus tai, kad jie aiškiai buvo jūrininkai, spėjant iš jų tarties, iš Kornišo.

Inspektorius Bedgvortas labai susidomėjo.

– Tai štai kur paslėptas krovinys! – šūktelėjo jis. – Be abejo, jis pagrobtas iš sudužusio laivo ir sukrautas kokioje nuošalioje oloje. Pagrobėjai žinojo, kad mes apžiūrėjome visas olas Kontrabandininkų įlankoje ir kad dabar ieškosim tolėliau, todėl naktį pernešė krovinį į jau apieškotą olą, kurioje nebebus ieškoma. Deja, jie turėjo tik pusantros paros pernešti krovinį. Kadangi praėjusią naktį sučiupo misterį Njumeną, abejoju, ar ten dar ką nors rasim.

Inspektorius išskubėjo organizuoti paiešką. Tačiau

rado tik akivaizdžius įrodymus, kad aukso liejiniai buvę paslėpti oloje, bet auksas jau buvo kažkur pervežtas, ir jokių pėdsakų, kur.

Visgi vienas pėdsakas buvo, ir inspektorius pats man jį nurodė kitą rytą.

– Tuo keliuku labai retai važinėja automobiliai, – tarė jis. – Vienoje ar dviejose vietose radome labai aiškius padangų pėdsakus. Viename aiškiai matyti trikampis vienos padangos atspaudas, ženklas, dėl kurio sunku suklysti. Pėdsakas rodo važiavus pro vartus; šen bei ten likę neryškūs pėdsakai prie kitų vartų, taigi nelieka abejonių, kad sekame kaip tik tą automobilį. Bet kodėl jie pasuko pro tolimesnius vartus? Aišku, kad sunkvežimis atvažiavo iš kaimo. Kaime nedaugelis turi sunkvežimius – gal tik kokie du ar trys. Jį turi ir Kelvinas, „Trijų inkarų" savininkas.

– Kokia Kelvino tikroji profesija? – pasidomėjo Njumenas.

– Keista, kad jūs manęs to klausiate, misteri Njumenai. Jaunystėje Kelvinas buvo profesionalus naras.

Mes su Njumenu susižvalgėme. Galvosūkis ėmė aiškėti.

– Jūs neatpažinote Kelvino tarp vyrų pajūry? – paklausė inspektorius.

Njumenas papurtė galvą.

– Labai gaila, bet nieko negaliu apie tai pasakyti, – atsiprašinėdamas prabilo jis. – Iš tikrųjų man neužteko laiko ką nors pamatyti.

Inspektorius maloniai leido man palydėti jį iki „Trijų inkarų". Garažas buvo šalutinėje gatvėje. Didelės durys uždarytos, bet paėjėję šiek tiek radome šonines dureles, vedančias į vidų, jos buvo atviros. Inspektoriui užteko tik žvilgtelėti į padangas.

– Mes turime jį, dievaži! – apsidžiaugė jis. – Ant

užpakalinės kairiojo rato pusės didžiulis kaip gyvenimas ženklas. Na, misteri Kelvinai, dabar neišsisuksite!

Raimondas Vestas nutilo.

– Na? – įsiterpė Džoisė. – Kol kas aš nematau jokio galvosūkio, – nebent jei jie nesurado aukso.

– Jie iš tikrųjų nesurado aukso, – patvirtino Raimondas. – Ir nesučiupo Kelvino. Manau, jis apgavo juos, bet neįspėju, kaip. Jis buvo suimtas – remiantis padangų ženklu kaip įrodymu. Bet iškilo neįprasta kliūtis. Priešais garažo duris stovėjo kotedžas, kurį vasarą nuomojosi dailininkė.

– Och, tos moterys dailininkės! – nusijuokė Džoisė.

– Kaip jūs ir sakote, „och, tos moterys dailininkės!“ Ši sirgo keletą savaičių, ir todėl ją lankė dvi ligoninės slaugės. Slaugė, budėjusi tą naktį, buvo pristūmusi savo krėslą prie lango, o užuolaidos nebuvo uždengtos. Ji pareiškė, kad iš garažo priešais negalėjo išvažiuoti nepastebėtas joks automobilis, ir ji prisiekė, kad tą naktį joks automobilis tikrai neišvažiavo.

– Nemanau, kad tai būtų problema, – tarė Džoisė.– Slaugė, žinoma, užmigo. Jos visada taip daro.

– Taip – hmm– atsitinka, – protingai pastebėjo misteris Peterikas, – bet man atrodo, kad mes priimame faktus gerai jų neišanalizavę. Prieš pasikliaudami slaugės parodymais turėtume pasiteirauti apie jos sąžiningumą. Alibi, taip įtartinai skubotai priimtas, sukelia abejonių.

– Taip pat turime dailininkės parodymus, – įsiterpė Raimondas. – Ji pareiškė kentusi skausmą ir beveik visą naktį nemiegojusi, todėl tikrai būtų girdėjusi išvažiuojant sunkvežimį, sukėlusį neįprastą triukšmą, nes naktis po audros buvo labai rami.

– Hmm, – numykė dvasininkas, – tai iš tikrųjų dar vienas papildomas faktas. O pats Kelvinas turėjo alibi?

– Jis pareiškė buvęs namie ir nuėjęs miegoti dešimtą valandą, bet negalėjo pateikti šio fakto liudininkų.

– Slaugė užmigo, – laikėsi savo Džoisė, – ir pacientė taip pat. Ligoniai visada mano nesudėję bluosto visą naktį.

Raimondas Vestas skvarbiai pažvelgė į daktarą Penderį.

– Žinot, man labai gaila to Kelvino. Man atrodo, kad šiuo atveju labai tinka posakis „blogo vardo lengvai neatsikratysi“. Kelvinas sėdėjo kalėjime. Be padangų pėdsako, kuris atrodo esąs per daug reikšmingas, kad būtų tik sutapimas, prieš jį nėra daugiau įkalčių, nebent jo praeitis.

– O ką jūs pasakysite, sere Henri?

Jis papurtė galvą ir nusišypsojo.

– Na, kartais taip atsitinka, – tarė seras Henris, – žinau kai ką apie šį atvejį. Todėl atvirai neturėčiau kalbėti.

– Gerai, teta Džeine, tęskite jūs. Ar turite ką pasakyti?

– Po minutės, brangusis, – atsakė mis Marpl. – Atrodo, blogai suskaičiavau. Dvi išvirkščios, trys geros, vieną praleisti, dvi išvirkščios – taip, atrodo, gerai. Ką sakei, brangusis?

– Kokia jūsų nuomonė?

– Tau nepatiks mano nuomonė, brangusis. Jauniems žmonėms visada nepatinka, kaip pastebėjau. Geriau nieko nesakyti.

– Nesąmonė, teta Džeine. Sakykite.

– Gerai, brangus Raimondai, – tarė mis Marpl atidėdama mezginį ir žvelgdama į sūnėną. – Manau, tu turėtum atidžiau rinktis draugus. Tu toks patiklus, brangusis, tave taip lengva apmulkinti. Manau, tai todėl, kad esi rašytojas ir turi tokią lakią vaizduotę. Visa ta istorija

apie ispanų galioną! Jei būtumei vyresnis ir turėtum daugiau gyvenimo patirties, būtumei atsargesnis. Vyras, kurį pažinojai tik keletą savaičių, taip pat!

Staiga seras Henris garsiai nusikvatojo, plekštelėdamas sau per kelį.

– Prigavo jus šį kartą, Raimondai, – tarė. – Mis Marpl, jūs nuostabi. Mano berniuk, jūsų draugas Njumenas turi kitą vardą – keletą kitų vardų. Šiuo metu jis yra ne Kornvalyje, bet Devonšyre – Dartmure, jei dar tiksliau, – sėdi Prinstauno kalėjime. Pasodinome jį ne dėl pavogtų aukso liejinių, bet už vieno Londono banko apiplėšimą. Tada, paanalizavę jo praeitį, didelę dalį pavogtų aukso liejinių suradome užkastą Polhauzo sode. Tai buvo nebloga idėja. Apie Kornišo pakrantėje sudužusius laivus, pilnus aukso, sklando daug istorijų. Jos paaiškina narų atsiradimą, vėliau – aukso. Tačiau buvo reikalingas atpirkimo ožys, o Kelvinas idealiai tam tiko. Njumenas vaidino komediją labai gerai, o mūsų draugas Raimondas, žinomas rašytojas, buvo nepriekaištingas liudininkas.

– O padangų žymės? – protestavo Džoisė.

– O, aš kartą mačiau, brangioji, nors nedaug nusimanau apie automobilius, – aiškino mis Marpl, – kaip keičiami ratai, žinote, – dažnai mačiau juos tai darant ir, žinoma, jie gali paimti Kelvino sunkvežimio ratą, išnešti jį pro mažas dureles į skersgatvį ir uždėti ant misterio Njumeno sunkvežimio ir nuvažiuoti su juo pro vienus vartus į paplūdimį, o tada jie gali grąžinti ratą atgal ir uždėti jį vėl ant misterio Kelvino sunkvežimio, kol kažkas rišo misterį Njumeną griovyje. Jam buvo labai nepatogu ir, ko gero, jo nerado ilgiau, nei jis tikėjosi. Manau, žmogus, pasivadinęs sodininku, buvo susijęs su jais.

– Kodėl jūs sakote „pasivadinęs sodininku“, teta

Džeine? – nusistebėjo Raimondas.

– Na, jis negalėjo būti tikras sodininkas, argi ne? – atsakė mis Marpl. – Sodininkai nedirba per Sekmines. Visi tai žino.

Ji nusišypsojo ir sulankstė mezginį.

– Ši maža detalė ir užvedė mane ant pėdsako, – tarė ji ir pažvelgė į Raimondą. – Kai turėsi savo namą, brangusis, ir nuosavą sodą, žinosi tokias smulkmenas.

4 skyrius

Kruvinas grindinys

– Keista, – pradėjo Džoisė Lemprier, – tačiau aš nelabai noriu pasakoti jums savo istoriją. Ji nutiko prieš daug metų, – jei tiksliau, prieš penkerius. Tačiau prisiminimai persekioja mane iki šiol. Šviesūs, džiugūs iš pradžių, ir slėpiningi, gąsdinantys vėliau. Ir keisčiausia, kad eskizas, kurį aš tapiau tuo metu, įgavo tokią pat nuotaiką. Prabėgom žvilgtelėję į jį pamatysite tik nebaigtą stačios, saulės apšviestos Kornišo gatvelės eskizą. Bet jei žiūrėsite įdėmiau, jame atsivers kažkas bloga lemiančio. Niekada jo nepardavinėjau, bet niekada ir nežiūriu į jį. Jis kabo studijos kampe, atsuktas į sieną.

Vietovė vadinosi Ratholas. Keistas mažas žvejų kaimelis netoli Kornišo miesto, labai vaizdingas, net, ko gero, per daug vaizdingas. Jame per daug „Senosios Kornišo arbatinės“ atmosferos. Daug parduotuvėlių, kuriose trumpai kirptos merginos su pardavėjų chalatėliais ant pergamentinio popieriaus kaligrafiškai išrašinėja devizus ir posakius. Kaimelis gražus ir žavus, turi savo dvasią.

– Žinau, žinau, – atsiduso Raimondas Vestas. – Ir dar tie šarabanai. Kad ir kokie siauri keliukai bevestų į juos, nė vienas vaizdingas kaimelis nėra apsaugotas nuo jų.

Džoisė linktelėjo.

– Į Ratholą veda labai siauri ir statūs, kaip namo siena, keliukai. Gerai, tęsiu pasakojimą. Atvykau į Kornvelo* apylinkes dviem savaitėms, piešti. Ten yra seni užeigos namai, pavadinti „Polharvito ginklai“. Tai

* dar kitaip vadinamas Kornišo

buvo vienintelis išlikęs pastatas po ispanų apšaudymo tūkstantis penki šimtai kažkuriais metais.

– Ne apšaudymo, – susiraukė Raimondas Vestas. – Pasistenk būti tiksli, Džoise.

– Na, visais atvejais jie iškraudavo ginklus kur nors pajūry, šaudydavo iš jų, ir namai sugriūdavo. Bet tai nesvarbu. Užeigos namai buvo nuostabus senas pastatas su balkonu, kurį laikė keturios fasadinės pusės kolonos. Susiradau labai gerą vietą ir jau buvau bepradedanti dirbti, kai pastebėjau lėtai nuo kalno atvažiuojantį automobilį. Žinoma, jis sustojo prieš užeigos namus, – kaip tik man netinkamiausioje vietoje. Išlipo dviese – vyras ir moteris, jų veidų neįsidėmėjau. Ji buvo apsirengusi rausvai violetinę lininę suknelę ir dėvėjo rausvai violetinę skrybėlaitę. Netrukus vyras grįžo ir, dideliam mano džiaugsmui, nuvarė automobilį prie prieplaukos ir ten paliko. Atgal ėjo pro mane ir pasuko į užeigą. Kaip tik tuo metu privažiavo kitas bjaurus automobilis, iš jo išlipo moteris, vilkinti plačiausią, kokią tik esu mačiusi, kartūno suknelę su raudonomis puansetijomis, dėvinti didžiulę šiaudinę skrybėlę, atrodo, kubietišką, ar ne? – skaisčiai raudonos spalvos. Ši moteris nesustojo prie pat užeigos, o pavažiavo tolyn gatve, pastatė automobilį priešais kitą ir išlipo. Vyras, pamatęs ją, nustebęs sušuko:

– Kerole, čia tu?! Malonu sutikti tave šioje atkampioje vietoje. Nemačiau tavęs visą amžinybę. Čia yra Mardžerė, mano žmona. Turi ateiti pas mus ir susipažinti su ja.

Jie ėjo gatve link užeigos, šalia vienas kito, o aš pamačiau kitą moterį, išeinančią pro duris ir pasukančią link jų. Aš žvilgtelėjau į Kerolę, kai ji ėjo pro mane. Pastebėjau tik pudruotą smakrą ir skaisčiai raudonas lūpas. Suabejojau, ar Mardžerei bus taip jau malonu

su ja susipažinti. Nemačiau Mardžerės iš arti, bet iš tolo ji atrodė neskoningai apsirengusi, manieringa ir ceremoninga.

Žinoma, tai ne mano reikalas, bet kartais žvilgteli iš šalies į kitų žmonių gyvenimą ir negali susilaikyti nespėliojęs. Iš ten, kur jie stovėjo, iki manęs atsklisdavo tik žodžių nuotrupos. Jie kalbėjosi apie plaukiojimą. Vyras, atrodo, vardu Denis, norėjo paimti katerį ir apiplaukti pajūrį. Netoli buvo ola, kurią vertėjo pamatyti, kaip jis pasakė, maždaug už mylios. Kerolė irgi norėjo pamatyti olą, bet pasiūlė eiti krantu ir pasižiūrėti ją iš sausumos. Sakė nekenčianti katerių. Pabaigoj jie susitarė, kad Kerolė eis palei uolas, o Denis su Mardžere paims katerį ir ten nuplauks.

Girdėdama juos kalbant apie plaukiojimą, panorau išsimaudyti. Buvo labai karštas rytas, o man nelabai sekėsi piešti. Taigi, tikėjausi, kad po pietų saulė nebebus tokia karšta. Susidėjau daiktus ir nuėjau į mažą pliažą, – jis buvo priešingoj pusėj nuo olos, tiesiog nuostabus. Puikiai išsimaudžiau, priešpiečių suvalgiau konservuoto liežuvio ir du pomidorus, ir po pietų grįžau atgal entuziastingai nusiteikusi toliau piešti eskizą.

Atrodė, kad visas Ratholas miega. Mano spėjimas apie popiečio saulę pasitvirtino, šešėliai buvo daug iškalbingesni. „Polharvito ginklai“ buvo mano eskizo pagrindinis akcentas. Saulės spinduliai krito įstrižai, apšviesdami žemę prieš pastatą ir sukurdami gan keistą įspūdį. Nusprendžiau, kad plaukiojusioji grupelė sugrįžo, nes du maudymosi kostiumėliai, raudonas ir tamsiai mėlynas, kabėjo balkone ir džiūvo saulėje.

Mano eskizo kampas truputį nepavyko, todėl pasilenkiau virš jo, norėdama sutvarkyti. Kai vėl atsitiesiau, pamačiau į užeigos koloną atsirėmusį vyruką, atsiradusį lyg mostelėjus stebuklinga lazdele. Jis dėvėjo jūrininko

drabužius ir, kaip man atrodė, buvo žvejys. Ilga juoda barzda teikė jam panašumo į baisųjį ispanų kapitoną, jei būčiau ieškojusi modelio, geresnio negalėčiau rasti. Puoliau piešti karštligiškai skubėdama, kol jis nepajudėjo, nors iš jo pozos atrodė, kad yra pasirengęs ramstyti koloną visą amžinybę.

Jis pajudėjo, bet, laimei, kai jau nupiešiau, ką norėjau. Priėjo prie manęs ir pradėjo kalbą. O, kaip tas tipas kalbėjo!

– Ratholas, – sakė jis, – labai įdomi vieta.

Aš jau tai žinojau, bet nors ir pasakiau, manęs tai neišgelbėjo. Išklausiau visą istoriją apie kaimo apšaudymą, tai yra sugriovimą, ir kaip užeigos šeimininkas žuvo paskutinis. Bėgdamas per savo slenkstį jis pasimovė ant ispanų kapitono kalavijo, jo kraujas pliūptelėjo ant grindinio, ir niekas negalėjo nuplauti dėmės šimtus metų.

Jo pasakojimas labai atitiko ilgesingą mieguistą popietės nuotaiką. Vyro balsas buvo labai lipšnus ir tuo pat metu kažkuo gąsdinantis. Atrodė vergiškai nuolankus, tačiau jaučiau, kad yra žiaurus. Jis privertė mane pajusti inkvizicijos ir visą ispanų žudynių siaubą kaip niekada anksčiau.

Visą laiką, kol jis kalbėjo, aš piešiau, ir staiga pamačiau, kad susijaudinusi klausydama jo pasakojimo, nupiešiau kažką, ko ten nebuvo. Ant to grindinio keturkampio, kurį apšvietė saulė, prieš užeigos duris aš nupiešiau kraujo dėmę. Atrodė keista, kad sąmonė gali taip paveikti ranką, bet žvilgtelėjusi į užeigą, patyriau antrą šoką. Mano ranka nupiešė tik tai, ką matė akys – kraujo dėmę ant balto grindinio.

Spoksojau keletą minučių. Tada užsimerkiau ir tariau sau: „Nebūk kvaila, ten nieko nėra, iš tiesų“, bet atsimerkusi vėl pamačiau kraujo dėmę.

Staiga supratau, kad neištversiu. Nutraukiau žvejo kalbas.

– Pasakyk man, – tariau, – mano regėjimas nėra geras. – Ar ten ant grindinio yra kraujo dėmės?

Jis pažvelgė į mane atlaidžiai ir švelniai.

– Jokių kraujo dėmių šiais laikais, ledi. Tai, apie ką aš jums pasakoju, įvyko beveik prieš penkis šimtus metų.

– Taip, – sutikau, – bet dabar – ant grindinio...– žodžiai strigo man gerklėje. Žinojau, kad jis nematys to, ką aš matau. Atsistojau ir drebančiom rankom pradėjau rinkti daiktus. Man besiruošiant, pro užeigos duris išėjo vyras, atvykęs šį rytą automobiliu. Suglumęs apžvelgė gatvę. Į balkoną viršuje išėjo jo žmona ir surinko maudymosi kostiumus. Vyras pasuko prie automobilio, bet staiga apsisuko ir perėjęs kelią priėjo prie žvejo.

– Pasakyk man, žmogau, – tarė jis, – ar nežinai, ta ledi, kuri atvyko antruoju automobiliu, dar nesugrįžo?

– Ledi su gėlėta suknele? Ne, sere, nemačiau jos. Ryte ji išėjo palei skardį link olos.

– Žinau, žinau. Mes visi kartu maudėmės, o tada ji mus paliko ir nuėjo namo, ir nuo tada aš jos nemačiau. Ji negalėjo užtrukti taip ilgai. Skardžiai čia juk nepavojingi, ar ne?

– Tai priklauso, sere, nuo kelio, kuriuo jūs einate. Geriausia kartu pasiimti žmogų, kuris žino šias vietas.

Jis aiškiai turėjo omenyje save ir buvo bepradedąs plėtoti šią temą, bet jaunuolis nutraukė jį be ceremonijų ir nuskubėjo atgal prie užeigos, šaukdamas savo žmonai:

– Mardžere, Kerolė dar neparėjo namo. Keista, ar ne?

Negirdėjau, ką atsakė Mardžerė, bet jos vyras tęsė:

– Negalime ilgiau laukti. Turime skubėti į Penritarą.

Ar tu pasirengusi? Aš apsuksiu mašiną.

Jis apsisuko, ir jie dviese išvažiavo. Tuo metu sąmoningai kursčiau save įsitikinti, kokia absurdiška mano fantazija. Kai automobilis išvažiavo, nuėjau prie užeigos ir pasilenkusi tyrinėjau grindinį. Žinoma, ten nebuvo jokių kraujo dėmių. Viskas tebuvo mano įaudrintos vaizduotės padarinys. Tačiau nusiraminti negalėjau. Stovėdama ten išgirdau žvejo balsą. Vyrukas smalsiai žiūrėjo į mane.

– Jums atrodo, kad matėte čia kraujo dėmes, e, ledi?

Linktelėjau.

– Tai labai keista, labai keista. Yra čia toks prietaras, ledi. Jei kas nors pamato čia kraujo dėmes.... – Jis nutilo.

– Tai? – paklausiau.

Jis tęsė savo romiu balsu, su Kornišo intonacijomis, nesąmoningai lygiai ir maloniai tardamas, bet visiškai be jokių Kornišo stiliaus posakių.

– Sakoma, ledi, kad jei kas nors pamato kraujo dėmes, čia būtinai kas nors miršta per 24 valandas.

Šiurpas! Pajutau, kaip nugarkaulį kausto šaltis.

Jis tęsė įtikinančiai:

– Bažnyčioje yra labai įdomi paminklinė lenta, ledi, apie mirtį....

– Ne, ačiū, – nutraukiau ryžtingai ir apsisukusi nuėjau gatve link kotedžo, kuriame buvau apsistojusi. Priėjusi prie jo iš tolo pamačiau Kerolę, einančią taku palei skardį. Ji skubėjo. Pilkame uolų fone atrodė kaip nuodinga raudona gėlė. Jos skrybėlė buvo kraujo spalvos...

Nusipurčiau. Iš tikrųjų, galvojau tik apie kraują.

Vėliau išgirdau jos automobilio ūžesį. Pagalvojau, ar ji irgi važiuos į Penritarą, bet ji pasuko keliu į kairę

priešinga kryptimi. Stebėjau, kol automobilis važiavo į kalną ir dingo. Atsikvėpiau kažkiek lengviau. Ratholas vėl atrodė ramus ir mieguistas.

– Jei tai viskas, – įsiterpė Raimondas Vestas nutilus Džoisei, – pateiksiu savo verdiktą iš karto. Skrandžio veiklos sutrikimas, dėmės prieš akis po valgio...

– Tai ne viskas, – atrėžė Džoisė. – Jūs turite išklausyti tęsinį. Po dviejų dienų laikraštyje perskaičiau antraštę „Nelaimė maudantis jūroje“. Straipsnyje buvo rašoma, kad misis Dakr, kapitono Denio Dakro žmona, nuskendo netoli Landiero įlankos. Ji su vyru buvo apsigyvenusi viešbutyje ir tą dieną užsimanė išsimaudyti, bet pakilo šaltas vėjas. Kapitonas Dakras nesimaudė, nes buvo šalta, ir su kitais viešbučio gyventojais nuėjęs žaisti golfo. Misis Dakr pasakiusi, kad jai ne per šalta ir nuėjusi viena prie įlankos. Kadangi ji ilgai užtruko, vyras sunerimo ir su draugų kompanija nusileido į pliažą. Moters nerado, tik jos drabužius prie olos. Jos kūnas buvo surastas beveik po savaitės, išplautas pakrantėje. Jos galva buvo labai sutinusi, ir tas tinimas atsirado prieš mirtį, todėl buvo manoma, kad ji nėrė į jūrą ir atsitrenkė į uolą. Kiek prisimenu, ji mirė per 24 valandas po to, kai aš mačiau kraujo dėmes.

– Protestuoju, – pareiškė seras Henris. – Tai ne galvosūkis, tai vaiduoklių istorija. Mis Lemprier yra aiški mediumė.

Misteris Peterikas kaip visada kostelėjo.

– Vienas dalykas neduoda man ramybės, – tarė jis, – tas galvos tinimas. Manau, neturėtume atmesti galimybės, kad būta nešvarių dalykų. Bet mes neturime pakankamai duomenų, kad galėtume ištirti. Mis Lemprier haliucinacija ar vizija labai įdomi, bet nesuprantu, apie ką mes turėtume pasisakyti.

– Skrandžio veiklos sutrikimas ir sutapimas, –

įsiterpė Raimondas. – Ir negali būti tikras, kad jie – tie patys žmonės. Be to, prakeikimas ar kas tai bebūtų, turėtų galioti tik Ratholo gyventojams.

– Įtariu, – tarė seras Henris, – kad grėsmingasis jūreivis kažkaip susijęs su šia istorija. Tačiau aš sutinku su misteriu Peteriku, – mis Lemprier suteikė mums per mažai informacijos.

Džoisė atsisuko į daktarą Penderį, kuris šypsodamasis papurtė galvą.

– Tai labai įdomi istorija, – tarė jis, – bet aš sutinku su seru Henriu ir misteriu Peteriku, – mes turime per mažai duomenų, kad išspręstume šį galvosūkį.

Tada Džoisė atsigręžė į mis Marpl, kuri jai nusišypsojo.

– Aš taip pat manau, brangi Džoise, kad tu esi truputį neobjektyvi, – pradėjo ji. – Žinoma, aš viską priimu truputį kitaip. Turiu omeny, kad mes, moterys, visada suprantame aprangos detalių vertę. Nemanau, kad tokį galvosūkį teisinga pateikti vyrams. Jame per daug greitai viskas keičiasi. Vis dėlto kokia nedora ta moteris! Ir dar nedoresnis vyras.

Džoisė įsistebeilijo į ją.

– Teta Džeine, – tarė ji, – tai yra, mis Marpl, manau, jūs įminėte galvosūkį, tikrai tikiu, kad jūs žinote tiesą.

– Na, brangioji, – atsakė mis Marpl, – man tikrai lengviau sėdėti čia ramiai, nei buvo tau – juk, būdama menininkė, tu esi tokia jautri aplinkai, ar ne? Sėdėdama čia su mezginiu, tiesiog matau faktus. Kraujo dėmė ant grindinio ar šešėlis nuo viršuje kabančio raudono maudymosi kostiumėlio. Detektyvai nesuprato, kad jis buvo kraujuotas. Vargšė būtybė, vargšė jauna būtybė!

– Atleiskite man, mis Marpl, – įsiterpė seras Henris, – bet jūs žinote, aš vis dar nesuprantu. Jūs ir mis Lemprier, atrodo, žinote, apie ką kalbat, bet mes, vyrai,

tebesam visiškoje tamsoje.

– Aš dabar papasakosiu jums istorijos pabaigą, – tarė Džoisė. – Tai įvyko po metų. Buvau mažame Rytų pakrantės kurorte, piešiau eskizą, kai staiga apėmė keistas jausmas, kad taip jau buvo nutikę anksčiau. Ant grindinio priešais mane stovėjo du žmonės, vyras ir moteris, ir sveikinosi su kita moterimi, vilkinčia kartūno suknele su raudonomis puansetijomis:

– Kerole, tai nuostabu! Malonu matyti tave praėjus tiek metų. Ar nepažįsti mano žmonos? Džoana, tai sena mano draugė, mis Harding.

Iš karto pažinau vyrą. Tai buvo tas pat Denis, kurį buvau mačiusi Rathole. Žmona buvo kita, – tai yra, ji buvo Džoana, o ne Mardžerė; bet ji buvo to paties tipo, – jauna, neskoningai apsirengusi, neišsiskirianti. Galvojau, kad einu iš proto. Jie pradėjo kalbėti apie tai, kad eis maudytis. Pasakysiu, ką aš padariau. Nuėjau tiesiai į policijos skyrių. Maniau, jie galvos, kad esu nevisprotė, bet man nerūpėjo. Ir, kaip pasitaiko, viskas buvo gerai. Ten buvo policininkas iš Skotlend Jardo, atvykęs specialiai dėl šios bylos. Atrodė, – o, siaubinga apie tai kalbėti! – kad policija įtarė Denį Dakrą. Tai nebuvo tikrasis jo vardas, – jis naudodavosi skirtingais vardais skirtingom progom. Jis susipažindavo su merginomis, paprastai niekuo neišsiskiriančiomis, neturinčiomis giminių ar draugų, vesdavo jas ir apdrausdavo didelei pinigų sumai, o tada – o, tai siaubinga! Moteris, vardu Kerolė, buvo jo tikroji žmona, ir jie visada veikdavo pagal tą patį planą. Todėl policija ir galėjo jį susekti. Draudimo kompanijos pradėjo įtarinėti. Jis atvykdavo į ramų kurortą su savo naująja žmona, tada pasirodydavo ta moteris ir jie kartu eidavo maudytis. Žmoną nužudydavo, Kerolė persirengdavo jos drabužiais ir sugrįždavo laivu su juo. Tada jie išvykdavo iš tos vietos,

prieš tai pasiteiravę apie tariamą Kerolę, o išvažiavusi iš miestelio, Kerolė persirengdavo savo akį rėžiančiais drabužiais, ryškiai išsidažydavo, sugrįždavo į miestelį ir išvykdavo savo automobiliu. Jie sužinodavo, kuria kryptimi teka stipri srovė, ir ten įvykdavo kita žmogžudystė, kitoje maudynių vietoje palei pajūrį. Kerolė suvaidindavo žmoną, eidavo į atkampų pliažą ir palikdavo žmonos drabužius prie olos, pati grįždavo vilkėdama savo gėlėta kartūno suknele ir laukdavo, kol atvyks jos vyras.

Manau, kai jie nužudė vargšę Mardžerę, kraujas užtiško and Kerolės maudymosi kostiumėlio, o kadangi jis buvo raudonas, jie to nepastebėjo, kaip sako mis Marpl. Bet kai jį pakabino balkone, kraujas nutekėjo. Ugh! – nusipurtė ji. – Tai tebestovi man akyse.

– Žinoma, – sutiko seras Henris, – dabar aš labai gerai prisimenu, kad tikrasis vyro vardas buvo Devis. Tiesiog pamiršau, kad vienas jo slapyvardžių buvo Dakras. Jiedu ypatingai gudrūs sukčiai. Stebėtina, kad niekas neatpažindavo persirengėlės. Kaip mis Marpl sako, drabužius daug lengviau įsiminti, nei veidus. Tiedu sugalvojo gudrų planą. Nors mes ir įtarėm Deivį, nelengva buvo jį apkaltinti, jis visada turėdavo nepriekaištingą alibi.

– Teta Džeine, – kreipėsi Raimondas, žvelgdamas į ją su nuostaba, – kaip jums tai pavyksta? Gyvenote taip ramiai, o dabar, atrodo, niekas jūsų nestebina.

– Man visada vienas dalykas būdavo panašus į kitą, – atsakė mis Marpl. – Buvo tokia mis Gryn, žinote, ji palaidojo penkis vaikus, ir visi jie buvo apdrausti. Taigi, tampi įtari.

Ji palingavo galvą.

– Kaime pasitaiko daug nedorų dalykų. Tikiuosi, kad jūs, brangieji, jauni žmonės, niekada nepatirsite, koks nedoras yra pasaulis.

5 skyrius

Motyvas prieš galimybę

Misteris Peterikas atsikrenkštė garsiau nei paprastai.

– Gal mano nedidelis galvosūkis pasirodys jums visiems nuobodus, – tarė jis apgailestaudamas, – po visų sensacingų istorijų, kurias mes čia girdėjome. Mano pasakojime nebus kraujo praliejimo, tačiau šis atsitikimas man atrodo įdomus ir netgi originalus nedidelis galvosūkis, be to, žinau jo teisingą sprendimą.

– Tai nebus teisinė painiava, ar ne? – paklausė Džoisė Lemprier. – Turiu omeny teisinius klausimus, daugybę 1881–ųjų metų bylų Barnabis prieš Skinerį bei kitus panašius dalykus.

Misteris Peterikas žvilgtelėjo į ją suprantančiai pro akinių viršų.

– Ne, ne, mano miela jaunoji ledi. Neverta baimintis. Istorija, kurią ketinu papasakoti, yra visiškai paprasta ir nesudėtinga, ją gali suprasti ir nespecialistai.

– Jokios teisinės kazuistikos, – nurodė mis Marpl mosuodama prieš jį virbalu.

– Žinoma, ne, – sutiko misteris Peterikas.

– Na, nesu tuo tikra, bet išklausykime istoriją.

– Ji liečia mano buvusį klientą. Vadinsiu jį misteriu Klodu, Saimonu Klodu. Jis buvo gana turtingas žmogus, gyvenęs dideliame name nelabai toli nuo čia. Turėjo sūnų, žuvusį kare, o tas sūnus turėjo mažą dukrytę. Jos motina mirė gimdydama, todėl po savo tėvo žūties ji atvyko gyventi pas senelį, kuris iš karto ją labai pamilo. Mažoji Kris galėjo elgtis su seneliu kaip tik ji norėjo. Niekada nesu matęs vyro, taip atsidavusio vaikui, ir negaliu apsakyti jo sielvarto ir nevilties, kai būdama vie-

nuolikos metų ji susirgo plaučių uždegimu ir mirė.

Vargšas Saimonas Klodas buvo nepaguodžiamas. Neilgai trukus mirė vargingai gyvenęs jo brolis, ir Saimonas Klodas didžiadvasiškai parsikvietė brolio vaikus – dvi mergaites, Greisę ir Merę, ir berniuką, Džordžą, gyventi į savo namus. Tačiau būdamas geras ir dosnus savo sūnėnui ir dukterėčioms, senukas niekada nemylėjo jų taip ir nebuvo toks atsidavęs, kaip savo mažajai vaikaitei. Džordžui Klodui buvo surastas darbas netoliese esančiame banke, Greisė ištekėjo už protingo chemiko tyrinėtojo, vardu Filipas Garodas. Merė, buvusi tyli, uždara mergaitė, gyveno su juo ir prižiūrėjo dėdę. Manau, Merė mylėjo dėdę, tik to nedemonstravo. Gyvenimas, atrodo, tekėjo savo ramia vaga. Turiu pasakyti, kad po mažosios Kristobelės mirties Saimonas Klodas atėjo pas mane ir liepė surašyti naują testamentą. Pagal šį testamentą jo turtas, tikrai gan didelis, buvo padalintas po lygiai jo sūnėnui ir dukterėčioms, kiekvienam po trečdalį.

Laikas bėgo. Kartą atsitiktinai sutikęs Džordžą Klodą, paklausiau apie jo dėdę, kurio nebuvau matęs kažkiek laiko. Mano nuostabai, Džordžo veidas apsiniaukė.

– Norėčiau, kad jūs atvestumėte jį į protą, – tarė jis nusiminęs. Jo atviras, bet apsiblausęs veidas buvo sumišęs ir nerimastingas. – Šie spiritizmo reikalai eina vis blogyn ir blogyn.

– Kokie spiritizmo reikalai? – paklausiau stebėdamasis.

Tada Džordžas papasakojo man visą istoriją. Kaip misteris Klodas pamažu susidomėjo spiritizmu, kaip susipažino su amerikiete mediume Euridike Sprag. Ši moteris, kurią Džordžas nedvejodamas pavadino apsimetėle, įgavo didžiulę įtaką Saimonui. Ji praktiškai

visą laiką buvo jo namuose, organizuodavo nuolatinius seansus, kurių metu Kristobelės dvasia apsireikšdavo mylinčiam seneliui.

Turiu prisipažinti, nesu iš tų, kurie nepripažįsta spiritizmo ir išjuokia jį. Tikiu, kaip jau jums sakiau, jei gaunu įrodymų. Manau, kad kai nešališkai vertiname parodymus spiritizmo naudai, lieka daug kas, ko negalime tiesiog pavadinti sukčiavimu ar lengvai atmesti. Taigi, nesu nei tikintis, nei netikintis. Yra įrodymų, kuriais negalima nepatikėti.

Iš kitos pusės, spiritizmas – puiki priemonė sukčiavimui ir apgavystėms, ir iš to, ką papasakojo man Džordžas apie Euridikę Sprag, vis labiau įsitikinau, kad ji yra baisiausia apgavikė. Senukas, būdamas įžvalgus praktiniuose dalykuose, galėjo lengvai būti apgautas, kai tai siejosi su jo meile mirusiai vaikaitei.

Svarstydamas tokią galimybę, jaučiausi vis kebliau. Mylėjau jaunuosius Klodus, Merę ir Džordžą, ir suvokiau, kad misis Sprag ir jos įtaka jų dėdei gali ateityje pridaryti sunkumų.

Pasitaikius pirmai progai apsilankiau pas Saimoną Klodą. Radau misis Sprag priimtą kaip garbingą viešnią ir bičiulę. Kai tik pamačiau ją, supratau, kad mano blogiausi nuogąstavimai išsipildė. Ji buvo apkūni, vidutinio amžiaus, vilkėjo pernelyg akį rėžiančiais drabužiais. Veidmainiškos frazės apie „mūsų brangiausius, kurie išėjo“ ir panašios be perstojo aidėjo iš jos lūpų.

Jos vyras, Abesalomas Spragas, ištįsęs ir liesas, melancholiško veido ir slapukiškų akių, taip pat buvo apsistojęs tuose namuose. Kai tik ištaikiau progą, nusivedžiau Saimoną Klodą ir taktiškai pradėjau kalbą apie tai. Jis buvo labai entuziastingai nusiteikęs. Euridikė Sprág nuostabi! Ji atsiųsta jam jo maldų dėka! Jai nerūpi pinigai, jai užtenka džiaugsmo padėjus vargšei

kenčiančiai širdžiai. Ji motiniškai myli mažąją Kris. Jis jau beveik laikė ją savo dukterimi. Tada jis pradėjo man pasakoti smulkmenas, – kaip jis girdėjo savo Kris kalbant, kokia ji laiminga su savo tėvu ir motina. Jis pasakojo kitus vaiko sentimentus, kurie man, prisimenančiam mažąją Kristobelę, atrodė neįtikinantys. Ji pabrėžusi, kad „tėvas ir motina mylėjo brangiąją misis Sprag".

– Tačiau juk jūs pašaipūnas, Peterikai, – nutraukęs jis pats savo tiradą.

– Ne, nesu pašaipūnas. Toli gražu. Daugelio žmonių, rašiusių apie spiritizmą, liudijimus aš priimčiau nedvejodamas ir tikėčiau jų rekomenduotais mediumais, gerbčiau juos. O ši misis Sprag turi patikimų rekomendacijų?

Saimonas tęsė kalbą apie misis Sprag būdamas beveik ekstazės būsenos. Ji jam siųsta dangaus. Jis sutiko ją mineralinio vandens kurorte, kuriame vasarą praleido du mėnesius. Atsitiktinis susitikimas ir tokia nepaprasta sėkmė!

Išėjau labai nusivylęs. Mano blogiausi nuogąstavimai pasitvirtino, o aš nežinojau, ką galėčiau padaryti. Gerokai palaužęs galvą parašiau laišką Filipui Garodui, kuris, kaip esu minėjęs, buvo neseniai vedęs vyresniąją Klodų dukterį, Greisę. Išdėsčiau jam reikalo esmę, žinoma, labai atsargiai dėliodamas žodžius. Įspėjau apie pavojų, kylantį tokiai moteriai įgavus įtaką senukui. Ir pasiūliau jam pasiteirauti apie ją garbingų spiritistų bendrijose. Tikėjausi, kad Filipui Garodui pavyks susidoroti su užduotimi.

Garodas nedelsė. Jis suvokė, ko aš nesupratau, – kad Saimono Klodo sveikata jau labai silpna, ir, būdamas praktiškas žmogus, neketino leisti atimti iš jo žmonos, jos sesers ir brolio palikimo, į kurį jie turi visas teises. Jis atvyko kitą savaitę ir atsivežė drauge įžymųjį

profesorių Longmaną. Longmanas buvo labai žymus mokslininkas, žmogus, kurio dėka imta rimtai domėtis spiritizmu. Longmanas buvo ne tik puikus mokslininkas, bet ir labai patikimas bei sąžiningas žmogus.

Tačiau jo apsilankymas nebuvo sėkmingas. Viešėdamas pas Saimoną, Longmanas tepasakė labai nedaug. Buvo surengti du seansai, nežinau, kokiomis aplinkybėmis. Visą laiką jis stengėsi niekuo neįsipareigoti, išsisukinėjo, bet išvykęs parašė laišką Filipui Garodui. Laiške rašė, kad negalėjo atskleisti misis Sprag apgavystės, tačiau, jo nuomone, ji nėra tikra mediumė. Savo laišką, jei toks tiktų, jis leido parodyti dėdei ir pasiūlė surasti tikrai sąžiningą mediumą.

Filipas iš karto parodė laišką dėdei, bet rezultatas nebuvo toks, kokio jis tikėjosi. Senukas baisiai įniršo. Apkaltino jį rezgus sąmokslą diskredituoti misis Sprag, kuri esanti šmeižiama ir kenčianti šventoji. Ji jau papasakojusi jam, koks nuožmus pavydas ją lydėjęs šioje šalyje. Jis pabrėžė, kad Longmanas turėjo prisipažinti negalėjęs atskleisti apgavystės. Euridikė Sprag atėjusi pas jį juodžiausią jo gyvenimo valandą, suteikusi jam pagalbą ir ramybę, ir jis yra pasirengęs palaikyti ją, net jei reiktų vaidytis su visa šeima. Ji jam reiškia daugiau, nei bet kas šiame pasaulyje.

Filipas Garodas buvo išvarytas be ceremonijų, o po nirtulingo konflikto labai pablogėjo Klodo sveikata. Praėjusį mėnesį jis išgulėjo lovoje, o dabar atrodė, kad nebeatsikels, kol mirtis jį išvaduos.

Po dviejų dienų išvykus Filipui buvau pakviestas nedelsiant atvykti, todėl nuskubėjau. Klodas gulėjo lovoje, ir net mano, neprofesionalo akims, atrodė labai sergąs. Jis gaudė orą ir duso.

– Tai pabaiga, – išstenėjo jis. – Jaučiu tai. Nesiginčyk su manimi, Peterikai. Bet prieš mirdamas ketinu atlikti

savo pareigą vienam žmogui, kuris padarė man daugiau, nei kas nors kitas pasaulyje. Noriu, kad surašytum naują testamentą.

– Žinoma, – atsakiau, – jei pasakysite, parašysiu naują ir atsiųsiu jums.

– Netinka, – užprotestavo jis. – Galiu neišgyventi šios nakties. Esu parašęs, ko noriu, – jis grabinėjo po pagalve, – o jūs pasakysite, ar gerai.

Jis ištraukė popieriaus lapą su pieštuku pakeverzotais keletu žodžių. Pakankamai paprastai ir aiškiai suformuluota. Jis palieka po 5000 svarų savo dukterėčioms ir sūnėnui, o visą likusį milžinišką turtą – Euridikei Sprag „iš dėkingumo ir susižavėjimo“.

Man tai nepatiko, bet toks jau jis buvo. Negalėjo būti abejonių dėl aptemusios sąmonės, senukas buvo sveiko proto kaip niekas kitas.

Jis paskambino varpeliu ir pakvietė dvi tarnaites. Jos greit atėjo. Tarnaitė Ema Gaunt buvo aukšta vidutinio amžiaus moteris, tarnavusi jam daugelį metų ir slaugiusi Klodą. Su ja atėjo virėja, skaistaus veido, krūtinga jauna, maždaug 30 metų moteris. Saimonas Klodas žvilgtelėjo į jas abi iš po savo vešlių antakių.

– Noriu, kad paliudytumėte mano testamentą. Ema, atnešk man mano parkerį.

Ema paklusniai nuėjo prie stalo.

– Ne kairiajame stalčiuje, mergaite, – suniurzgė senukas. – Ar nežinai, kad jis dešiniajame?

– Ne, jis šitame, sere, – tarė Ema imdama parkerį.

– Tada tu jį ne ten padėjai praeitą kartą, – suburbėjo senukas. – Negaliu pakęsti, kai daiktai laikomi ne savo vietose.

Tebeburbėdamas jis paėmė iš jos parkerį ir savo ranka perrašė ant naujo popieriaus lapo, o aš paredagavau. Tada jis pasirašė. Taip pat pasirašė ir Ema Gaunt bei

virėja, Liusė Deivid. Sulanksčiau testamentą ir įdėjau į ilgą mėlyną voką. Tai buvo būtina, kaip jūs suprantat, nes jis buvo parašytas ant paprasto popieriaus lapo.

Kai tik tarnaitės pasisuko išeiti iš kambario, Klodas žioptelėjo ir su perkreiptu veidu krito ant pagalvių. Pasilenkiau ties juo susirūpinęs, ir Ema greit grįžo atgal. Tačiau senukas atsigavo ir silpnai nusišypsojo.

– Viskas gerai, Peterikai, nesirūpinkit. Bet kuriuo atveju aš dabar ramiai numirsiu, padaręs, ką norėjau.

Ema Gaunt pažvelgė į mane lyg klausdama, ar ji gali išeiti. Linktelėjau patvirtindamas, ir ji išėjo, pirma sustojusi ir pasilenkusi pakelti mėlyną voką, kurį aš paleidau iš rankų susirūpinęs. Ji padavė voką man, įsidėjau į palto kišenę, ir tada ji išėjo.

– Jūs suirzęs, Peterikai, – tarė Saimonas Klodas. – Esate nusistatęs prieš, kaip ir visi kiti.

– Tai nėra nusistatymas, – atsakiau. – Misis Sprag gali būti ta, kuo ji dedasi. Neprieštaraučiau, jei jūs paliktumėte jai nedidelį palikimą kaip dėkingumo išraišką; bet, atvirai šnekant, Klodai, atimti palikimą iš savo kūno ir kraujo dėl svetimo, yra neteisinga.

Nusisukau norėdamas išeiti. Padariau viską, ką galėjau, ir pareiškiau savo protestą.

Merė Klod išėjo iš svetainės ir pasitiko mane hole.

– Gal išgertumėt arbatos prieš išeidamas? Ateikit čia, – pakvietė ji ir praleido į svetainę.

Židinyje degė ugnis, kambarys atrodė jaukus ir šviesus. Ji paėmė iš manęs paltą kaip tik tuo metu, kai įėjo jos brolis. Džordžas paėmė iš jos mano paltą ir padėjo ant kėdės tolimajame kambario kampe, tada grįžo prie židinio, kur mes gėrėme arbatą. Pokalbio metu kilo klausimas apie nekilnojamąjį turtą. Saimonas Klodas buvo liepęs netrukdyti jo ir paliko viską spręsti Džordžui. Džordžas nervinosi nepasitikėdamas

savo sprendimais. Man pasiūlius, po arbatos užėjome į studiją ir aš peržiūrėjau abejonių kėlusius dokumentus. Merė Klod lydėjo mus.

Po ketvirčio valandos buvau pasirengęs išvykti. Prisiminęs, kad mano paltas liko svetainėje, nuėjau jo pasiimti. Svetainėje buvo tik misis Sprag, klūpojusi prie kėdės, ant kurios gulėjo mano paltas. Atrodė, kad ji kažin kodėl pešioja kretono užtiesalą. Atsistojo paraudusi mums įėjus.

– Tie užtiesalai niekada neguli kaip reikia, – pasiskundė ji. – Bet pati galiu juos pritaikyti.

Pasiėmiau paltą ir apsirengiau. Tada pastebėjau, kad vokas su testamentu, iškritęs iš kišenės, guli ant grindų. Paėmiau jį, įsikišau į kišenę ir atsisveikinęs išvykau.

Savo veiksmus po atvykimo į kontorą aprašysiu detaliai. Nusivilkau paltą ir ištraukiau testamentą iš kišenės. Turėjau jį rankoje stovėdamas prie stalo, kai įėjo sekretorius. Kažkas man skambino ir norėjo su manimi pasikalbėti. Kadangi telefonas ant mano rašomojo stalo neveikė, nuėjau į tolimesnį kambarį ir kalbėjau telefonu apie 5 minutes. Kai grįžau, radau sekretorių laukiantį manęs.

– Misteris Spragas atėjo pas jus, sere. Aš palydėjau jį į jūsų kabinetą.

Įėjęs pamačiau misterį Spragą, sėdintį prie stalo. Jis atsistojo ir pasisveikino su manimi saldžiai, o tada pradėjo ilgą, padriką kalbą. Jis kalbėjo apie nelengvą savo ir savo žmonos padėtį. Jis baiminosi žmonių kalbų ir t.t., ir pan. Jo žmona nuo vaikystės kilniaširdė ir jos motyvai kilnūs... ir t.t., ir pan. Ko gero, buvau su juo atžarus. Pagaliau jis suprato, kad nieko nepasieks, gan staigiai atsistojo ir išėjo. Tada prisiminiau, kad ant stalo buvau palikęs testamentą. Paėmiau jį, uždėjau

antspaudą, užrašiau ir padėjau į seifą.

Dabar prasidės sudėtingiausia mano pasakojimo dalis. Po dviejų mėnesių mirė misteris Saimonas Klodas. Nesileisiu į ilgus aprašymus, o tiesiog pateiksiu plikus faktus. *Kai buvo atplėštas užantspauduotas vokas su testamentu, jame tebuvo tuščias popieriaus lapas.*

Jis nutilo, apžvelgė visų, sėdinčių ratu, susidomėjusius veidus. Nusišypsojo pats sau patenkintas.

– Žinoma, jums tai patinka? Du mėnesius užantspauduotas vokas gulėjo mano seife. Ten jis negalėjo būti suklastotas. Pakeisti testamentą voke galima buvo labai trumpą laiką. Nuo to momento, kai testamentas buvo pasirašytas iki aš užrakinau jį seife. Kas turėjo galimybę tai padaryti ir kieno labui tai buvo padaryta?

Trumpai reziumuosiu esminius punktus. Testamentas buvo pasirašytas misterio Klodo, aš jį įdėjau į voką – kol kas viskas gerai. Tada aš įsidėjau jį į palto kišenę. Paltą iš manęs paėmė Merė ir perdavė Džordžui, kuris, man matant, padėjo jį ant kėdės. Kol aš buvau studijoje, misis Euridikė Sprag turėjo galybes laiko ištraukti voką iš kišenės ir perskaityti, ir, tiesą sakant, tai, kad voką radau ant žemės, o ne kišenėje, reiškia, kad ji juo pasidomėjo. Bet čia prieiname prie keisčiausios vietos: ji turėjo galimybę įdėti tuščią lapą, bet neturėjo motyvo. Testamentas buvo jos naudai ir pakeisdama tuščiu lapu, ji netektų palikimo, kurio taip stipriai siekė.

Tą patį galima pasakyti ir apie misterį Spragą. Jis taip pat turėjo galimybę. Buvo likęs vienas mano kabinete dvi ar tris minutes. Tačiau pakeisti dokumentą jam buvo nenaudinga. Taigi turime šią keistą problemą: du žmonės, kurie turėjo galimybę pakeisti testamentą tuščiu lapu, neturėjo motyvo to daryti, o du žmonės, kurie turėjo motyvą, neturėjo galimybės. Beje, nereikia pamiršti kambarinės Emos Gaunt. Ji buvo ištikima

savo jaunajam šeimininkui ir šeimininkei ir neapkentė Spragų. Manau, ji taip pat būtų neatsisakiusi pakeisti testamento, jei būtų apie tai galvojusi. Bet nors ji laikė rankose voką, kai pakėlė jį nuo grindų ir atidavė man, ji neturėjo galimybės pakeisti dokumento ir nepakeitė vieno voko kitu (nes tam būtų reikėję ypatingo rankų miklumo), be to, voką aš pats atsinešiau ir niekas negalėjo turėti jo dublikato.

Jis apsižvalgė, šypsodamasis draugijai.

– Taigi, toks mano galvosūkis. Atrodo, apibūdinau jį aiškiai. Bus įdomu išgirsti jūsų nuomonę.

Visų nuostabai mis Marpl pradėjo kikenti. Atrodė, kažkas ją nepaprastai pralinksmino.

– Kas yra, teta Džeine? Gal ir mes galime išgirsti kažką juokingo? – paklausė Raimondas.

– Galvojau apie mažąjį Tomį Saimondsą, nedrausmingą mažą berniuką, kartais labai pralinksminantį. Vieną iš tų vaikų nekaltais veidukais, visada pasirengusių vienokiai ar kitokiai išdaigai. Prisiminiau, kaip praeitą savaitę sekmadieninėje mokykloje jis tarė:

– Mokytoja, jūs sakote „kiaušinio *trynys* yra baltas“ ar „kiaušinio *tryniai* yra balti“?

Ir mis Darston paaiškino, kad galima sakyti ir „kiaušinių *trynys* yra baltas“, ir „kiaušinių *tryniai* yra balti“. – Tada išdykėlis Tomis tarė:

– Na, o aš pasakyčiau, kad kiaušinių trynys yra geltonas! – Labai negražu iš jo pusės, be to ši gudrybė seniai žinoma. Žinojau ją dar būdama vaikas.

– Labai juokinga, brangi teta Džeine, – švelniai pastebėjo Raimondas, – bet tai neturi nieko bendra su labai įdomia misterio Peteriko istorija.

– O, ne, turi, – paprieštaravo mis Marpl. – Tai spąstai! Gudrybė! Ir misterio Peteriko istorijoje yra

gudrybė. Kaip teisininko! Ach, mano senas brangus drauge! – palingavo ji priekaištingai galvą.

– Įdomu, ar jūs iš tikrųjų žinote, – garsiai ištarė advokatas mirktelėdamas.

Mis Marpl parašė ant popieriaus lapelio keletą žodžių, sulenkė ir perdavė jam.

Misteris Peterikas išlankstė lapelį, perskaitė, kas buvo parašyta, ir pažvelgė į ją suprantančiai.

– Mano brangi drauge, – tarė jis, – ar yra kas nors, ko jūs nežinotumėte?

– Žinojau tai, dar būdama vaikas, – atsakė mis Marpl. – Mes žaisdavome tokį žaidimą.

– Jaučiuosi kažkaip nepritapęs, – pastebėjo seras Henris. – Manau, misteris Peterikas slepia gudrų teisinį fokusą.

– Visai ne, – paprieštaravo Peterikas. – Tikrai ne. Tai labai paprastas galvosūkis. Nekreipkite dėmesio į mis Marpl. Ji savaip viską išsiaiškina.

– Mes turbūt galime išsiaiškinti tiesą, – šiek tiek susierzinęs tarė Raimondas Vestas. – Faktai iš tikrųjų labai paprasti. Penki žmonės lietė tą voką. Spragai aiškiai galėjo manipuliuoti juo, bet taip pat aišku, kad jie to nepadarė. Lieka kiti trys. Man atrodo, kad kaip fokusininkai sugeba atlikti nuostabius triukus žiūrovų akyse, taip ir Džordžas Klodas galėjo ištraukti voką ir pakeisti dokumentą, kai nešė paltą į kitą kambario kampą.

– Ne, aš manau, kad tai buvo mergina, – nesutiko Džoisė. – Kambarinė nubėgo pas ją ir papasakojo, kas dedasi, ir ji surado kitą mėlyną voką ir tiesiog pakeitė vieną kitu.

Seras Henris papurtė galvą:

– Nesutinku su jumis abiem, – lėtai tarė jis. – Tokius triukus atlieka fokusininkai, ant scenos ir romanuose, bet, manau, jie neįmanomi realiame gyvenime, ypač ste-

bint skvarbių akių žmogui, kaip mano draugas misteris Peterikas. Tačiau aš turiu idėją – tai tik idėja ir nieko daugiau. Žinome, kad profesorius Longmanas ką tik buvo ten ir pasakė labai mažai. Logiška manyti, kad Spragai galėjo bijoti to vizito rezultatų. Jei Saimonas Klodas nepapasakojo jiems nieko, o tai labai tikėtina, misterio Peteriko iškvietimas jiems galėjo pasirodyti visai iš kitos pusės. Jie galėjo pagalvoti, kad misteris Klodas jau buvo parašęs testamentą Euridikės Sprag naudai, o dabar naujajame ji bus išbraukta dėl profesoriaus Longmano demaskavimo ar, galima alternatyva – kaip jūs teisininkai sakote, dėl to, kad Filipas Garodas , – „jo kūnas ir kraujas“, sugebėjo įkalbėti senuką. Šiuo atveju, tarkime, misis Sprag paruošė dokumento pakaitalą. Ji pakeičia originalą, tuo metu ateina misteris Peterikas, ji neturi laiko perskaityti testamento ir paskubom jį sudegina, kad advokatas jo nepasigestų.

Džoisė ryžtingai papurtė galvą.

– Ji niekada nesudegintų jo neperskaičiusi.

– Taigi, sprendimas nekoks, – tarė seras Henris. – Manau, e... misteris Peterikas pats nepadėjo Dievo apvaizdai.

Seras Henris tik pajuokavo, tačiau mažasis advokatas pašoko įsižeidęs.

– Tikrai netinkamas sprendimas, – ištarė jis šiurkščiai.

– Ką pasakys daktaras Penderis? – paklausė seras Henris.

– Negaliu pasakyti, kad turiu aiškų atsakymą. Manau, dokumentą pakeitė misis Sprag arba jos vyras, galbūt dėl motyvų, įvardytų sero Henrio. Jeigu ji neskaitė testamento iki misterio Peteriko išvykimo, tada jai iškiltų tam tikra dilema, kadangi ji negalėtų prisipažinti, ką padariusi. Gali būti, kad ji paslėpė dokumentą tarp

misterio Klodo popierių, kur, anot jos, jį būtų galima rasti po jo mirties. Bet kodėl jo nesurado, nežinau. Gali būti – ir tai tik gryna spėlionė, – Ema Gaunt rado jį ir iš atsidavimo savo šeimininkams apgalvotai sunaikino.

– Manau, daktaro Penderio sprendimas yra geriausias iš visų, – tarė Džoisė. – Ar jis teisingas, misteri Peterikai?

Advokatas papurtė galvą.

– Tęsiu nuo tos vietos, kur baigiau. Buvau priblokštas ir nežinojau, ką daryti, kaip ir jūs visi. Nemanau, kad kada nors būčiau atspėjęs tiesą, tikriausiai, ne, bet buvau apšviestas. Tai buvo protingai padaryta.

Nuvykau ir pietavau su Filipu Garodu maždaug po mėnesio, ir pašnekesio po pietų metu jis paminėjo įdomų atvejį, pasitaikiusį jam pastaruoju metu.

– Norėčiau apie jį jums papasakoti, Peterikai, tik žinoma, konfidencialiai.

– Žinoma, – sutikau.

– Vienas mano draugas, tikėjęsis palikimo iš savo giminaičio, buvo labai nusivylęs, kai sužinojo, kad jo giminaitis ketina palikti turtą visiškai to nevertam asmeniui. Mano draugas, deja, žmogus be skrupulų. Tuose namuose buvo tarnaitė, labai atsidavusi tam teisėtam paveldėtojui. Mano draugas liepė jai padaryti labai paprastą dalyką. Jis davė jai parkerį, užpildytą rašalu. Jai reikėjo padėti jį į šeimininko rašomojo stalo stalčių, bet ne į tą, kur parkeris paprastai buvo laikomas. Jei jos šeimininkas paprašytų paliudyti jo parašą po kokiu nors dokumentu ir prašytų atnešti jo parkerį, ji turėtų paduoti ne tikrąjį, o šį, kuris buvo tiksli ano kopija. Tai ir viskas, ką jai reikėjo atlikti. Daugiau jis jai nieko nepasakė. Ji buvo atsidavusi tarnaitė ir jo instrukcijas įvykdė sąžiningai. – Jis nutilo ir tada tarė: – Tikiuosi, neverčiu jūsų nuobodžiauti, Peterikai.

– O, ne, – atsakiau, – labai susidomėjau.

Mūsų akys susitiko.

– Mano draugo, jūs, žinoma, nepažįstate, – tarė jis.

– Žinoma, ne, – atsakiau.

– Tada viskas gerai, – tarė Filipas Garodas. Jis patylėjo, o po to tęsė šypsodamasis:

– Matote, kur čia esmė? Parkeris buvo užpildytas taip vadinamu simpatiniu rašalu – vandenyje ištirpintu krakmolu su keliais jodo lašais. Tai ryškiai mėlynai–juodas skystis, bet juo parašytas tekstas išnyksta po keturių ar penkių dienų.

Mis Marpl sukikeno.

– Išnykstantis rašalas, – tarė ji, Aš tai žinau. Vaikystėje dažnai žaisdavau su juo.

Su džiugia šypsena apžvelgusi visus susirinkusius, dar kartą pirštu pagrasino misteriui Peterikui.

– Tačiau tai vis tiek gudrybė, misteri Peterikai, – tarė ji. – Būdinga advokatui.

6 skyrius

Šv. Petro nykščio žymė

– O dabar, teta Džeine, jūsų eilė, – tarė Raimondas Vestas.

– Taip, teta Džeine, mes laukiame kažko tikrai pikantiško, – įsiterpė Džoisė Lemprier.

– Jūs šaipotės iš manęs, mielieji, – ramiai atsakė mis Marpl. – Jūs manote, kad aš, visą gyvenimą praleidusi tokiame užkampyje, nesu patyrusi tikrai įdomių dalykų?

– Dieve, saugok, niekada nelaikiau gyvenimo kaime ramiu ir nuobodžiu, – atsakė Raimondas karštai. – Ypač po tokių siaubingų atsitikimų, apie kuriuos esame girdėję iš jūsų! Kosmopolitiškas pasaulis atrodo rami ir taikinga vieta palyginti su Sent Meri Midu.

– Gerai, mano mielas, – sutiko mis Marpl, – žmogiškoji prigimtis yra visur beveik tokia pat, bet žinoma, kaime yra galimybių stebėti ją iš arti.

– Jūs iš tiesų nepakartojama, teta Džeine, – sušuko Džoisė. – Tikiuosi, jūs neprieštarausite, kad aš vadinu jus teta Džeine? – pridūrė ji. – Net nežinau, kodėl taip darau.

– Iš tikrųjų, mano brangioji? – paklausė mis Marpl.

Sekundę ji žvelgė su ironija ir merginos skruostai parausvėjo. Raimondas Vestas sunerimo ir kiek susidrovėjęs atsikrenkštė.

Mis Marpl pasižiūrėjo į juos abu ir vėl nusišypsojo, tada sutelkė dėmesį į mezginį.

– Tai tiesa, kad gyvenau taip vadinamą gyvenimą be įvykių, tačiau turėjau daug patirties spręsdama įvairias smulkias problemas, kurios iškildavo. Kai kurios jų buvo

iš tikrųjų gana originalios, bet neverta jums to pasakoti, nes jums nebūtų įdomūs tokie nereikšmingi dalykai kaip antai: kas nukirpo misis Džons tinklelio kilpas? Ir kodėl misis Sims vilkėjo savo naujuosius kailinius tik kartą? Iš tikrųjų įdomūs dalykai tyrinėjančiajam žmogiškąją prigimtį. Tačiau jums galėtų būti įdomus tik vienas atsitikimas, kurį dabar prisimenu, nutikęs mano vargšės dukterėčios Meibelės vyrui.

Tai įvyko prieš dešimt ar penkiolika metų, laimei, viskas baigėsi ir išsisprendė, ir visi apie tai pamiršo. Laimei – žmonių atmintis labai trumpa.

Mis Marpl susimąstė ir sumurmėjo pati sau:

– Turiu suskaičiuoti šią eilę. Akių sumezgimas – gan keblus dalykas. Viena, dvi, trys, keturios, penkios, o tada trys išvirkščios; teisingai. Taigi, ką aš pasakojau? A, taip, apie vargšę Meibelę.

Meibelė buvo mano dukterėčia. Miela mergina, tikrai labai miela mergina, bet, reikia pripažinti, truputį kvailoka. Mėgo dramatizuoti ir pasakydavo daug daugiau, nei norėjo, ypač būdama nusiminusi. Ji ištekėjo už misterio Denmano būdama dvidešimt dvejų ir, atrodo, santuoka nebuvo labai laiminga. Tikėjausi, kad šis susižavėjimas nesibaigs santuoka, nes misteris Denmanas buvo ūmaus būdo, – ne iš tų vyrų, kuris pakęstų Meibelės keistybes, be to, sužinojau, kad jo šeimoje būta psichinių ligonių. Tačiau merginos visais laikais būdavo užsispyrusios. Taigi, Meibelė ištekėjo už jo.

Po vestuvių matydavau ją nedažnai. Ji atvyko aplankyti manęs kartą ar du, kvietė mane paviešėti pas juos, bet, tiesą sakant, nelabai mėgstu viešėti svetimuose namuose ir visada bandau surasti priežastį ir atsisakyti. Nuo jų vestuvių buvo praėję dešimt metų, kai misteris Denmanas staiga mirė. Jie neturėjo vaikų, ir jis paliko visą savo turtą Meibelei. Parašiau jai laišką ir pasisiūliau

atvykti, jei ji norėtų; ji atsakė man labai nuovokiu laišku, iš kurio supratau, kad ji visai nėra priblokšta. Maniau, tai suprantama, nes žinojau, kad jie nelabai sutarė. Tačiau maždaug po trijų mėnesių gavau iš Meibelės isterišką laišką, kuriame ji maldavo mane atvykti, rašė, kad reikalai klostosi vis blogyn ir ji nebegali daugiau to ištverti.

Taigi, – tęsė mis Marpl, – išmokėjau Klarai algą, brangenybes išsiunčiau į banko saugyklą ir išvykau. Radau Meibelę labai nervingą. Dvaras, „Mirtų klonis", buvo gana didelis, labai jaukiai įrengtas. Šeimininkams patarnavo virėja, kambarinė, ateinanti slaugė prižiūrėjo senąjį misterį Denmaną, Meibelės vyro tėvą, kuriam, kaip sakoma, buvo „ne visi namie". Gana taikus ir gero elgesio, bet kartais labai keistas. Kaip jau minėjau, šeimoje buvo psichinių ligonių.

Buvau labai nustebinta Meibelės pasikeitimo. Ji buvo tiesiog nervų kamuolys, nuolatos krūpčiojo ir man buvo tikrai nelengva priversti ją pasakyti, kas atsitiko. Kaip dažnai pasitaiko, man pavyko ją prakalbinti netiesiogiai. Paklausiau jos apie draugus, kuriuos ji nuolatos minėdavo laiškuose, Galagerius. Mano nuostabai, atsakė, jog pastaruoju metu su jais nesusitinka. Apie kitus draugus, kuriuos paminėjau, atsakė tą patį. Tada išsakiau jai, kad kvaila užsidaryti ir pasinerti į rūpesčius, o dar kvailiau nutraukti ryšius su draugais. Tada ji ir pasakė tiesą.

– Taip nusprendžiau ne aš, o jie. Dabar nėra pasaulyje žmogaus, kuris norėtų su manim kalbėtis. Kai nueinu į Didžiąją gatvę, visi išlaksto iš mano kelio, kad nereikėtų su manimi susitikti ar kalbėtis. Esu lyg raupsuotoji. Tai siaubinga, ir aš nebegaliu daugiau to pakelti. Turiu parduoti namą ir išvažiuoti į užsienį. Bet kodėl turėčiau palikti savo namus? Aš nieko nepadariau.

Buvau išmušta iš vėžių labiau, nei galiu apsakyti.

Mezgiau šiltą vilnonį šaliką senajai misis Haj, ir susijaudinusi pamečiau dvi akis, ir po to ilgai to nepastebėjau.

– Mano brangi Meibele, – pasakiau jai, – tu mane stebini. Ir dėl ko visa tai įvyko?

Net būdama vaikas Meibelė visada buvo nesukalbama. Labai nelengva man buvo išgauti iš jos tiesų atsakymą į mano klausimą. Ji tik miglotai kalbėjo apie kvailas kalbas ir dykinėjančius žmones, kurie iš neturėjimo ką veikti skleidžia gandus, ir tuos, kurie įperša aplinkiniams visokias mintis.

– Viskas aišku, – atsakiau. – Tikriausiai, apie tave sklando kažkokios kalbos. O kokios tos kalbos – geriausiai žinai tu pati. Taigi, papasakok man.

– Tai taip baisu, – suaimanavo Meibelė.

– Žinoma, tai baisu, – atsakiau gyvai. – Tu man negali pasakyti apie žmonių išmones nieko, kas mane nustebintų ar suglumintų. Ar papasakosi man, Meibele, paprasta ir aiškia anglų kalba, ką apie tave šneka žmonės?

Tada viskas ir išaiškėjo.

Pasirodo, kad Džefrio Denmano mirtis, gana staigi ir nelaukta, sukėlė įvairias kalbas. Tiesą sakant, žmonės kalbėjo, kad ji nunuodijo savo vyrą.

Manau, kad žinote, jog nėra nieko žiauresnio, nei kalbos, su jomis sunkiausia kovoti. Kai žmonės šnibždasi jums už nugaros, negali to nei nepripažinti, nei paneigti, o gandai sklinda vis plačiau ir niekas negali jų sustabdyti. Buvau pakankamai įsitikinusi vienu dalyku: Meibelė nesugebėtų ko nors nunuodyti. Ir nemačiau priežasties, kodėl jos gyvenimas turėtų būti sužlugdytas, o jos namai nekenčiami vien todėl, kad ji, ko gero, iškrėtė kokią nors kvailystę.

– Nėra dūmų be ugnies, – pasakiau. – O dabar, Meibele, papasakok man, kas paskatino žmones taip

kalbėti. Turėjo kažkas būti.

Meibelė buvo labai nenuosekli, ji pareiškė, kad nieko neįvyko – visiškai nieko, žinoma, išskyrus labai staigią Džefrio mirtį. Jis atrodė esąs visai sveikas tą vakarą per vakarienę, o naktį staiga smarkiai susirgo. Buvo iškviestas gydytojas, bet praėjus tik kelioms minutėms po gydytojo atvykimo jis mirė. Kilo įtarimas, kad mirtis ištiko suvalgius nuodingų grybų.

– Gerai, – tariau, – mirtis tokiomis aplinkybėmis gali paskatinti apkalbas, bet tikrai ne be papildomų faktų. Ar tu bareisi su Džefriu, ar buvo kas nors panašaus?

Ji patvirtino, kad tą rytą per pusryčius tarp jų įvyko barnis.

– Ir tarnai tai tikriausiai girdėjo? – paklausiau.

– Jų nebuvo kambaryje.

– Na, mano miela, – tariau, – jie tikriausiai buvo netoliese už durų.

Labai gerai žinojau, koks garsus yra Meibelės rėžiantis isteriškas balsas. Džefris Denmanas taip pat mėgo supykęs pakelti balsą.

– Dėl ko jūs barėtės? – paklausiau.

– O, įprasti dalykai. Visą laiką tas pats ir tas pats. Dėl smulkmenų įsiplieksdavome, o tada Džefris tapdavo nepakenčiamas, prikalbėdavo šlykščių dalykų ir aš išsakydavau viską, ką galvojau apie jį.

– Taigi, jūs dažnai bardavotės? – paklausiau.

– Tai ne dėl mano kaltės...

– Mano mielas vaike, – tariau, – visai nesvarbu, dėl kieno kaltės. Mes ne apie tai kalbame. Tokiose vietose kaip ši, kiekvieno asmeniniai reikalai yra daugiau ar mažiau ir visų. Tu su savo vyru visada ginčydavaisi. Jūs ypatingai stipriai susibarėte vieną rytą, ir tą naktį tavo vyras staiga mirė gan keistomis aplinkybėmis. Ar tai viskas, ar yra dar kas nors?

– Nežinau, ką turite omeny, sakydama „dar kas nors“, – niūriai atsakė Meibelė.

– Tik tai, ką sakau, brangioji. Jei tu padarei ką nors paiko, dėl Dievo, neslėpk to dabar. Noriu padėti tau, kaip tik galiu.

– Niekas, išskyrus mirtį, man negali padėti, – jausmingai pareiškė Meibelė.

– Labiau pasitikėk Dievo apvaizda, brangioji, – tariau. – Dabar, Meibele, puikiai suprantu, kad yra dar kažkas, ką tu slepi.

Visada žinojau, net kai ji buvo vaikas, kada ji man sako ne visą tiesą. Ilgai kamantinėjau, bet pagaliau ji pasakė. Tą rytą nuėjo į vaistinę ir nupirko arseno. Žinoma, todėl turėjo pasirašyti vaistinės knygoje. Ir aišku, vaistininkas papasakojo.

– Kas tavo gydytojas? – pasidomėjau.

– Daktaras Roulinsonas.

Pažinojau jį iš matymo. Kartą Meibelė man jį parodė. Paprastai šnekant, apibūdinčiau jį kaip seną sukriošėlį. Turėjau gyvenime per daug patirties, kad patikėčiau gydytojų neklaidingumu. Kai kurie jų yra protingi, kiti – ne, ir dažniausiai net geriausi iš jų nežino, kas jums yra. Pati stengiuosi neturėti reikalų su jais ir jų vaistais.

Apmąsčiau viską, tada užsidėjau skrybėlaitę ir nuėjau aplankyti daktaro Roulinsono. Jis buvo toks, kaip ir maniau, – malonus, išsiblaškęs, pusaklis ir apykurtis, bet visgi labai įžeidus ir nepaprastai jautrus senukas. Jis užrietė nosį, kai paminėjau Džefrio Denmano mirtį, ilgai kalbėjo apie įvairius grybus, valgomus ir ne. Jis apklausęs virėją, ir ši prisipažinusi, kad vienas ar du išvirti grybai atrodė „truputį įtartini“, bet kadangi jie buvo atsiųsti iš parduotuvės, ji pagalvojusi, kad turi būti geri. Kuo daugiau ji dabar galvojanti apie juos, tuo la-

biau mananti, kad jie atrodė neįprastai.

– Iš pradžių jie joms panašūs į grybus, o pabaigoje – į apelsinus su violetiniais taškučiais. Nėra nieko, ko šios klasės atstovės negalėtų prisiminti, jei pabandytų.

Sužinojau, kad Denmanas jau negalėjo kalbėti, kai daktaras atvyko pas jį. Jis negalėjo ryti ir mirė po kelių minučių. Daktaras atrodė visai patenkintas mirties liudijime suformuluota diagnoze. Bet kiek tame buvo užsispyrimo, o kiek nuoširdaus tikėjimo, negaliu pasakyti.

Parėjau iš karto namo ir atvirai paklausiau Meibelės, kodėl ji nusipirko arseno.

– Turėjai turėti kažkokį tikslą, – pabrėžiau.

Meibelė pravirko.

– Norėjau nusižudyti, – sudejavo ji. – Buvau per daug nelaiminga. Norėjau viską užbaigti.

– Ar tebeturi arseną? – paklausiau.

– Ne, išmečiau.

Atsisėdau, dar ir dar kartą perkratydama viską mintyse.

– Kas atsitiko, kai jis susirgo? Ar jis pakvietė tave?

– Ne, – papurtė ji galvą. – Jis aršiai paskambino varpeliu. Skambino keletą kartų. Pagaliau Dorotė, kambarinė, išgirdo, pažadino virėją ir jos nulipo žemyn. Kai Dorotė pamatė jį, išsigando. Jis buvo paklaikęs ir kliedėjo. Ji paliko su juo virėją ir atskubėjo pas mane. Atsikėliau ir nuėjau pas jį. Žinoma, iš karto pamačiau, kad jis baisiai serga. Deja, Briuster, kuri prižiūri senąjį misterį Denmaną, buvo išėjusi nakčiai, taigi niekas nežinojo, ką daryti. Išsiunčiau Dorotę pakviesti gydytoją, o pati su virėja likau prie jo, bet po kelių minučių neišlaikiau; buvo per daug baisu. Parbėgau į savo kambarį ir užsirakinau duris.

– Labai egoistiška ir negeranoriška iš tavo pusės,

– pasakiau, – ir, be abejonės, toks tavo elgesys nepadėjo tau, gali būti tuo tikra. Virėja visiems apie tai papasakojo. Taigi, nekokie popieriai.

Po to pasikalbėjau su tarnais. Virėja norėjo man papasakoti apie grybus, bet aš nutraukiau ją. Man nusibodo tie grybai. Vietoj to abi jas klausinėjau apie jų šeimininko būklę tą naktį. Abi patvirtino, kad jis buvo agonijoje, negalėjo nuryti, tik šnabždėjo, ir tai buvo tik kliedesiai – nieko protingo.

– O ką jis sakė kliedėdamas? – pasidomėjau.

– Kažką apie žuvį ar ne? – paklausė viena kitos.

Dorotė linktelėjo.

– „Pilna žuvų", – prisiminė ji. – Kažkokia nesąmonė. Iš karto supratau, kad jis kliedi, vargšas džentelmenas.

Atrodė, kad iš to ne ką išpeši. Neapklausta liko tik Briuster, todėl aš nuėjau pas ją. Ji buvo išvargusi vidutinio, maždaug 50 metų amžiaus moteris.

– Gaila, kad nebuvau ten tą naktį, – pasakė ji. – Atrodo, niekas net nebandė jam padėti, kol atėjo gydytojas.

– Jis lyg ir kliedėjo, – tariau abejodama, – bet tai nėra apsinuodijimo ptomainu* požymis, ar ne?

– Visaip būna, – atsakė Briuster.

Paklausiau, kaip jos pacientas, Denmano tėvas. Ji palingavo galvą.

– Gan blogai, – atsakė.

– Silpnas?

– O ne, jis gana stiprus fiziškai, išskyrus regėjimą. Jo regėjimas nuolat prastėja. Jis gali pergyventi visus mus, bet jo protas labai silpsta. Esu sakiusi ponui ir poniai Denmanams, kad reikėtų paguldyti jį į psichiatrinę, tačiau misis Denman nenori apie tai nė girdėti.

Turiu pripažinti, kad Meibelė visada turėjo gerą

---

* nuodai, atsirandantys pūvant baltymams

širdį.

Taigi, tokie buvo reikalai. Apsvarsčiau viską įvairiais aspektais ir pagaliau nusprendžiau, kad atsižvelgiant į sklandančius gandus, reikia kreiptis su prašymu ekshumuoti kūną, atlikti skrodimą ir nutildyti liežuvavimą kartą ir visiems laikams. Meibelė, žinoma, susinervino, daugiausia iš sentimentalių paskatų – trikdyti numirėlio ramybę kape ir panašiai, bet aš buvau nepalenkiama.

Nepasakosiu šios dalies smulkiai. Gavome leidimą, buvo atliktas skrodimas, ar kaip jie tai vadina, tačiau rezultatas nebuvo toks, kokio galėjome tikėtis. Arseno pėdsakų nebuvo rasta, – tai į gera, – tačiau ataskaitoje buvo parašyta, kad „nerasta nieko, kas nurodytų, nuo ko velionį ištiko mirtis“.

Taigi, kaip matote, tai neišgelbėjo mus nuo rūpesčių. Žmonės pradėjo kalbėti apie retus nuodus, kurie nepalieka pėdsakų, ir panašius niekus. Aš susitikau su patologu ir uždaviau jam keletą klausimų, jis stengėsi atsakyti į daugumą jų. Išgavau iš jo, kad, jo nuomone, labai neįtikėtina, kad mirties priežastimi buvo nuodingi grybai. Mano galvoje kirbėjo viena mintis, todėl aš paklausiau, kokie nuodai, jei tokių esama, galėjo būti panaudoti, kad sukeltų tokias pasekmes? Jis ilgai aiškino, o aš, reikia pripažinti, didžiumos nesupratau, bet išvada buvo tokia: mirtis galėjo ištikti dėl stiprių augalinių alkaloidų.

Mintis, kilusi man, buvo tokia: jei, tarkim, Džefris Denmanas taip pat turėjo polinkį į psichines ligas, ar jis negalėjo nusižudyti? Vienu savo gyvenimo tarpsniu jis studijavo mediciną, taigi, gerai nusimanė apie nuodus ir jų poveikį.

Nemaniau, kad tai labai įtikima, tačiau tai buvo vienintelis dalykas, apie kurį galėjau galvoti. Ir, žinote, buvau tokia sutrikusi, kad nebežinojau, ką daryti. Jūs,

šiuolaikiški žmonės, juoksitės iš manęs, bet drįstu prisipažinti, kad kai turiu tikrai didelių rūpesčių, aš kalbu vieną maldą, – bet kur, kai einu gatve ar vaikštinėju po turgų. Ir visada gaunu atsakymą. Tai gali būti juokingai menka užuomina, išoriškai lyg ir visai nesusijusi su man rūpinčiu dalyku, bet tai atsakymas. Kai buvau maža mergaitė, virš mano lovos buvo prisegtas raštelis su žodžiais: „Klausk ir bus atsakyta". Tą rytą, apie kurį jums pasakoju, ėjau Haistrytu ir karštai meldžiausi. Užsimerkiau, o kai atsimerkiau, ką, jūsų nuomone, pamačiau pirmiausia?

Penki žmonės įdėmiai klausėsi mis Marpl. Ko gero, galima visai atsakingai teigti, kad nė vienas nebūtų teisingai atsakęs.

– Aš pamačiau, – tęsė mis Marpl įtaigiai, – *žuvų parduotuvės vitriną*. Joje buvo vienintelis dalykas, – *šviežia juodalopė menkė*.

Ji triumfuodama apžvelgė visus.

– O, mano Dieve! – šūktelėjo Raimondas Vestas. – Atsakymas į maldą – šviežia menkė!

– Taip, Raimondai, – griežtai atsakė mis Marpl, – ir nereikia šaipytis. Dievo ranka yra visur. Pirmas dalykas, kurį pamačiau, buvo juodos dėmės – Šv.Petro nykščio žymės. Tikriausiai žinote šią legendą apie Šv.Petro nykštį? Ir aš supratau viską. Man reikėjo tikėjimo, amžino, tikro Šv.Petro tikėjimo. Aš sujungiau du dalykus, – tikėjimą ir žuvį.

Seras Henris kažkaip paskubom išsišnypštė. Džoisė prikando lūpą.

– Ką tai davė mano protui? Žinoma, ir virėja, ir kambarinė sakė, kad mirdamas velionis minėjęs žuvį. Buvau įsitikinusi, visiškai įsitikinusi, kad tuose žodžiuose slypi paslapties įminimas. Grįžau namo apsisprendusi išsiaiškinti reikalo esmę.

Ji trumpam nutilo.

– Ar jūs kada nors esate galvoję, – tęsė senoji ledi, – kiek daug slypi tame, ką mes vadiname kontekstu? Dartmure yra vietovė, vadinama „Grey Wethers“. Jei kalbate su fermeriu ir pasakote „Grey Wethers“, jis tikriausiai supras, kad jūs kalbate apie tuos ratus iš akmenų, nors jūs turite omenyje orą; o kitu atveju turite omenyje tą vietovę, o pašalietis, girdėdamas pokalbio fragmentą, galvos, kad kalbėjote apie orą. Perpasakodami pokalbį mes paprastai nekartojame išgirstų žodžių, o sakome tuos, kurie, kaip mums atrodo, reiškia tą patį.

Pasikalbėjau su virėja ir Dorote, su kiekviena atskirai. Paklausiau virėjos, ar ji įsitikinusi, kad jos šeimininkas minėjo daug žuvų. Ji atsakė, kad yra įsitikinusi.

– Kokius tiksliai žodžius jis ištarė? – paklausiau jos. – Ar jis minėjo kokią nors konkrečią žuvų rūšį?

– Taip, – atsakė virėja, – jis minėjo kažkokią žuvų rūšį, bet dabar aš neprisimenu. Daug – kokių žuvų? Ne iš tų, kurias jūs tiekiate į stalą? Gal tai buvo ešerys ar lydeka? Ne. Pavadinimas ne toks.

Dorotė taip pat prisiminė, kad jos šeimininkas minėjo kažkokią žuvų rūšį.

– Kažkokia nežinoma žuvų rūšis, – nusprendė ji.

– „Pilna ...“ pilna ko?

– Ar jis pasakė „pilna“ ar „daug“? – paklausiau.

– Atrodo, jis pasakė „pilna“. Bet nesu tuo tikra, labai sunku prisiminti tikslius žodžius, mis, ypač jei jie atrodo neturintys prasmės. Bet dabar, kai apie tai pagalvoju, esu beveik įsitikinusi, kad tai buvo „pilna“, o žuvies pavadinimas prasidėjo raide „k“, bet tai nebuvo karosas ar karšis.

– O dėl kitko aš iš tikrųjų didžiuojuosi savimi, – tarė mis Marpl, – nes aš nieko nenusimanau apie vaistus, –

vadinu juos bjauriais, pavojingais. Turiu savo senelės paprastosios bitkrėslės arbatos paruošimo receptą, kuris vertas daugiau už bet kokius jūsų vaistus. Žinojau, kad dukterėčios namuose buvo keletas medicinos tomų, o viename iš jų – vaistų rodyklė. Matote, man atėjo mintis, kad Džefris išgėrė kažkokių nuodų ir bandė pasakyti jų pavadinimą.

Taigi, peržiūrėjau vaistus, prasidedančius raide „k“, bet neradau nieko, kas skambėtų panašiai. Tada atsiverčiau raidę „p“, ir beveik iš karto radau – kaip manote, ką? – ji apžvelgė visus, sėdinčius ratu, atitolindama savo triumfo momentą.

– „Pilokarpinas“. Ar galite įsivaizduoti žmogų, kuriam sunku kalbėti, bandantį ištarti šį žodį? Ir į ką jis bus panašus virėjai, niekada negirdėjusiai jo? Ar nebus tai panašu į „pilna karpių“*?

– Maloningasis Dieve! – šūktelėjo seras Henris.

– Niekada to nesugalvočiau, – tarė daktaras Penderis.

– Labai įdomu, – įsiterpė misteris Peterikas, – iš tikrųjų, labai įdomu.

– Aš greitai susiradau puslapį, nurodytą rodyklėje, ir perskaičiau apie pilokarpino poveikį akims ir kitus dalykus, kurie, rodos, neturėjo su šiuo atveju nieko bendro, kol radau reikšmingą frazę: „Buvo sėkmingai panaudotas kaip priešnuodis apsinuodijus atropinu“.

Negaliu jums apsakyti, kokia šviesa man nušvito. Man niekada nebuvo atėjusi mintis, kad Džefris Denmanas galėtų nusižudyti. Taip, ši nauja mintis buvo ne tik įmanoma, bet buvau visiškai tikra, kad ji yra teisinga, nes visos detalės sudarė vieną darnią visumą.

– Nebandysiu atspėti, – įsiterpė Raimondas, – tęs-

---

* pilocarpine – pilokarpinas; ang. ; pile of carp – krūva, daug karpių

kite, teta Džeine, ir papasakokite mums, kas jums tapo taip stulbinamai aišku.

– Žinoma, apie vaistus aš nenusimanau, – tarė mis Marpl, – tačiau kai nusilpo mano regėjimas, aš sužinojau, kad gydytojas išrašė man lašų su atropino sulfatu. Užlipau laiptais pas senąjį misterį Denmaną. Kalbėjau be užuolankų.

– Misteri Denmanai, – pasakiau, – aš žinau viską. Kodėl jūs nunuodijote savo sūnų?

– Jis žiūrėjo į mane minutę ar dvi, – jis buvo savotiškai gražus pagyvenęs vyriškis, – o tada pratrūko kvatotis. Tai buvo labiausiai pagiežingas juokas, kokį man kada teko girdėti. Mano kūnas nuėjo pagaugais. Esu girdėjusi kažką panašaus tik kartą, kai vargšė misis Džons išėjo iš proto.

– Taip, – prisipažino jis, – aš atsilyginau Džefriui. Aš buvau protingesnis už jį. Jis norėjo manęs atsikratyti, ar ne? Uždaryti mane į psichiatrinę? Girdėjau juos kalbantis apie tai. Meibelė gera mergaitė – Meibelė užstojo mane, bet žinojau, kad ji nesugebės pasipriešinti Džefriui. Galų gale jis būtų pasiekęs savo. Jis visada taip elgėsi. Bet aš susitvarkiau su juo – su savo geru, mylinčiu sūnumi! Ha, ha! Nulipau žemyn naktį. Buvo gana lengva. Briuster buvo išėjusi. Mano brangus sūnus miegojo. Šalia jo prie lovos stovėjo stiklinė vandens. Jis visada pabusdavo vidurnaktį ir išgerdavo. Aš išpyliau vandenį ir supyliau į stiklinę akių lašus. Jis pabus naktį ir išmauks juos, nežinodamas, kas tai yra. Ten buvo tik pilnas šaukštas – bet pakankamai. Ir jis išgėrė! Jie atėjo pas mane ryte ir labai atsargiai man tai pasakė. Jie bijojo, kad mane ta žinia priblokš. Ha! Ha! Ha! Ha! Ha!

– Taigi, – tęsė mis Marpl, – tai ir istorijos pabaiga. Žinoma, vargšas senukas buvo paguldytas į psichiatrinę. Iš tikrųjų jis buvo nepakaltinamas. Tiesa išaiškėjo,

visiems buvo nepatogu prieš Meibelę ir jie visaip stengėsi išpirkti savo kaltę už nepagrįstus įtarinėjimus. Tačiau tai, kad Džefris, supratęs ką jis nurijo, bandė visiems pasakyti apie priešnuodį, galėjo niekada neišaiškėti. Manau, kad atropino poveikis turi turėti labai ryškius simptomus – išsiplėtę akių vyzdžiai ir panašiai, tačiau, kaip sakiau, daktaras Rolinsonas buvo trumparegis, vargšas senukas. Toje pačioje medicininėje knygoje, kurią aš skaitinėjau ir kurios tam tikros vietos buvo nepaprastai įdomios, buvo išvardinti apnuodijimo atropinu ir ptomainu simptomai, ir jie buvo visiškai nepanašūs. Tačiau turiu prisipažinti, kad visada, pažvelgusi į šviežias juodalopes menkes, pagalvoju apie Šv.Petro nykščio žymę.

Stojo ilga tyla.

– Mano brangi drauge, – nutraukė tylą misteris Peterikas, – mano labai brangi drauge, jūs išties nuostabi.

– Aš patarsiu Skotlend Jardui kviesti jus konsultuoti, – pasakė seras Henris.

– Taigi, bet kuriuo atveju, teta Džeine, – tarė Raimondas, – yra vienas dalykas, kurio jūs nežinote.

– O, ne, brangusis, aš žinau, – atsakė mis Marpl. – Tai nutiko prieš pat vakarienę, ar ne? Kai pasikvietei Džoisę pasigėrėti saulėlydžiu. Ten labai mėgstama vieta, prie jazminų krūmo. Ten, kur pienininkas piršosi Anei.

– Po šimts pypkių, teta Džeine, – tarė Raimondas, – nesugadinkit visos romantikos. Džoisė ir aš nesame panašūs į pienininką ir Anę.

– Čia tu klysti, brangusis, – paprieštaravo mis Marpl. – Iš tikrųjų, visi žmonės yra labai panašūs vieni į kitus. Bet laimei, jie to nesupranta.

7 skyrius

Mėlynoji pelargonija

– Kai buvau čia praeitais metais... – pradėjo kalbą seras Henris Kliteringas ir nutilo.

Šeimininkė misis Bantri pažvelgė į jį smalsiai.

Skotlend Jardo ekskomisaras buvo apsistojęs pas savo senus draugus, pulkininką Bantrį ir jo žmoną, gyvenusius netoli nuo Sent Meri Mido.

Misis Bantri, laikydama rankoje plunksnakotį, tik ką paklausė jo patarimo, ką pakviesti šį vakarą vakarienei šeštuoju svečiu.

– Taigi? – paragino ji tęsti pasakojimą. – Kai jūs buvote čia praėjusiais metais...

– Pasakykite man, ar jūs pažįstate mis Marpl? – pasiteiravo seras Henris.

Misis Bantri nustebo. Ji tikrai nesitikėjo tokio klausimo.

– Ar pažįstu mis Marpl? Kas jos nepažįsta? Tipiška romanų senmergė. Gana šauni, bet beviltiškai atsilikusių pažiūrų. Jūs norėjote, kad aš *ją* pakviesčiau?

– Ar jus tai stebina?

– Turiu prisipažinti, truputį stebina. Negalėjau pagalvoti, kad jūs... bet, tikriausiai, turite kažkokį paaiškinimą?

– Paaiškinimas labai paprastas. Kai aš buvau čia praėjusiais metais, mes įpratome aptarinėti neišaiškintus nutikimus. Mūsų buvo penketas ar šešetas: Raimondas Vestas, romanistas, pradėjo pasakoti istorijas. Kiekvienas iš mūsų pasakojo paslaptingą istoriją, kurios įminimą jis žinojo, o kiti – ne. Tai buvo lyg dedukcinių sugebėjimų lavinimas – kas labiausiai priartės prie tiesos.

– Taigi?

– Kaip toje senoje istorijoje, – mes neįtarėme, kad mis Marpl turi seklės talentą, tačiau buvome mandagūs, – nenorėjome įžeisti senutės. O tada teko tik pasiduoti. Senutė nurungdavo visus mus kiekvieną kartą!

– Ką?

– Tikrai taip, – kas kartą pataikydavo tiesiog į dešimtuką, kaip taikliai paleista strėlė.

– Tai neįtikėtina! Juk senoji mis Marpl kažin ar buvo išvykusi nors kartą iš Sent Meri Mido.

– A! Pasak jos, tai suteikė jai daugybę galimybių stebėti žmogiškąją prigimtį – lyg per mikroskopą, taip sakant.

– Manau, tame yra dalis tiesos, – pritarė misis Bantri. – Bent jau pažintum žmogiškąsias silpnybes. Tačiau nemanau, kad čia yra įdomių nusikaltėlių. Manau, reikia ją išbandyti ir po vakarienės papasakoti Arturo šmėklų istoriją. Būčiau dėkinga, jei ji rastų sprendimą.

– Nežinojau, kad Arturas tiki šmėklomis.

– O, jis netiki. Todėl tai ir sukelia jam rūpesčių. Ši istorija nutiko jo draugui, Džordžui Pričardui – labai proziškai asmenybei. Tai labai tragiška vargšui Džordžui. Arba jo nepaprastoji istorija yra tiesa, arba ...

– Arba ką?

Misis Bantri neatsakė. Po minutės, kitos ji lyg tarp kitko tarė:

– Žinote, man patinka Džordžas. Visiems patinka. Sunku patikėti, kad jis...tačiau žmonės išdarinėja tokius neįtikėtinus dalykus...

Seras Henris linktelėjo. Tuos neįtikėtinus dalykus jis žinojo daug geriau nei misis Bantri.

Tą vakarą misis Bantri apžvelgė pietų stalą truputį drebėdama, nes valgomajame, kaip ir daugumoje anglų valgomųjų, buvo ypatingai šalta, ir jos žvilgsnis sustojo ties tiesia, nė kiek nesikūprinančia senąja ledi,

sėdinčia jos vyro dešinėje. Mis Marpl mūvėjo juodas nėriniuotas pirštines, ant pečių buvo užsimetusi juodų nėrinių šalį ir baltus plaukus pasipuošusi nėriniais. Ji gyvai šnekučiavosi su senuku daktaru Loidu apie vargšų prieglaudą ir apylinkės slaugytojos trūkumus.

Misis Bantri dar kartą nusistebėjo. Ji net suabejojo, ar seras Henris nebus pajuokavęs, bet atrodė, kad nėra prasmės tą daryti. Neįtikėtina, kad tai, ką jis pasakė, iš tikrųjų gali būti tiesa.

Jos žvilgsnis nukrypo į vyrą ir su meile sustojo ties jo raudonskruosčiu veidu, plačiais pečiais. Jis kalbėjo apie arklius su Džeine Helier, gražia populiaria aktore. Džeinė dar gražesnė gyvenime nei scenoje (jei tai įmanoma), išplėtusi neįtikėtinai mėlynas akis tam tikrais intervalais šūkčiojo: „Iš tikrųjų?“, „O, fantastiška!“, „Kaip nepaprasta!“. Ji ničnieko nenutuokė apie žirgus ir jie jai nerūpėjo.

– Arturai, – kreipėsi į jį misis Bantri, – tu keli siaubingą nuobodulį vargšei Džeinei! Palik žirgus ramybėje ir vietoj to papasakok savo šmėklų istoriją. Na, žinai... Džordžas Pričardas...

– Ką, Dole? Bet aš nežinau...

– Seras Henris taip pat nori ją išgirsti. Aš apie tai jam užsiminiau jau šįryt. Būtų įdomu išgirsti, ką kiekvienas gali apie tai pasakyti.

– Papasakokite! – sušuko Džeinė. – Mėgstu istorijas apie šmėklas.

– Na... – pulkininkas Bantris dvejojo, – aš niekada netikėjau antgamtinėmis jėgomis, tačiau tai...

Nežinau, ar kas iš jūsų pažįsta Džordžą Pričardą... Jis – vienas geriausių. Jo žmona, – na, ji dabar mirusi, vargšė moteris. Tiesiog pasakysiu štai ką: ji neleido Džordžui lengvai gyventi, kol pati buvo gyva. Ji buvo pusiau invalidė. Tikiu, kad ji tikrai sirgo, bet kad ir kas tai

būtų buvę, ji išnaudojo savo ligą kaip tik galėjo. Ji buvo kaprizinga, reikli, nenuosaiki. Reiškė nepasitenkinimą nuo ryto iki vakaro. Džordžas buvo smarkiai suvaržytas, ir ką jis bedarytų, jai viskas būdavo blogai. Esu visiškai įsitikinęs, kad dauguma vyrų jau seniai būtų trenkę jai kirviu per galvą. Argi ne taip, Dole?

– Ji buvo bjauri moteriškė, – pritarė misis Bantri. – Jei Džordžas Pričardas būtų trenkęs jai kirviu per galvą, o viena iš prisiekusiųjų būtų moteris, jis būtų pergalingai išteisintas.

– Nežinau, kaip ši istorija prasidėjo, – tęsė pulkininkas. – Džordžas apie tai kalbėjo labai miglotai. Spėju, kad misis Pričard visada jautė silpnybę būrėjams, chiromantams, aiškiaregiams ir panašiems tipams. Džordžas į tai nekreipė dėmesio. Jeigu tai teikė jai malonumo – puiku. Tačiau jis pats atsisakė juos garbinti, ir tai tapo dar viena skundų priežastimi.

Ligoninės slaugės keitėsi jų namuose viena po kitos, ir misis Pričard paprastai nusivildavo jomis po kelių savaičių. Viena jauna slaugė labai mėgo tuos efektingus būrimų seansus ir kažkurį laiką misis Pričard ji labai patiko. Paskui staiga susipyko su ja ir pareikalavo, kad šioji išeitų. Po to susigrąžino anksčiau pas ją dirbusią slaugę, – pagyvenusią moterį, patyrusią ir mokančią elgtis su neurotiškais pacientais. Slaugė Kopling, pasak Džordžo, buvo labai protinga moteris. Misis Pričard susierzinimas ir nervų priepuoliai jos neišvesdavo iš pusiausvyros.

Ligonė visada pietaudavo viršuje, ir paprastai prieš pietus Džordžas ir slaugė pasirengdavo vakarui. Tiesą sakant, slaugė išeidavo nuo antros iki ketvirtos valandos, bet jei Džordžas norėjo turėti laisvą popietę, ji išeidavo vėliau, po arbatos. Tą kartą ji minėjo, kad žada aplankyti seserį, gyvenančią Golders Gryne ir gali truputį vėliau grįžti. Džordžas susiraukė, kadangi planavo žaisti golfą.

Slaugė, matyt, nuramino jį.

– Nė vieno iš mūsų nepasiges, misteri Pričardai, – tarė ji slapukiškai. – Misis Pričard šįvakar turės daug įdomesnę kompaniją nei mudu.

– O ką?

– Palaukite minutėlę, – slaugės Kopling akys žibėjo stipriau nei bet kada. – Leiskite įvardinti tiksliai. *Zarida, aiškiaregė, numatanti ateitį.*

– O, Dieve! – atsiduso Džordžas. – Tai nauja, ar ne?

– Taip, nauja. Manau, ją atsiuntė mano pirmtakė, slaugė Karsters. Misis Pričard dar jos nematė. Ji privertė mane parašyti jai ir paskirti susitikimą šiandien popiet.

– Taigi, bet kuriuo atveju aš galėsiu žaisti savo golfą, – nusiramino Džordžas ir išėjo kupinas geriausių jausmų ateities spėjikei Zaridai.

Sugrįžęs namo jis pamatė, kad misis Pričard labai susijaudinusi. Kaip visada, ji gulėjo ant savo sofos, pritaikytos neįgaliesiems, rankoje laikė buteliuką su uostomąja druska, kurią vis kišo po nosimi.

– Džordžai, – kreipėsi ji, – ką aš tau sakiau apie šiuos namus? Tą minutę, kai įžengiau į juos, *pajutau*, kad čia slypi kažkoks blogis. Argi aš tau nesakiau?

Tramdydamas norą atsakyti „tu visada taip sakai“, Džordžas ištarė:

– Ne, negalėčiau pasakyti, kad prisimenu.

– Tu niekada neprisimeni to, kas susiję su manimi. Vyrai yra ypatingi beširdžiai, bet tikrai žinau, kad tu dar nejautresnis nei daugelis.

– O, Mere, brangioji, nustok, tai netiesa.

– Taigi, aš tau sakau, ši moteris *suprato* iš karto! Ji – ji netgi krūptelėjo, jei supranti, ką aš turiu omenyje, – kai tik priėjo prie durų, ir pasakė: „Čia slypi blogis, – blogis ir pavojus, aš tai jaučiu“.

Džordžas labai neišmintingai pasielgė nusijuokęs.

– Tu šią popietę tinkamai išleidai savo pinigus.

Jo žmona užsimerkė ir giliai įkvėpė uostomosios druskos iš buteliuko.

– Kaip tu nekenti manęs! Tikriausiai tyčiosies ir juoksies, kai aš mirsiu.

Džordžas užprotestavo, bet ji tęsė:

– Tu gali juoktis, bet aš tau viską pasakysiu. Šie namai iš tikrųjų kelia man grėsmę, – tarė ji.

Džordžo ankstesni geri jausmai Zaridai pasikeitė. Jis žinojo, kad jo žmona, jei užgaida paims viršų, gali pareikalauti persikelti į kitą namą.

– Ką ji dar sakė? – paklausė.

– Ji negalėjo daug kalbėti, nes buvo pernelyg nusiminusi. Vieną dalyką ji pasakė. Vazoje stovėjo žibutės. Ji parodė į jas pirštu ir sušuko:

– Išmesk jas iš čia. Jokių mėlynų gėlių, niekada nestatyk mėlynų gėlių. *Mėlynos gėlės tau pražūtingos, – atmink tai.*

– Ir žinai, – pridūrė misis Pričard, – visada tau sakiau, kad mėlyna spalva man bjauri. Instinktyviai jaučiau įspėjimą.

Džordžui užteko proto nepasakyti, jog niekada anksčiau negirdėjo jos taip sakant. Vietoj to jis paklausė, kaip atrodė mistiškoji Zarida. Misis Pričard entuziastingai ėmėsi ją apibūdinti.

– Juodi, į kuodelius virš ausų susukti plaukai, pusiau primerktos akys, dideli juodi ratilai aplink akis; burną ir smakrą dengė juodas šydas; kalbėjo ji dainingu balsu su ryškiu užsienietišku akcentu, manau, ispanišku...

– Iš tikrųjų, visos įprastinės priemonės, – pastebėjo Džordžas linksmai.

Jo žmona nedelsdama užsimerkė.

– Jaučiuosi labai nekaip, – tarė. – Paskambink

slaugei. Negailestingumas liūdina mane ir tu tai labai gerai žinai.

Po dviejų dienų slaugė Kopling atėjo pas Džordžą paniurusi.

– Prašom užeiti pas misis Pričard. Ji gavo laišką, kuris ją sukrėtė.

Žmona laikė rankoje laišką, kai jis įėjo. Ji ištiesė laišką jam.

– Perskaityk, – tarė.

Džordžas perskaitė. Laiškas buvo parašytas ant iškvėpinto popieriaus, didelėmis raidėmis, juodu rašalu.

„Aš mačiau, kas atsitiks ateityje. Pasisaugok, kol dar ne vėlu. Saugokis pilnaties. Mėlynoji raktažolė reiškia perspėjimą; mėlynoji piliarožė reiškia pavojų; mėlynoji pelargonija reiškia mirtį..."

Vos nepradėjęs kvatotis, Džordžas pastebėjo slaugės Kopling žvilgsnį. Greitu rankos judesiu slaugė sustabdė jį perspėdama. Jis suvebleno:

– Ta moteris tikriausiai bando įbauginti tave, Mere. Bet kuriuo atveju, nebūna mėlynos spalvos raktažolių ir pelargonijų.

Tačiau misis Pričard pradėjo raudoti, aimanuodama, kad jos dienos suskaičiuotos.

Slaugė išėjo kartu su Džordžu į laiptinę.

– Visiškos kvailystės, – pratrūko jis.

– Manau, kad taip.

Kažkas slaugės balse nustebino jį, ir jis įdėmiai pažvelgė į ją.

– Juk jūs netikite...

– Ne, ne, misteri Pričardai. Aš netikiu ateities spėjimais, tai nesąmonės. Mane glumina viso šito prasmė. Būrėjos paprastai siekia pasipelnyti. Tačiau ši moteris, atrodo, gąsdina misis Pričard be jokios naudos

sau. Nesuprantu esmės. Ir kitas dalykas...

– Kas?

– Misis Pričard sako, kad Zarida jai kažką primena.

– Na ir?

– Na, man tai nepatinka, misteri Pričardai, štai ir viskas.

– Nežinojau, kad jūs tokia prietaringa, slauge.

– Nesu prietaringa, bet jaučiu, kai kažkas yra įtartina.

Praėjus maždaug keturioms dienoms po šio pokalbio įvyko pirmasis incidentas. Kad galėčiau jums jį papasakoti, pirma turiu aprašyti misis Pričard kambarį.

– Verčiau leiskite man tai padaryti, – įsiterpė misis Bantri. – Jos kambarys buvo išklijuotas naujais tapetais, kuriuose gėlių puokštės sudarė lyg ir daugiamečių gėlių apvadą. Įspūdis toks, lyg būtum sode, nors, aišku, gėlės netikros. Turiu omenyje, kad jos negali visos žydėti vienu metu...

– Nepasiduok sodininkystės aistrai ir palik tą tikslumą, Dole, – nutraukė jos vyras. – Visi mes puikiai žinome, kad esi aistringa sodininkė.

– Bet juk tai nesąmonė, – paprieštaravo misis Bantri, – sugrupuoti kartu katilėlius, narcizus, lubinus, piliarožes ir astras.

– Labai nemoksliška, – įvertino seras Henris, – bet tęsk pasakojimą.

– Na, šioje gėlių daugybėje buvo piliarožės, puokštės geltonų ir rausvų piliarožių, ir, – na, Arturai, tęsk tu, juk tai tavo istorija.

Pulkininkas Bantris tęsė pasakojimą.

– Vieną rytą misis Pričard garsiai paskambino varpeliu. Tarnaitė atbėgo tekina, tarsi ponia būtų ant mirties slenksčio. Tačiau nieko panašaus. Ji tik buvo la-

bai susijaudinusi, pirštu rodė į tapetus, ant kurių tarp kitų gėlių buvo atsiradusi viena mėlyna raktažolė...

– Oh! – ištarė mis Helier, – kaip šiurpu!

Džordžo ir slaugės nuomone, mėlynoji raktažolė visuomet ten buvo. Tačiau misis Pričard nė už ką su tuo nesutiko. Iki pat šio ryto jokios mėlynosios raktažolės ten nebuvo. Be to, naktį švietė pilnatis. Todėl misis Pričard labai susijaudino.

– Sutikau Džordžą Pričardą tą pačią dieną ir jis man papasakojo apie tai, – pasakė misis Bantri. – Nuėjau aplankyti misis Pričard ir labai stengiausi paversti viską juokais, bet man nesisekė. Išėjau susirūpinusi ir, pamenu, susitikau Džiną Instou ir papasakojau jai viską. Džina keista mergina. Ji paklausė:

– Tai ji iš tikrųjų dėl to jaudinasi?

– Pasakiau jai, kad, mano nuomone, misis Pričard gali numirti iš baimės – ji juk nepaprastai prietaringa.

Pamenu, mane apstulbino jos žodžiai. Ji tarė:

– O gal visa tai tik į gera, kaip jūs manote?

Ji pasakė tai taip šaltai, tokiu abejingu tonu, kad aš apstulbau. Žinoma, žinau, kad šiais laikais taip elgiamasi – brutaliai ir tiesmukai, bet aš niekada prie to nepriprasiu. Džina keistai šyptelėjo ir pasakė:

– Jums nepatinka, ką aš sakau, bet tai tiesa. Kokia nauda iš misis Pričard gyvenimo? Jokios. Ir tikras pragaras Džordžui Pričardui. Jam būtų geriausia, kad misis Pričard mirtų iš baimės...

– Džordžas visada buvo geras savo žmonai, – pasakiau. O ji:

– Jis nusipelno atlygio, vargšelis. Jis labai patrauklus, tas Džordžas Pričardas. Paskutinioji slaugė taip manė, ta simpatiškoji, – kuo ji vardu? Karsters. Dėl to ir įvyko ginčas tarp jos ir misis P.

Man nepatiko tokie Džinos žodžiai. Žinoma, tai

sukėlė minčių... – misis Bantri reikšmingai nutilo.

– Taip, brangioji, – įsiterpė mis Marpl taikiai. – Kai kurie dalykai visuomet sukelia minčių. Ar mis Instou simpatiška? Manau, ji žaidžia golfą?

– Taip. Ji gerai žaidžia visus žaidimus. Ir ji gerai atrodo, patraukli, labai šviesi, gražios sveikos odos ir gražių ramių mėlynų akių. Mums visada atrodė, kad ji ir Džordžas Pričardas, – turiu omenyje, jei reikalai kitaip susiklostytų, – kad jie labai tinka vienas kitam.

– Ir jie buvo draugai? – paklausė mis Marpl.

– O, taip. Geri draugai.

– Kaip tu manai, Dole, – paklausė pulkininkas Bantris gailiai, – ar aš galiu tęsti šią istoriją?

– Arturas, – nuolankiai paaiškino misis Bantri, – nori grįžti prie savo šmėklų.

– Išgirdau istorijos pabaigą iš paties Džordžo, – tęsė pulkininkas. – Misis Pričard vėl buvo baisiai išgąsdinta kito mėnesio pabaigoje. Ji pasižymėjo kalendoriuje dieną, kai bus pilnatis, ir tą vakarą, pasikvietusi į savo kambarį Džordžą ir slaugę, liepė jiems atidžiai ištyrinėti tapetus. Ant jų buvo nupieštos rausvos ir raudonos piliarožės, bet mėlynų tarp jų nebuvo. Tada, kai Džordžas išėjo iš kambario, ji užsirakino...

– O ryte atsirado didelė mėlyna piliarožė, – pajuokavo mis Helier.

– Taip, tiesa, – patvirtino pulkininkas Bantris, – tai yra, beveik tiesa. Viena piliarožė virš jos galvos pamėlynavo. Tai nustebino Džordžą. Ir kuo labiau tai jį stebino, tuo labiau jis viską neigė. Jis tvirtino, kad visas tas reikalas – gryni juokai. Jis ignoravo tai, kas akivaizdu, – kad durys buvo užrakintos, ir kad misis Pričard aptiko tą pasikeitimą, kol dar niekas, net slaugė Kopling, nebuvo įleistas į kambarį.

Tai nustebino Džordžą ir privertė elgtis neraciona-

liai. Jo žmona norėjo palikti namus, jis jai neleido. Jis pirmą kartą buvo linkęs patikėti antgamtiniais dalykais, bet neketino to pripažinti. Jis paprastai nusileisdavo savo žmonai, bet šį kartą nenusileido. Merė neapsikvailins, – sakė jis. Visas reikalas buvo velniška nesąmonė.

Praėjo dar mėnuo. Misis Pričard protestavo mažiau nei galima įsivaizduoti. Manau, ji buvo pakankamai prietaringa, kad patikėtų, jog negali išvengti lemties. Ji vis kartojo:

– Mėlynoji raktažolė – perspėjimas. Mėlynoji piliarožė – pavojus. Mėlynoji pelargonija – *mirtis*.

Ir gulėjo žiūrėdama į arčiausiai lovos esančią rausvai raudonų pelargonijų puokštę.

Bendra atmosfera buvo gana nervinga. Netgi slaugė pasigavo infekciją. Dvi dienas prieš pilnatį ji atėjo pas Džordžą ir maldavo jį išvežti misis Pričard. Džordžas supyko.

– Jei net visos gėlės ant tos prakeiktos sienos pamėlynuos, tai nieko nenužudys, po velnių! – šaukė jis.

– Gali. Nuo šoko žmonės mirdavo ir anksčiau.

– Nesąmonė, – pyko Džordžas.

Jis kartais būdavo tiesiog kietakaktis. Niekas negalėdavo pakeisti jo nuomonės. Manau, jis slapta galvojo, kad jo žmona užsigeidė permainų ir visa tai tebuvo jos liguistas isteriškas planas.

Taigi, lemtinga naktis atėjo. Misis Pričard kaip paprastai užsirakino. Ji buvo labai tyli, beveik egzaltuota. Slaugė jaudinosi dėl jos būsenos ir norėjo duoti jai stimuliuojančiųjų vaistų – suleisti strichnino, bet misis Pričard atsisakė. Man atrodo, ji tuo savotiškai mėgavosi. Taip manė ir Džordžas.

– Manau, taip gali būti, – įsiterpė misis Bantri. – Visoje šioje istorijoje buvo keistos romantikos.

– Kitą rytą varpelis nesuskambėjo. Misis Pričard paprastai pabusdavo apie aštuntą. Kai pusę devynių iš jos kambario dar nebuvo girdėti jokio garso, slaugė garsiai pabeldė į duris. Jokio atsako. Ji atsivedė Džordžą ir pareikalavo išlaužti duris. Taip ir padarė, pasinaudoję kaltu.

Slaugei Kopling užteko tik pažvelgti į nejudantį kūną ant lovos. Ji liepė Džordžui paskambinti ir telefonu iškviesti gydytoją, tačiau jau buvo per vėlu. Kaip nustatė gydytojas, ji mirė jau prieš kokias aštuonias valandas. Šalia jos rankos gulėjo uostomųjų druskų buteliukas, *o ant sienos šalia jos viena rausvai raudona pelargonija tapo ryškiai mėlynos spalvos.*

– Siaubinga, – nusipurtė mis Helier.

Seras Henris susiraukė.

– Jokių papildomų detalių?

Pulkininkas Bantris papurtė galvą, bet staiga įsiterpė misis Bantri:

– Dujos.

– Kokios dujos? – nesuprato seras Henris.

– Kai atvyko gydytojas, jautėsi silpnas dujų kvapas. Jis pastebėjo, kad židinio dujų jungiklis buvo truputėlį atsuktas, tačiau taip nedaug, kad tai negalėjo turėti įtakos.

– Ar misteris Pričardas ir slaugė to nepastebėjo, kai tik įėjo?

– Slaugė sakė užuodusi silpną kvapą. Džordžas sakė neužuodęs dujų, tačiau kažkodėl pajutęs galvos svaigimą ir silpnumą, tačiau pagalvojęs, kad dėl šoko, – tikriausiai taip ir buvo. Bet kuriuo atveju, nekilo įtarimo dėl apsinuodijimo dujomis. Kvapas buvo vos ne vos juntamas.

– Ir tuo ši istorija baigiasi?

– Ne, nesibaigia. Vienaip ar kitaip, kilo kalbos.

Žinote, tarnai buvo kai ką girdėję, pavyzdžiui, kad misis Pričard yra sakiusi, jog vyras jos neapkenčia ir džiaugtųsi, jei ji mirtų. Ir dar vėlesnių pastabų. O kai jis nesutiko išsikelti iš to namo, ji pasakė: „Puiku, kai aš mirsiu, visi supras, kad tai tu nužudei mane“.

Ir lyg piktųjų jėgų sumanyta, dieną prieš tai jis maišė piktžoles naikinančius nuodus sodo takeliams. O po to vienas iš tarnų matė jį nešant karšto pieno stiklinę savo žmonai.

Gandai sklido ir augo. Gydytojas išdavė mirties liudijimą. Nežinau, kokie tiksliai žodžiai buvo įrašyti, – šokas, apalpimas, širdies nepakankamumas, gal kiti medicininiai terminai, reiškiantys ne ką daugiau. Tikriausiai vargšė moteris dar nebuvo išgulėjusi kape nė mėnesio, kai buvo nuspręsta atlikti ekshumaciją, ir leidimas buvo duotas.

– Ir, kiek pamenu, skrodimo rezultatas buvo nulinis, – gergždžiančiu balsu tarė seras Henris. – Atvejis, kai dūmai būna be ugnies.

– Visa istorija iš tikrųjų labai keista, – įsiterpė misis Bantri. – Pavyzdžiui, ta aiškiaregė Zarida. Tuo adresu, kur ji turėjo gyventi, niekas niekada apie tokį asmenį negirdėjo.

– Ji pasirodė kartą, – visai netikėtai, lyg išnėrė iš dangaus *mėlynės*, – poetiškai surimavo Bantris, – ir tada dingo. Iš *mėlynės*, – na ir pataikiau!

– Ir dar štai kas, – tęsė misis Bantri, – mažoji slaugė Karsters, kuri ją, atseit, rekomendavo, niekada tokios nepažinojo.

Jie susižvalgė.

– Paslaptinga istorija, – konstatavo daktaras Loidas. – Galima tik spėlioti, bet spėlionės...

Jis palingavo galvą.

– Ar misteris Pričardas vedė mis Instou? – pasitei-

ravo mis Marpl savo tyliu balsu.

– O kodėl jūs to klausiate? – nesuprato seras Henris.

Mis Marpl išplėtė melsvas akis.

– Man tai atrodo svarbu, – atsakė ji. – Ar jie susituokė?

– Na, mes tikėjomės kažko panašaus, bet praėjo jau aštuoniolika mėnesių. Abejoju netgi tuo, kad jie dažnai susitinka.

– Tai svarbu, – pabrėžė mis Marpl, – labai svarbu.

– Tada jūs galvojate, kaip ir aš, – įsiterpė misis Bantri, – jūs galvojate...

– Na, Dole, – nutraukė ją vyras, – tai nepateisinama, ką žadi pasakyti. Negalima apkaltinti žmonių be jokio įrodymo.

– Nebūk toks, toks – vyriškas, Arturai. Vyrai visada bijo sakyti bet ką. Bet kuriuo atveju, viskas liks tarp mūsų. Tai tik mano fantastiška idėja, kad galbūt, – tik *galbūt*, – Džeinė Instou persirengė aiškiarege. Prisiekiu, ji galėjo iškrėsti tokį pokštą. Nė sekundės nemanau, kad ji taip pasielgė turėdama piktų kėslų; bet ji taip pasielgė, ir misis Pričard buvo tokia kvaila, kad mirtų iš baimės, – na, mis Marpl, ar ne taip jūs galvojate?

– Ne, brangioji, ne visai taip, – atsakė mis Marpl. – Matote, jei ketinčiau ką nors nužudyti, bet apie tai negalvoju nė minutės, kadangi tai būtų labai nedora, ir be to, aš nemėgstu žudyti, netgi vapsvų, nors žinau, kad taip reikia, ir manau, kad sodininkai jas naikina kiek įmanoma humaniškiau. Tai ką aš čia sakiau?

– Jei norėtumėte ką nors nužudyti, – priminė seras Henris.

– O, taip. Taigi, jei norėčiau, nepasikliaučiau vien išgąsčiu. Žinau, rašoma, kad žmonės miršta nuo to, tačiau tai labai netikras dalykas, ir patys nervingiausi žmonės

yra daug drąsesni nei apie juos galvojama. Norėčiau ko nors konkretesnio, patikimesnio ir parengčiau gerai apgalvotą planą.

– Mis Marpl, – įsiterpė seras Henris, – jūs mane gąsdinate. Tikiuosi, niekada nenorėsite pašalinti manęs. Jūsų planai būtų per daug geri.

Mis Marpl žvilgtelėjo į jį priekaištingai.

– Man atrodo, aš paaiškinau, jog niekada net nesvarstyčiau tokios nedorybės, – pasakė ji. – Ne, aš bandžiau įsivaizduoti save e... tam tikro asmens vietoje.

– Jūs turite omenyje Džordžą Pričardą? – pasidomėjo pulkininkas Bantris. – Niekada netikėjau, kad tai Džordžas, nors, tarp kitko, netgi slaugė jį įtaria. Nuėjau susitikti su ja maždaug po mėnesio, ekshumavimo metu. Ji nežinojo rezultatų, tikriau sakant, nebūtų pasakiusi nieko iš viso, bet buvo gan aišku, kad ji įtaria Džordžą, esą jis atsakingas už savo žmonos mirtį. Ji buvo tuo įsitikinusi.

– Taigi, – tarė daktaras Loidas, – tikriausiai, iki šiol ji neklydo. Ir, beje, slaugės dažnai žino. Ji negali pasakyti, neturi įrodymų, bet ji žino.

Seras Henris pasilenkė į priekį.

– Na, mis Marpl, – papriekaištavo jis, – jūs pasinėrėte į svajas. Gal ir mums papasakotumėte?

Mis Marpl paraudo ir pradėjo dėstyti.

– Atsiprašau, – tarė ji, – Aš tik galvojau apie mūsų apskrities slaugę. Sudėtinga problema.

– Sudėtingesnė nei mėlynosios pelargonijos?

– Iš tikrųjų tai priklauso nuo raktažolių, – atsakė mis Marpl. – Tai yra, misis Bantri sakė, kad jos būna geltonos ir rausvos. Jei tai buvo rausva raktažolė, kuri tapo melsva, tai, aišku, tinka puikiai. Tačiau jei tai buvo geltona....

– Tai buvo rausva, – patikslino misis Bantri.

Ji su nuostaba žvelgė į mis Marpl. Visi taip pat nustebę sužiuro į ją.

– Tada, atrodo, išsisprendžia, – pasakė mis Marpl. Ji apgailestaudama papurtė galvą. – Ir vapsvų sezonas, ir visa kita. Ir, žinoma, dujos.

– Tikriausiai ši istorija jums primena nesuskaičiuojamas kaimo tragedijas? – paklausė seras Henris.

– Ne tragedijas, – patikslino mis Marpl, – ir, žinoma, nieko nusikalstamo. Tačiau man tai primena kai kuriuos rūpesčius, kurių mes turime su apskrities slauge. Šiaip ar taip, slaugės irgi žmonės, tačiau jos turi elgtis korektiškai, būti atsidavusios šeimai, dėvėti tas nepatogias apykakles, – na, ar nuostabu, kad kartais atsitinka tokie dalykai?

– Turite omenyje slaugę Karsters?

– O, ne. Ne slaugę Karsters. Slaugę Kopling. Matote, ji buvo ten prieš tai, ujama kartu su misteriu Pričardu, o jis, kaip jūs sakote, patrauklus vyras. Drįstu pasakyti, ji galvojo, vargšelė ... – na, mums nereikia šito liesti. Nemanau, kad ji žinojo apie mis Instou ir, žinoma, kai sužinojo, tai nuteikė ją prieš jį, o tada bandė pakenkti jam kaip tik įmanydama. Aišku, laiškas ją išdavė, ar ne?

– Koks laiškas?

– Na, ji rašė aiškiaregei, paprašyta misis Pričard, ir ta atvyko, atrodo, atsakydama į laišką. Tačiau vėliau išaiškėjo, kad toks asmuo tuo adresu niekada negyveno. Tai rodo, kad slaugė Kopling buvo įsipainiojusi į šį reikalą. Ji dėjosi tik rašiusi laišką, bet ar neįtikėtina, kad ji pati buvo ta ateities pranašautoja?

– Niekada neteikiau reikšmės laiškui, – prisipažino seras Henris. – O tai, žinoma, labai svarbi detalė.

– Greičiau pirmas žingsnis, – patikslino mis Marpl,

– kadangi misis Pričard galėjo ją atpažinti, nepaisant maskuotės, nors jei būtų atpažinusi, slaugė galėjo apsimesti pajuokavusi.

– Ką turėjote omenyje, sakydama, kad kažkieno vietoje nepasitikėtumėte gąsdinimais? – pasidomėjo seras Henris.

– Tokiu atveju negali būti tikras, – atsakė mis Marpl. – Ne, manau, perspėjimai ir mėlynos gėlės tebuvo, naudojant karinius terminus, „tik kamufliažas“.

– O iš tikrųjų kas?

– Vis mąstau, – atsakė mis Marpl lyg atsiprašydama, – apie vapsvas. Vargšelės, naikinamos tūkstančiais, ir paprastai tokią gražią vasaros dieną. Prisimenu, pamačiusi sodininką, beriantį į butelį su vandeniu kalio cianidą, pagalvojau, koks jis panašus į uostomąją druską. Jei jo pridėtum į uostomosios druskos buteliuką... na, vargšė moteris buvo įpratusi naudoti uostomąją druską. Sakote, jos buteliukas gulėjo prie jos rankos. Kol misteris Pričardas nuėjo paskambinti daktarui, slaugė galėjo pakeisti tą buteliuką tikru ir truputį atsukti dujas, kad užmaskuotų migdolų kvapą ir niekam nepradėtų svaigti galva. Esu ne kartą girdėjusi, kad praėjus tam tikram laikui cianidas nepalieka jokių pėdsakų. Žinoma, galiu klysti – buteliuke galėjo būti kokie nors kiti nuodai, bet juk tai ne esminis dalykas, ar ne?

Mis Marpl nutilo, truputį uždususi.

Džeinė Helier pasilenkė į priekį ir paklausė:

– O mėlynosios pelargonijos ir kitos gėlės?

– Slaugės visada turi lakmuso popieriaus, argi ne? – atsakė mis Marpl. – Na, testavimui. Nelabai malonus dalykas. Nesustosime prie jo. Esu truputį dirbusi slauge, – ji delikačiai paraudo. – Mėlyna tampa raudona paveikus rūgštimi, o raudona virsta mėlyna, paveikus šarmu. Labai lengva priklijuoti raudoną lakmusą ant

raudonos gėlės, – šalia lovos, žinoma. O, kai vargšė moteris pavartos savo uostomąsias druskas, stiprūs amoniako garai pavers jį mėlynu. Iš tikrųjų, labai išradinga. Žinoma, pelargonija nebuvo mėlyna, kai jie įsilaužė į kambarį, – niekas iš pradžių to nepastebėjo. Manau, kai slaugė pakeitė buteliukus, ji palaikė amonio chloridą kokią minutę prie tapetų.

– Jūs tikriausiai ten buvote, mis Marpl, – tarė seras Henris.

– Man neramu dėl vargšo misterio Pričardo ir tos simpatiškos merginos, mis Instou. Tikriausiai, abu įtarinėja vienas kitą ir vengia susitikti, – tęsė mis Marpl, – o gyvenimas toks trumpas.

Ji palingavo galvą.

– Jums neverta jaudintis, – nuramino ją seras Henris. – Tiesą sakant, kai ko jums dar nepasakiau. Slaugė buvo suimta už pagyvenusio paciento nužudymą, kuris paliko jai palikimą. Jis buvo nunuodytas kalio cianidu, kuriuo ji pakeitė uostomąją druską. Slaugė Kopling vėl bandė pakartoti tą patį triuką. Mis Instou ir misteriui Pričardui nėra pagrindo abejoti vienas kito nekaltumu.

– Argi tai ne puiku? – šūktelėjo mis Marpl. – Žinoma, neturiu omenyje naujos žmogžudystės. Tai labai liūdina, ir tik parodo, kiek blogio yra pasaulyje, ir kad kartą pradėjus... – na, tai tik primena man, kad privalau užbaigti pokalbį su daktaru Loidu apie kaimo slaugę.

8 skyrius

Kompanionė

– Daktare Loidai, – kreipėsi mis Helier, – o jūs nežinote kokios nors šiurpios istorijos?

Ji nusišypsojo jam šypsena, kas vakarą užburiančia teatro lankytojus. Džeinė Helier kartais buvo vadinama gražiausia Anglijos moterimi, ir pavydūs jos profesijos atstovai paprastai sakydavo vienas kitam: „Žinoma, Džeinė nėra aktorė. Ji nesugeba vaidinti, – jei supranti, ką noriu pasakyti. Bet jau tos akys!“

O „tos akys“ tą akimirką meilikaujamai žvelgė į žilą pagyvenusį, viengungį daktarą, pastaruosius penkerius metus gydžiusį Sent Meri Mido gyventojus.

Daktaras nesąmoningai tampė savo liemenės kraštus (gan greit tapsiančios nepatogiai ankšta) ir intensyviai laužė galvą, kad tik neapviltų šios mielos būtybės, pasitikinčios juo.

– Jaučiu, – svajingai nutęsė Džeinė, – kad šį vakarą mėgausiuos detektyvu.

– Nuostabu, – sutiko pulkininkas Bantris, kurio namuose ji buvo apsistojusi. – Nuostabu, nuostabu, – ir kariškis nusijuokė garsiu širdingu juoku. – Argi ne taip, Dole?

Jo žmona, netikėtai pašaukta grįžti prie draugijos pokalbio (ji mintyse jau planavo savo pavasarinius darbus), entuziastingai pritarė:

– Žinoma, tai puiku, – ištarė ji nuoširdžiai, nors šiek tiek vangiai. – Visada taip maniau.

– Iš tikrųjų, mano brangioji? – paklausė mis Marpl, o jos akys žybtelėjo.

– Čia, Sent Meri Mide, neįvyksta tiek daug šiurpių atsitikimų ar nusikaltimų, mis Helier, – patikino ją dak-

taras Loidas.

– Jūs stebinate mane, – nesutiko seras Henris Kliteringas. Buvęs Skotlend Jardo komisaras pasisuko į mis Marpl.

– Iš mūsų draugės pasisakymų susidariau nuomonę, kad Sent Meri Midas yra tikras nusikaltimų ir blogio židinys.

– O, sere Henri! – užprotestavo mis Marpl rausdama. – Tikrai niekada nesakiau nieko panašaus. Vienintelis dalykas, ką sakiau, tai, kad žmogiškoji prigimtis vienoda tiek kaime, tiek kur nors kitur, tik čia daugiau galimybių ir laisvo laiko tai pamatyti iš arčiau.

– Tačiau jūs juk negyvenote čia visą gyvenimą? – pasiteiravo Džeinė Helier daktaro. – Jūs buvodavote įvairiausiose pasaulio vietose, kur tikrai kažkas atsitinka!

– Taip, žinoma, – atsakė daktaras vis dar desperatiškai mąstydamas. – Taip, žinoma... taip ... Ah! Prisiminiau!

Jis atsitiesė atsidusdamas su palengvėjimu.

– Tai įvyko prieš keletą metų – net beveik pamiršau. Tačiau įvykiai tikrai buvo labai keisti, iš tikrųjų labai keisti. Ir paskutinis sutapimas, davęs man raktą, taip pat buvo keistas.

Mis Helier pritraukė savo kėdę arčiau daktaro, pasidažė lūpas ir nekantriai laukė. Kiti irgi susidomėjo.

– Nežinau, ar kas nors iš jūsų žino Kanarų salas, – pradėjo daktaras.

– Jos, tikriausiai, nuostabios, – pastebėjo Džeinė Helier. – Jos yra Pietų jūrose, ar ne? Ar Viduržemio?

– Lankiausi ten pakeliui į Afriką, – tarė pulkininkas. – Tenerifės ugnikalnis – puikus reginys leidžiantis saulei.

– Įvykis, apie kurį papasakosiu, atsitiko Gran Kana-

rijoje, ne Tenerifėje. Dabar jau bus prabėgę daug metų nuo to laiko. Buvo pablogėjusi sveikata, todėl turėjau palikti praktiką Anglijoje ir išvykti į užsienį. Praktikavau Las Palme, pagrindiniame Gran Kanarijos mieste. Man labai patiko tenykštis gyvenimas. Klimatas – švelnus ir saulėtas, puikios sąlygos banglenčių sportui (o aš esu aistringas jo mėgėjas), ir uostamiesčio gyvenimas mane viliojo. Į Las Palmą atplaukia laivai iš viso pasaulio. Kas rytą eidavau pasivaikščioti palei molą ir man tai teikdavo didesnį malonumą nei gražiosios lyties atstovėms pasivaikščiojimas po skrybėlaičių parduotuves.

Kaip sakiau, į Las Palmą užsukdavo laivai iš viso pasaulio. Kartais jie stovėdavo keletą valandų, kartais dieną ar kelias. Pagrindiniame miesto viešbutyje „Metropolyje" galėjai sutikti įvairių rasių ir tautybių atstovų – perėjūnų. Netgi žmonės, vykstantys į Tenerifę, paprastai atvyksta čia ir apsistoja keletui dienų prieš plaukdami į kitą salą.

Istorija, kurią papasakosiu, prasidėjo „Metropolio" viešbutyje vieną sausio ketvirtadienio vakarą. Vyko šokiai ir mes su draugu sėdėjome prie mažo stalelio ir stebėjome sceną. Buvo šokančiųjų anglų ir kitų tautybių atstovų, bet didžioji dauguma – ispanai. Kai orkestras užgrojo tango, šokti išėjo tik koks pustuzinis ispanų porų. Visi labai gerai šoko, o mes žiūrėjome ir žavėjomės. Mums ypatingai patiko viena moteris. Aukšta, graži ir lanksti, ji judėjo grakščiai kaip pusiau prijaukinta leopardė. Joje buvo kažkas pavojingo. Pasakiau tai savo draugui ir jis pritarė.

– Tokios moterys, – tarė jis, – būtinai turi kokią nors paslaptį. Gyvenimas nepraeina pro jas.

– Grožis, tikriausiai, pavojingas turtas, – pastebėjau aš.

– Tai ne tik grožis. Pasižiūrėk į ją dar kartą. Liki-

mo lemta jai patirti daug aistrų, arba kitiems dėl jos. Kaip sakiau, gyvenimas nepraeis pro ją. Keisti ir jaudinantys įvykiai sups ją. Užtenka tik pažvelgti, kad tai suprastum.

Jis nutilo trumpam ir vėl tęsė šypsodamasis:

– Lygiai kaip pažvelgęs į kitas dvi moteris iš karto pasakysi, kad nė vienai iš jų neatsitiks nieko neįprasta. Jos sukurtos saugiam ir ramiam gyvenimui.

Pažvelgiau į draugo nurodytą pusę. Dvi moterys, apie kurias jis kalbėjo, buvo ką tik atvykusios. Olandų „Loido“ laivas ką tik atplaukė tą vakarą, ir keleiviai pradėjo rinktis viešbutyje.

Pažvelgęs į jas, iš karto supratau, ką turėjo omenyje mano draugas. Jos buvo anglės, – mielai keliaujančios anglės, kokių rasite užsienyje. Abi maždaug keturiasdešimties metų. Viena šviesi ir truputį – tik truputį – apkūnoka, kita tamsi ir truputį, – vėl tik truputį – liesoka. Jos buvo, kaip sakoma, gerai išsilaikiusios, vilkėjo ramių ir neryškių spalvų gerai pasiūtais tvido kostiumėliais, be menkiausios kruopelės makiažo. Jos turėjo to ramaus pasitikėjimo savimi, būdingo grynakraujėms anglėms. Nė vienoje iš jų nebuvo nieko nepaprasta. Jos buvo panašios į tūkstančius kitų. Be abejonių, pamatys, ką norėjo pamatyti, pasinaudodamos Bidekeriu*, ir bus aklos viskam kitam. Bet kur, kur benuvyktų, jos lanko anglų skaityklą ir anglikonų bažnyčią. Tikėtina, kad viena jų arba abi šiek tiek piešia. Ir, kaip sakė mano draugas, nieko jaudinančio ar nepaprasta niekada nenutiks nė vienai jų, nors apkeliautų kad ir pusę pasaulio. Žvilgtelėjau pro jas į mūsų lanksčiąją ispanę su deginančiomis akimis ir nusišypsojau.

– Vargšės, – apgailestavo Džeinė Helier atsidusdama. – Nors aš manau, kad yra kvaila neišnaudoti visų

* kelionių gidas

savo teigiamybių. Ta moteris iš Bond gatvės – Valentina – iš tikrųjų nuostabi. Odrė Denman lankosi pas ją. Ar matėte ją „Žingsnyje žemyn“? Kaip mokinukė pirmajame veiksme ji nepakartojama. O dabar Odrė atrodo lyg būtų penkiasdešimties metų. Visai atsitiktinai sužinojau, kad jai beveik šešiasdešimt.

– Tęskite, – tarė misis Bantri daktarui Loidui. – Mėgstu istorijas apie grakščias ispanų šokėjas. Tai priverčia mane pamiršti, kokia esu sena ir stora.

– Man labai gaila, – teisinosi daktaras Loidas, – bet ši istorija – ne apie ispanę.

– Ne apie ją?

– Ne. Kaip kartais būna, mudu su draugu klydome. Visiškai nieko jaudinančio nenutiko gražuolei ispanei. Ji ištekėjo už laivyno raštinės klerko, ir kai aš išvykau iš salos, ji jau turėjo penkis vaikus ir labai išstorėjo.

– Panašiai kaip Izraelio Peterso mergaitė, – pakomentavo mis Marpl. – Ji tapo aktore ir turėjo tokias gražias kojas, kad pradėjo vaidinti pagrindinius berniukų vaidmenis pantomimose. Visi sakė, kad iš jos nieko gera nebus, bet ji ištekėjo už komivojažieriaus ir puikiai įsikūrė.

– Kaimo paralelės, – tyliai sumurmėjo seras Henris.

– Ne, mano pasakojimas apie tas dvi angles.

– Joms kažkas nutiko? – paklausė mis Helier.

– Joms kai kas nutiko ir kaip tik kitą dieną.

– Kas gi? – paragino misis Bantri.

– Tiesiog tą vakarą eidamas pasivaikščioti aš iš smalsumo žvilgtelėjau į viešbučio registracijos knygą. Pavardes radau gana lengvai. Mis Merė Barton ir mis Emi Durrant iš Mažojo Padokso, Koton Veiro, Bekingemo grafystės. Negalvojau tada, kad greitai susitiksiu su šių vardų savininkėmis ir dar tokiomis tragiškomis

aplinkybėmis.

Kitą dieną ketinau su draugais surengti pikniką. Turėjom važiuoti automobiliu per salą, papietauti vietovėje, kuri vadinosi (kiek dabar prisimenu, nes tai buvo labai seniai) Las Nieves, esančioje saugioje įlankoje, kurioje galėtume ir maudytis, jei kiltų toks noras. Tokią programą mes ir vykdėme, išskyrus tai, kad išvykome šiek tiek vėliau, todėl sustojome pakeliui papietauti gamtoje, o po to turėjome važiuoti į Las Nieves ir ten išsimaudyti prieš pavakarius.

Kai tik atvykome prie pliažo, iš karto pamatėme didžiulį sambrūzdį. Atrodė, visi mažo kaimelio gyventojai susirinko pakrantėje. Pamatę mus, jie atskubėjo prie automobilio ir pradėjo susijaudinę kažką pasakoti. Ispaniškai nelabai gerai mokėjome, todėl keletą minučių bandžiau suprasti, kas sakoma, kol pagaliau supratau.

Dvi beprotės anglės sugalvojo išsimaudyti. Viena nuplaukė per daug toli ir pradėjo skęsti. Kita puolė jai į pagalbą ir bandė ją ištraukti, bet jai neužteko jėgų ir ji taip pat būtų nuskendusi, jei vienas vyras nebūtų nusiyręs su valtimi ir paėmęs gelbėtoją ir skendusiąją.

Supratęs esmę, prasiyriau per minią ir nuskubėjau prie vandens. Iš pradžių neatpažinau tų dviejų moterų. Neatpažinau apkūniosios juodu trikotažiniu maudymosi kostiumėliu ir tampria žalia maudymosi kepuraite, baimingai besižvalgančios aplinkui. Ji klūpojo šalia savo draugės kūno, mėgėjiškai bandydama daryti dirbtinį kvėpavimą. Kai pasakiau, kad esu gydytojas, ji su palengvėjimu atsiduso, o aš liepiau jai eiti į vieną iš kotedžų apsitrinti rankšluosčiu ir persirengti. Viena moteris iš mūsų grupės nuėjo kartu su ja. Aš pats bergždžiai bandžiau atgaivinti ištrauktosios kūną. Gyvybė jau buvo užgesusi, ir pagaliau nenoriai pasidaviau.

Prisijungiau prie kitų, susirinkusių mažame

žvejo namelyje, ir ten turėjau pranešti liūdną žinią. Išgyvenusioji dabar buvo apsirengusi savo drabužiais, ir aš iš karto ją atpažinau, – tai buvo viena iš atvykusiųjų prieš dieną. Ji išklausė žinią pakankamai ramiai – matyt išgyventas siaubas buvo toks didelis, kad ji dar negalėjo įsisąmoninti to, kas įvyko.

– Vargšė Emė, – ištarė ji. – Vargšė, vargšė Emė. Ji taip laukė maudynių čia. Be to, ji buvo gera plaukikė. Nesuprantu. Dėl ko taip galėjo atsitikti, daktare?

– Galbūt dėl mėšlungio. Gal galite man papasakoti tiksliau kas nutiko?

– Kažkiek laiko mes abi plaukiojome, sakyčiau, dvidešimt minučių. Tada pagalvojau, kad jau man užtenka, o Emė pasakė plauksianti dar kartą. Ji taip ir padarė. Staiga išgirdau jos riksmą ir supratau, kad ji šaukiasi pagalbos. Plaukiau taip greitai, kaip tik galėjau. Kai priplaukiau prie jos, ji vis dar laikėsi ant vandens, tačiau ji stipriai mane sugriebė ir mes abi atsidūrėme po vandeniu. Jei tas vyras nebūtų atplaukęs su valtimi, aš irgi būčiau nuskendusi.

– Taip dažnai nutinka, – tariau, – išgelbėti skęstantįjį nėra taip paprasta.

– Tai siaubinga, – tęsė mis Barton, – mes atvykome tik vakar, taip džiaugėmės saule ir savo trumpomis atostogomis. O dabar štai – ši šiurpi tragedija.

Paprašiau jos pateikti mirusiosios duomenis paaiškindamas, kad padarysiu dėl jos viską, ką galiu, bet Ispanijos valdžios institucijos reikalaus išsamios informacijos. Ji man juos suteikė gana noriai.

Mirusioji, mis Emė Durant, buvo jos kompanionė, atėjusi pas ją prieš penkis mėnesius. Jos labai gerai sutarė, tačiau mis Durant apie savo šeimą kalbėjo labai nedaug. Ji maža liko našlaitė ir ją užaugino jos dėdė, o nuo dvidešimt vienerių ji pati save išlaikė.

– Štai ir viskas, – tęsė daktaras. Jis nutilo, o po to vėl pakartojo, bet šį kartą su tam tikru užbaigtumu balse:

– Štai ir viskas.

– Nesuprantu, – nusistebėjo Džeinė Helier, – ar tai viskas? Žinoma, tai labai tragiška, tačiau ši istorija ne iš tų, na, kurias aš vadinu *„šiurpiomis"*.

– Manau, bus tęsinys, – tarė seras Henris.

– Taip, – patvirtino daktaras Loidas, – bus tęsinys. Matote, buvo vienas keistas dalykas. Aš klausiau žvejų, ką jie matė. Buvo liudininkų. Ir viena moteris papasakojo, sakyčiau, įdomią istoriją. Tuo metu nekreipiau į ją dėmesio, bet prisiminiau po kažkiek laiko. Ji tvirtino, kad mis Durant neskendo tada, kai šaukė. Kita nuplaukė iki jos ir, anot liudininkės, tyčia laikė jos galvą po vandeniu. Kaip sakiau, nekreipiau dėmesio į tą pasakojimą. Tai buvo tokia fantastiška istorija, be to, nuo kranto viskas atrodo kitaip. Mis Barton galėjo mėginti padaryti taip, kad jos draugė netektų sąmonės, suprasdama, kad apimta panikos draugė gali nuskandinti ir ją. Matote, anot ispanės, viskas atrodė lyg, na, lyg mis Barton sąmoningai bandė nuskandinti savo kompanionę.

Kaip sakiau, tuo metu nekreipiau dėmesio į šią istoriją. Prisiminiau ją vėliau. Mums tikrai buvo nelengva sužinoti ką nors apie tą moterį, Emę Durant. Atrodė, ji neturėjo jokių giminių. Su mis Barton apieškojome Emės daiktus. Radome vieną adresą ir parašėme laišką, tačiau pasirodė, kad tai buvo tik kambarys, kuriame ji laikė savo daiktus. Šeimininkė nežinojo nieko, matė ją tik tuomet, kai ji išsinuomavo tą kambarį. Mis Durant buvo kažkada sakiusi, kad visada norėjo turėti vietą, kurią galėtų vadinti sava ir kur galėtų grįžti bet kuriuo metu. Kambaryje buvo keli gražūs senoviniai baldai ir keletas Akademijos piešinių bei lagaminas, pilnas

medžiagų atraižų, pirktų per išpardavimus, tačiau jokių asmeninių daiktų. Ji buvo minėjusi šeimininkei, kad jos motina ir tėvas mirė Indijoje, kai ji dar buvo vaikas, ir ją išaugino dėdė dvasininkas, bet neminėjusi, ar jis buvo tėvo, ar motinos brolis, nei jo vardo.

Šie duomenys nebuvo mįslingi, tačiau jų tiesiog nepakako. Yra daug vienišų moterų, išdidžių ir užsidariusių, tokios pat padėties. Las Palme tarp jos daiktų radome keletą nuotraukų, senų ir išblukusių, apkarpytų, kad tilptų į rėmelius, todėl ant jų nebuvo fotografų pavardžių, dar buvo senas dagerotipas, jos motinos ar, greičiau, jos senelės.

Mis Barton turėjusi dviejų moterų parašytas rekomendacijas. Vienos pavardę ji pamiršo, o kitos prisiminė pasistengusi. Ta moteris buvo išvykusi į užsienį, į Australiją. Parašiau jai laišką. Jos atsakymo, žinoma, teko ilgokai palaukti, tačiau turiu pasakyti, kai jis atėjo, nedaug tebuvo naudos. Ji rašė, kad mis Durant kadaise buvo jos kompanionė. Ji buvusi labai stropi, žavinga moteris, bet apie jos asmeninius reikalus ar gimines ji nieko nežinanti.

Taigi, kaip sakiau, iš tikrųjų nieko neįprasta. Tik du dalykai kartu paėmus sukėlė mano nerimą: pati Emė Durant, apie kurią niekas nieko nežinojo, ir keistas ispanės pasakojimas. Taip, ir dar pridursiu trečią dalyką: kai aš iš pradžių buvau palinkęs prie kūno, o mis Barton ėjo lūšnelės link, ji atsigręžė. Jos išraiška buvo tokia, kurią galiu apibūdinti tik kaip širdį graužiantį nerimą – tam tikrą skausmingą netikrumą, kuris paliko pėdsaką mano atmintyje. Tuo metu manęs tai nenustebino. Priskyriau tai jos siaubingam sielvartui dėl draugės. Tačiau vėliau supratau, kad jų santykiai buvo ne tokie. Jos nebuvo prisirišusios viena prie kitos, todėl mis Barton stipriai nesielvartavo. Mis Barton mėgo Emę Durant ir ją su-

jaudino kompanionės mirtis, bet tai ir viskas.

Tačiau tada kodėl toks siaubingas nerimas? Šis klausimas vis nedavė man ramybės.

Neapsirikau dėl to žvilgsnio. Ir beveik prieš mano valią atsakymas pradėjo ryškėti mano mintyse. Tarkim, ispanės pasakojimas – tiesa; tarkime, kad Merė Barton sąmoningai ir šaltakraujiškai bandė nuskandinti Emę Durant. Jai tai pavyksta, kai laikydama Emės galvą po vandeniu apsimeta ją gelbstinti. Jas nugabena į krantą atplaukusi valtis. Jos nuošaliame paplūdimyje toli nuo bet kur. Ir tada pasirodau aš, – to ji tikrai nesitikėjo. Gydytojas! Anglas gydytojas! Ji labai gerai žino, kad žmonės, išbuvę po vandeniu daug ilgiau nei Emė Durant, buvo atgaivinti padarius dirbtinį kvėpavimą. Tačiau ji turi vaidinti savo vaidmenį, – išeiti ir palikti mane vieną su jos auka. Ir kai ji atsigręžia pasižiūrėti paskutinį kartą, jos veide šmėkšteli siaubingas nerimas. Gal Emė Durant atsigaus ir papasakos, ką žino?

– Oh! – šūktelėjo Džeinė Helier, – dabar man jau įdomu!

– Šiuo aspektu visa istorija atrodė daug grėsmingesnė, o Emės Durant asmenybė tapo daug mįslingesnė. Kas buvo Emė Durant? Kodėl ją, mažai apmokamą kompanionę, turėjo nužudyti jos darbdavė? Kokia priešistorė slypi už šių lemtingų maudynių epizodo? Ji pradėjo dirbti pas Merę Barton tik prieš keletą mėnesių. Merė Barton atsivežė ją į užsienį, ir kitą dieną po atvykimo įvyko tragedija. Abi buvo simpatiškos, eilinės, rafinuotos anglės! Visa istorija bendrai paėmus buvo fantastiška, ir aš taip sau ir pasakiau. Leidau savo vaizduotei veikti.

– Tai jūs nieko nepadarėte? – paklausė mis Helier.

– Mano miela jaunoji ledi, ką aš galėjau padaryti? Nebuvo jokių įrodymų. Dauguma liudininkų papa-

sakojo tokią pat istoriją, kaip ir mis Barton. Įtarimus susikūriau remdamasis trumpalaikiu įspūdžiu, kurį gal tik įsivaizdavau. Vienintelis dalykas, ką galėjau padaryti ir padariau, tai pasirūpinti, kad kuo plačiau būtų ieškoma Emės Durant giminių. Kitą kartą, kai buvau Anglijoje, netgi aplankiau jos buto šeimininkę, apie ką jums ir pasakojau.

– Tačiau jūs jautėte, kad čia kažkas negerai, – reziumavo mis Marpl.

Daktaras Loidas linktelėjo.

– Man ilgai buvo gėda dėl to, kad aš taip galvoju. Kas aš toks, kad įtarinėčiau šią mielą, gerų manierų anglę ledi įvykdžius niekšingą, šaltakraujišką nusikaltimą? Stengiausi kaip įmanydamas būti nuoširdus, kol ji tą trumpą laiką buvo saloje. Padėjau jai bendraujant su Ispanijos valdžios atstovais. Padariau viską, ką galėjau, kad padėčiau kaip anglas savo tautietei svetimoje šalyje. O dabar esu įsitikinęs, kad ji žinojo, jog įtariu ją ir nemėgstu jos.

– Kiek laiko ji ten buvo? – paklausė mis Marpl.

– Manau, apie dvi savaites. Mis Durant buvo ten palaidota, ir maždaug po dešimties dienų mis Barton įsėdo į laivą, plaukusį atgal į Angliją. Šokas taip ją paveikė, kad ji jautė negalėsianti praleisti ten žiemos, kaip planavo. Taip ji sakė.

– Ar atrodė, kad ji apimta šoko? – paklausė mis Marpl.

Daktaras dvejojo.

– Na, nežinau, ar tai atsispindėjo jos išvaizdoje, – atsakė jis atsargiai.

– Ar ji, pavyzdžiui, nepastorėjo? – paklausė mis Marpl.

– Žinote, keista, kad jūs šito klausiate. Dabar aš bandau prisiminti ir manau, kad jūs teisi. Taip, atrodė,

kad ji priaugo svorio.

– Kaip siaubinga, – nusipurtė Džeinė Helier. – Tai lyg storėti mintant savo aukos krauju.

– Kitą vertus, gal aš buvau jai neteisingas, – tęsė daktaras Loidas. – Prieš išvykdama ji pasakė žodžius, kurie liudijo visai ką kita. Manau, kad tikrai yra tokių žmonių, kurių sąžinė prabunda labai lėtai, reikia laiko, kad jie suvoktų kaip siaubinga tai, ką padarė.

Tai įvyko vakare, prieš pat jos išvykimą iš Kanarų. Ji pakvietė mane užeiti ir labai nuoširdžiai padėkojo už pagalbą. Nelaikiau to rimtu darbu ir pasakiau, kad padariau tik tai, kas buvo natūralu tokiomis aplinkybėmis ir panašiai. Po to buvo pauzė, o tada ji staiga paklausė manęs:

– Ar jums neatrodo, kad pateisinama vykdyti teisingumą pačiam?

Atsakiau, kad tai sunkus klausimas, bet apskritai paėmus, manau, kad ne. Įstatymas yra įstatymas ir mes turime jo laikytis.

– Netgi kai jis bejėgis?

– Ne visai suprantu.

– Sunku paaiškinti, tačiau kas nors, turėdamas kilnų tikslą, gali padaryti ką nors, kas laikoma tikrai blogu dalyku – laikoma nusikaltimu.

Atsakiau šaltai, kad tikriausiai daugelis nusikaltėlių taip galvojo savo laiku, ir ji atsitraukė.

– Bet tai siaubinga, – sumurmėjo, – siaubinga.

O tada pasikeitusiu tonu paprašė manęs kokių nors migdomųjų. Ji negalinti užmigti nuo tada, – šiek tiek padvejojo, – nuo to siaubingo įvykio.

– Jūs įsitikinusi? Ar niekas neverčia jūsų nerimauti? Jokie nuogąstavimai?

– Nuogąstavimai? Kodėl turėčiau nuogąstauti?

Ji kalbėjo piktai ir įtariai.

– Nemigos priežastimi kartais būna nerimas, – atsakiau jai raminančiai.

Atrodė, ji dvejojo vieną minutę.

– Turite omenyje nuogąstavimą dėl ateities ar dėl praeities, kurios negalima pakeisti?

– Ir tą, ir tą.

– Nieko gera nuogąstauti dėl praeities. Nieko nesugrąžinsi. O! Kokia iš to nauda! Nereikia galvoti. Nereikia galvoti.

Išrašiau jai nestiprių migdomųjų ir atsisveikinau. Išėjęs stebėjausi jos žodžiais. Ko nesugrąžinsi?

Manau, tas paskutinis susitikimas padėjo man pasirengti tam, kas įvyko vėliau. Žinoma, aš to nesitikėjau, bet ir nenustebau. Matote, Merė Barton nuo pat pradžių man atrodė dora moteris – ne silpna nusidėjėlė, bet moteris, tvirtai besilaikanti savo įsitikimų. Įsivaizdavau, kad mūsų paskutinio susitikimo metu ji buvo bepradedanti abejoti savo įsitikinimais. Jos žodžiai man atrodė besą pirmi silpni siaubingo sąžinės graužimo daigeliai.

Tai atsitiko Kornvalyje, nedideliame mineralinio vandens kurorte, apytuščiame tuo metų laiku. Turėjo būti, – leiskite man prisiminti, – kovo pabaiga. Perskaičiau apie tai laikraštyje. Ten mažame viešbutėlyje buvo apsistojusi moteris, – mis Barton. Ji buvo labai keista, savotiškų manierų. Tai pastebėjo visi. Naktimis ji vaikščiodavo savo kambaryje pirmyn ir atgal, kažką murmėdama, ir neduodavo žmonėms, apsigyvenusiems šalia, užmigti. Vieną dieną ji išsikvietė vikarą ir pareiškė, kad turi jam pasakyti kažką nepaprastai svarbaus. Ji pasakė įvykdžiusi nusikaltimą. Tada, vietoj to, kad tęstų, staiga atsistojo ir pareiškė užeisianti kitą dieną. Vikaras palaikė ją ne visai pilno proto ir nekreipė dėmesio į jos prisipažinimą.

Kitą rytą kambaryje jos nerado. Koroneriui buvo

paliktas laiškas, kuriame ji rašė:

„Vakar bandžiau kalbėti su vikaru, viską prisipažinti, tačiau man nebuvo leista. Ji man neleido. Galiu pasitaisyti tik vienu būdu, – gyvybė už gyvybę; mano gyvenimas turi eiti tokia pat linkme, kaip ir jos. Aš taip pat turiu paskęsti gilioje jūroje. Galvojau, būsiu išteisinta. Dabar matau, kad tikrai ne. Jei noriu, kad Emė man atleistų, turiu eiti pas ją. Nieko nekaltinkite dėl mano mirties, – Merė Barton."

Jos drabužius rado ant kranto nuošalioje įlankėlėje, ir, atrodė aišku, kad ji nusirengė ten ir ryžtingai nuplaukė tolyn į jūrą, kur tekėjo pavojinga srovė, nušluojanti viską iš pakrantės.

Kūnas nebuvo rastas, todėl buvo manoma, kad ji nuskendo. Ji buvo turtinga moteris, jos turtas vertintas šimtu tūkstančių svarų. Kadangi ji mirė nepalikusi testamento, visas jos turtas atiteko artimiausiems giminaičiams, – pusbrolių šeimai, gyvenusiai Australijoje. Laikraščiuose pasirodė straipsniai apie tragediją Kanarų salose. Juose buvo teigiama, kad mis Durant mirtis taip paveikė jos draugę, kad ši išprotėjo. Buvo patvirtintas tyrimo metu įprastas nuosprendis „savižudybė laikinai aptemus protui".

Taip baigėsi Emės Durant ir Merės Barton tragedija.

Po ilgos pauzės Džeinė Helier prabilo:

– Bet jūs negalite taip baigti pasakojimo – tiesiog įdomiausioje vietoje. Tęskite.

– Matote, mis Helier, tai ne serialas. Tai tikras gyvenimas, o tikras gyvenimas sustoja, kur nori.

– Bet aš taip nenoriu, – protestavo Džeinė. – Aš noriu žinoti.

– O čia jau mums reikia pasukti galvą, mis Helier,

– paaiškino seras Henris. – Kodėl Merė Barton nužudė savo kompanionę? Štai galvosūkis, kurį mums pateikė daktaras Loidas.

– Na, ji galėjo nužudyti savo kompanionę dėl daugybės priežasčių, – pradėjo spėlioti mis Helier. – Na, aš nežinau. Gal ji pradėjo ją nervinti, ar iš pavydo, nors daktaras Loidas neminėjo nė vieno vyro, bet vis dėlto laive, – na, jūs gerai žinote, kas kalbama apie laivus ir kruizus.

Mis Helier truputį uždususi nutilo, ir šalia jos esantiems kilo mintis, kad jos protas neprilygsta žavingai išvaizdai.

– Norėčiau pateikti daug spėlionių, tačiau, manau, turiu apsiriboti viena, – pasakė misis Bantri. – Spėju, kad mis Barton tėvas susikrovė turtus sužlugdydamas Emės Durant tėvą, taigi Emė nusprendė atkeršyti. O, ne, iš vis ne taip. Kokia nuobodybė! Kodėl turtinga darbdavė nužudė vargšę darbuotoją? Sugalvojau! Mis Barton turėjo jaunesnį brolį, kuris nusišovė dėl meilės Emei Durant. Mis Barton laukia savo valandos. Emė atvyksta. Mis B. pasamdo ją kompanione, išsiveža į Kanarus ir ten įvykdo savo kerštą. Ar jums tai tinka?

– Puiku, – tarė seras Henris. – Tik mes nežinome, ar mis Barton turėjo jaunesnį brolį.

– Mes priimame tokią prielaidą, – atsakė misis Bantri, – nes kitaip nėra motyvo. Ji privalėjo turėti jaunesnį brolį. Ar ne, Vatsonai?

– Labai šaunu, Dole, – atsakė jos vyras. – Tačiau tai tik spėlionės.

– Žinoma, – atsakė misis Bantri. – Tai vienintelis dalykas, ką galime daryti, – spėlioti. Neturime jokio rakto. Taigi, brangusis, dabar spėk tu.

– Garbės žodis, nežinau, ką sakyti. Tačiau manau, kad mis Helier teisi – nėra nė vieno vyro. Ko gero, Dole,

tai buvo aukšto rango dvasininkas. Jos abi išsiuvinėjo jam arnotą ar kažką kitą ir jis pirmiausia dėvėjo Durant padailintą drabužį. Viskas nuo to ir prasidėjo. Prisiminkite, kaip ji pabaigoj šaukėsi dvasininko. Visos moterys pameta galvą dėl išvaizdaus dvasininko. Tokios istorijos kartojasi ir kartojasi.

– Manau, mano paaiškinimas turbūt bus subtilesnis, – tarė seras Henris, – nors, pridursiu, tai tik spėjimas. Tarkime, kad mis Barton visada buvo ne visai sveiko proto. Tokių atvejų daug daugiau nei galite įsivaizduoti. Jos manija didėjo ir ji pradėjo jausti pareigą išvaduoti pasaulį nuo tam tikrų asmenų – galbūt nuo nelaimingų moterų. Nieko nežinome apie mis Durant praeitį. Tikėtina, kad ji turėjo praeitį – nelaimingą praeitį. Mis Barton sužino apie tai ir nusprendžia ją pašalinti. Vėliau ji pradeda abejoti savo veiksmų teisėtumu, prabunda sąžinė. Jos baigtis parodo, kad ji buvo visiškai pamišusi. Ar sutinkate su manimi, mis Marpl?

– Ko gero, ne, sere Henri, – atsakė mis Marpl atsiprašančiai šypsodamasi. – Manau, jos baigtis rodo ją buvus labai protinga ir išradinga moterimi.

Džeinė Helier pertraukė ją spygtelėdama.

– O! Buvau tokia kvaila. Galima man dar kartą spėti? Žinoma, tai turėjo būti būtent taip. Šantažas! Kompanionė ją šantažavo. Tik nesuprantu, kodėl mis Marpl sako, kad buvo protinga nusižudyti. Šito visiškai nesuprantu.

– A! – ištarė seras Henris, – matote, mis Marpl prisimena panašų atvejį Sent Meri Mide.

– Jūs visada iš manęs šaipotės, sere Henri, – papriekaištavo mis Marpl. – Turiu pripažinti, kad tai primena man, bet tik truputį, senąją misis Traut. Skirtingose parapijose ji gaudavo senatvės pensiją už tris mirusias senutes.

– Panašu, kad tai komplikuočiausias ir sumaniausias nusikaltimas. Tačiau nemanau, kad jis padėtų išspręsti mūsų dabartinį galvosūkį.

– Žinoma, ne, – atsakė mis Marpl. – Jums – neturėtų. Tačiau kai kurios šeimos buvo labai neturtingos ir senučių pensijos buvo tikrai naudingos jų vaikams. Žinau, pašaliečiams labai sunku tai suprasti. Aš norėjau pasakyti, kad viskas priklausė nuo to, kad pagyvenusios moterys yra labai panašios.

– E? – nesuprato seras Henris.

– Visada taip netinkamai aiškinu. Turiu omenyje, kad kai daktaras Loidas aprašė pradžioje dvi moteris, jis nežinojo, kuri yra kuri. Ir, manau, niekas kitas viešbutyje nežinojo. Žinoma, po dienos kitos jie būtų pradėję skirti, bet kitą dieną viena iš dviejų nuskendo, ir jei likusioji pasakytų, kad ji yra mis Barton, nemanau, kad kam nors kada nors kiltų mintis, kad ji nėra mis Barton.

– Jūs manote... O! Suprantu, – tarė seras Henris lėtai.

– Tai vienintelis natūralus sprendimas. Brangi misis Bantri tik ką teisingai pastebėjo: kodėl turtinga darbdavė *turėtų* žudyti kompanionę? Panašiau atvirkščiai. Turiu omenyje, kad taip natūraliai atsitinka.

– Argi? – pasiteiravo seras Henris. – Jūs šokiruojate mane.

– Žinoma, – tęsė mis Marpl, – ji turėjo dėvėti mis Barton drabužius, ir jie jai tikriausiai buvo truputį per ankšti, todėl atrodė, jog ji šiek tiek papilnėjo. Todėl aš ir paklausiau. Džentelmenas galvotų, kad tai moteris papilnėjo, o ne drabužiai tapo mažesni – ir jis klystų.

– Bet jei Emė Durant nužudė mis Barton, ką ji iš to laimėjo? – paklausė misis Bantri. – Ji negalėtų slėpti apgavystės visą laiką.

– Ji slėpė tik mėnesį ar maždaug tiek, – pabrėžė mis

Marpl. – Manau, jog tuo metu ji keliavo, šalindamasi tų, kurie galėtų ją atpažinti. Tai aš ir turėjau omenyje, kai sakiau, kad tam tikro amžiaus moterys panašios viena į kitą. Nemanau, kad kas nors pastebėjo, jog jos pase – kitos moters nuotrauka. Jūs gi žinote, kokie tie pasai. O tada kovą ji nuvyko į Kornišą ir pradėjo keistai elgtis pritraukdama aplinkinių dėmesį tam, kad kai ras jos drabužius pliaže ir perskaitys jos paskutinį laišką, nesuprastų tiesos.

– Kokios? – pasiteiravo seras Henris.

– *Kūnas* nerastas, – atsakė mis Marpl ryžtingai, – štai kas turėtų kristi į akis, jei nebūtų tokia daugybė klaidinančių faktų, verčiančių pamesti pėdsaką, pavyzdžiui, užuomina apie nešvarų žaidimą ir sąžinės graužimą. *Kūnas nerastas*. Tai buvo tikrai reikšmingas faktas.

– Jūs manote, – įsiterpė misis Bantri, – jūs manote, kad nebuvo jokio sąžinės graužimo? Kad... kad ji nenusiskandino?

– Ne ji! – atsakė mis Marpl. – Ji kaip ir misis Traut, puikiai mokėjo klaidinti, tačiau aš buvau jos verta priešininkė. Ir aš įžvelgiu jūsų sąžinės graužiamos mis Barton kėslus. Nusiskandino? Jei teisingai spėju – ji išvyko į Australiją.

– Teisingai spėjate, mis Marpl, – įsiterpė daktaras Loidas, – be abejo teisingai. Ši istorija man pateikė dar vieną netikėtumą. Tai įvyko Melburne.

– Ten įvyko tai, ką jūs pavadinote „paskutiniu sutapimu“?

Daktaras Loidas linktelėjo.

– Taip, mis Barton arba Emė Durant – vadinkite ją, kaip norite – žiauriai nepasisekė. Laikinai dirbau laivo gydytoju ir priplaukęs Melburną pirmiausia, ką sutikau eidamas gatve, buvo moteris, kuri, kaip aš galvojau,

nuskendo Kornvalyje. Ji pamatė, kad žaidimas baigtas, nes aš ją pažinau, ir padarė įžūlų ėjimą – viską man papasakojo. Keista moteris, visiškai neturinti moralės. Ji buvo šeimoje vyriausia iš devynių vaikų, labai skurdžiai gyvenusių. Kartą jie kreipėsi pagalbos į savo turtingą pusseserę Anglijoje, bet buvo atstumti, nes mis Barton buvo susipykusi su jų tėvu. Jiems desperatiškai reikėjo pinigų jaunesniųjų, silpnesnių trijų vaikų gydymui. Atrodo, tuomet Emei Barton ir gimė šaltakraujiškos žmogžudystės idėja. Ji išvyko į Angliją apsimetusi vaikų slauge. Pasivadinusi Eme Durant, gavo mis Barton kompanionės vietą. Išsinuomavo kambarį, apstatė jį kai kuriais baldais, tik tam, kad sukurtų savo vaidmenį. Mintis nuskandinti darbdavę kilo staiga. Ji tik laukė tokios galimybės. Įvykdžiusi planą, suvaidino paskutinę sceną ir grįžo į Australiją. Per tą laiką ji bei jos broliai ir seserys paveldėjo mis Barton turtą kaip artimiausi giminaičiai.

– Labai ryškus ir tobulas nusikaltimas, – įvertino seras Henris. – Beveik tobulas nusikaltimas. Jei mis Barton būtų nuskendusi Kanaruose, įtarimas kristų Emei Durant ir jos giminystė su Bartonų šeima galėjo būti atskleista; tačiau pakeitusi identitetą ir įvykdžiusi dvigubą nusikaltimą, kaip galite jį vadinti, ji to išvengė. Taip, iš tiesų beveik tobulas nusikaltimas.

– Kas jai nutiko? – pasiteiravo misis Bantri. – Ir kaip jūs tada pasielgėte, daktare Loidai?

– Buvau keistoje padėtyje, misis Bantri. Įrodymų, kaip įstatymas to reikalauja, turėjau labai mažai. Taip pat, kaip medikas, pastebėjau kai kuriuos ženklus, kad nors stipri ir energinga iš išvaizdos, ši moteris ilgai negyvens. Nuėjau pas ją namo ir pamačiau jos šeimą – puikią šeimą, atsidavusią savo vyriausiajai seseriai, net neįtariančią, kad jų sesuo galėjo įvykdyti nusikaltimą.

Kam suteikti jiems širdgėlą, jei nieko negaliu įrodyti. Išskyrus mane, moters prisipažinimo daugiau niekas negirdėjo. Aš leidau likimui tekėti sava vaga. Mis Emė Barton mirė praėjus šešiems mėnesiams po mūsų susitikimo. Ar prieš mirtį ji atgailavo dėl to, ką padarė, ar ne – aš nežinau.

– Žinoma, ne, – tarė misis Bantri.

– Ir aš taip manau, – tarė mis Marpl. – Misis Traut neatgailavo.

Džeinė Helier nusipurtė.

– Gerai, – pasakė ji, – tai labai, labai jaudinanti istorija. Tik aš ne visai supratau: kuri kurią nuskandino? Ir kaip į šią istoriją įsipainiojo ta misis Traut?

– Ji čia niekuo dėta, mano brangioji, – atsakė jai mis Marpl. – Ta moteris – nelabai maloni persona – gyveno kaime.

– A, supratau! – šūktelėjo Džeinė. – gyveno kaime. Tačiau juk kaime niekada nieko nenutinka, argi ne? – ji atsiduso. – Manau, visai neturėčiau protelio, jei gyvenčiau kaime.

9 skyrius

Keturi įtariamieji

Pokalbis vyko apie neatskleistus nusikaltimus ir nenubaustus nusikaltėlius. Sėdintys ratu išsakydavo savo nuomonę: pulkininkas Bantris, jo putli geraširdė žmona, Džeinė Helier, daktaras Loidas ir netgi senoji mis Marpl. Vienintelis asmuo, nekalbėjęs, bet, visų nuomone, labiausiai su tuo susijęs, buvo seras Henris Kliteringas, Skotlend Jardo ekskomisaras. Jis sėdėjo tylėdamas, sukdamas ar – tiksliau sakant – glostydamas savo ūsus, ir šypsojosi puse lūpų, tartum savo paties mintims, kurios jį linksmino.

– Serai Henri, – kreipėsi į jį misis Bantri, – jei nieko nesakote, teks klausti pačiai. Ar daug yra nusikaltimų, kurių vykdytojai nenubaudžiami?

– Jūs turite omenyje laikraščių antraštes, misis Bantri? „SKOTLEND JARDAS IR VĖL SUKLYDO". O apačioje sąrašas neatskleistų nusikaltimų.

– Kurie iš tikrųjų sudaro tik labai nedidelę dalį visų nusikaltimų? – pasiteiravo daktaras Loidas.

– Taip, tikrai taip. Apie išaiškintus nusikaltimus ir nubaustus nusikaltėlius – o jų yra šimtai – dažniausiai niekas nerašo. Tačiau kalba ne apie tai, ar ne? *Neatskleisti* nusikaltimai ir *neišaiškinti* nusikaltimai – visiškai skirtingi dalykai. Pirmajai kategorijai priklauso nusikaltimai, apie kuriuos nieko nežino nei Skotlend Jardas, nei kas nors kitas.

– Bet tokių nusikaltimų tikriausiai nėra daug? – pasidomėjo misis Bantri.

– Jūs taip manote?

– Sere Henri! Jūs norite pasakyti, kad tokių nusikaltimų yra daug?

– O mano atrodo, – atsakė mąsliai mis Marpl, – kad jų yra daugybė.

Pasakė žavi senoji ledi, nuo kurios tiesiog sklido senojo pasaulio ramybė.

– Bet mano brangi mis Marpl, – tepasakė pulkininkas Bantris.

– Žinoma, – tęsė mis Marpl, – dauguma žmonių yra kvaili. O kvailus žmones išaiškina, ką jie bedarytų. Tačiau yra ir protingų žmonių, todėl apima siaubas vien pagalvojus, kokius nusikaltimus jie galėtų įvykdyti, jeigu neturėtų griežtų moralinių principų.

– Taip, – patvirtino seras Henris, – yra daug nekvailų žmonių. Dažnai nusikaltimai išaiškėja tik dėl nelemto atsitiktinumo, todėl kas kartą kyla klausimas: jei ne tas nelemtas atsitiktinumas, ar kas nors būtų apie tai sužinojęs?

– Tačiau tai labai rimta, Kliteringai, – pastebėjo pulkininkas Bantris. – Labai rimta, iš tiesų.

– Jūs taip manote?

– Ką jūs turite omenyje? Tai rimta! Žinoma, tai rimta.

– Sakote, nusikaltėlis lieka nenubaustas; tačiau ar tikrai? Nenubaustas pagal įstatymą. Tačiau priežastis ir pasekmė veikia nepriklausomai nuo įstatymų. Žinau, kad frazė „kiekvienas nusikaltimas susilaukia ir savo bausmės“ skamba banaliai, bet aš įsitikinęs, jog tai tiesa.

– Galimas dalykas, galbūt, – sutiko pulkininkas Bantris. – Tačiau tai nepakeičia rimtumo, ė–ė, rimtumo, – jis nutilo, lyg pametęs mintį.

Seras Henris nusišypsojo.

Devyniasdešimt devyni žmonės iš šimto mąsto taip pat, kaip ir jūs, – tarė jis. – Bet žinote, iš tikrųjų svarbu yra ne kaltumas, o nekaltumas. Šito dalyko visuomenė

dar neįsisąmonino.

– Nesuprantu, – pasakė Džeinė Helier.

– O aš suprantu, – atsakė mis Marpl. – Kai misis Trent pastebėjo dingus iš jos rankinės puskronę, asmuo, kurį tai paveikė labiausiai, buvo ateinanti tarnaitė, misis Artur. Žinoma, Trentai įtarė ją, tačiau būdami geri žmonės ir žinodami, kad ji turi didelę šeimą ir alkoholiką vyrą, nenorėjo kelti didelio triukšmo. Tačiau jų požiūris į ją pasikeitė – jos nepalikdavo vienos namuose – ir misis Artur tai jautė. Kiti taip pat pradėjo ją įtarinėti. Staiga paaiškėjo, kad vagilė – guvernantė. Misis Trent pamatė ją priešais duris kabėjusiame veidrodyje. Gryniausias atsitiktinumas, nors aš tai vadinčiau Dievo apvaizda. Apie tai, manau, ir kalba seras Henris. Labiausiai žmonės norėjo sužinoti kas paėmė pinigus, o paaiškėjo, kad tai padarė žmogus, kurio niekas nė neįtarė – visai kaip detektyviniuose romanuose. O kaltinama buvo vargšė misis Artur, kuri nieko nepadarė, nors jai tai buvo gyvenimo ir mirties klausimas. Ar ne tai jūs turite omenyje, sere Henri?

– Taip, mis Marpl, jūs tiksliai supratote, ką norėjau pasakyti. Šiuo atveju tai tarnaitei pasisekė. Jos nekaltumas buvo įrodytas. Tačiau kai kurie žmonės gali visą gyvenimą kentėti dėl nepagrįstų įtarinėjimų.

– Ar kalbate apie kažkokį konkretų atvejį, sere Henri? – įžvalgiai paklausė misis Bantri.

– Tiesą sakant, taip, misis Bantri. Labai keistas atvejis. Tikrai žinome, kad nusikaltimas įvykdytas, bet neturime jokių galimybių tai įrodyti.

– Tikriausiai nuodai, – atsiduso Džeinė. – Kas nors, nepaliekantis pėdsakų.

Daktaras Loidas tik neramiai sujudėjo, o seras Henris papurtė galvą.

– Ne, brangi ledi. Ne paslaptingi Pietų Amerikos

indėnų strėlių nuodai! Norėčiau, kad būtų buvę kažkas panašaus. Turime reikalų su daug proziškesniu dalyku, – tokiu prozišku, kad nėra vilties išsiaiškinti, kas tikrasis nusikaltėlis. Senas džentelmenas nukrito nuo laiptų ir nusisuko sprandą; vienas tų nelaimingų atsitikimų, kurie vyksta kasdien.

– Bet kas iš tikrųjų atsitiko?

– Kas žino? – seras Henris patraukė pečiais. – Gal pastūmė iš užpakalio? Gal viršuje skersai laiptų buvo pririšta virvė, kurią po to rūpestingai pašalino? Šito niekada nesužinosime.

– O jūs manote, kad tai, na, kad tai nebuvo atsitiktinumas? O kodėl? – paklausė daktaras.

– Tai ilga istorija, bet mes įsitikinę, kad tai nebuvo nelaimingas atsitikimas. Kaip jau sakiau, nebuvo galimybių pateikti kam nors kaltinimus – įrodymai buvo pernelyg menki. Tačiau yra ir kitas šio reikalo aspektas, tas, apie kurį aš kalbėjau. Matote, buvo keturi asmenys, kurie galėjo tai padaryti. Vienas kaltas, kiti trys nekalti. Bet jei tiesa nebus atskleista, siaubingas įtarimo šešėlis krenta ant visų keturių.

– Jau geriau papasakokite mums savo ilgą istoriją, – tarė misis Bantri.

– Pagaliau man nebūtina pasakoti taip plačiai, – pradėjo seras Henris. – Galiu sutrumpinti bent pradžią. Kalba eina apie slaptą vokiečių organizaciją – „Juodoji ranka“, – veikusią Kamoros pavyzdžiu*. Tai buvo šantažo ir terorizmo struktūra. Ji atsirado tuoj po karo ir neįsivaizduojamai išaugo. Nesuskaičiuojama daugybė žmonių tapo jos aukomis. Valstybinės instituci-

* Camorra – nusikaltėlių organizacija, veikusi XIX a. Neapolio regione; pasižymėjo mafijine struktūra, tylėjimo įžadais ir pan. 1922 m. po Benito Musolinio perversmo įsiliejo į italų fašistų gretas

jos nesėkmingai bandė su tuo susidoroti, nes organizacijos paslaptys buvo griežtai saugomos ir buvo beveik neįmanoma surasti žmogų, kuris jas išduotų.

Anglijoje apie šią organizaciją mažai kas žinojo, tačiau Vokietijoje „Juodoji ranka" kėlė tiesiog paralyžiuojančią baimę. Pagaliau vienam žmogui, daktarui Rozenui, kuris vienu metu labai sėkmingai dirbo Slaptojoje tarnyboje, pavyko susilpninti ir suskaldyti organizaciją. Jis tapo jos nariu, prasiskverbė į giliausius sluoksnius ir, kaip jau minėjau, prisidėjo prie jos žlugimo.

Todėl jis buvo persekiojamas ir turėjo palikti Vokietiją, – bent jau kuriam laikui. Jis atvyko į Angliją, o mes gavome žinių apie jį iš Berlyno policijos. Jis atvyko ir aš asmeniškai su juo pasikalbėjau. Jis laikėsi šaltakraujiškai ir buvo susitaikęs su savo padėtimi. Neturėjo iliuzijų dėl ateities.

– Jie mane pagaus, sere Henri, – pasakė jis. – Neabejoju.

Rozenas buvo stambus, gražių bruožų, turėjo sodrų balsą, kurio silpnos gomurinės intonacijos liudijo apie jo tautybę.

– Tai gerai apgalvota išvada. Bet tai neturi reikšmės, aš pasirengęs. Žinojau, kad rizikuoju, kai pasirinkau šį kelią. Įvykdžiau tai, ką užsibrėžiau. Organizacijos daugiau niekada nebesuvienysi. Tačiau laisvėje yra daug jos narių ir jie atkeršys vieninteliu jiems įmanomu būdu – atimdami man gyvybę. Tai tik laiko klausimas. Man labai norisi, kad tas laikas būtų kuo ilgesnis. Matote, aš renku ir redaguoju gana įdomią informaciją – tai mano gyvenimo darbas. Norėčiau, jei įmanoma, užbaigti šį darbą.

Jis kalbėjo labai paprastai, su tam tikra didybe, kuria negalėjau nesižavėti. Pasakiau jam, kad imsimės

visų atsargumo priemonių, bet jis numojo ranka į mano žodžius.

– Vieną kartą, anksčiau ar vėliau, jie vis tiek sučiups mane, – pakartojo jis. – Kai ateis ta diena, nesigraužkite. Neabejoju, kad padarysite viską, kas įmanoma.

Tada jis pateikė savo planą, kuris buvo gan paprastas. Jis ketino apsigyventi mažame kaimo kotedže, kur galėtų ramiai gyventi ir tęsti savo darbą. Jis pasirinko kaimelį Somersete – Kingz Netoną, septynios mylios nuo geležinkelio stoties, beveik nepaliestą civilizacijos. Jis nusipirko žavų kotedžą, įsirengė ir patenkintas apsigyveno. Kartu su juo apsigyveno jo dukterėčia Greta, virėja Gertrūda, sekretorius, sena vokietė tarnaitė, jam ištikimai tarnavusi beveik keturiasdešimt metų, ir sodininkas – vietinis Kingz Netono gyventojas.

– Keturi įtariamieji, – tyliai tarė daktaras Loidas.

– Būtent. Keturi įtariamieji. Daugiau nelabai yra ką pasakoti. Penkis mėnesius gyvenimas Kingz Netone tekėjo ramiai, o tada atsitiko nelaimė. Vieną rytą daktaras Rozenas nukrito nuo laiptų ir po pusvalandžio buvo rastas negyvas. Įvykio metu Gertrūda buvo virtuvėje užsidariusi duris ir nieko negirdėjo, – taip ji sako. Greta sode sodino svogūnėlius, – vėl gi, ji taip sako. Sodininkas Dobsas, anot jo, nedidelėje pašiūrėje valgė savo priešpiečius; o sekretorius buvo išėjęs pasivaikščioti, – taip irgi sako tik jis. Niekas neturi alibi, – niekas negali patvirtinti kito žodžių. Tačiau viena yra tikra. Niekas svetimas negalėjo to padaryti, – pašalietis mažame kaimelyje būtų kaip mat pastebėtas. Abejos durys, – įeinamosios ir užpakalinės, buvo užrakintos. Visi namiškiai turėjo raktus. Taigi, kaip matote, įtariamųjų sąrašas sutrumpėja iki šio ketverto. Ir nė vienas neatrodo įtartinas. Greta – jo tikro brolio duktė. Gertrūda ištikimai tarnavusi jam keturiasdešimt metų. Dobsas

niekada nebuvo išvykęs iš Kingz Netono. Ir Čarlzas Templtonas, sekretorius...

– Na, ir ką pasakytumėte apie jį? – paklausė pulkininkas Bantris. – Jis man atrodo įtartinas. Ką jūs apie jį žinote?

– Tai, ką aš žinau apie jį, visiškai išbraukia jį iš įtariamųjų sąrašo, – bet kuriuo atveju, tam tikram laikui, – tarė seras Henris. – Matote, Čarlzas Templtonas buvo vienas mano žmonių.

– O! – teištarė pulkininkas Bantris gerokai nustebęs.

– Na, norėjau turėti savo žmogų ir tuo pat metu nesukelti kalbų kaime. Rozenui iš tikrųjų reikėjo sekretoriaus. Įdarbinau Templtoną. Jis džentelmenas, laisvai kalba vokiškai, ir apskritai – labai gabus vyrukas.

– Tuomet ką jūs įtariate? – paklausė misis Bantri suglumusi. – Jie visi atrodo tokie... na, neįtartini.

– Taip, taip atrodo. Bet galite vertinti dalykus kitaip. Froilein Greta buvo jo dukterėčia ir labai miela mergina, bet karas mums ne kartą parodė, kad brolis gali atsisukti prieš seserį, ar tėvas prieš sūnų ir panašiai, o mieliausios bei švelniausios merginos darė stulbinančius dalykus. Tas pats pasakytina ir apie Gertrūdą, ir, kas žino, kas ją galėjo paveikti. Galbūt ginčas su šeimininku, ilgai besitęsiantis, augantis apmaudas, ištarnavus tiek metų. Pagyvenusios šios klasės atstovės gali būti labai pagiežingos. O Dobsas? Ar jis neturi būti įtariamas, kadangi nebuvo susijęs su šeima? Pinigai daug gali. Dobsas galėjo būti kažkokiu būdu suviliotas ir papirktas.

Viena yra tikra: pranešimas ar įsakymas nužudyti turėjo būti gautas iš šalies. Kitaip kodėl penkis mėnesius nebuvo kėsintasi? Kol buvo ne iki galo įsitikinę Rozeno išdavyste, organizacijos vadeivos laukė, o tada, kai išdavystės pėdsakai atvedė prie jo ir neliko jokių

abejonių, jie nusiuntė įsakymą agentui, penkis mėnesius gyvenusiam po tuo pačiu stogu su Rozenu – „nužudyk“.

– Kaip bjauru! – pasišlykštėjo Džeinė Helier ir nusipurtė.

– Bet kaip atėjo įsakymas? Bandžiau išsiaiškinti vildamasis išspręsti galvosūkį. Su vienu iš tų keturių žmonių turėjo būti susitikta ar sukontaktuota kokiu nors kitu būdu. Žinojau, kad įsakymas turėjo būti įvykdytas nedelsiant. Taip veikdavo „Juodoji ranka“.

Atsakymo į šį klausimą pradėjau ieškoti, kaip jums gali pasirodyti, labai skrupulingai. Kas buvo atėjęs prie kotedžo tą rytą? Nepraleidau nė vieno. Štai sąrašas.

Iš kišenės jis išėmė voką, o iš jo – lapą popieriaus.

„Mėsininkas, atnešęs avies sprandinę“. Ištirta, neįtartinas.

„Bakalėjininko padėjėjas, atnešęs ryžių miltų paką, du svarus cukraus, svarą sviesto ir svarą kavos“. Taip pat ištirtas, nieko įtartina.

„Paštininkas, atnešęs du prospektus panelei Rozen, vietinį laišką Gertrūdai. Tris laiškus daktarui Rozenui, vieną su užsieniniu spaudu. Ir du laiškus misteriui Templtonui, taip pat vieną iš jų su užsieniniu spaudu“.

Seras Henris padarė pauzę, o tada ištraukė iš voko pluoštą dokumentų.

– Gal jums bus įdomu juos pamatyti. Vienus man davė žmonės, susiję su šia byla, kitus surinkome iš šiukšlių dėžių. Vargu ar man reikia sakyti, kad šiuos dokumentus patikrino ekspertai, ar nėra juose simpatinio rašalo ir pan. Nieko įtartino jie nesurado.

Visi priėjo arčiau pasižiūrėti. Tai buvo medelyno ir įžymios Londono kailių įmonės katalogai, dvi sąskaitos daktarui Rozenui, – viena vietinė – už sėklas sodui, o kita iš Londono, už raštinės reikmenis. Buvo ir daktarui adresuotas laiškas, kuriame buvo rašoma:

„Mano brangus Rozenai, tik ką grįžau iš Dr. Helmuto Spato. Prieš keletą dienų mačiausi su Edgaru Džeksonu. Jis ir Amosas Peris ką tik grįžo iš Tsingtau. Lankėsi miuzikHole. Atvirai kalbant, nepasakyčiau, kad pavydžiu jiems tos kelionės. Parašykite man apie save. Kaip jums jau sakiau: saugokitės tam tikro asmens. Žinote, ką aš turiu omenyje, nors ir nesutinkate.

Jūsų Džordžina"

– Misteriui Templtonui buvo atėjusi sąskaita iš jo siuvėjo ir laiškas iš draugo, gyvenančio Vokietijoje, – tęsė seras Henris. – Pastarąjį jis, deja, suplėšė pasivaikščiojimo metu. O štai laiškas, kurį gavo Gertrūda:

„Gerbiama misis Švarc,

Tikimės, kad jūs galėsite ateiti pas mus į susirinkimą penktadienį vakare. Vikaras tikisi, jog ateisite, – kviečiame visus iki vieno. Kumpio receptas buvo labai geras, dėkoju. Tikimės, kad esate sveika ir kad pasimatysime penktadienį.

Ištikimai jūsų,

Ema Gryn."

Daktarui Loidui šis laiškas sukėlė šypseną, misis Bantri taip pat.

– Manau, kad pastarojo laiško neverta net nagrinėti, – tarė jis.

– Ir aš taip maniau, – tarė seras Henris, – bet patikrinau, ar iš tikrųjų yra tokia misis Gryn ir buvo toks bažnyčios susirinkimas. Atsargumo perdaug nebūna.

– Taip visada sako mūsų draugė mis Marpl, – tarė daktaras Loidas šypsodamasis. – Jūs paskendusi svajose. Apie ką galvojate?

Mis Mapl atsakė:

– Kaip kvaila, – tarė ji, – aš vis stebiuosi, kodėl laiške daktarui Rozenui žodyje „miuzikHolas“ buvo parašyta didžioji H raidė.

Misis Bantri paėmė laišką.

– Iš tiesų! – patvirtino ji.

– Taip, brangioji, – patvirtino mis Marpl. – Buvau tikra, kad pastebėsite!

– Šitame laiške slypi perspėjimas, – pasakė pulkininkas Bantris. – Tai iškart krito man į akis. Pastebiu daugiau nei jūs galvojate. Taip, tikrai perspėjimas, tik dėl ko?

– Su šiuo laišku susijęs vienas keistas dalykas, – tarė seras Henris. – Pasak Templtono, daktaras Rozenas atplėšė jį per pusryčius ir perdavė jam, sakydamas, kad visiškai nežino, kas tas tipas, parašęs laišką.

– Tačiau laiškas atėjo ne iš tipo, – pataisė Džeinė Helier, – jis buvo pasirašytas „Džordžina “.

– Sunku pasakyti, kas tai yra, – samprotavo daktaras Loidas, – tai gali būti Džordžas, bet labiau panašu į Džordžiną. Rašysena man labiau panaši į vyro.

– Žinote, tai įdomu, – įsiterpė pulkininkas Bantris, – jis perdavė laišką apsimesdamas, kad nieko nežino. Gal norėjo pamatyti kažkieno veido išraišką? Kieno – dukterėčios ar sekretoriaus?

– O gal virėjos? – paklausė misis Bantri. – Ji galėjo būti kambaryje, nes atnešė pusryčius. Bet ko aš nematau yra .... yra labai keista...

Ji pasilenkė prie laiško. Mis Marpl prisitraukė arčiau jos. Ji pirštu palietė popierių. Jos sumurmėjo kartu.

– Bet kodėl sekretorius suplėšė kitą laišką? – staiga paklausė Džeinė Helier. – Tai atrodo... Nežinau, bet tai atrodo keista. Ir kodėl jis gauna laiškų iš Vokietijos?

Nors, jei jis, kaip sakote, negali būti įtariamas...

– Seras Henris to nesakė, – pataisė ją mis Marpl greitai, nutraukdama savo pasitarimą su misis Bantri. – Jis sakė „keturi įtariamieji“. Tai rodo, kad jis įskaičiuoja misterį Templtoną. Aš teisi, ar ne, sere Henri?

– Taip, mis Marpl. Iš karčios patirties išmokau vieno dalyko: nė vieno žmogaus negalima išbraukti iš įtariamųjų sąrašo. Tik ką pasakiau jums, kodėl trys iš jų gali būti kalti, nors tos priežastys gali atrodyti abejotinos. Tuo metu neįskaičiavau Čarlzo Templtono. Tačiau man teko pritaikyti aukščiau minėtą taisyklę, nes kad ir kaip nenorime to pripažinti, bet kiekvienoje armijoje, laivyne ar policijoje atsiranda išdavikų. Ir aš bešališkai išanalizavau Čarlzo Templtono dosjė.

Klausiau savęs to, ko ką tik paklausė mis Helier. Kodėl jis, vienintelis iš visų namiškių, negalėjo pateikti laiško, juolab kad laiškas buvo su vokišku pašto ženklu? Kas jam siunčia laiškus iš Vokietijos?

Pastarasis klausimas atrodė visai nekaltas, todėl ir uždaviau jį. Atsakymas buvo gana paprastas. Jo motinos sesuo buvo ištekėjusi už vokiečio. Laišką parašė pusseserė iš Vokietijos. Taip aš sužinojau tai, ko nežinojau anksčiau – Čarlzas Templtonas turėjo giminių Vokietijoje. Šis faktas privertė įtraukti jį į įtariamųjų sąrašą. Jis yra mano žmogus, šis vyrukas man visada patiko ir aš juo pasitikėjau, tačiau teisybės labui turiu pripažinti, kad jis yra šio sąrašo viršuje.

Štai taip – aš nežinau! Aš nežinau... ir, tikriausiai, niekada nesužinosiu. Ne tiek svarbu nubausti žudiką. Yra šimtą kartų svarbesnis dalykas. Tai visos, tikriausiai, garbingo žmogaus karjeros sužlugdymas ... dėl įtarimo, kurio aš neišdrįsau nepaisyti.

Mis Marpl kostelėjo ir tarė atsargiai:

– Taigi, sere Henri, jei teisingai jus supratau, jūs

nerimaujate tik dėl šio jaunojo misterio Templtono?

– Taip, tam tikra prasme. Teoriškai visi keturi turėjo patekti į tokią pačią padėtį, bet šiuo atveju taip nėra. Pavyzdžiui Dobsas: galiu jį įtarinėti kiek tinkamas, bet jo karjeros tai neįtakoja. Niekas kaime nė neįtaria, kad senojo Rozeno mirtis nėra nelaimingas atsitikimas. Gertrūdai tai atsilieptų stipriau. Pavyzdžiui, tai gali pakeisti froilein* Rozen požiūrį į ją. Bet galimas daiktas, jai tai nelabai svarbu.

O kalbant apie Gretą Rozen... na, čia prieiname prie dalyko esmės. Greta yra labai simpatiška mergina, Čarlzas Templtonas – gana išvaizdus jaunuolis. Jie penkis mėnesius buvo kartu be jokių pramogų. Tai, kas neišvengiama, įvyko. Jie įsimylėjo vienas kitą – net jei ir neišreiškė to žodžiais.

Ir tada nutiko katastrofa. Prieš tris mėnesius, dieną ar dvi po mano grįžimo, pas mane atėjo Greta Rozen. Ji pardavė kotedžą ir baigusi tvarkyti dėdės reikalus ketino grįžti į Vokietiją. Ji atėjo pas mane, nors ir žinojo, kad atsistatydinau, nes norėjo pasikalbėti grynai asmenišku klausimu. Iš pradžių ji kalbėjo išsisukinėdama, bet pagaliau priėjo prie reikalo esmės. Ką aš manau? Apie tą laišką su vokišku pašto ženklu, – ji dėl jo labai jaudinosi, – tą, kurį Čarlzas suplėšė. Kas galėjo būti tame laiške? Ji, aišku, tikėjo jo pasakojimu, bet jeigu ji *žinotų*... Jeigu tik ji tikrai žinotų...

– Matote? Ji jautė tą patį ką ir aš: norėjosi juo tikėti, tačiau pasąmonės kamputyje slypintis siaubingas įtarimas ėmė viršų. Kalbėjausi su ja visiškai nuoširdžiai ir jos paprašiau būti nuoširdžia. Paklausiau, ar ji pamilo Čarlzą, o jis – ją.

– Manau, kad taip, – atsakė ji. – O taip, žinau, kad taip. Mes buvome tokie laimingi. Kiekviena diena

* Fraulein - panelė *vok.*

buvo tokia laiminga. Mes žinojome, abu žinojome, kad mylime vienas kitą. Mes niekur neskubėjome, nes galvojome, kad turime be galo daug laiko. Kažkurią dieną jis būtų pasakęs, kad myli mane, o aš būčiau pasakiusi, kad myliu jį. Ak! Bet jūs juk suprantate! Dabar viskas pasikeitė. Tarp mūsų iškilo juodas debesis, mes suvaržyti, kai susitinkame, nežinome, ką sakyti. Tikriausiai, ir jam tas pat, kaip ir man... Kiekvienas iš mūsų sako sau „jei iš tikrųjų žinočiau!“ Štai kodėl, sere Henri, maldauju jūsų pasakyti man „tu tikrai gali būti tikra, kad kas bebūtų nužudęs tavo dėdę, tai buvo ne Čarlzas Templtonas!“ Pasakykite tai man! Maldauju jūsų, pasakykite!

– Ir prakeikimas, – ištarė seras Henris trenkdamas kumščiu į stalą, – aš negalėjau jai to pasakyti. Jie ir toliau tolo vienas nuo kito, šie du, – su įtarinėjimais tarp jų lyg vaiduokliu, kurio negali išsklaidyti.

Jis atsilošė kėdėje, veidas atrodė pavargęs ir papilkėjęs. Prislėgtas palingavo galvą.

– Ir nėra ką daugiau daryti, nebent, – jis atsilenkė, keista šypsenėlė nušvietė jo veidą, – nebent mis Marpl mums padėtų. Ar galėtumėte, mis Marpl? Nujaučiu, kad tas laiškas galėtų būti iš jums žinomos srities. Na, tas apie bažnyčios susirinkimą. Ar nepriminė jis jums ko nors, kas viską supaprastintų? Ar negalėtumėte kažkaip padėti dviem bejėgiams jaunuoliams, kurie norėtų būti laimingi?

Jo kreipimesi buvo kažkas ne tik mįslinga, bet ir rimta. Jis pradėjo labai vertinti šios trapios, senamadiškos netekėjusios moters proto aštrumą. Pažvelgė į ją su keista viltimi akyse.

Mis Marpl kostelėjo ir ranka palygino nėrinius.

– Tai man truputį primena mažąją Enę Peltni, – pripažino ji. – Žinoma, laiškas labai paprastas, – ir man taip atrodo, ir misis Bantri. Turiu omenyje ne tą laišką

apie bažnyčios susirinkimą, o kitą. Taip ilgai gyvendamas Londone ir nebūdamas sodininku, sere Henri, to nepastebėsite.

– E? – nesuprato seras Henris. – Ko nepastebėsi?

Misis Bantri pasiekė ranka katalogą, atvertė jį ir perskaitė garsiai, su įkarščiu:

„Daktaras Helmutas Spatas. Tikroji alyva, auga ant ypatingai ilgo ir kieto koto. Puikiai tinka puokštėms ir sodo papuošimui. Nuostabaus grožio nauja rūšis.

Edgaras Džeksonas. Nuostabios formos, į chrizantemą panaši gėlė ryškios, plytos raudonumo spalvos.

Amosas Peris. Blizgantis, raudonas, nuostabiai dekoratyvus augalas.

Tsingtau. Blizgantis, raudonai oranžinis, pavyzdinis sodo augalas ir ilgai stovinti gėlė.

MiuzikHolas. Nepaprastai puikios formos gėlė baltai rausvais žiedais.

– Su didžiąja H raide, prisimenate? – sumurmėjo mis Marpl.

Misis Bantri sviedė katalogą ir garsiai išrėžė:

– Jurginas!

– Pirmosios šių žodžių raidės ir didžioji H sudaro žodį „DEATH“*, – paaiškino mis Marpl.

– Tačiau laiškas atėjo daktarui Rozenui, – paprieštaravo seras Henris.

– Tai buvo labai protingai sugalvota, – pastebėjo mis Marpl. – Tai ir įspėjimas. Ką jis darė, gavęs laišką iš nežinomo asmens, su daugybe pavardžių ir pavadinimų, kurių nežino? Žinoma, perdavė savo sekretoriui.

– Tai, po viso šito...

– O, ne! – nuramino mis Marpl. – Ne sekretorius. Štai kas puikiai įrodo, kad jis nekaltas. Jis nebūtų leidęs, kad šis laiškas būtų surastas, jei tai būtų jis. Ir taip pat

* mirtis *angl.*

jis niekada nebūtų sunaikinęs gauto laiško su vokišku ženklu. Iš tikrųjų, jo nekaltumas – akivaizdus.

– Tai kas tada...

– Na, atrodo, beveik aišku, taip aišku, kad aiškiau būti nė negali. Prie pusryčių stalo sėdėjo dar vienas asmuo, ir ji, kas gan natūralu tokiomis aplinkybėmis, – būtų paėmusi tą laišką ir perskaičiusi jį. Juk, pamenate, ji tuo pačiu paštu gavo sodininko katalogą.

– Greta Rozen, – tarė seras Henris lėtai. – Tai jos apsilankymas pas mane...

– Džentelmenai niekada neįspėja tokių dalykų slaptosios prasmės, – tarė mis Marpl. – Ir aš manau, jiems dažnai atrodo, kad mes, senos moterys, esame – na, katės, matančios viską savaip. Bet taip jau yra. Kai kas, deja, žino labai daug apie savo lytį. Neabejoju, kad tarp Gretos ir Templtono atsirado barjeras. Jaunuolis pajuto staigią, nepaaiškinamą antipatiją. Jis įtarė grynai instinktyviai ir negalėjo nuslėpti įtarimo. Ir iš tikrųjų manau, kad mergina atėjo pas jus grynai piktų kėslų vedama. Ji buvo gan saugi, bet norėjo nukreipti jūsų įtarimus į vargšą misterį Templtoną. Jūs taip labai jo neįtarinėjote iki jos apsilankymo.

– Manau, kad ji nepasakė nieko... – pradėjo seras Henris.

– Džentelmenai niekada neįžvelgia tokių dalykų potekstės, – šaltai atsakė mis Marpl.

– Ir ta mergina, – jis stabtelėjo, – šaltakraujiškai įvykdė žmogžudystę ir lieka nenubausta!

– O, ne, sere Henri, – nesutiko mis Marpl. – Ji neliks nenubausta. Nei jūs, nei aš tuo netikime. Prisiminkite, ką neseniai pasakėte. Greta Rozen neišvengs bausmės. Įklimpusi į šį reikalą, ji dabar susijusi su labai įtartinais žmonėmis, – šantažuotojais ir teroristais, kurie nieko gera jai neatneš, ir tikriausiai, jai ši istorija

baigsis liūdnai. Kaip sakėte, nereikia gaišti laiko galvojant apie kaltąjį, svarbu nekaltasis. Misteris Templtonas, drįstu sakyti, ves tą savo pusseserę vokietę, jo suplėšytas laiškas atrodo gan įtartinas, – pavartojant šį žodį visai kita prasme, nei mes vartojame šį vakarą. Jis buvo truputį išsigandęs, kai kita mergina norėjo pamatyti tą laišką? Taip, manau, ten būta nedidelio romaniuko. Ir dar Dobsas, – nors, drįstu tvirtinti, jam tai nedaug reiškė. Tikriausiai, jo priešpiečiai, – vienintelis jam rūpimas dalykas. Ir dar vargšė senoji Gertrūda, priminusi man Enę Peltni. Penkiasdešimt metų ištikimai tarnavo ir buvo įtariama pavogusi mis Lamb testamentą, nors nieko nebuvo įrodyta. Beveik plyšo vargšės ištikima širdis. O kai ji mirė, testamentas buvo surastas slaptame arbatos dėžutės stalčiuke, kur jį padėjo senoji mis Lamb, kad būtų saugu. Tačiau per vėlu vargšei Enei.

Labiausiai išgyvenu dėl tos vargšės senos vokietės. Kai esi senas, lengvai susijaudini. Man jos daug labiau gaila, nei misterio Templtono, jauno ir išvaizdaus, ir, atrodo, patinkančio moterims.

Jūs parašykite jai laišką, sere Henri, ir jame pabrėžkite, kad jos nekaltumas nekelia jokių abejonių. Jos brangus senas šeimininkas mirė, o ji prislėgta ir įtariama ... O! Sunku vien tik pagalvoti!

– Parašysiu, mis Marpl, – pažadėjo seras Henris ir pažvelgė į ją keistai. – Žinote, niekada jūsų iki galo nesuprasiu. Jūsų požiūris visada būna kitoks, nei aš tikėjausi.

– Mano požiūris, manau, labai nereikšmingas, – kukliai atsakė mis Marpl. – Aš niekada neišvykstu iš Sent Meri Mido.

– O dabar jūs įminėte tarptautinę paslaptį, kaip tai bus vadinama vėliau, – tarė seras Henris. – Jūsų garbei. Esu tuo įsitikinęs.

Mis Marpl paraudo ir truputį loštelėjo atgal.

– Manau, buvau pakankamai išsilavinusi pagal mūsų laikų reikalavimus. Ir aš, ir mano sesuo turėjome vokietę guvernantę – froilein. Labai sentimentalią. Ji mokė mus gėlių kalbos, – pamirštos šiais laikais, bet labai žavingos. Geltona tulpė, pavyzdžiui, reiškia beviltišką meilę, o kiniškas astras reiškia „mirštu iš pavydo prie tavo kojų". Tas laiškas buvo pasirašytas „Georgine", kas, kaip prisimenu, vokiškai reiškia „jurginas", ir tai viską puikiai sudėliojo į savo vietas. Norėčiau prisiminti, ką reiškia „jurginas", bet, deja, man nesiseka. Mano atmintis ne tokia, kokia buvo.

– Bet kuriuo atveju tai nereiškia „mirtis".

– Ne, žinoma. Siaubinga, ar ne? Pasaulyje yra labai siaubingų dalykų.

– Yra, – sutiko misis Bantri atsidusdama. – Laimingas tas, kas turi gėlių ir draugų.

– Ji mus nustumia į antrą vietą, – pastebėjo daktaras Loidas.

– Vienas vyras man kas vakarą į teatrą atsiųsdavo purpurinių orchidėjų, – tarė svajingai Džeinė.

– „Aš laukiu tavo malonės", – štai ką tai reiškia, – paaiškino mis Marpl linksmai.

Seras Henris kostelėjo ypatingai ir atsuko galvą atgal.

Mis Marpl staiga šūktelėjo:

– Prisiminiau! Jurginas reiškia „išdavystė ir klaidinimas".

– Nuostabu, – įvertino seras Henris. – Iš tikrųjų nuostabu, – ir atsiduso.

10 skyrius

Tragedija per Kalėdas

– Aš protestuoju, – pareiškė seras Henris Kliteringas. Jo akys žybtelėjo apžvelgus susėdusią draugiją. Pulkininkas Bantris, ištiesęs kojas, stebeilijosi į židinio atbrailą lyg į prasikaltusį karį parade, jo žmona vogčiomis žvilgčiojo į svogūnėlių katalogą, atneštą kartu su vėlyvuoju paštu, daktaras Loidas atvirai žavėdamasis spoksojo į Džeinę Helier, o jaunoji gražioji aktorė mąsliai žvelgė į savo raudonai lakuotus nagus. Tik pagyvenusi senmergė mis Marpl sėdėjo tiesi, o jos blankiai melsvos akys atlaikė sero Henrio žvilgsnį ir žybtelėjo.

– Protestuojate? – sumurmėjo ji.

– Labai rimtai protestuoju. Mes šioje kompanijoje esame šešiese, trys vyrai ir trys moterys, ir aš protestuoju pažemintų vyrų vardu. Mes šį vakarą papasakojome tris istorijas, – ir visas jas papasakojo vyrai! Protestuoju, nes moterys neprisideda!

– O! – pasipiktino misis Bantri. – Esu įsitikinusi, prisidėjom. Mes klausėmės su supratingu dėkingumu. Mes pasielgėme grynai moteriškai, nenorėdamos atsidurti dėmesio centre.

– Puikus paaiškinimas, – tarė seras Henris, – bet jis nepadės. Ir „Arabijos naktyse“ yra labai geras precedentas. Taigi, pirmyn, Šecherezada!

– Turite omeny mane? – nusistebėjo misis Bantri. – Bet aš nežinau jokios istorijos. Jokių kraują stingdančių paslapčių ar žudynių.

– Nereikalauju kraujo, – atsakė seras Henris. – Bet esu įsitikinęs, viena iš jūsų žino kokią nors paslaptingą istoriją. Na, mis Marpl, – „keistas atsitikimas, nutikęs namų darbininkei“ ar „motinų susirinkimo paslaptis“.

Neverskite manęs nusivilti Sent Meri Midu.

Mis Marpl papurtė galvą.

– Nieko, kas jus domintų, sere Henri. Žinoma, mes turime savo mažų paslapčių. Pavyzdžiui, paslaptingai dingo ketvirtis pintos* rinktinių krevečių. Tačiau ši triviali istorija jums būtų neįdomi, nors ji neblogai nušvietė žmogiškąją prigimtį.

– Jūs išmokėte mane beprotiškai mylėti žmogiškąją prigimtį, – iškilmingai tarė seras Henris.

– O jūs, mis Helier? – paklausė pulkininkas Bantris. – Jūsų gyvenime tikriausiai buvo begalė įdomių įvykių.

– Taip, žinoma, – pritarė daktaras Loidas.

– Aš? – nustebusi paklausė Džeinė. – Jūs norite, kad papasakočiau, kas man yra nutikę?

– Ar vienam jūsų draugų, – patikslino seras Henris.

– O! – neaiškiai numykė Džeinė. – Man niekada nieko panašaus nėra nutikę. Žinoma, gaudavau gėlių, keistų raštelių, tačiau tai tik gerbėjai, ar ne? Nemanau... – ji nutilo ir paskendo mintyse.

– Matau, teks pasitenkinti istorija apie krevetes, – tarė seras Henris. – Taigi, mis Marpl...

– Jūs taip džiaugiatės savo pokštu, sere Henri. Krevetės yra tik niekai, bet dabar pradėjusi apie tai galvoti prisimenu vieną incidentą, tiksliau, ne incidentą, o kai ką rimtesnio – tragediją. Aš buvau kažkiek įsipainiojusi į tą istoriją. Ir niekada nesigailėjau to, ką padariau. Tačiau tai nutiko ne Sent Meri Mide.

– Nuvylėte mane, – atsakė seras Henris, – bet stengsiuosi laikytis. Žinau, kad mes ne bergždžiai jumis pasitikime.

Jis nutaisė klausančiojo miną. Mis Marpl truputį paraudo.

---

* D.Britanijos tūrio vienetas, lygus 0,142 litro

– Tikiuosi, sugebėsiu tinkamai papasakoti, – susirūpinusiai pradėjo ji. – Atrodo, esu linkusi padrikai kalbėti. Net nejaučiu, kaip nuklystu nuo temos. Taip sunku prisiminti faktus ir jų tikrą seką. Todėl būkite kantrūs, jei pasakosiu nerišliai. Ta istorija nutiko labai seniai.

Kaip sakiau, ji nesusijusi su Sent Meri Medu. Iš tikrųjų, ji susijusi su Hidro ...

– Turite omenyje hidroplaną? – paklausė Džeinė išpūtusi akis.

– Nejaugi nežinote, mieloji? – nusistebėjo misis Bantri ir paaiškino. Jos vyras pridėjo savo trigrašį:

– Bjauri vieta, labai bjauri. Turi anksti keltis ir gerti purvo skonio vandenį. Daugybė dykinėjančių ir piktai liežuvaujančių senučių. Dieve, kai pagalvoju...

– Na, Arturai, – taikiai tarė misis Bantri, – tu žinai viską ir apie visus, lyg pats būtum pasaulį sukūręs.

– Daugybė dykinėjančių ir liežuvaujančių senučių, – sumurmėjo pulkininkas Bantris.

– Tai, deja, tiesa, – pritarė mis Marpl. – Aš pati...

– Mano brangioji mis Marpl, – sušuko pulkininkas pasibaisėjęs. – Aš nė sekundei nepagalvojau...

Mis Marpl, paraudusiais skruostais, sustabdė jį rankos mostu:

– Tačiau tai tiesa, pulkininke Bantri. Turiu tai pripažinti. Leiskite man susikaupti. Taip. Liežuvaujančios, kaip jūs sakote, – taigi, daug pasakyta. Žmonės labai to nemėgsta, ypač jauni. Mano sūnėnas, kuris rašo labai protingas knygas, piktai atsiliepė apie tuos, kurie be jokių įrodymų juodina kitus žmones – juk tai labai nedora. Tačiau nė vienas šių jaunuolių niekada nesusimąsto ir nenagrinėja faktų. O dalyko esmė ta, kad tos paskalos labai dažnai būna tiesa! Manau, jei jie iš tikrųjų panagrinėtų faktus, paaiškėtų, kad devyniais

atvejais iš dešimties paskalos pasitvirtino! Būtent tai žmones labiausiai ir piktina.

– Tai intuicija, – pareiškė seras Henris.

– Ne, tikrai ne! Tai tik praktikos ir patirties klausimas. Esu girdėjusi, kad egiptologui užtenka parodyti tuos keistus mažus vabalus, ir jis tik pažvelgęs pasakys, iš kokio jie amžiaus prieš Kristų ir ar nėra jie tik Birmingemo imitacija. Ir dažnai jis negali to pagrįsti jokia apibrėžta taisykle. Jis tiesiog žino. Jis visą gyvenimą tuo užsiėmė.

Ir aš bandau pasakyti kažką panašaus (žinau, kad labai nevykusiai). „Senmergės", kaip jas vadina mano sūnėnas, turi marias laisvo laiko ir jų pagrindinis domėjimosi objektas – žmonės. Todėl jos tampa žmonių žinovėmis. Jaunuoliai nūdien laisvai kalba apie dalykus, apie kuriuos mano laikais net nedrįsdavo užsiminti, tačiau, iš kitos pusės, jie siaubingai naivūs. Tiki visais ir viskuo. O jeigu labai delikačiai pamėgini juos perspėti, pareiškia, kad tavo pažiūros pasenusios ir esi panašus į *nutekamąjį vamzdį*.

– O kuo čia dėtas nutekamasis vamzdis? – nesuprato seras Henris.

– Būtent, – energingai pradėjo aiškinti mis Marpl, – tai reikalingiausias daiktas, bet kuriuose namuose, bet, žinoma, neromantiškas. Turiu pripažinti, kad kaip ir visi, turiu jausmus, ir kartais mane labai skaudžiai užgauna neapgalvotos pastabos. Žinau, džentelmenai nesidomi namų reikalais, bet privalau paminėti savo tarnaitę Etelę, – labai simpatišką merginą ir labai mielą visais atžvilgiais. Kai tik pamačiau ją, supratau, kad ji yra to paties tipo, kaip ir Enė Veb, ir vargšės misis Bruts mergaitė. Jai nebuvo jokio skirtumo tarp savo ir svetimo. Taigi, po mėnesio aš ją atleidau ir daviau rekomendaciją, kurioje buvo parašyta, kad ji dora

ir rimta, bet asmeniškai perspėjau senąją misis Edvards, kad jos nesamdytų. Mano sūnėnas Raimondas be galo supyko ir pasakė, kad pasielgiau labai blogai, taip – *blogai*. Taigi, ji parsisamdė pas ledi Ešton, kuriai nejaučiau pareigos įspėti, ir kas nutiko? Visi nėriniai nuo jos baltinių nukirpti, dvi deimantinės sagės pavogtos, o mergina pabėgo vidury nakties ir niekas apie ją nuo tol negirdėjo!

Mis Marpl padarė pauzę, giliai atsikvėpė ir tada tęsė.

– Pasakysite, kad šis įvykis neturi nieko bendra su tuo, kas atsitiko Kestono mineralinių vandenų kurorte, – tačiau, tam tikra prasme, turi. Tai paaiškins, kodėl aš neabejojau pirmą kartą pamačiusi Sandersus kartu, kad jis norės jos atsikratyti.

– E? – nesuprato seras Henris ir pasilenkė į priekį.

Mis Marpl atsisuko į jį ramiu veidu.

– Kaip sakiau, sere Henri, visiškai tuo neabejojau. Misteris Sandersas buvo aukštas, išvaizdus, rausvaskruostis, labai malonus ir visų mėgstamas vyras. O atidesnio sutuoktinio savo žmonai už jį nė su žiburiu nerastum. Bet aš žinojau! Jis planavo jos atsikratyti!

– Mano brangi mis Marpl...

– Taip, žinau. Taip pasakytų ir mano sūnėnas Raimondas. Jis pasakytų, kad aš neturiu nė menkiausio įrodymo. Bet aš prisimenu Valterį Honsą, turėjusį kavinę „Žaliasis“. Vieną vakarą, grįžtant jiems namo, jo žmona įkrito į upę, o tada jis pasiėmė draudimo pinigus! Ir dar vienas ar du nenubausti už savo nusikaltimus iki šios dienos vaikštinėja sau, vienas jų – mūsų klasės atstovas. Išvyko su savo žmona vasaros atostogų į Šveicariją, palaipioti po kalnus. Perspėjau ją, kad nevažiuotų, tačiau vargšelė neužpyko ant manęs, nors galėjo, o tik juokėsi. Jai atrodė juokinga, kad tokia sena

kriošena kaip aš sako tokius dalykus apie jos Harį. Tai štai – įvyko nelaimingas atsitikimas ir dabar Haris jau vedęs kitą moterį. O ką aš galėjau padaryti? Aš žinojau, bet neturėjau įrodymų.

– O! Mis Marpl, – sušuko misis Bantri, – juk jūs iš tikrųjų negalvojate...

– Mano brangioji, tokie dalykai labai įprasti, iš tikrųjų labai įprasti. Džentelmenai, būdami daug stipresni, ypatingai dažnai susigundo. Daug paprasčiau, kai viskas atrodo kaip nelaimingas atsitikimas. Kaip sakiau, iš karto žinojau apie Sandersus. Tai įvyko tramvajuje. Viduje buvo pilna žmonių, ir aš turėjau lipti į viršų. Mes visi trys užlipome ir jau turėjome išeiti ant stogo, kai misteris Sandersas neteko pusiausvyros ir nukrito tiesiai priešais žmoną, pastumdamas ją galva žemyn nuo laiptų. Laimei, konduktorius buvo labai stiprus jaunas vyras ir sučiupo ją.

– Bet tai iš tikrųjų turėjo būti nelaimingas atsitikimas.

– Žinoma, tai buvo atsitiktinumas, – niekas negalėjo atrodyti tikroviškiau! Bet misteris Sandersas yra tarnavęs prekybos laivyne, o žmogus, išlaikantis pusiausvyrą audros blaškomame laive, nepraranda jos ant tramvajaus stogo, nes net tokia senutė kaip aš nesuklumpa. Tad spręskite patys!

– Bet kuriuo atveju, mes suprantame, kad jūs tada įžvelgėte kėslus, – tarė seras Henris.

Senutė linktelėjo.

– Buvau gana tvirtai įsitikinusi, ir kitas incidentas, įvykęs jiems pereinant sankryžą, dar labiau mane įtikino. Dabar paklausiu jūsų, sere Henri, ką aš galėjau padaryti? Ji buvo patenkinta, laiminga, ištekėjusi moteris, kuri netrukus bus nužudyta.

– Mano miela ledi, jūsų žodžiai užima man kvapą.

– Tai todėl, kad, kaip daugelis žmonių šiais laikais, jūs nepripažįstate faktų. Jūs geriau galvojate, kad tokių dalykų negali būti. Bet taip buvo, aš žinau. Liūdna, kai aplinkiniai būna tokie akli! Aš, deja, negalėjau eiti į policiją. Ir jaunos moters negalėjau įtikinti. Ji buvo atsidavusi savo vyrui. Tada nusprendžiau sužinoti apie juos kiek galima daugiau. Užsiimdama rankdarbiais prie židinio, turi daug galimybių. Misis Sanders (ji buvo vardu Gladisė) buvo labai kalbi. Atrodė, jie buvo neseniai vedę. Jos vyras turėjo paveldėti nuosavybę, bet tuo metu jiems labai trūko lėšų. Tiesą sakant, jie gyveno iš jos nedidelių pajamų. Ne kartą girdėta istorija. Ji apgailestavo, kad negali liesti kapitalo. Atrodo, kad kažkas vis dėlto turėjo proto! Bet pinigai buvo jos, aš tai sužinojau. Ji ir jos vyras iš karto po santuokos parašė testamentą vienas kito naudai. Labai jaudinantis dalykas. Žinoma, Džeko reikalai išsispręs, jie tik apie tai ir kalbėjosi nuo ryto iki vakaro, nes tada labai vargo. Jie turėjo kambarį paskutiniame aukšte, tarp tarnų kambarių, – tai gana pavojinga gaisro atveju, nors kaip tik prieš jų langą buvo gaisrininkų kopėčios. Nuodugniai išsiklausinėjau, ar ten yra balkonas... žinote, pavojingas dalykas, – balkonai... Kažkas pastums....

Priverčiau ją pažadėti, kad neis į balkoną. Pasakiau, kad sapnavau sapną. Tai jai padarė įspūdį, – pasinaudodamas prietarais gali daug ką padaryti. Ji buvo dora mergaitė, atrodė išsekusi, su netvarkingu plaukų kuodeliu ant kaklo. Labai patikli. Ji persakė, ką aš jai sakiau, savo vyrui, ir aš pastebėjau kartą ar du, kaip jis keistai žiūri į mane. Jis nebuvo patiklus. Ir prisiminė, kad aš buvau tame tramvajuje.

Aš jaudinausi, siaubingai jaudinausi, nes nežinojau, kaip jam sutrukdyti. Galėjau prasitarti kam nors kurorte apie tai, kad įtariu jį. Bet tada jis tik būtų atitolinęs savo

planus. Pradėjau galvoti, kad tik policija gali vienaip ar kitaip paspęsti jam spąstus. Jei galėčiau paskatinti jį pasikėsinti į jos gyvybę kokiu nors surežisuotu atveju, – jis būtų demaskuotas, o ji turėtų pažvelgti tiesai į akis, kad ir koks tai jai būtų šokas.

– Man užima kvapą, – tarė daktaras Loidas. – Kokį įmanomą planą galėjote sugalvoti?

– Nebijokite, sugalvojau vieną, – atsakė mis Marpl, – tačiau vyras pasirodė esąs perdaug gudrus. Jis nelaukė. Jis manė, aš galiu įtarti, ir todėl smogė, kol aš nebuvau tikra. Jis žinojo, kad man pasirodys įtartinas nelaimingas atsitikimas. Todėl jis pasirinko žmogžudystę.

Kažkas iš klausančiųjų aiktelėjo. Mis Marpl linktelėjo ir niūriai suspaudė lūpas.

– Atrodo, pasakiau tai perdaug staigiai. Turiu pabandyti papasakoti jums nuosekliai, kas tada įvyko. Visada dėl to išgyvenau, – man atrodo, turėjau tam kažkaip užkirsti kelią. Greičiausiai Apvaizda žinojo geriau. Padariau, ką galėjau, ir viskas.

Ore tvyrojo kažkokia keista nykuma, – tik taip galiu tai nusakyti. Atrodė, kažkas mus visus slegia. Kažkokia nelaimės nuojauta. Turiu paminėti, kad tame viešbutyje durininku dirbo Džordžas. Tarnavo daugybę metų ir visus pažinojo. Susirgo bronchitu, po to plaučių uždegimu ir ketvirtą dieną mirė. Siaubingai liūdna. Smūgis visiems. Ir dar likus keturioms dienoms iki Kalėdų. O po paros mirė viena tarnaitė, tokia miela mergina, – įsidūrė į pirštą ir mirė nuo sepsio.

Šnekučiavausi salone su mis Trolop ir senąja misis Karpenter, o ta iš tikrųjų šėtoniškai viskuo mėgavosi.

– Atminkit mano žodžius, – sakė ji. – Tai ne pabaiga. Žinote posakį: kur dvi bėdos, ten ir trečia? Įsitikinau jo teisingumu. Bus dar viena mirtis. Neabejoju tuo. Ir neteks ilgai laukti. Visada taip, – kur dvi, ten ir trečia.

– Kai ji pasakė paskutinius žodžius, linksėdama galva ir skambčiodama virbalais, aš tik žvilgtelėjau ir pamačiau misterį Sandersą, stovintį duryse. Minutę ar dvi jis buvo nepakankamai budrus, ir aš pamačiau jo žvilgsnį. Iki mirties tikėsiu, kad tai šėtoniški misis Karpenter žodžiai paskatino jį. Supratau tai iš jo akių.

Jis žengtelėjo į vidų, kaip visada maloniai šypsodamasis.

– Gal reikia ką nors nupirkti prieš Kalėdas, ponios? – paklausė jis. – Netrukus važiuoju į Kestoną.

Jis pastovėjo keletą minučių šypsodamasis ir kalbėdamas, o tada išėjo. Kaip sakiau, jaudinausi, todėl paklausiau tiesiai:

– Kur misis Sanders? Ar kas nors žino?

Misis Trolop atsakė, kad Sanderso žmona nuėjusi pas savo draugus Mortimerius žaisti bridžo, ir man šiek tiek atlėgo. Tačiau vis dar nerimavau ir neapsisprendžiau, ką daryti. Po pusvalandžio, lipdama laiptais, sutikau savo gydytoją, daktarą Koulą, nulipantį žemyn, ir kadangi norėjau pasikonsultuoti su juo dėl reumato, atsivedžiau jį į savo kambarį. Tada jis prasitarė man (konfidencialiai, – pasakė) apie vargšės Merės mirtį. Jis pasakė, kad administratorius nenori, jog naujiena pasklistų, todėl prašė manęs niekam nesakyti. Žinoma, nepasakiau jam, kad visos tik apie tai ir kalbėjome paskutiniąją valandą, kai vargšelė iškeliavo Anapilin. Tokie dalykai visada žinomi, bet daktaras Koulas buvo paprastas patiklus žmogelis, tikintis tuo, kuo norėjo, ir dėl to man teko vėliau sunerimti. Išeidamas jis prisiminė, kad Sandersas prašęs apžiūrėti jo žmoną. Atrodo, ji sunegalavo – skrandis nevirškino ar kažkas panašaus.

O tą pačią dieną Gladisė Sanders buvo man sakiusi, kad jos skrandis puikiai virškina ir ji tuo labai džiaugiasi.

Suprantate? Visi mano įtarimai atgijo su šimteriopa

jėga. Jis ruošė kelią – kam? Daktaras Koulas išėjo dar man neapsisprendus, pasakyti jam ar ne, nors jei ryžčiausi kalbėti, ką galėjau pasakyti?

Kai išėjau iš kambario, Sandersas lipo laiptais žemyn. Buvo apsirengęs pasivaikščiojimui ir vėl manęs paklausė, gal gali kuo nors pagelbėti man miestelyje. Vos susitvardžiau, kad išlikčiau mandagi su tuo vyru! Nulipau žemyn prie baro ir užsisakiau arbatos. Prisimenu, buvo kaip tik pusė šešių.

Dabar labai norėčiau aiškiai apsakyti, kas nutiko po to. Vis dar buvau bare ketvirtis po šešių, kai įėjo misteris Sandersas. Su juo buvo dar du džentelmenai, visi trys gan linksmi. Misteris Sandersas paliko savo draugus ir priėjo prie mūsų su mis Trolop. Paaiškino, kad norėtų mūsų patarimo dėl kalėdinės dovanos, kurią ruošiasi padovanoti savo žmonai. Tai buvo vakarinė rankinė.

– Matote, ponios, – tarė jis, – aš tik netašytas jūreivis. Ką aš nusimanau apie tokius dalykus? Paprašiau atsiųsti tris, ir norėčiau ekspertų patarimo.

– Žinoma, su malonumu sutikome jam pagelbėti, o jis paprašė mūsų užlipti su juo į viršų, kadangi jo žmona galėjo ateiti bet kurią minutę, jei jis daiktus atsineštų čia. Todėl mes pakilome su juo į viršų. Niekada nepamiršiu, kas atsitiko po to, – dar dabar jaučiu dilgčiojant mažuosius pirštelius.

Misteris Sandersas atidarė miegamojo duris ir įjungė šviesą. Nežinau, kas iš mūsų pirmas tai pamatė...

Misis Sanders gulėjo ant grindų kniūbsčia, – negyva.

Priėjau prie jos pirma. Pasilenkiau, pakėliau jos ranką ir ieškojau pulso, bet veltui, nes ranka buvo šalta ir sustingusi. Prie pat jos galvos gulėjo kojinė, pilna smėlio, – įrankis, kuriuo jai buvo smogta. Mis Trolop, silpna būtybė, dejavo ir dejavo prie durų, susiėmusi galvą. Sandersas garsiai sušuko:

– Mano žmona, mano žmona, – ir puolė prie jos.

Sustabdžiau jį. Matote, tuo metu buvau įsitikinusi, kad tai padarė jis ir ten yra kažkas, ką jis nori pasiimti ar paslėpti.

– Nieko negalima liesti, – tariau. – Tvardykitės, misteri Sandersai. Mis Trolop, prašom nulipti žemyn ir atvesti administratorių.

Likau ten, pasilenkusi prie kūno. Nebuvau nusiteikusi palikti ją vieną su Sandersu. Turiu pripažinti, kad jei jis vaidino, tai vaidino puikiai. Atrodė sumišęs, apstulbintas ir pametęs galvą iš baimės.

Administratorius kaip mat prisistatė. Greitai apžiūrėjo kambarį, išprašė visus ir užrakino jį, pasiėmęs raktą. Tada išėjo ir paskambino į policiją. Atrodė, kad prabėgo amžiai, kol jie atvyko (vėliau sužinojome, kad linija neveikė). Administratorius turėjo nusiųsti pasiuntinį į policiją, o kurortas yra už miestelio, pačiame dykynės krašte. Misis Karpenter bandė visų mūsų kantrybę. Jai taip patiko, kad jos pranašystė „kur dvi bėdos, ten ir trečia“ labai greitai išsipildė. Girdėjau, kaip Sandersas nusileido į apačią, spausdamas galvą rankomis, dejuodamas ir demonstruodamas savo sielvartą.

Pagaliau atvyko policininkai. Jie užlipo laiptais su administratoriumi ir misteriu Sandersu. Neužilgo pakvietė ir mane. Įėjau. Inspektorius sėdėjo prie stalo ir rašė. Atrodė inteligentiškai ir iš karto man patiko.

– Mis Džeinė Marpl? – paklausė.

– Taip.

– Atrodo, madam, kad jūsų akivaizdoje buvo surastas velionės kūnas?

– Atsakiau, kad taip ir smulkiai nusakiau, kaip viskas įvyko. Manau, vargšeliui labai palengvėjo suradus žmogų, aiškiai atsakantį į klausimus, po bandymų su Sandersu ir Emilija Trolop, kuri, kaip suprantu, buvo

visiškai išmušta iš vėžių, vargšė būtybė. Prisimenu, kad mane mano brangioji mama mokė, jog dama visada privalo valdytis prie žmonių, tik būdama viena gali sau leisti pasiduoti jausmams.

– Puiki elgesio taisyklė, – oriai pripažino seras Henris.

Kai baigiau pasakojimą, inspektorius tarė:

– Dėkoju, madam. Dabar paprašysiu jūsų dar kartą pažvelgti į kūną. Ar jis guli lygiai taip pat, kaip jums įėjus? Ar jis nepajudintas iš vietos?

Pasakiau, kad neleidau misteriui Sandersui to daryti ir inspektorius linktelėjo pritardamas.

– Džentelmenas atrodo labai pasimetęs, – pastebėjo jis.

– Atrodo, – taip, – atsakiau.

Rodos, nepabrėžiau žodžio „atrodo“, bet inspektorius pažvelgė į mane skvarbiai.

– Taigi, galime teigti, kad kūnas guli lygiai tokia pačia poza, kai buvo surastas? – paklausė jis.

– Išskyrus skrybėlę, – taip, – atsakiau.

Inspektorius pažvelgė aštriai.

– Ką jūs turite omenyje?

Paaiškinau, kad skrybėlė pirma buvo ant vargšės Gladisės galvos, o dabar guli šalia jos. Maniau, kad tai padarė policija. Inspektorius kategoriškai paneigė. Niekas iki šiol nebuvo paliesta ar pajudinta. Jis stovėjo ir žiūrėjo į tą vargšę kniūbsčią figūrą suraukęs antakius. Gladisė buvo apsirengusi pasivaikščiojimui skirtais rūbais: dideliu tamsiai raudonu tvido apsiaustu su pilka kailine apykakle. Raudono pigaus fetro skrybėlė gulėjo šalia jos galvos.

Inspektorius keletą minučių stovėjo tylėdamas, nepatenkintas pats savimi. Tada, atrodo, jam šovė į galvą mintis.

– Gal jūs kartais, madam, prisimenate, ar velionės ausyse buvo auskarai, ar ji paprastai nešiojo auskarus?

Aš, laimei, turiu įprotį stebėti. Prisiminiau, kad iš po skrybėlės kraštų blyksėjo perlai, nors į tai tuo metu neatkreipiau ypatingo dėmesio. Galėjau atsakyti į jo klausimą teigiamai.

– Na, tada viskas aišku. Ponios brangenybių dėžutė buvo išplėšta, nors kažin ko vertingo ji neturėjo; ir nuo jos pirštų buvo nuimti žiedai. Žudikas, tikriausiai, pamiršo auskarus ir atėjo jų jau po to, kai žmogžudystė buvo atskleista. Šaltakraujis! Ar greičiau, – jis apžvelgė kambarį ir lėtai pasakė, – jis visą laiką slėpėsi šitam kambary.

Paneigiau jo mintį. Paaiškinau, kad aš pati pasižiūrėjau po lova. O administratorius buvo atidaręs spintos duris. Daugiau žmogui nebuvo kur slėptis. Tiesa, skrybėlių spintelė spintos viduje buvo užrakinta, tačiau tai buvo tik nedidelė spintelė su stalčiais, ten neįmanoma būtų pasislėpti.

Inspektorius lėtai lingavo galvą, kol aš jam aiškinau.

– Patikėsiu jūsų žodžiais, madam, – tarė jis. – Tokiu atveju, kaip sakiau anksčiau, jis turėjo grįžti atgal. Labai šaltakraujis žmogžudys.

– Tačiau administratorius užrakino duris ir išsinešė raktą!

– Tai nieko. Balkonas ir gaisrinės kopėčios – štai pro kur įlindo vagis. Atrodo, jūs iš tikrųjų jam sutrukdėte. Jis išslinko pro langą, o kai jūs visi išėjote, vėl įlipo ir tęsė savo darbą.

– Jūs įsitikinęs, – paklausiau, – kad ten buvo vagis?

Jis sausai atsakė:

– Na, taip atrodo, ar ne?

Kažkas jo balso tone patiko man. Jaučiau, kad jis per daug netiki misterio Sanderso nepaguodžiamo našlio vaidmeniu.

Matote, prisipažinsiu atvirai. Mane buvo užvaldžiusi *idee fixe**, kaip sako mūsų kaimynai prancūzai. Žinojau, kad Sandersas norėjo nužudyti savo žmoną. Negalėjau patikėti tuo fantastišku sutapimu. Mano požiūris į misterį Sandersą, buvau tuo įsitikinusi, buvo absoliučiai teisingas. Tas vyras buvo niekšas. Ir nors jo veidmainiška vaidyba neįtikino manęs, prisimenu įspūdį, kad jo nustebimas ir sumišimas buvo nepaprastai tikroviški. Jo išgyvenimai atrodė nesuvaidinti, – jei suprantate, ką noriu pasakyti. Turiu prisipažinti, kad po pokalbio su inspektoriumi mane apėmė keistos abejonės. Jei Sandersas įvykdė tą kraupų nusikaltimą, neįsivaizduočiau kokios nors įmanomos priežasties, kodėl jis turėtų grįžti atgal gaisrinėm kopėčiom ir ištraukti auskarus iš žmonos ausų. Tai būtų neprotinga, o Sandersas buvo labai sumanus – štai kodėl visada jaučiau, kad jis pavojingas.

Mis Marpl apžvelgė savo klausytojus.

– Gal nujaučiate, kur aš suku? Dažnai šiame pasaulyje nutinka netikėti dalykai. Buvau tokia įsitikinusi ir tai, manau, apakino mane. O pasekmės tiesiog pribloškė mane. *Nebeliko nė menkiausios abejonės ir buvo įrodyta, kad misteris Sandersas negalėjo įvykdyti nusikaltimo...*

Pasigirdo nustebimo šūksnis. Mis Marpl atsisuko į misis Bantri.

– Žinau, brangioji, kad tu to nelaukei, kai aš pradėjau šią istoriją. Ir aš šito nesitikėjau. Bet faktai yra faktai, ir jei įrodyta, kad suklydai, reikia tiesiog priimti tai ir pradėti iš naujo. Širdyje žinojau, kad misteris Sandersas – žudikas, ir šito tvirto įsitikinimo niekas negalėjo išjudinti.

---

* *pranc.* įkyri mintis, *vert. pastaba*

O dabar, manau, norėsite išgirsti tikrus faktus. Misis Sanders, kaip žinote, tą popietę praleido žaisdama bridžą su draugais Mortimeriais. Ji išėjo iš jų apie penkiolika po šešių. Nuo jos draugų namo iki mineralinio vandens kurorto reikėjo eiti apie ketvirtį valandos ar mažiau, jei sparčiau eitum. Todėl turėjo grįžti apie pusę septynių. Niekas nematė jos įeinančios, reiškia, ji įėjo pro šonines duris ir užlipo laiptais į savo kambarį. Ten ji persirengė (gelsvai rudas apsiaustas ir sijonas, kuriais ji vilkėjo lošdama bridžą, kabėjo spintoje), ir, matyt, ruošėsi vėl leistis žemyn, kai jai buvo smogta. Sako, kad ji net galėjo nežinoti, kas jai smogė. Smėlio maišelis, manau, gan efektyvus ginklas. Matyt, užpuolikai slėpėsi kambaryje, gal būt, didelėje spintoje, kurios ji neatidarė.

Dabar apie misterio Sanderso elgesį. Jis išėjo, kaip sakiau, apie pusę šešių ar truputį vėliau. Jis užėjo į keletą parduotuvių ir apie šeštą įėjo į Grand Spa viešbutį, kur netikėtai susitiko du savo draugus, su kuriais vėliau grįžo į Hidro. Jie žaidė biliardą ir, spėju, išgėrė nemažai viskio su soda. Šie du vyrai (Hičkokas ir Spenderis) buvo kartu su juo visą laiką nuo šeštos valandos. Jie kartu atėjo į vandens gydyklą, ir jis juos paliko tik trumpam užėjęs pas mane ir mis Trolop. Tada, kaip minėjau, buvo be penkiolikos septynios, – tuo metu jo žmona jau turėjo būti mirusi.

Turiu pasakyti, kad kalbėjausi su abiem jo draugais. Man jie nepatiko. Jie nebuvo nei malonūs, nei džentelmeniški, tačiau buvau beveik tikra, kad jie sakė teisybę minėdami, jog Sandersas visą laiką buvo su jais.

Iškilo tik viena detalė. Atrodo, kad kol buvo lošiamas bridžas, misis Sanders kartą buvo pakviesta prie telefono. Su ja norėjo pasikalbėti kažkoks misteris Litlvortas. Ji atrodė susijaudinusi ir kažkuo patenkinta, todėl išsiblaškiusi padarė kelias klaidas. Išėjo anksčiau,

nei jie tikėjosi.

Misterio Sanderso paklausus, ar jis tarp savo žmonos draugų pažinojo tokį Litlvortą, jis atsakęs niekada apie tokį negirdėjęs. Man atrodo, sprendžiant iš jo žmonos elgesio – ji irgi nežinojo Litlvorto vardo. Tačiau pasikalbėjusi telefonu, grįžo šypsodamasi ir išraudusi. Taigi, tas žmogus, kad ir kas jis būtų, nepasakė savo tikrojo vardo, o tai jau įtartina, ar ne?

Todėl problema išlieka. Istorija apie įsilaužėlį atrodo neįtikėtina, yra dar alternatyvi teorija, kad misis Sanders ruošėsi išeiti ir pasimatyti su kažkuo. Ar tas kažkas atėjo pas ją gaisriniais laiptais? Ar tarp jų įvyko ginčas? Ar jis klastingai ją užpuolė?

Mis Marpl stabtelėjo.

– Taigi? – paskatino ją seras Henris. – Koks atsakymas?

– Galvoju, gal kas nors iš jūsų galėtų atsakyti.

– Niekada neįspėju, – pasakė misis Bantri. – Gaila, kad Sandersas turi tokį puikų alibi, jei jis tenkina jus, tai turi būti geras.

Džeinė Helier palenkė savo gražią galvą ir paklausė:

– Kodėl buvo užrakinta skrybėlių spintelė?

– Kaip protingai pastebėjote, brangioji, – tarė mis Marpl šypsodamasi. – Aš irgi tuo stebėjausi. Nors paaiškinimas gan paprastas. Joje buvo pora išsiuvinėtų šlepečių ir nosinių, kurias ji siuvinėjo savo vyrui Kalėdoms. Todėl ji užrakino spintelę. Raktą surado jos rankinėje.

– O! – šūktelėjo Džeinė, – tada tai išvis neįdomu.

– O! Įdomu, – atsakė mis Marpl. – Yra vienas tikrai įdomus dalykas, kuris sujaukė visus žudiko planus.

Visi sužiuro į senąją ponią.

– Aš pati nesupratau to dvi dienas, – tarė mis

Marpl. – Sukau sau galvą ir sukau, ir staiga viskas tapo aišku. Nuėjau pas inspektorių ir paprašiau jo pabandyti padaryti kai ką. Ir jis sutiko.

– Ką jūs paprašėte jo padaryti?

– *Paprašiau jo uždėti tą skrybėlę ant vargšelės galvos*, – ir jis negalėjo. Ji netiko. *Matote, tai buvo ne jos skrybėlė.*

Misis Bantri įsispoksojo.

– Tačiau iš pradžių ji buvo ant jos galvos?

– Ne ant *jos* galvos...

Mis Marpl stabtelėjo sekundei, leisdama įsisąmoninti savo žodžius, ir tada tęsė.

– Mums atrodė savaime suprantama, kad tai buvo vargšės Gladisės kūnas, bet mes net nepažvelgėme į veidą. Ji gulėjo kniūbsčia, prisimenate? Be to, galvą dengė skrybėlė.

– Bet ji buvo nužudyta?

– Taip, vėliau. Tuo metu, kai mes skambinome į policiją, Gladisė Sanders buvo sveika ir gyva.

– Norite pasakyti, kad kažkas apsimetė ja? Bet iš tikrųjų, kai jūs ją palietėte...

– Tai buvo negyvas kūnas, tikrai, – patvirtino mis Marpl rimtai.

– Po šimts pypkių, – pyktelėjo pulkininkas Bantris, – bet juk lavonai nesimėto ant kiekvieno kampo. Ką jie tada darė su pirmu lavonu?

– Jis padėjo jį atgal, – atsakė mis Marpl. – Tai buvo nedora idėja, bet labai protinga. Šią mintį jam pakišo mūsų pokalbis svetainėje. Kodėl nepanaudoti mirusios kambarinės – vargšės Merės kūno? Prisiminkite, Sandersо kambarys buvo prie patarnautojų kambarių. Merė gyveno dviem kambariais toliau. Jis tikėjosi, kad laidojimo biuro darbuotojai neateis, kol nesutems. Pernešė kūną balkonu (penktą valandą jau buvo tamsu), aprengė

jį viena žmonos suknelių ir jos dideliu raudonu apsiaustu. O tada paaiškėjo, kad skrybėlių spintelė užrakinta! Tebuvo viena išeitis, – teko atsinešti vargšės merginos skrybėlę. Niekas nepastebės. Smėlio maišą padėjo šalia kūno. Tada išėjo užsitikrinti savo alibi.

Paskambino žmonai pasivadinęs misteriu Litlvortu. Nežinau, ką jai pasakė. Ji buvo patikli, kaip jau minėjau. Įkalbino ją palikti bridžo partiją anksčiau, neiti atgal į vandens gydyklą, o susitikti su juo sode prie atsarginių laiptų septintą. Tikriausiai pasakė jai turįs siurprizą.

Jis sugrįžo į vandens gydyklą su draugais ir viską organizavo taip, kad aš su mis Trolop ir juo aptiktume lavoną. Jis net suvaidino norįs apversti kūną, bet aš jį sustabdžiau! Tada buvo pasiųstas pasiuntinys į policiją, o jis nusileido į sodą.

Niekas neklausė jo alibi po nusikaltimo. Jis pasitinka žmoną, jie užlipa atsarginiais laiptais ir įeina į savo kambarį. Tikriausiai, jis jau buvo papasakojęs jai apie lavoną. Ji pasilenkia prie jo, o jis paima maišą su smėliu ir smogia... O, brangieji! Man bloga vien apie tai pagalvojus net dabar! Tada greitai nuvelka jos apsiaustą ir sijoną, pakabina ir aprengia ją rūbais nuo kito kūno.

Bet skrybėlė netinka. Merė buvo trumpai kirptais plaukais, o Gladisė Sanders, kaip sakiau, suko plaukus į didelį kuodą. Jis priverstas palikti skrybėlę šalia kūno ir tikisi, kad niekas nepastebės. Tada perneša vargšės Merės kūną atgal į jos kambarį ir dar kartą jį perrengia.

– Atrodo neįtikėtina, – tarė daktaras Loidas. – Rizikinga. Policija galėjo atvykti anksčiau.

– Prisimenate, linija buvo nutrūkusi, – priminė mis Marpl. – Tai buvo jo darbas. Jis negalėjo leisti, kad policija atvyktų į vietą per daug greitai. Kai jie atvyko, pirmiausia kažkiek laiko praleido viešbučio administratoriaus raštinėje ir tik po to nuėjo į miegamąjį. Silpniau-

sia grandis – galimybė, kad kažkas pastebės skirtumą tarp lavono, mirusio prieš dvi valandas ir kito, negyvo tik pusvalandį. Tačiau jis vylėsi, kad radusieji lavoną neturės tokių sugebėjimų.

Daktaras Loidas linktelėjo.

– Manau, nusikaltimas turėjo būti įvykdytas be penkiolikos septynios ar apie tą laiką, – tarė jis. – Iš tikrųjų jis buvo įvykdytas apie septintą ar keletą minučių vėliau. Kai policininkas apžiūrėjo kūną, galėjo būti anksčiausiai pusė aštuonių. Jis negalėjo pastebėti.

– Aš turėjau tai pastebėti, – tarė mis Marpl. – Jaučiau, kokia šalta buvo merginos ranka, – kaip ledas. Neilgai trukus inspektorius pasakė, kad nusikaltimas turėjo būti įvykdytas prieš pat jiems atvykstant ir aš nieko nesupratau!

– Manau, jūs daug ką supratote, mis Marpl, – tarė seras Henris. – Bet ši žmogžudystė buvo įvykdyta prieš man atvykstant. O aš netgi neprisimenu girdėjęs apie ją. Kaip baigėsi ši istorija?

– Sandersas buvo pakartas, – trumpai atsakė mis Marpl. – Ir gerai. Niekada nesigailėjau, kad tą žmogų atidaviau teisingumui. Nepritariu šiuolaikiniam humaniškam požiūriui į mirties bausmę.

Jos rūstus veidas suminkštėjo.

– Tačiau dažnai sau priekaištauju, kad neišsaugojau tos vargšelės gyvybės. Kas klausys senos moters skubotų išvadų. Na, na – kas žino? Tikriausiai, jai geriau buvo mirti, kol buvo laiminga, nei gyventi nelaimingai ir netekus iliuzijų pasaulyje, kuris staiga pasirodė siaubingas. Ji mylėjo tą niekšą ir pasitikėjo juo. Ji niekada nesužinojo apie jį tiesos.

– Tai gerai, – sutiko Džeinė. – Jai viskas gerai. Gan gerai. Norėčiau... – ji staiga nutilo.

Mis Marpl pažvelgė į įžymiąją, gražiąją, sėkmin-

gąją Džeinę Helier ir švelniai palietė jos galvą:

– Suprantu, brangioji, – tarė labai švelniai. – Suprantu.

11 skyrius

Mirties žolė

– Na, o dabar jūs, misis B, – kreipėsi į misis Bantri seras Henris Kliteringas.

Misis Bantri priekaištingai pažvelgė į savo svečią.

– Jau esu sakiusi, kad nenoriu būti vadinama „misis B“. Tai neoru.

– Tada Šecherezada.

– Ir juo labiau ne Še... ar kuo ji ten vardu! Niekada negaliu tinkamai papasakoti istorijos, paklauskite Arturo, jei netikite manimi.

– Tu gerai išdėstai faktus, Dole, – atsiliepė pulkininkas Bantris, – tačiau prastai siuvinėji.

– Tai jau taip, – tarė misis Bantri.

Ji užvertė svogūnėlių katalogą, gulintį priešais ją ant stalo.

– Klausiau jūsų visų ir nesuprantu, kaip jūs tai darote. „Jis pasakė, ji pasakė, jūs pasidomėjote, jie manė, visi turėjo omenyje“ – na, aš tiesiog negaliu ir viskas! Ir be to, nežinau jokios istorijos, kurią galėčiau papasakoti.

– Negalime tuo patikėti, misis Bantri, – pareiškė daktaras Loidas pašaipiai kraipydamas savo žilą galvą.

Senoji mis Marpl tarė savo švelniu balsu:

– Žinoma, brangioji...

Misis Bantri vis dar atkakliai purtė galvą:

– Jūs nežinote koks banalus mano gyvenimas: tarnai... nuolatinės pagalbinių virtuvės darbininkių paieškos... kelionės į miestą nusipirkti drabužių... vizitai pas dantų gydytoją... Askotas* (kurio Arturas nekenčia)... o kur dar sodas...

* žirgų lenktynių vieta netoli Vindzoro ir pačios lenktynės

– A! – šūktelėjo daktaras Loidas. – Sodas. Visi žinome, kur linksta jūsų širdis, misis Bantri.

– Tikriausiai puiku turėti sodą, – tarė Džeinė Helier, gražioji aktorė. – O jeigu dar nereikėtų kapstytis žemėse ir purvintis rankų... Man taip patinka gėlės!

– Sodas, – pakartojo seras Henris. – Ar negalėtume nuo jo pradėti? Na, misis B. Užnuodytas svogūnėlis, mirtini narcizai, mirties žolė!

– Keista girdėti jus taip sakant, – tarė misis Bantri. – Jūs priminėte man vieną istoriją. Arturai, tu prisimeni Kloderhem Kortą. Nagi, prisimink. Senasis seras Embrouzas Bersis. Prisimeni, koks rafinuotas ir žavus senukas jis mums atrodė?

– Taip, žinoma. Tai buvo keistas reikalas. Papasakok, Dole.

– Geriau papasakok tu, brangusis.

– Nesąmonė. Pasakok. Reikia pasikliauti savimi. Aš tik ką pasakojau.

Misis Bantri giliai atsiduso. Ji suspaudė rankas, o jos veide atsispindėjo didelė dvasinė kančia. Ji kalbėjo greitai ir laisvai.

– Na, nėra daug ką pasakoti. Mirties žolė – štai kas man priminė šią istoriją, nors pati mintyse ja vadinu *šalavijas ir svogūnai*.

– Šalavijas ir svogūnai? – nesuprato daktaras Loidas.

Misis Bantri linktelėjo.

– Matote, viskas prasidėjo nuo to, – paaiškino ji. – Mes, Arturas ir aš, buvom apsistoję pas serą Embrouzą Bersį Kloderhem Korte, ir vieną dieną per klaidą (visada galvojau, kad labai kvailai) su šalavijais buvo pririnkta ir daug rusmenės lapų. Vakarienei buvo patiekta jais prikimšta antis, visi labai sirgo, o viena vargšė mergina – sero Embrouzo globotinė – nuo to mirė.

Ji nutilo.

– Brangioji, – įsiterpė mis Marpl, – kaip tragiška.

– O taip.

– Na, – tarė seras Henris, – o kas toliau?

– Nėra jokio toliau, – atsakė misis Bantri, – tai viskas.

Visi apstulbo. Nors ir buvo įspėti, nesitikėjo tokio trumpumo.

– Bet mano miela ponia, – paprieštaravo seras Henris. – Tai negali būti viskas. Tai, ką jūs papasakojote, yra tragiškas atsitikimas, bet jokiu būdu ne galvosūkis.

– Na, žinoma, yra truputį daugiau, – prisipažino misis Bantri. – Tačiau jei aš pasakyčiau, jūs tučtuojau suprastumėte, kas kaltas.

Ji įžūliai apžvelgė susėdusius ir gailiai tarė:

– Sakiau jums, kad nemoku pasakoti.

– A, štai kas! – suprato seras Henris. Jis atsilenkė kėdėje ir pasitaisė akinius. – Iš tikrųjų, Šecherezada, darosi įdomu. Mūsų sumanumui metamas iššūkis. Esu beveik tikras, kad padarėte tai tyčia, norėdama paskatinti mūsų smalsumą. Gal padarome keletą „Dvidešimties klausimų“ raundų? Mis Marpl, gal jūs pradėsite?

– Norėčiau šį bei tą sužinoti apie virėją, – pradėjo mis Marpl. – Ji turėjo būti baisiai kvaila moteris arba labai nepatyrusi.

– Ji buvo tiesiog kvaila, – atsakė misis Bantri. – Po to ji labai žliumbė ir sakė, kad buvo pririnkta lapų ir pristatyta jai kaip šalavijai, iš kur ji galėjusi žinoti?

– Niekas negalėjo už ją galvoti, – atsakė mis Marpl. – Tikriausiai pagyvenusi moteris ir, ko gera, labai gera virėja?

– O! Puiki, – atsakė misis Bantri.

– Jūsų ėjimas, mis Helier, – paskatino seras Henris.

– O! Jūs turite omeny – užduoti klausimą? – tvyrojo tyla, kol Džeinė galvojo. Pagaliau ji tarė beviltiškai:

– Nežinau, ko paklausti.

Jos gražios akys prašančiai žvelgė į serą Henrį.

– O kodėl ne apie veikiančiuosius asmenis, mis Helier? – patarė jis šypsodamasis.

Džeinė vis dar atrodė suglumusi.

– Veikiantieji asmenys pagal jų pasirodymo eiliškumą, – patarinėjo seras Henris.

– O, taip, – sutiko Džeinė. – Tai gera mintis.

Misis Bantri pradėjo vardinti asmenis lenkdama pirštus.

– Seras Embrouzas, Silvija Kyn (mergina, kuri mirė), jos draugė, kuri ten svečiavosi, – Modė Vai, viena tų bjaurių tamsiaplaukių merginų, kurios visiems patinka, tik niekaip nesuprantu, kodėl. Taip pat ten buvo misteris Kurlis, atvykęs aptarti knygų su seru Embrouzu, – žinote, retų knygų, keistų senovinių, parašytų lotynų kalba, – pelėsiais atsiduodančių pergamentų. Ten buvo ir Džeris Lorimeras, kaimynas, gyvenęs šalimais. Jo valdos, – Fairlis,– ribojosi su sero Embrouzo dvaru. Ten taip pat buvo ir misis Karpenter, viena tų vidutinio amžiaus katyčių, kurios visada kur nors jaukiai įsitaiso. Atrodo, ji buvo lyg ir Silvijos kompanionė.

– Jei dabar mano eilė, – tarė seras Henris, – o, atrodo, taip ir yra, nes sėdžiu šalia mis Helier, norėčiau sužinoti daugiau. Norėčiau, kad apibūdintumėte visus dalyvius, misis Bantri.

– O! – suabejojo misis Bantri.

– Taigi, seras Embrouzas, – tęsė seras Henris. – Pradėkite nuo jo. Kaip jis atrodė?

– O, jis buvo labai orus pagyvenęs vyras, iš tikrųjų ne toks jau ir senas, – manau, ne daugiau šešiasdešimties metų. Tačiau ligotas, jo buvo silpna širdis, negalėdavo

lipti laiptais, turėdavo keltis liftu, todėl atrodė vyresnis, nei buvo. Labai rafinuotų manierų, – rafinuotas, šis žodis geriausiai jį apibūdina. Niekada niekas nematydavo jo susierzinusio ar sudirgusio. Jo buvo nuostabūs balti plaukai ir ypatingai žavingas balsas.

– Gerai, – pripažino seras Henris. – Matau serą Embrouzą. O Silvija, kokia, sakėte, buvo jos pavardė?

– Silvija Kyn. Ji buvo simpatiška, iš tikrųjų labai simpatiška. Šviesūs plaukai ir graži oda. Tikriausiai, nelabai protinga. Tiesą sakant, netgi kvailoka.

– O! Ramiau, Dole, – užprotestavo jos vyras.

– Arturas, žinoma, taip negalvoja, – sausai atkirto misis Bantri, – bet ji buvo kvaila, ji niekada nepasakė nieko, ko būtų verta išklausyti.

– Viena grakščiausių būtybių, kokią tik kada esu matęs, – šiltai apibūdino pulkininkas Bantris. – Kaip ji žaidė tenisą, – žavinga, tiesiog žavinga! Ir tokia linksmuolė, mielas mažas padarėlis. Ir tokio malonaus būdo. Prisiekiu, visi jaunuoliai taip manė.

– Va čia tai ir klysti, – tarė misis Bantri. – Jaunystė pati savaime šiais laikais netraukia jaunų vyrukų. Tik tokius seniokus, kaip tu, Arturai, kurie vapa apie jaunas mergaites.

– Tik jaunystės neužtenka, – įsiterpė Džeinė. – Turi būti S‘X.

– Ką reiškia S‘X? – nesuprato mis Marpl.

– Sek–sua–lus, – paaiškino Džeinė.

– A! taip, – atsiliepė mis Marpl. – Mano laikais tai vadinosi „žvilgsniu kviečiantis – prieik arčiau!“

– Neblogas pavadinimas, – sutiko seras Henris. – Kompanionę jau apibūdinote kaip katytę, ar ne, misis Bantri?

– Neturėjau omenyje katės, – atsakė misis Bantri. – Tai skirtingi dalykai. Tiesiog didelė, minkšta, balta

murkianti persona. Visada maloni. Tokia buvo Adelaidė Karpenter.

– Kokio ji buvo amžiaus?

– O! Sakyčiau, keturiasdešimties. Ji gyveno ten jau kurį laiką, – rodos, nuo tada, kai Silvijai sukako vienuolika. Labai taktiška. Viena tų našlių, likusių nepalankiose sąlygose, turinčių begalę pažįstamų aristokratų, bet ne pinigų. Ji man nepatiko, bet aš iš viso nemėgstu žmonių su labai ilgomis baltomis rankomis. Ir nemėgstu katyčių.

– Misteris Kurlis?

– O! Vienas tų nuo senatvės pakumpusių vyrų. Jų tiek daug aplink, vargiai atskirsi vieną nuo kito. Jis entuziastingai kalbėdavo tik apie savo apipelėjusias knygas, apie nieką daugiau. Nemanau, kad seras Embrouzas jį gerai pažinojo.

– O kaimynas Džeris?

– Iš tikrųjų žavingas vyrukas. Jis buvo susižadėjęs su Silvija. Todėl taip liūdna.

– Mane stebina... – pradėjo mis Marpl ir nutilo.

– Kas?

– Niekas, brangioji.

Seras Henris pažvelgė į senutę stebėdamasis. Tada tarė mąsliai:

– Taigi, ši pora buvo susižadėjusi. Ar ilgai?

– Apie metus. Seras Embrouzas iš pradžių prieštaravo sužadėtuvėms tvirtindamas, kad Silvija per jauna. Bet po metų sužadėtuvių nusileido, ir greitai turėjo įvykti vestuvės.

– A! Ar jaunoji panelė turėjo turto?

– Beveik nieko, – šimtą ar du šimtus per metus.

– Nėra žiurkės šitoj landoj, Kliteringai, – nusijuokė pulkininkas Bantris.

– Daktaro eilė užduoti klausimą, – tarė seras Hen-

ris. – Užleidžiu vietą.

– Mane labiau domina profesiniai dalykai, – tarė daktaras Loidas. – Norėčiau sužinoti, koks buvo išduotas mirties liudijimas, – jei mūsų šeimininkė prisimena, ir jei tai iš viso žino.

– Žinau apytikriai, – atsakė misis Bantri. – Apsinuodijimas digitalinu, – taip vadinasi?

Daktaras Loidas linktelėjo.

– Aktyvusis rusmenės elementas – digitalis – veikia širdį. Iš tikrųjų jis yra vertingas vaistas tam tikriems širdies negalavimams. Bendrai labai keistas atvejis. Niekada nebūčiau patikėjęs, kad suvalgius patiekalą su rusmenės lapais, gali būti fatališka baigtis. Pasakojimai apie nuodingus lapus ar uogas yra gerokai perdėti. Tik nedaugelis žmonių supranta, kad pagrindinė sudedamoji dalis, arba alkaloidas, turi būti ekstrahuotas gana atsargiai ir pasirengus.

– Misis Makartur kažkurią dieną atsiuntė misis Tumi ypatingų svogūnėlių, – pasakė mis Marpl. – Misis Tumi – virėja palaikė juos svogūnais, ir visa šeima labai sirgo.

– Bet jie nuo to nemirė, – patikslino daktaras Loidas.

– Ne. Jie nuo to nemirė, – pripažino mis Marpl.

– Mergina, kurią pažinojau, mirė apsinuodijusi ptomainu, – tarė Džeinė Helier.

– Mums reikia toliau tirti nusikaltimą, – priminė seras Henris.

– Nusikaltimą? – nustebo Džeinė. – Maniau tai nelaimingas atsitikimas.

– Jei tai būtų nelaimingas atsitikimas, – patikslino seras Henris švelniai, – nemanau, kad misis Bantri būtų pasakojusi mums šią istoriją. Manau, kad tai nelaimingas atsitikimas tik iš pirmo žvilgsnio, už jo slypi kažkas

grėsmingesnio. Prisimenu atsitikimą: vyko kelių dienų pobūvis viename užmiesčio name. Svečiai šnekučiavosi po vakarienės. Sienos buvo nukabinėtos įvairiais senoviniais ginklais. Vienas iš svečių nutarė pajuokauti ir nutvėręs senovinį raitininkų pistoletą nukreipė jį į kitą svečią, vaizduodamas, kad šauna. Pistoletas buvo užtaisytas ir iššovė, tas vyras buvo nušautas. Pirmiausia mes turėjome išsiaiškinti, kas slapta paruošė ir užtaisė tą pistoletą, o, antra, kas nukreipė įvykių eigą tokia linkme, kad tas pokštas taip baigėsi šovusiam vyrui, beje, visiškai nekaltam!

– Man atrodo, kad tokią pačią problemą mes turime ir šiuo atveju. Tie digitalino turintys lapai buvo sumaišyti su šalavijais, žinant, koks bus rezultatas. Kadangi mes reabilituojame virėją, o mes ją reabilituojame, ar ne? – kyla klausimas: kas pririnko lapų ir pristatė juos į virtuvę?

– Lengva atsakyti, – tarė misis Bantri. – Nors ir į paskutiniąją šio klausimo dalį. Silvija pati atnešė lapus į virtuvę. Tai buvo jos kasdienis darbas – paruošti salotas ar žoles, šviežių morkų pundelius, – atlikti tuos darbus, kurių sodininkai niekada gerai neatlieka. Jie vengia rauti jaunus ir gležnus augalus, laukia, kol subręs. Silvija ir misis Karpenter pačios jų pririnkdavo. O rusmenės augo tarp šalavijų viename kampe, todėl apsirikti buvo gan paprasta.

– Bet ar Silvija pati juos rinko?

– Šito niekas nežino. Buvo manyta, kad ji pati.

– Prielaidos, – tarė seras Henris, – pavojingas dalykas.

– Tačiau aš žinau, kad misis Karpenter jų nerinko, – tarė misis Bantri, – kadangi tą rytą ji buvo su manimi. Mes išėjome pasivaikščioti po pusryčių. Buvo neįprastai gražu ir šilta ankstyvam pavasariui. Silvija viena nuėjo į

sodą, o vėliau mačiau ją einančią už parankės su Mode Vai.

– Jos buvo geros draugės? – pasiteiravo mis Marpl.

– Taip, – patvirtino misis Bantri. Atrodė, ji norėjo dar kažką pasakyti, bet nepasakė.

– Ar ji ilgai ten svečiavosi? – paklausė mis Marpl.

– Apie dvi savaites, – atsakė misis Bantri. Jos balse nuskambėjo nerimas.

– Jūs nemėgote mis Vai? – spėjo seras Henris.

– Taip. Tiesą sakant, nemėgau, – nerimas jos balse sustiprėjo iki sielvarto.

– Jūs kažką slepiate, misis Bantri, – apkaltino ją seras Henris.

– Mane apniko abejonės, – tarė mis Marpl, – bet nenorėčiau tęsti.

– Kada jus apniko abejonės?

– Kai pasakėte, kad jaunuoliai buvo susižadėję. Pasakėte, kad tai, kas padaryta, labai liūdina. Bet, jei suprantate, ką turiu omenyje, jūsų balsas skambėjo ne taip, – neįtikinančiai.

– Kokia jūs bauginanti, – tarė misis Bantri. – Visada atrodo, kad *žinote*. Taip, aš apie kažką galvojau, bet nežinau, sakyti ar ne.

– Privalote pasakyti, – įtikinėjo seras Henris. – Kas beverstų jus dvejoti, neturite to slėpti.

– Na, tai va, – nusileido misis Bantri. – Vieną vakarą, prieš pat tragediją, aš išėjau į terasą prieš vakarienę. Svetainės langas buvo atidarytas. Ir aš atsitiktinai pamačiau Džerį Lorimerį ir Modę Vai. Jis ją bučiavo. Žinoma, aš nežinojau, ar tai buvo tik atsitiktinumas, ar... na, sunku pasakyti. Žinojau, kad seras Embrouzas niekada nemėgo Džerio Lorimerio. Jis tikriausiai žinojo, kad tas buvo tokio tipo jaunuolis. Bet

dėl vieno dalyko esu tikra: ta mergina, Modė Vai, tikrai buvo juo susižavėjusi. Jūs tik pamatytumėte, kaip jinai į jį žiūrėjo, kai manė nesanti stebima. Ir aš manau, kad jie geriau vienas kitam tiko nei jis su Silvija.

– Noriu greitai paklausti, kol mis Marpl nespėjo, – įsiterpė seras Henris. – Norėčiau žinoti, ar po tragedijos Džeris Lorimeris vedė Modę Vai?

– Taip, – atsakė misis Bantri. – Po šešių mėnesių.

– O, Šecherezada, Šecherazada... – pakartojo seras Henris, – Tik pagalvokit, kaip jūs papasakojote mums šią istoriją iš pradžių! Tik pliki kaulai, o pagalvokit, kiek mėsos dabar ant jų randame.

– Nekalbėkite taip bjauriai, – subarė misis Bantri. – Ir nevartokite žodžio „mėsa“. Vegetarai taip šneka. Jie sako „aš niekada nevalgau mėsos“ taip, kad jums stringa gerklėje jūsų mažas bifšteksas. Misteris Kurlis buvo vegetaras. Jis valgė tokį maistą, kuris atrodė kaip sėlenos pusryčiams. Tie pagyvenę, pakumpę, barzdoti vyrai dažnai būna labai įnoringi. Jie taip pat dėvi patentuotus apatinius.

– Ką po galais, Dole, – tramdė ją vyras, – tu žinai apie misterio Kurlio apatinius?

– Nieko, – išdidžiai atsakė misis Bantri. – Aš tiesiog spėju.

– Aš pakeisiu savo ankstesnį teiginį, – pareiškė seras Henris. – Patikinu, kad veikiantieji jūsų istorijos asmenys yra labai įdomūs. Pradedu aiškiai matyti juos visus... O ką jūs manote, mis Marpl?

– Žmogiškoji prigimtis visada įdomi, sere Henri. Ir įdomu, kad tam tikri tipai visada elgiasi tam tikru būdu.

– Dvi moterys ir vyras, – svarstė seras Henris. – Senasis, amžinasis žmogiškas trikampis. Ar čia mūsų mįslės pagrindas? Aš manau, kad taip.

Daktaras Loidas atsikrenkštė.

– Aš galvojau, – tarė jis droviai. – Jūs sakėte, misis Bantri, kad jūs pati labai sirgote?

– Taip! Taip pat ir Arturas! Visi!

– Tai va – visi, – tarė daktaras. – Matote, ką aš galvoju? Sero Henrio istorijoje, kurią jis tik ką papasakojo, vienas vyras nušovė kitą, – jam nereikėjo šaudyti visų, esančių kambaryje.

– Nesuprantu, – tarė Džeinė. – Kas nušovė ką?

– Sakau, kad tas kažkas, kas planavo tą šūvį, elgėsi gan neįprastai: arba aklai pasitikėjo atsitiktinumu, arba absoliučiai nepaisė žmogaus gyvybės. Negaliu patikėti, kad yra žmogus, galintis sąmoningai nuodyti aštuonis žmones, norėdamas pašalinti vieną iš jų.

– Suprantu, ką turite omenyje, – mąsliai pripažino seras Henris. – Turėjau apie tai pagalvoti.

– O ar negalėjo jis nusinuodyti pats? – paklausė Džeinė.

– Ar kas nors nevakarieniavo tą vakarą? – pasidomėjo mis Marpl.

Misis Bantri palingavo galvą.

– Visi vakarieniavo.

– Išskyrus misterį Lorimerą, spėju, brangioji. Juk jis nebuvo apsistojęs tuose namuose?

– Ne, bet jis tą vakarą vakarieniavo kartu, – atsakė misis Bantri.

– O! – šūktelėjo mis Marpl pasikeitusiu balsu. – Tai absoliučiai viską keičia.

Ji susierzinusi susiraukė.

– Buvau labai kvaila, – sumurmėjo ji. – Tikrai labai kvaila.

– Prisipažinsiu, jūsų požiūris mane gąsdina, Loidai, – tarė seras Henris.

– Kaip garantuoti, kad ta mergina, ir tik ji, gautų

lemtingą dozę?

– Niekaip, – atsakė daktaras. – Ir tai priverčia mane pasakyti štai ką: tarkime, kad ne mergina buvo numatytoji auka!

– Ką?

– Visais apnuodijimo maistu atvejais rezultatas yra labai nepatikimas. Keletas žmonių valgo tą patį patiekalą. Kas atsitinka? Vienas ar du nestipriai serga, du stipriau, sakykime, stipriai apsinuodija, vienas miršta. Taigi, išvada – nėra patikimumo. Tačiau būna atvejų, kai prisideda kitas veiksnys. Digitalinas yra vaistas, tiesiogiai veikiantis širdį, – kaip jau sakiau jums, jis išrašomas tam tikrais atvejais. O tuose namuose buvo asmuo, besiskundžiantis širdies veikla. Tarkim, kad jis buvo numatytoji auka. Kas nebūtų lemtinga aplinkiniams, būtų lemtinga jam, – taip galėjo samprotauti žudikas, iš esmės, teisingai. Kad reikalai pasisuko kitaip, tik dar kartą įrodo, kaip ką tik sakiau, – kad vaistinių medžiagų poveikis žmonėms yra labai neaiškus ir nepatikimas.

– Manote, kad seras Embrouzas buvo numatytas asmuo? – paklausė seras Henris. – Taip, taip, o merginos mirtis – tiesiog klaida.

– Kas gavo jo pinigus, kai jis mirė? – paklausė Džeinė.

– Labai protingas klausimas, mis Helier. To mes paprastai klausdavom, kai dirbau savo darbą, – pasakė seras Henris.

– Seras Embrouzas turėjo sūnų, – atsakė misis Bantri, – bet prieš daugelį metų jie susipyko. Iš tikrųjų, vaikinas buvo laukinis. Bet ne sero Embrouzo valioje buvo atimti iš jo Kloderheim Kortą – žemė pagal paveldėjimo aktą atiteko jam.

– Martinas Bersis gavo titulą ir žemę. Tikriausiai buvo nemažai ir kitokio turto, kurį jis galėjo palikti

kam norėjo, ir jis paliko tai savo globojamajai Silvijai. Žinau tai, nes seras Embrouzas mirė mažiau nei metai po tų įvykių, apie kuriuos jums pasakoju, ir jis nepakeitė testamento po Silvijos mirties. Manau, pinigai atiteko karalienei arba jo sūnui kaip artimiausiam giminaičiui, – tikrai neprisimenu.

– Taigi, jo mirtimi buvo suinteresuotas sūnus, kurio ten nebuvo, ir mergina, kuri, norėdama nužudyti jį, mirė pati, – reziumavo seras Henris mąsliai. – Šios versijos ne itin perspektyvios.

– Ar kita moteris nieko negavo? – paklausė Džeinė. – Ta, kurią misis Bantri vadina „katyte".

– Ji nebuvo paminėta testamente, – atsakė misis Bantri.

– Mis Marpl, jūs nesiklausote, – kreipėsi į ją seras Henris. – Jūs kažkur klajojate.

– Galvojau apie senąjį misterį Badžerį, vaistininką. Jis turėjo labai jauną tarnaitę, ji būtų tikusi jam ne į dukteris, o į vaikaites. Jo šeima, gausybė sūnėnų ir dukterėčių buvo kupini lūkesčių. O kai jis mirė, ar patikėsite, išaiškėjo, kad jis jau prieš dvejus metus buvo paslapčia ją vedęs! Žinoma, misteris Badžeris buvo vaistininkas, labai grubus, paprastas senas žmogus, o seras Embrouzas labai rafinuotas, kaip sako misis Bantri, bet visų žmonių prigimtis beveik vienoda.

Stojo tyla. Seras Henris žvilgtelėjo atšiauriai į mis Marpl, o ši atsakė jam švelniai ironišku melsvų akių žvilgsniu. Džeinė Helier nutraukė tylą.

– Ar ta misis Karpenter buvo graži? – paklausė ji.

– Taip, simpatiška, tačiau nebuvo pritrenkianti gražuolė.

– Ji turėjo labai malonų balsą, – tarė pulkininkas Bantris.

– Murkiantis, – štai kaip aš jį pavadinčiau, – atsakė

misis Bantri.

– Tave pačią kada nors pavadins kate, Dole.

– Man patinka būti kate namų aplinkoje, – atsakė misis Bantri. – Aš nelabai mėgstu moteris, jūs tą žinote. Man patinka vyrai ir gėlės.

– Puikus skonis, – tarė seras Henris. – Ypač, kai vyrai – pirmoje vietoje.

– Tai taktiškumas iš mano pusės, – patikslino misis Bantri. – Tai kaip mano mažoji mįslė? Manau, buvau pakankamai nešališka. Arturai, ar tau atrodo, kad aš buvau nešališka?

– Taip, mano brangioji. Nemanau, kad tai bus Žokėjų klubo tvarkytojų atliekamas lenktynių tyrimas.

– Pirmasis, jūs, mano bičiuli, – tarė misis Bantri rodydama pirštu į serą Henrį.

– Būsiu lėtas pėdsekys, nes, matot, iš tikrųjų nelabai suprantu reikalo esmę. Pirmiausia, seras Embrouzas. Na, jis nesirinktų tokio originalaus savižudybės būdo ir, iš kitos pusės, jam jokios naudos iš jo globotinės mirties. Išbraukiam serą Embrouzą. Misteris Kurlis. Neturėjo jokio motyvo žudyti merginą. Jei numatytoji auka – seras Embrouzas, tai tik dėl to, kad Kurlis galėjo pasisavinti kelis retus rankraščius, kurių niekas nepasigestų. Labai pritempta ir netikroviška. Todėl nepaisydamas misis Bantri įtarimų apie jo apatinius, manau, kad jis išteisintas. Mis Vai. Ji neturėjo jokio motyvo geisti sero Embrouzo mirties, užtat Silvijos – labai aiškų. Ji troško Silvijos sužadėtinio, ir, pasak misis Bantri – labai stipriai. Ji buvo tą rytą su Silvija sode, taigi galėjo priskinti lapų. Ne, negalime taip lengvai išbraukti mis Vai. Jaunasis Lorimeris. Jis turėjo motyvų bet kuriuo atveju. Jei jis atsikratys savo brangiosios, galės vesti kitą merginą. Tačiau vis dėlto atrodo drastiška nužudyti ją – ką reiškia šiais laikais nutraukti sužadėtuves? Jei seras Embrouzas

mirs, jis ves turtingą merginą vietoj neturtingos. Tai gali būti svarbu priklausomai nuo jo finansinės padėties. Jei sužinosiu, kad jo žemės buvo užstatytos, o misis Bantri šį faktą nuo mūsų nuslėpė, paskelbsiu, kad tai nešvarus žaidimas. Dabar misis Karpenter. Žinot, aš įtariu misis Karpenter. Tos baltos rankos ir jos nepajudinamas alibi tam laikui, kai buvo renkamos žolės, man atrodo labai įtartini. Turiu ir dar vieną priežastį ją įtarinėti, bet pasilaikysiu ją sau. Taigi, jei man reikėtų balsuoti, balsuočiau už mis Modę Vai, kadangi prieš ją daugiau įtarimų, nei prieš ką nors kitą.

– Kitas draugužis, – misis Bantri parodė į daktarą Loidą.

– Manau, jūs klystate, Kliteringai, laikydamasis minties, jog norėta nunuodyti merginą. Esu įsitikinęs, kad žudikas norėjo atsikratyti sero Embrouzo. Nemanau, kad jaunasis Lorimeris turėjo pakankamai žinių. Esu linkęs tikėti, kad misis Karpenter yra įtariamoji. Ji ilgai gyveno su šia šeima, viską žinojo apie sero Embrouzo sveikatos būklę, ir lengvai galėjo paveikti Silviją (kuri, pasak jūsų, buvo kvaila), kad ji pririnktų reikiamų lapų. Motyvo, prisipažįstu, nematau. Bet imuosi spėti, kad vienu metu seras Embrouzas buvo parašęs testamentą, kuriame ji buvo paminėta. Tai viskas, ką galiu pasakyti.

Misis Bantri pirštu parodė į Džeinę Helier.

– Nežinau, ką sakyti, – prisipažino ji. – Išskyrus štai ką: kodėl mergina pati tai padarė? Juk ji nunešė lapus į virtuvę. Ir sakote, kad seras Embrouzas priešinosi jos vestuvėms. Jei jis mirtų, ji gautų pinigų ir galėtų iš karto ištekėti. Ji žinojo apie sero Embrouzo sveikatą tiek pat, kiek ir misis Karpenter.

Misis Bantri pirštas lėtai suko link mis Marpl.

– O dabar mokytoja, – nurodė ji.

– Seras Henris viską labai aiškiai sudėliojo, – iš

tikrųjų labai aiškiai. – Ir daktaras Loidas buvo teisus kalbėdamas. Tik manau, kad daktaras nelabai suprato vieną aspektą, kurį minėjo. Matote, nebūdamas sero Embrouzo gydytoju, jis negalėjo žinoti, kokią konkrečiai ligą šis turėjo, ar ne?

– Suprantu, ką turite omenyje, mis Marpl, – sutiko daktaras Loidas.

– Jūs darote prielaidą, kad seras Embrouzas turėjo ligą, kurią digitalinas paveiktų neigiamai? Tačiau nėra jokių įrodymų, kad buvo būtent taip. Gali būti ir atvirkščiai.

– Atvirkščiai?

– Taip, jūs gi sakėte, kad jis dažnai skiriamas širdies ligoms gydyti?

– Net tokiu atveju, mis Marpl, nesuprantu, kur jūs lenkiate.

– Na, tai reikštų, kad jis pats turėjo digitalino ir jam nereikėjo jo ieškoti. Aš bandau pasakyti (visada taip blogai išsireiškiu), kad, tarkim, jūs norite ką nors nunuodyti lemtinga digitalino doze. Ar ne lengviausia paprasčiausiai apnuodyti visus, – kad ir digitalino turinčiais lapais. Tai niekam nebūtų fatališka, bet niekas nesistebėtų viena auka, kadangi, pasak daktaro Loido, šie dalykai nepatikimi. Niekas, tikriausiai, nepaklaustų, ar mergina gavo lemtingą digitalio dozę ar ko nors kito to paties tipo. Jis galėjo įdėti nuodų į kokteilį, ar į jos kavą, ar paprasčiausiai priversti išgerti kaip toniką.

– Manote, kad seras Embrouzas nunuodijo savo globotinę, žavingą merginą, kurią mylėjo?

– Taip, – patvirtino mis Marpl. – Kaip misteris Badžeris ir jo jaunoji tarnaitė. Nesakykit man, kad absurdiška, jog šešiasdešimtmetis vyriškis įsimylėtų dvidešimtmetę merginą. Tai nutinka kasdien ir, drįstu sakyti, tokį seną autokratą kaip seras Embrouzas,

tai keistai paveikė. Tokie dalykai kartais perauga į beprotybę. Jis negalėjo pakęsti minties, kad ji ištekės, darė viską, kad sutrukdytų, ir pralaimėjo. Jo beprotiškas pavydas taip išbujojo, kad jis nusprendė geriau ją nužudyti, nei atiduoti jaunajam Lorimerui. Tikriausiai, jis tai apgalvojo iš anksto, nes rusmenės daigai turėjo būti sumaišyti su šalavijais. Tinkamu metu jis pats jų pririnko, ir nusiuntė ją su žolėmis į virtuvę. Siaubinga pagalvojus, tačiau mes turime būti gailestingi, kiek įmanoma. Tokio amžiaus džentelmenai kartais būna labai savotiški, bendraudami su jaunomis merginomis. Mūsų paskutinis vargonininkas, – bet nepasakosiu, neturėčiau pasakoti paskalų.

– Misis Bantri, – kreipėsi seras Henris, – ar tai tiesa?

Misis Bantri linktelėjo.

– Taip. Neateitų niekada į galvą, nepagalvočiau, kad tai ne atsitiktinumas. Bet po sero Embrouzo mirties gavau laišką. Jis buvo liepęs išsiųsti jį man. Laiške jis parašė visą tiesą. Nežinau kodėl, bet mes visada labai gerai sutardavom.

Po minutės tylos ją, atrodo, apėmė neišsakytas kritiškumas ir ji prakalbo aršiai:

– Manote, aš išduodu pasitikėjimą, – ne, neišduodu. Aš pakeičiau visų vardus. Tikrasis jo vardas ne seras Embrouzas Bersis. Ar nematėte, kaip kvailai spoksojo Arturas, kai ištariau tą vardą? Iš pradžių jis nesuprato. Aš pakeičiau viską. Taip kaip žurnaluose ir knygų pradžioje būna parašyta: „Visi šios istorijos personažai yra išgalvoti“. Jūs niekada nesužinosite, kas jie iš tikrųjų yra.

12 skyrius

Nutikimas vasarnamyje

– Kai ką prisiminiau, – pasakė Džeinė Helier.

Jos gražus veidas nušvito šypsena vaiko, laukiančio pritarimo. Tokia šypsena sukrėsdavo naktinio Londono žiūrovus, o fotografams sukraudavo turtus.

– Tai nutiko, – tęsė ji atsargiai, – mano draugei.

Visi pritariamai, tačiau šiek tiek nenuoširdžiai linktelėjo. Pulkininkas Bantris, misis Bantri, seras Henris Kliteringas, daktaras Loidas ir senoji mis Marpl – visi iki vieno buvo įsitikinę, kad ta Džeinės „draugė“ buvo pati Džeinė. Ji nebūtų prisiminusi ar domėjusis kažkuo, nesusijusiu su ja pačia.

– Mano draugė, – tęsė Džeinė – (neminėsiu jos vardo), buvo aktorė, labi garsi aktorė.

Niekas nenustebo. Seras Henris Kliteringas pagalvojo: „Įdomu, po kelių sakinių ji pamirš prasimanymą ir pasakys „aš“ vietoj „ji“.

– Mano draugė gastroliavo provincijoje, – prieš metus ar dvejus. Manau, geriau nesakysiu vietovės pavadinimo. Tai buvo nedidelis miestelis prie upės, netoli nuo Londono. Pavadinsiu jį... – ji stabtelėjo suraukusi antakius. Sugalvoti net paprastą pavadinimą jai pasirodė per sunku.

Seras Henris atskubėjo į pagalbą.

– Gal vadinkime jį Riverberiu? – pasiūlė jis rimtai.

– O, taip, tinka kuo puikiausiai. Riverberis, taip, aš prisiminsiu. Na, taigi mano draugė buvo Riverberyje su savo trupe ir jiems nutiko labai keistas dalykas.

Ji vėl suraukė antakius.

– Tai labai sudėtinga, – tarė ji graudžiai, – pasakyti, ką nori. Visi įvykiai taip susimaišo, kad pradedi pasakoti

ne iš eilės

– Jūs puikiai pasakojate, – tarė daktaras Loidas paskatinančiai. – Tęskite.

– Taigi, atsitiko keistas įvykis. Mano draugė buvo iškviesta į policiją. Ir ji nuėjo. Atrodo, buvo įsilaužta į paupyje stovėjusį vienaaukštį vasarnamį, buvo suimtas jaunas vyras, kuris papasakojo keistą istoriją. Todėl iškvietė ją.

Policijoje ji lankėsi pirmą kartą, tačiau su ja buvo elgiamasi labai maloniai, tikrai labai maloniai.

– Esu tikras, kad taip ir buvo, – pritarė seras Henris.

– Seržantas, manau, tai buvo seržantas, o gal inspektorius, pasiūlė jai kėdę ir paaiškino aplinkybes, todėl, žinoma, aš iš karto supratau, kad tai klaida...

„Aha, – pagalvojo seras Henris. „Aš“. Na štai. Taip ir maniau.“

– Taip pasakė mano draugė, – tęsė Džeinė, visiškai nepastebėjusi, kad išsidavė. – Ji paaiškino, kad repetavo su savo dublere viešbutyje ir net negirdėjo apie kažkokį misterį Folknerį. O seržantas tarė:

– Mis Hel... – ji nutilo ir paraudo.

– Mis Helman, – užbaigė seras Henris, o jo akys žybtelėjo.

– Taip, taip, tai tiks. Ačiū. Jis tarė: “Na, mis Helman, tai ko gero klaida, kadangi jūs apsistojusi „Bridž“ viešbutyje”, ir paklausė ar ji neprieštaraus akistatai... ar jau buvo akistata? Neprisimenu.

– Iš tikrųjų tai nesvarbu, – nuramino ją seras Henris.

– Taigi, akistatai su tuo jaunu vyru. Aš pasakiau: „žinoma, ne“. Ir jie atvedė tą jaunuolį ir pasakė: „Štai mis Helier“ ir – o! – Džeinė nutilo taip ir neužsičiaupusi.

– Nesvarbu, mano brangioji, – guodė ją mis Marpl.

– Žinote, mes jau buvome beatspėją. Ir jūs nepasakėte mums vietos pavadinimo ir nieko, kas iš tikrųjų svarbu.

– Gerai, – sutiko Džeinė. – Norėjau papasakoti lyg kažkam kitam nutikusią istoriją. Tačiau tai sunku, ar ne? Taip užsimirštu.

Visi ją patikino, kad tai labai sunku, ir nuramino, tada ji tęsė savo truputį suasmenintą pasakojimą.

– Jis buvo simpatiškas, pakankamai simpatiškas vyrukas. Jaunas, rausvais plaukais. Jis tiesiog išsižiojo mane pamatęs. O seržantas tarė: „Ar čia ta ledi?“ O jis atsakė: „Ne, žinoma, ne. Koks aš buvau asilas“. Aš nusišypsojau jam ir pasakiau, kad tai nesvarbu.

– Galiu įsivaizduoti tą sceną, – pastebėjo seras Henris.

Džeinė Helier susiraukė.

– Leiskite man pagalvoti, kaip čia geriau tęsti.

– Gal papasakokit mums, apie ką visa tai sukosi, brangioji, – pasiūlė mis Marpl taip švelniai, kad niekas negalėjo įtarti ją ironizuojant. – Turiu omeny, kokia buvo to jaunuolio klaida ir apie įsilaužimą.

– O, taip, – sutiko Džeinė. – Matote, tas jaunuolis, vardu Leslis Folkneris, rašė pjesę. Tiesą sakant, jis parašė keletą pjesių, nors nė viena jų nebuvo pastatyta. Ir jis atsiuntė man tą pjesę perskaityti. Aš to nežinojau, kadangi gaunu šimtus pjesių, tik retai kurią perskaitau, tik tas, apie kurias ką nors žinau. Taigi, atrodo, kad misteris Folkneris gavo iš manęs laišką, bet paaiškėjo, kad vis dėlto ne iš manęs....

Ji nuogąstaudama nutilo, o visi ją patikino, kad suprato.

– Kuriame buvo rašoma, kad aš perskaičiau pjesę, ir ji man labai patiko, ir kad jis atvažiuotų pasikalbėti su manimi apie tai. Ir buvo duotas adresas – Riverberis, vienaaukštis vasarnamis. Taigi, misteris Folkneris

buvo labai patenkintas ir atvyko į tą vietą – vasarnamį. Kambarinė atidarė duris, jis paklausęs mis Helier, ji atsakiusi, kad mis Helier namuose ir laukia jo, ir nuvedė jį į svetainę, o tada įėjo moteris. Jis palaikė ją manimi, nors tai atrodo keista, nes jis matė mane vaidinant ir mano nuotraukos labai gerai žinomos, argi ne?

– Skersai ir išilgai Anglijos, – greitai atsakė misis Bantri. – Tačiau dažnai nuotrauka ir originalas labai skiriasi, mano brangioji Džeine. Be to, labai skiriasi ir rampos šviesos bei užkulisiai, tai, kas už scenos. Prisiminkite, kad ne kiekviena aktorė išlaiko išbandymą, kaip jūs.

– Na, – tęsė Džeinė šiek tiek nurimusi, – gal ir taip. Na, jis apibūdino tą moterį kaip aukštą, šviesiaplaukę, mėlynakę ir labai simpatišką, – atrodo, beveik taip. Jis iš tiesų nieko neįtarė. Ji atsisėdo ir pradėjo kalbėti apie jo pjesę, sakė, nenurimstanti, kaip norinti vaidinti joje. Kol jie kalbėjo, buvo atnešti kokteiliai, ir misteris Folkneris vieną išgėrė. Na, ir daugiau jis nieko neprisimena, tik kaip gėrė kokteilį. Kai jis atsibudo ar atsigavo, – pamatė gulįs prie kelio, bet, žinoma, šalia gyvatvorės, todėl pavojaus, kad jį pervažiuos, nebuvo. Jautė galvos svaigimą ir silpnumą, todėl atsikėlė ir nusvirduliavo keliu, nežinodamas, kur eina. Sakė, jei būtų turėjęs nuovoką, būtų grįžęs į vasarnamį ir bandęs išsiaiškinti, kas nutiko. Bet jautėsi kvailas ir susipainiojęs, todėl vis ėjo, nesuvokdamas, ką daro. Jis tik pradėjo atsipeikėti, kai policija jį suėmė.

– O kodėl policija jį suėmė? – pasidomėjo daktaras Loidas.

– O! Ar nepasakiau? – paklausė Džeinė išplėsdama akis. – Kokia aš kvaila. Įsilaužimas.

– Jūs minėjote įsilaužimą, bet nepasakėte kur, kas ir kodėl, – paaiškino misis Bantri.

– Na, tas vasarnamis, į kurį jis atėjo, nepriklausė man. Jis priklausė žmogui, pavarde....

Džeinė vėl suraukė antakius.

– Gal man vėl pabūti krikštatėviu? – pasisiūlė seras Henris. – Pseudonimus suteiksiu nemokamai. Apibūdinkite žmogų, ir aš duosiu jam vardą.

– Turtingam miestiečiui, bajorui.

– Serui Hermanui Koenui, – pasiūlė seras Henris.

– Tiks kuo puikiausiai. Jis nuomojo namą moteriai, vieno aktoriaus žmonai, ji pati irgi buvo aktorė.

– Mes vadinsime aktorių Klodu Leisonu, – tarė seras Henris. – O moterį vadinsime jos sceniniu vardu, – mis Mere Ker.

– Jūs man atrodote baisiai protingas, – pasakė Džeinė. – Nesuprantu, kaip jūs taip lengvai sugalvojate tuos vardus. Na, tai buvo sero Hermano (ar jūs sakėte, – Hermano?) ir ponios susitikimų savaitgaliais vieta. Ir, žinoma, jo žmona nieko apie tai nežinojo.

– Taip dažnai pasitaiko, – pastebėjo seras Henris.

– Jis dovanojo tai aktorei daugybę juvelyrinių dirbinių, įskaitant labai puikius smaragdus.

– A! – ištarė daktaras Loidas. – Pagaliau prieiname prie svarbiausio.

– Šios brangenybės buvo laikomos vasarnamyje, užrakintos brangakmenių dėžutėje. Policininkai sakė, kad tai labai neapdairu, bet kas galėjo ją pavogti.

– Matai, Dole, – pastebėjo pulkininkas Bantris. – Ką aš tau visada sakiau?

– Na, iš patirties žinau, – atsikirto misis Bantri, – kad baisiai atsargūs žmonės netenka daiktų. Aš nerakinu savųjų brangakmenių dėžutėje, laikau juos stalčiuje tarp savo kojinių. Drįstu sakyti, jei – kuo ji vardu? – Merė Ker būtų taip pat elgusis, jie niekada nebūtų dingę.

– Būtų, – paprieštaravo Džeinė, – nes visi stalčiai

buvo ištraukti ir viskas iš jų išmėtyta.

– Tai jie iš tikrųjų ieškojo ne brangenybių, – pasakė misis Bantri. – Jie ieškojo slaptų dokumentų. Taip visada būna knygose.

– Nieko nežinau apie slaptus dokumentus, – suabejojo Džeinė. – Niekada apie juos negirdėjau.

– Nesiblaškykite, mis Helier, – patarė pulkininkas Bantris. – Nereikia kreipti dėmesio į Dolę.

– Apie įsilaužimą, – priminė seras Henris.

– Taip. Taigi, į policiją paskambino kažkas, prisistatęs mis Mere Ker. Ji pareiškė, kad į kotedžą buvo įsilaužta ir apibūdino jaunuolį rausvais plaukais, apsilankiusį pas juos tą rytą. Jos tarnaitė sakiusi, kad jis buvęs kažkoks įtartinas ir ji neįleido jo, bet vėliau jos mačiusios jį iššokantį pro langą. Ji apibūdino tą vyrą taip tiksliai, kad policija suėmė jį jau po valandos, tada jis papasakojęs savo istoriją ir parodęs laišką, gautą iš manęs. Ir kaip jau minėjau, tada jie iškvietė mane, o jis, mane pamatęs, pasakė, kaip jau jums pasakojau, kad tai buvau ne aš!

– Gan keista istorija, – nusprendė daktaras Loidas. – Ar misteris Folkneris pažinojo tą mis Ker?

– Ne, ar bent sakė nepažįstąs. Bet aš dar nepapasakojau jums paties įdomiausio. Policija, žinoma, nuvažiavo į vasarnamį ir rado netvarką, kaip ir buvo sakyta: stalčiai ištraukti ir brangenybės dingusios, o namuose nė gyvos dvasios. Tik po keleto valandų Merė Ker sugrįžo ir pareiškė, kad niekada jiems neskambino ir tik iš jų apie tai išgirdo. Atrodo, kad jai tą rytą buvo atsiųsta telegrama, kurioje menedžeris pateikė jai labai svarbų pasiūlymą ir paskyrė susitikimą, todėl ji turėjusi skubėti į miestą, kad suspėtų. Kai ji ten atvyko, paaiškėjo, kad tai buvusi apgaulė. Niekas jai tokios telegramos nesiuntė.

– Gana įprasta gudrybė, kad pašalintų ją iš kelio, – pakomentavo seras Henris. – O kaip tarnai?

– Tas pats. Namuose buvo tik viena tarnaitė. Jai paskambino, lyg ir Merė Ker, ir pasakė pamiršusi namuose labai svarbų daiktą. Ji liepusi tarnaitei atnešti vieną rankinę iš jos stalčiaus miegamajame, o ji turinti suspėti į pirmą traukinį. Tarnaitė taip ir padarė, aišku, užrakinusi duris. Bet kai ji atvyko į mis Kerės klubą, kuriame turėjo susitikti su šeimininke, kaip jai buvo sakyta, laukė veltui.

– Hmm, – numykė seras Henris. – Atrodo, pradedu suprasti. Namuose nieko nebuvo, o įlipti pro langą buvo nesunku, kaip įsivaizduoju. Bet nesuprantu, kaip čia įsipainiojęs misteris Folkneris. Ir kas skambino policijai, jei tai buvo ne mis Ker?

– Šito niekas nežino ir niekada nesužinojo.

– Keista, – nusistebėjo seras Henris. – Ar tikrai jaunuolis buvo tas asmuo, kuriuo dėjosi?

– O, taip, jo tapatybė patikrinta. Jis netgi turėjo tą laišką, kurį, atseit, aš parašiau. Nė iš tolo rašysena nebuvo panaši į manąją, bet, žinoma, jis to negalėjo žinoti.

– Na, išsiaiškinkime situaciją, – pasiūlė seras Henris. – Pataisykite mane, jei suklysiu. Moteris ir tarnaitė išviliojamos iš namų. Tas jaunuolis atviliojamas ten suklastotu laišku, – panašumas tampa akivaizdesnis, kadangi jūs tą savaitę vaidinate Riverberyje. Jaunuolis apkvailinamas, paskambinama policijai ir įtarimai suverčiami jam. Įsilaužimas iš tikrųjų įvykdomas. Įtariu, kad brangenybės buvo pavogtos?

– O, taip.

– Ar jos buvo surastos?

– Ne, niekada. Manau, seras Hermanas stengėsi kaip tik galėdamas nuslopinti atgarsius. Bet jam nepavyko, ir aš spėju, kad dėl to jo žmona pradėjo

skyrybų procesą. Žinoma, tvirtinti aš nieko negaliu.

– O kas nutiko misteriui Folkneriui?

– Jį vėliau paleido. Policija sakė neturinti prieš jį pakankamai įkalčių. Ar jums neatrodo, kad viskas gan keista?

– Labai keista. Neaišku, kieno versija tikėti. Pastebėjau, mis Helier, kad pasakodama jūs buvote linkusi tikėti misteriu Folkneriu. Ar turėjote tam kitų priežasčių, ar tiesiog pasikliovėte savo intuicija?

– Ne, ne, – nenoriai paneigė Džeinė. – Manau, neturėjau. Bet jis buvo toks mielas ir taip apgailestavo, kad kitą moterį palaikė manimi, todėl aš patikėjau, jog jis sako tiesą.

– Suprantu, – šypsodamasis tarė seras Henris. – Bet jūs turite pripažinti, kad jis gana lengvai galėjo išgalvoti tą istoriją. Galėjo pats parašyti tą laišką, kuris, neva, buvo jūsų. Jis taip pat galėjo pats pasiduoti, sėkmingai įsilaužęs į vasarnamį. Bet prisiekiu, aš nesuprantu viso to prasmės. Lengviau būtų įeiti į namą, pasiimti, ko reikia, ir tyliai dingti, nebent jį kažkas stebėjo kaimynystėje ir jis tą žinojo. Tada jis galėjo paskubom sugalvoti planą kaip nukreipti nuo savęs įtarimus ir paaiškinti savo buvimą netoliese.

– Ar jis buvo turtingas? – paklausė mis Marpl.

– Nemanau, – atsakė Džeinė. – Ne, greičiau jis buvo sunkioje padėtyje.

– Visas reikalas atrodo keistas, – tarė daktaras Loidas. – Turiu pripažinti, kad laikant jaunuolio istoriją tiesa, viskas dar labiau susipainioja. Kodėl turėtų nepažįstama moteris, kuri dėjosi esanti mis Helier, įtraukti tą jaunuolį į šį reikalą? Kodėl ji turėtų vaidinti tokią įmantrią komediją?

– Pasakykite man, Džeine, – paklausė misis Bantri, – ar jaunasis Folkneris kuriuo nors tyrimo metu buvo

suvestas su Mere Ker akis į akį?

– Tiesą sakant, nežinau, – lėtai atsakė Džeinė, raukdama kaktą ir stengdamasi prisiminti.

– Nes jeigu nebuvo, tai problema išspręsta! – džiūgavo misis Bantri. – Esu įsitikinusi, kad aš teisi. Kas yra lengviau nei suvaidinti, kad tave pakvietė atvykti į miestelį? Skambinate savo tarnaitei iš Padingtono ar kokios kitos stotelės, į kurią atvykstate, ir kai ji atvyksta į miestelį, grįžtate atgal. Jaunuolis ateina pagal susitarimą, jis apkvailinamas, jūs paruošiate sceną įsilaužimui, besistengdama kaip tik galite. Skambinate policijai, apibūdinate savo atpirkimo ožį, ir vėl vykstate į miestą. Tada parvykstate namo vėlai taukiniu ir vaidinate nustebusią nekaltybę.

– Bet kodėl ji turėtų vogti savo pačios brangenybes, Dole?

– Jos visada taip daro, – atsakė misis Bantri. – Galiu sugalvoti šimtus priežasčių. Ji galėjo norėti pinigų iš karto, – senasis seras Hermanas nedavė jai tikriausiai grynais, todėl ji suvaidino, kad brangenybės pavogtos, o pati jas parduos paslapčiom. Arba ją slaptai kažkas šantažavo, kad papasakos jos vyrui ar sero Hermano žmonai. Arba ji jau pardavė brangenybes, o seras Hermanas širsta ir nori jas pamatyti, todėl ji turėjo kažką daryti. Apie tai knygose daug prirašyta. Arba ji ketino pakeisti jų aptaisus, todėl turėjo pagaminti kopijas. Apie tai daug rašoma. Ar, gal būt, – o tai gera idėja, ir ne tiek daug apie ją prirašyta, – ji suvaidina, kad jos pavogtos, jai pasidaro labai bloga, ir jis padovanoja jai naujų brangenybių. Tada ji turi ir senąsias, ir naujas. Tokios moterys, manau, labai gudrios.

– Jūs protinga, Dole, – žavėjosi ja Džeinė. – Niekada apie tai nepagalvojau.

– Tu gali būti protinga, bet ji nepasakė, kad esi

teisi, – pastebėjo pulkininkas Bantris. – Aš linkęs įtarti miestietį džentelmeną. Jis žinotų, kokia telegrama galima pašalinti aktorę iš kelio ir kaip susitvarkyti su kitkuo, padedant naujajam jos draugui. Atrodo, niekas nesidomėjo *jo* alibi?

– Ką jūs manote, mis Marpl? – paklausė Džeinė pasisukdama į senutę, sėdinčią tylom, mąsliai suraukta kakta.

– Mano brangioji, aš iš tikrųjų nežinau, ką pasakyti. Seras Henris juoksis, bet nerandu šį kartą kaimo paralelių, kurios man padėtų. Žinoma, yra keletas klausimų, kurie patys prašosi. Pavyzdžiui, apie tarnus. Hmm, tokių neteisėtų santykių atveju, kokį jūs apibūdinate, tarnai be abejonės žinotų apie reikalų padėtį, ir iš tikrųjų dora mergina neitų į tokią vietą, jos motina jos neleistų nė minutei. Todėl manau, galime tarti, kad tarnaitė iš tikrųjų nebuvo verta pasitikėjimo. Ji galėjo būti susidėjusi su vagimis. Ji paliko jiems neužrakintus namus ir išvyko į Londoną, vaidindama, kad jai buvo skambinta, kad nukreiptų įtarimus nuo savęs. Man tai atrodo geriausias sprendimas. Jei būtų įsipainioję tik paprasti vagys, būtų labai keista. Atrodo, reikėjo daugiau išmanymo, nei kambarinė galėjo turėti.

Mis Marpl stabtelėjo, o paskui svajingai tęsė:

– Negaliu atsikratyti jausmo, kad šioje istorijoje buvo kažkas asmeniško. Gal kažkas griežė dantį... Kas? Gal jauna aktorė, su kuria kažkas pasielgė blogai? Ar nemanote, kad tai geriau viską paaiškintų? Apgalvotos pastangos pridaryti jam rūpesčių. Štai į ką tai panašu. Nors ši versija ir ne visiškai įtikinama.

– Kodėl jūs, daktare, nieko nesakote? – paklausė Džeinė. – Aš jus visai pamiršau.

– Mane visada pamiršta, – liūdnai suniurzgė daktaras. – Matyt, esu visai niekuo neišsiskirianti persona.

– O, ne! – paprieštaravo Džeinė. – Sakykite, ką jūs galvojate apie šį reikalą?

– Aš sutinku su visų sprendimais – ir tuo pačiu nė su vienu iš jų. Pats turiu gan dirbtinę ir, tikriausiai, visiškai klaidingą teoriją, kad čia įsipainiojusi žmona. Sero Hermano žmona. Neturiu pagrindo taip galvoti, tiesiog nustebtumėte, jei sužinotumėte, kokie neįprasti, iš tikrųjų, labai neįprasti dalykai ateina į galvą įskaudintai žmonai.

– O! Daktare Loidai, – sušuko susijaudinusi mis Marpl, – kaip protingai pastebėjote. O aš niekada nepagalvojau apie vargšelę misis Pebmarš.

Džeinė įsistebeilijo į ją.

– Misis Pebmarš? Kas yra misis Pebmarš?

– Na, – mis Marpl dvejojo. – Aš tiksliai nežinau, ar ji turi ką nors bendra su šia istorija. Misis Pebmarš buvo skalbėja. Ji pavogė segtuką su opalu, įsegtą bliuzelėje, ir padėjo jį kitos moters namuose.

Džeinė atrodė susipainiojusi labiau nei bet kada.

– Ir tai jums viską paaiškina, mis Marpl? – nusistebėjo seras Henris, žybtelėdamas akimis.

Tačiau jo nuostabai mis Marpl palingavo galvą.

– Ne, bijau, kad ne. Turiu prisipažinti visiškai pralaimėjusi. Ką supratau, – tai, kad moterys turėjo veikti kartu, – esant būtinumui, reikia palaikyti savo lytį. Manau, kad toks yra mis Helier istorijos moralas.

– Turiu prisipažinti, kad kaip tik šis etinis šios paslaptingos istorijos principas prasprūdo pro mano akis, – rimtai pripažino seras Henris. Gal būt, aiškiau suprasiu jūsų mintį, kai mis Helier atskleis mums sprendimą.

– Ką? – suglumo Džeinė.

– Stebėjau, kaip, kalbant vaikų kalba, mes „pasidavėm“. Jūs ir tik jūs, mis Helier, pateikėte mums

tokią absoliučiai gluminančią istoriją, kad net mis Marpl prisipažino nugalėta.

– Jūs visi pasiduodate? – paklausė Džeinė.

– Taip.

Po minutės tylos, kurios metu jis laukė kol kas nors prabils, seras Henris vėl perėmė iniciatyvą į savo rankas.

– Reikia pasakyti, kad viskas priklauso nuo galvosūkio įminimo variantų, kuriuos mes bandėme pateikti: vyrai pateikė po vieną, mis Marpl – du ir visą tuziną – misis B.

– Jų buvo ne tuzinas, – atkirto misis Bantri. Tai buvo tik variacijos viena tema. Ir kiek aš jums turėsiu sakyti, kad nevadintumėte manęs misis B?

– Tai jūs visi pasiduodate, – mąsliai tarė Džeinė. – Labai įdomu.

Ji atsilošė kėdėje ir pradėjo beveik nesąmoningai dailinti nagus.

– Na, – tarė misis Bantri, – tęskite, Džeine. Koks gi įminimas?

– Įminimas?

– Taip. Kas iš tikrųjų nutiko?

Džeinė žvelgė į ją.

– Neturiu nė menkiausio supratimo.

– Ką?

– Man ir pačiai būtų įdomu sužinoti. Galvojau, jūs visi tokie protingi, todėl kuris nors galėtų man paaiškinti.

Visi stengėsi nuslėpti apmaudą. Džeinės grožis buvo begalinis, tačiau tą akimirką visi suprato, kad jos kvailumas – dar didesnis. Netgi transcendentinis grožis negali pateisinti proto stokos.

– Norite pasakyti, kad tiesa niekada nebuvo atskleista? – nusistebėjo seras Henris.

– Ne. Todėl tikėjausi, kad jūs galėsite man pasakyti, – įsižeidusi pasakė Džeinė. Buvo aišku, kad ji jautėsi įskaudinta.

– Na, aš... aš, – bandė kažką pasakyti pulkininkas Bantris, bet jam trūko žodžių.

– Jūs – nepakenčiama mergiotė, Džeine, – tarė jo žmona. – Na, bet kuriuo atveju, esu įsitikinusi, kad buvau teisi. Jei jūs mums pasakysite tikrus vardus, aš būsiu visai tikra.

– Nemanau, kad galiu pasakyti, – išlemeno Džeinė.

– Ne, mano brangioji, – pritarė mis Marpl. – Mis Helier negali pasakyti.

– Žinoma, ji gali, – spyrėsi misis Bantri. – Nebūkite tokia principinga, Džeine. Mes, seniai, mėgstame tokias istorijas. Bent jau pasakykite, kas buvo tas magnatas.

Bet Džeinė pakratė galvą, o mis Marpl vis tebepalaikė ją.

– Turbūt tai buvo labai nemaloni istorija, – spėjo ji.

– Ne. Man ji net... patiko, – prisipažino Džeinė.

– Na, galbūt ir patiko, – atsakė mis Marpl. – Spėju, kad ji paįvairino monotoniją. Kokiame spektaklyje jūs vaidinote?

– „Smitas“.

– O, taip. Tai Somerseto Moemo, ar ne? Mano nuomone, visos jo pjesės labai protingos. Mačiau beveik visas.

– Jūs žadate vykti gastrolių ateinantį rudenį, ar ne? – paklausė misis Bantri.

Džeinė linktelėjo.

– Na, tarė mis Marpl atsistodama. – Reikia eiti namo. Jau taip vėlu! Buvo puikus, turiningas vakaras. Toks neįprastas. Manau, mis Helier istorija laimės prizą.

Ar nesutinkate?

– Man gaila, kad jūs pykstate ant manęs, – tarė Džeinė. – Už tai, kad nesužinojote pabaigos. Ko gero, reikėjo man tai pasakyti anksčiau.

Jos balse skambėjo ilgesys. Daktaras Loidas galantiškai įsiterpė:

– Mano brangi jaunoji ledi, kodėl turėtumėte? Jūs pateikėte mums gan sunkų galvosūkį, kad mes patreniruotumėme savo protą. Man tik gaila, kad nė vienas mūsų nesugebėjome jo įtikinamai išspręsti.

– Kalbėkit už save, – pastebėjo misis Bantri. – Aš išsprendžiau ją. Esu įsitikinusi.

– Žinote, aš iš tikrųjų tikiu, kad taip ir yra, – tarė Džeinė. Tai, ką sakėte, skambėjo labai įtikinamai.

– Apie kurią iš septynių versijų jūs kalbate? – paerzino seras Henris.

Daktaras Loidas galantiškai padėjo mis Marpl apsiauti kaliošus.

– Dėl visa ko, – paaiškino senutė. Daktaras Loidas turėjo palydėti ją į jos senovinį kotedžą. Susivyniojusi į kelias vilnones skaras, mis Marpl palinkėjo visiems labos nakties dar kartą. Tada priėjo prie Džeinės ir pasilenkusi sušnibždėjo jai kažką į ausį. Iš Džeinės lūpų išsprūdo išgąstingas „Ak!“, – taip garsiai, lyg siekiant atkreipti kitų dėmesį.

Šypsodamasi ir linksėdama, mis Marpl išėjo, o Džeinė vis žiūrėjo jai įkandin.

– Ar einate gulti, Džeine?– paklausė misis Bantri. – Kas jums yra? Taip žiūrite, lyg pamatėte vaiduoklį.

Giliai atsidususi, Džeinė atsigavo, nusišypsojo dviem vyrams puikia gluminančia šypsena, ir nusekė paskui šeimininkę laiptais aukštyn. Misis Bantri įėjo su mergina į jos kambarį.

– Jūsų židinys jau beveik užgesęs, – tarė misis

Bantri, žarstydama žarijas. – Jos nesugeba tinkamai uždegti židinio. Kokios kvailos tos kambarinės. Mes, atrodo, šįvakar labai vėlyvos. Jau po pirmos!

– Kaip jūs manote, ar daug tokių žmonių, kaip ji?– paklausė Džeinė Helier. Ji sėdėjo ant lovos krašto, pasinėrusi į savo mintis.

– Kaip kambarinė?

– Ne. Kaip ta juokinga senutė, – kuo ji ten vardu – Marpl?

– O! Aš nežinau. Manau, nedideliame kaimelyje tokių kaip ji – nemažai.

– O, brangioji, aš nežinau, ką daryti, – tarė Džeinė, giliai atsidususi.

– O kas yra?

– Aš jaudinuosi.

– Dėl ko?

– Dole, – Džeinė Helier pradėjo pompastiškai iškilmingai, – ar žinote, ką man pašnibždėjo ta keista sena moteris prieš išeidama šį vakarą?

– Ne. Ką?

– Ji pasakė: „Aš nedaryčiau to, mano brangioji, jei būčiau jūsų vietoje. Niekada neatsiduok kitos moters valiai, net jei galvoji, kad ji šiuo metu yra tavo draugė". Žinote, Dole, tai baisiai teisinga.

– Elgesio principas? Taip, tikriausiai, taip. Tačiau nesuprantu, kaip jį taikote.

– Manau, iš tikrųjų negalima pasitikėti moterimi. O aš turėčiau būti jos valioje. Niekada nepagalvojau apie tai.

– Apie kokią moterį kalbate?

– Netą Gryn, mano dublerę.

– Ką, po galais, mis Marpl žino apie jūsų dublerę?

– Manau, ji atspėjo, bet neturiu supratimo, kaip.

– Džeine, gal pagaliau pasakytumėte man, apie ką

čia kalbate?

– Istoriją, kurią aš papasakojau. O, Dole, ta moteris, žinote, – ta, kuri atėmė iš manęs Klodą?

Misis Bantri linktelėjo, greitai bandydama prisiminti pirmąsias nesėkmingas Džeinės vedybas su aktoriumi Klodu Everberiu.

– Jis ją vedė. Aš jam sakiau, kuo tai baigsis. Klodas nežino, bet ji susidėjo su seru Džozefu Salmonu, – praleidžia su juo savaitgalius vasarnamyje, kaip pasakojau. Norėjau, kad ji atsiskleistų, kad visi žinotų, kokio tipo moteris ji yra. Ir matote, dėl įsilaužimo viskas turėtų išaiškėti.

– Džeine! – šūktelėjo misis Bantri. – Tai jūs suplanavote tą istoriją, kurią mums papasakojote?

Džeinė linktelėjo.

– Todėl aš pasirinkau „Smitą“. Tame spektaklyje dėviu kambarinės apdarą. Man tai paranku. Ir kai mane iškvietė į policiją, paprasčiausia buvo pasakyti, kad aš repetavau su savo dublere viešbutyje. O iš tikrųjų mes buvome vasarnamyje. Aš tik atidariau duris ir atnešiau kokteilius, o Neta apsimetė manimi. Jis niekada daugiau jos nepamatytų, taip kad negalėtų atpažinti. O aš, apsirengusi kambarine, galiu atrodyti visai kitokia. Be to, į kambarines niekas nekreipia dėmesio. Mes planavome po to jį ištempti ant kelio, pagriebti brangenybių dėžutę, paskambinti policijai ir sugrįžti į viešbutį. Aš nenorėjau, kad vargšas jaunuolis kentėtų, bet seras Henris mano, kad jis nelabai nukentėjo, ar ne? Aš tikėjausi, kad apie ją parašys laikraščiai ir Klodas pamatys, ko ji verta.

Misis Bantri atsisėdo ir atsiduso.

– O! Mano vargšė galvelė. Ir visą laiką – Džeine Helier, jūs melagė! Jūs papasakojote istoriją, kurią pati ir suplanavote!

– Aš esu gera aktorė, – tarė Džeinė patenkinta.

– Visada buvau, ką žmonės besakytų. Aš neišsidaviau nė karto, ar ne?

– Mis Marpl buvo teisi, – sumurmėjo misis Bantri. – Asmeniškumai. O, taip, asmeniškumai. Džeine, mano gerasis vaikeli, ar įsivaizduojate, kad vagystė yra vagystė ir jus gali pasodinti į kalėjimą?

– Na, niekas iš jūsų neatspėjo, – atsakė Džeinė. – Išskyrus mis Marpl. – Jos veide vėl pasirodė nerimas. – Dole, jūs iš tikrųjų manote, kad yra daug į ją panašių?

– Atvirai kalbant – ne, – atsakė misis Bantri.

Džeinė vėl atsiduso.

– Na, geriau nerizikuoti. Ir iš tikrųjų, aš atsidurčiau Netos valioje – tai tiesa. Ji gali atsisukti prieš mane arba pradėti šantažuoti. Ji padėjo man apgalvoti detales ir prisiekinėja, kad yra atsidavusi man, bet su moterimis niekada negali būti tikras. Ne, manau, mis Marpl buvo teisi. Geriau nerizikuosiu.

– Bet, mano miela, jau surizikavote.

– O, ne, – Džeinė išplėtė savo dideles mėlynas akis. – Ar nesupratote? Nieko dar neįvyko. Aš, taip sakant, „išbandžiau tai ant šuns“*.

– Prisipažinsiu, nesuprantu jūsų teatrinio žargono, – išdidžiai pareiškė misis Bantri. – Norite pasakyti, kad tai būsimas projektas, o ne jau įvykdytas?

– Ketinau imtis jo šį rudenį, rugsėjį. Dabar nežinau, ką daryti.

– Ir Džeinė Marpl atspėjo, iš tikrųjų atspėjo tiesą ir nieko mums nepasakė, – užsirūstino misis Bantri.

– Aš manau, ji todėl taip pasakė apie moteris, veikiančias kartu. Ji neišduotų manęs prieš vyrus. Tai gražu iš jos pusės. Aš ne prieš, kad jūs žinote, Dole.

– Atsisakyk tos idėjos, Džeine. Maldauju.

---

* *vert. pastaba*: angl. try it on the dog – rodyti spektaklį provincijoje prieš jo premjerą sostinėje

– Manau, taip ir padarysiu, – sumurmėjo mis Helier. – Gali atsirasti kita mis Marpl...

13 skyrius

Skenduolė

Seras Henris Kliteringas, buvęs Skotlend Jardo komisaras, buvo apsistojęs pas savo draugus Bantrius netoli nedidelio kaimelio, Sent Meri Mido.

Šeštadienį ryte, eidamas pusryčiauti tokią malonią svečiams valandą, – penkiolika po dešimtos, valgomojo duryse jis beveik susidūrė su savo šeimininke, misis Bantri. Ji skubėjo iš valgomojo susijaudinusi ir sielvartaujanti.

Pulkininkas Bantris sėdėjo prie stalo labiau nei įprastai paraudusiu veidu.

– Labas rytas, Kliteringai, – pasisveikino jis. – Graži diena. Vaišinkitės.

Kai seras Henris atsisėdo prie stalo, ant kurio priešais jį stovėjo lėkštė su inkstais ir kumpiu, jo šeimininkas tarė:

– Dolė truputį nusiminusi šį rytą.

– Taip, aš, e–e, taip ir maniau, – išlemeno seras Henris.

Jis buvo nustebęs. Jo šeimininkė – gan ramaus būdo, nelinkusi į nuotaikų kaitas ar jaudulį. Kiek jam buvo žinoma, ji aistringai mėgo tik vieną dalyką – sodininkystę.

– Taip, – tęsė pulkininkas Bantris. – Naujiena, kurią išgirdome šįryt, sujaudino ją. Žinote tą merginą, Emoto dukterį, Emoto, kuris turi „Mėlynąjį šerną“?

– O, taip, žinoma.

– Ta–aip, – mąsliai numykė pulkininkas Bantris. – Simpatiška mergina. Prisidirbo. Įprasta istorija. Aš dar ginčijausi su Dole dėl to. Kvaila iš mano pusės. Moterys niekada nesupranta esmės. Dolė buvo pasirengusi viską

padaryti dėl tos mergaitės, – žinote, kokios moterys yra, o vyrai – žiaurūs ir visa kita, ir panašiai. Bet viskas nėra taip paprasta – tik ne šiais laikais. Merginos geriau žino. Vaikis, kuris suvilioja merginą, nebūtinai niekšas. Dažniausiai 50:50. Man jaunasis Sendfordas patiko. Pasakyčiau, jaunas ir kvailesnis nei Don Žuanas.

– Tai šitas Sendfordas pridarė merginai rūpesčių?

– Taip atrodo. Žinoma, aš asmeniškai nieko nežinau, – apsisaugojo pulkininkas. – Visa tai kalbos ir apkalbos. Žinote, kokia čia vieta! Kaip sakiau, aš nieko nežinau. Ir aš ne toks, kaip Dolė, – nedarau skubotų išvadų ir nemėtau kaltinimų visiems aplinkui. Po galais, reikia žiūrėti, ką sakai. Žinote, tardymas ir visa kita.

– Tardymas?

Pulkininkas Bantris žiūrėjo nustebęs.

– Taip. Ar aš nesakiau? Mergina nusiskandino. Dėl to ir kilo visas tas erzelis.

– Bjaurus reikalas, – pakomentavo seras Henris.

– Žinoma, kad taip. Nemėgstu apie tai galvoti. Vargšas mažas gražus velniūkštis. Jos tėvas griežtas žmogus. Manau, ji tiesiog negalėjo viso to ištverti.

Jis stabtelėjo.

– Tai labai sujaudino Dolę.

– O kur ji nusiskandino?

– Upėje. Žemiau malūno ji labai srauni. Ten takelis ir tiltas skersai. Sako, kad ji nuo jo nušoko. Na, baisu apie tai galvoti.

Grėsmingai šnarėdamas pulkininkas atvertė laikraštį ir stengėsi atitraukti savo mintis nuo skausmingų dalykų gilindamasis į naujausias valdžios neteisybes.

Serą Henrį kaimo tragedija nelabai domino. Po pusryčių jis įsitaisė patogioje kėdėje ant vejos, užsimaukšlino ant akių skrybėlę ir gan taikiai mąstė apie gyvenimą.

Buvo apie pusę dvyliktos, kai prie jo priėjo daili kambarinė.

– Atleiskite, sere, mis Marpl atėjo ir norėtų jus pamatyti.

– Mis Marpl?

Seras Henris atsisėdo ir pasitaisė skrybėlę. Šis vardas jį nustebino. Jis labai gerai prisiminė mis Marpl, – jos ramų senmergišką būdą, stebinantį proto įžvalgumą. Prisiminė tuziną neišspręstų ir hipotetinių bylų, ir kaip kiekvienoje byloje ši tipiška „kaimo senmergė“ neklysdama surasdavo mįslės sprendimą. Seras Henris labai gerbė mis Marpl. Buvo įdomu, kas ją atvedė pas jį.

Mis Marpl sėdėjo svetainėje – kaip visada labai tiesi, šalia gulėjo ryškiaspalvis ne vietinės gamybos prekių krepšys. Jos skruostai buvo paraudę, atrodė susijaudinusi.

– Sere Henri, kokia laimė, kad jus radau. Atsitiktinai sužinojau, kad jūs čia apsistojote....Tikiuosi, jūs man atleisite....

– Tai man malonu, – atsakė seras Henris, imdamas jos ranką. – Bijau, kad misis Bantri bus išėjusi.

– Taip, – atsakė mis Marpl. – Mačiau praeidama ją kalbančią su Henriu Futitu, mėsininku. Vakar buvo suvažinėtas jo šuo. Vienas tų lygiaplaukių, storų ir piktų foksterjerų, kuriuos dažniausiai laiko mėsininkai.

– Taip, – pradėjo seras Henris paslaugiai.

– Norėjau ateiti čia, kai jos nėra namuose, – tęsė mis Marpl. – Nes norėjau susitikti su jumis. Dėl šio atsitikimo.

– Henrio? – paklausė seras Henris, šiek tiek suglumęs.

Mis Marpl pažvelgė į jį priekaištingai.

– Ne, ne. Rouzės Emot, žinoma. Ar jūs girdėjote?

Seras Henris linktelėjo. – Bantris man papasakojo.

Labai liūdna.

Jis buvo suglumęs. Neįsivaizdavo, kodėl mis Marpl norėjo pasimatyti su juo dėl Rouzės Emot.

Mis Marpl vėl atsisėdo. Seras Henris taip pat atsisėdo. Kai senutė prakalbo, jos manieros pasikeitė. Ji buvo rimta, netgi ori.

– Tikriausiai, prisimenate, sere Henri, kad kartą ar du mes žaidėm gana įdomų žaidimą. Pateikdavom svarstyti neišaiškintus nusikaltimus ir pasiūlydavom jų išaiškinimą. Jūs buvote toks malonus sakydamas, kad aš, kad aš – ne per blogiausiai tai dariau.

– Jūs nurungėte mus visus, – šiltai tarė seras Henris. – Jūs pasirodėte geniali atskleisdama tiesą. Ir, prisimenu, jūs visada iliustruodavote savo sprendimą kaimo paralelėmis, kurios suteikdavo jums raktą.

Kalbėdamas jis šypsojosi, o mis Marpl nesišypsojo. Ji išliko labai rimta.

– Tai, ką jūs pasakėte, paskatino mane ateiti pas jus. Jaučiu, kad jei jums kažką pasakysiu, jūs nors nesijuoksite iš manęs.

Pagaliau jis suvokė, kad ji labai sunerimusi.

– Žinoma, aš nesijuoksiu, – tarė jis švelniai.

– Sere Henri, ši mergina, – Rouzė Emot, ji nenusiskandino, *ji buvo nužudyta*.... Ir aš žinau, kas ją nužudė.

Seras Henris sėdėjo tylėdamas ir su nuostaba žiūrėjo į mis Marpl kokias tris sekundes. Jos balsas buvo nuostabiai ramus ir lygus. Lyg ji būtų teigusi patį paprasčiausią dalyką pasaulyje, tiek nedaug emocijų jai kainavusį.

– Tai labai rimtas kaltinimas, mis Marpl, – tarė seras Henris atgavęs kvapą.

Ji keletą kartų lengvai linktelėjo galva.

– Žinau, žinau, todėl turėjau ateiti pas jus.

– Bet, mano miela ponia, nesu asmuo, pas kurį

reikia eiti. Šiuo metu esu tiesiog privatus asmuo. Jei turite įrodymų to, apie ką norite pareikšti, turite eiti į policiją.

– Nemanau, kad galiu ten eiti, – atsakė mis Marpl.

– O kodėl negalite?

– Todėl, kad, matote, neturiu, kaip jūs sakote, įrodymų.

– Tai jūs tik spėjate?

– Galite sakyti ir taip, jei norite, tačiau taip nėra. Aš žinau. Turėjau galimybę išsiaiškinti. Tačiau jei išdėstysiu inspektoriui Driuitui savo argumentus, jis paprasčiausiai nusijuoks. Ir aš negalėčiau dėl to jam priekaištauti. Labai sudėtinga suprasti tai, ką galima būtų pavadinti specialiomis žiniomis.

– Kaip antai? – bandė tiksliau išklausti seras Henris.

Mis Marpl šyptelėjo.

– Aš žinau, nes prieš keletą metų vyras, vardu Pizgudas, atvažiavęs su vežimu parduoti daržovių, mano dukterėčiai vietoj morkų paliko ropes.

Ji nutilo ir iškalbingai patylėjo.

– Labai tinkamas vardas prekiautojui, – sumurmėjo seras Henris. – Norite pasakyti, kad paprasčiausiai sprendžiate vadovaudamasi paralelinės bylos faktais...

– Pažįstu žmogiškąją prigimtį, – pasakė mis Marpl. – Neįmanoma nepažinti žmogiškosios prigimties pragyvenus visus tuos metus kaime. Klausiu: jūs manim tikite ar ne?

Ji pažvelgė jam tiesiai į akis. Skruostų raudonis dar labiau išryškėjo. Jos akys žvelgė nedvejodamos.

Sero Henrio gyvenimo patirtis buvo labai didelė. Jis apsisprendė ilgai nedvejodamas. Nors mis Marpl teiginiai buvo labai neįtikinami ir fantastiški, jis nusprendė jais patikėti.

– Aš tikiu jumis, mis Marpl. Bet nesuprantu, ko jūs iš manęs norite ir kodėl atėjote pas mane.

– Aš mąsčiau ir mąsčiau apie tai, – tarė mis Marpl. – Kaip sakiau, nėra ko eiti į policiją neturint faktų. Aš neturiu faktų. Ko prašyčiau jūsų, tai pasidomėti šiuo atveju – inspektorius Driuitas būtų labai patenkintas, esu tuo tikra. Ir, žinoma, jei reikalai pajudėtų, pulkininkas Melčetas, policijos viršininkas, būtų lyg vaškas jūsų rankose, esu tuo tikra.

Ji pažvelgė į jį maldaujančiu žvilgsniu.

– Ir kokią informaciją jūs man ketinate pateikti?

– Maniau, – tarė mis Marpl, – parašyti vardą – *žudiko* vardą – ant popieriaus lapo ir duoti jums. Ir jeigu ištyręs bylą nuspręsite, kad tas asmuo visai niekuo dėtas, na, tuomet aš būsiu suklydusi.

Ji nutilo, o tada pridūrė nusipurtydama:

– Būtų siaubinga, labai siaubinga, jei nekaltas žmogus būtų pakartas.

– Ką, po galais... – šūktelėjo seras Henris.

Ji pažvelgė tiesiai į jį sumišusi.

– Aš galiu klysti dėl to, nors taip ir nemanau. Matote, inspektorius Driuitas yra inteligentiškas žmogus. O pusėtinas inteligentiškumas kartais yra labai pavojingas. Jis toli neveda.

Seras Henris žvelgė į ją su nuostaba.

Šiek tiek negrabiai mis Marpl atidarė mažą rankinę, išėmė nedidelę užrašų knygelę, išplėšė lapą, užrašė ant jo vardą ir sulenkusi pusiau perdavė serui Henriui.

Jis išskleidė lapą ir perskaitė vardą. Jis jam nieko nereiškė, tačiau jo antakiai šiek tiek kilstelėjo. Pažvelgė į mis Marpl ir įsidėjo popieriaus lapą į kišenę.

– Gerai, gerai, – pakartojo. – Gan neįprastas šis reikalas. Nieko panašaus anksčiau nesu daręs. Bet tai tik dar kartą patvirtins mano nuomonę... apie jus, mis

Marpl.

Seras Henris sėdėjo kambaryje su pulkininku Melčetu, apskrities policijos viršininku, ir inspektoriumi Driuitu.

Policijos viršininkas buvo nedidukas, agresyvių kariškų manierų. Inspektorius – didelis, plačiapetis ir itin nuovokus.

– Suprantu, kad kišuosi ne į savo reikalus, – tarė seras Henris šypsodamasis savo miela šypsena. – Tačiau tikrai negaliu pasakyti, kodėl aš tai darau (šventą tiesą sakau!).

– Mano mielas drauge, mes sužavėti. Mums didelė garbė.

– Jaučiamės pagerbti, sere Henri, – pritarė inspektorius.

Policijos viršininkas galvojo: „Vargšeliui matyt baisiai nuobodu pas Bantrius: senukas nepaliaujamai keikia vyriausybę, o senutė vapa apie augalų svogūnėlius".

Inspektorius galvojo: „Deja, šiuo metu mes neturime jokio įdomaus galvosūkio. Girdėjau kalbant, kad jis – vienas geriausių Anglijos protų. Gaila, kad pas mus viskas einasi kaip iš pypkės".

O garsiai policijos viršininkas tarė:

– Bijau, kad šis reikalas yra pernelyg paprastas ir niekingas. Pirma mintis buvo, kad ta mergina pati niurktelėjo. Žinote, ji buvo nėščia. Mūsų gydytojas, Heidokas, yra gan atidus vyriokas. Jis pastebėjo ant abiejų jos pečių mėlynes, atsiradusias iki mirties. Lyg kas ją būtų stvėręs už pečių ir įstūmęs į vandenį.

– Ar tam reiktų daug jėgos?

– Manau, kad ne. Mergina netgi nesipriešino, nes nieko neįtarė. Tai pėsčiųjų tiltas iš slidžių rąstų. Labai lengva nustumti – toje pusėje nėra turėklų.

– Ar turėjote kokių nors žinių apie tragediją šioje

vietoje?

– Taip. Mes apklausėme dvylikos metų berniuką, Džimį Brauną. Jis buvo miške kitoje pusėje. Staiga išgirdo kažką panašaus į riksmą nuo tiltuko ir pliūkštelėjimą. Buvo prieblanda, gan sunku ką nors įžiūrėti. Jis pamatė kažką baltą plaukiant pasroviui, nubėgo ir susirado pagalbininką. Dviese ištraukė skenduolę, bet atgaivinti jau buvo per vėlu.

Seras Henris linktelėjo.

– Ar berniukas nieko nematė ant tilto?

– Ne. Kaip sakiau, buvo prieblanda, o be to, apie tą vietą visada būna rūkas. Žadu jį apklausti, ar jis nematė nieko prieš pat įvykį ir po jo. Matote, jis nusprendė, kad mergina pati nušoko. Visi taip iš pradžių manė.

– Bet mes turime raštelį, – pastebėjo inspektorius Driuitas. Jis atsisuko į serą Henrį.

– Radome raštelį mirusios merginos kišenėje, sere. Parašytas lyg ir dailininko pieštuku, popierius permirkęs, vos sugebėjom perskaityti.

– Ir kas ten buvo parašyta?

– Raštelis buvo jaunojo Sendfordo. Ten buvo žodžiai: „Gerai. Susitiksime ant tilto aštuntą trisdešimt. – R.S.“ Na, ir buvo beveik aštuonios trisdešimt ar kelios minutės vėliau, kai Džimis Braunas išgirdo riksmą ir pliūkštelėjimą.

– Nežinau, ar esate matęs Sendfordą, – tęsė pulkininkas Melčetas. – Jis išbuvo čia beveik mėnesį. Vienas tų moderniųjų architektų, kurie stato keistus namus. Jis stato namą Alingtonui. Dievas žino, į ką jis bus panašus, – spėju, kad pilna naujoviškų daikčiukų. Stiklinis pietų stalas ir chirurginės kėdės iš plieno ir austinių juostų. Na, nei į tvorą, nei į mietą, bet parodo, kokio tipo žmogus yra Sendfordas. Maištautojas be jokios moralės.

– Suvedžiojimas, – tarė tyliai seras Henris, – nuo

seno žinomas nusikaltimas, nors jis, žinoma, neprilygsta žmogžudystei.

Pulkininkas Melčetas įsispoksojo.

– O, taip, – tarė jis, – tikrai. Visiškai teisingai.

– Taigi, sere Henri, – tarė Driuitas, – šis reikalas bjaurus, bet paprastas. Jaunasis Sendfordas užtraukė merginai bėdą, o tada spruko į Londoną. Ten jis turi merginą – gražią jauną panelę, su kuria yra susižadėjęs. Jeigu ji sužinotų apie šį reikalą, sužadėtuvės būtų nutrauktos. Jis susitinka Rouzę ant tilto, – ūkanotas vakaras, aplink – nė dvasios, čiumpa ją už pečių ir nustumia į vandenį. Jis – tikra kiaulė ir nusipelno, ko yra vertas. Tokia mano nuomonė.

Seras Henris tylėjo keletą minučių. Jis pajuto griežtą vietinių nusistatymą. Naujasis architektas nebuvo mėgiamas konservatyviame Sent Meri Mide.

– Ar nėra abejonių, kad šis Sendfordas buvo būsimo kūdikio tėvas? – pasiteiravo jis.

– Taip, tėvas – jis, – atsakė Driuitas. – Rouz Emot viską papasakojo savo tėvui. Ji manė, jis ją ves. Ves! Kurgi ne!

„O, varge! – pamanė seras Henris. – Atrodo, atsidūriau Viktorijos laikų melodramoje. Nieko neįtarianti mergelė, Don Žuanas iš Londono, griežtas tėvas, išdavystė – tetrūksta ištikimo kaimo įsimylėjėlio. Manau, kad laikas apie jį pasiteirauti."

Ir garsiai paklausė:

– Ar mergina čia neturėjo vaikino?

– Turite omenyje Džo Elisą? – atsiliepė inspektorius. – Geras vaikis Džo. Jis dailidė. Ak! Kad ji būtų laikiusis Džo...

Pulkininkas Melčetas linktelėjo pritardamas.

– Laikykis savo klasės, – piktokai išrėžė.

– O kaip Džo Elisas reagavo į šį įvykį? – paklausė

seras Henris.

– Niekas nežino, kaip jis į tai reagavo, – atsakė inspektorius. – Džo – ramus ir uždaras vyrukas. Viskas, ką padarydavo Rouzė, jo nuomone buvo gerai. Ji laikė jį ant kabliuko. Tikriausiai tikėjosi, kad vieną dieną ji sugrįš pas jį. Manau, toks buvo jo požiūris.

– Norėčiau su juo susitikti, – paprašė seras Henris.

– Mes kaip tik ruošiamės jį aplankyti, – sutiko pulkininkas Melčetas. – Mes tiriame visas įmanomas versijas. Maniau, pirmiausia susitiksime su Emotu, tada su Sendfordu, o paskui galėsime nueiti pas Elisą. Ar jums tai tinka, Kliteringai?

Seras Henris patikino, kad jam tai kuo puikiausiai tinka.

Jie surado Tomą Emotą „Mėlynajame šerne". Jis buvo didelis, apkūnus vidutinio amžiaus vyras gudriomis akutėmis ir masyviu žandikauliu.

– Malonu jus matyti, džentelmenai, labas rytas, pulkininke. Užeikite čia – mums niekas netrukdys. Ar galiu jums ko nors pasiūlyti, džentelmenai? Ne? Kaip norite. Jūs atvykote dėl tos nelaimės su mano vargše mergaite? Ach! Rouzė buvo gera mergaitė. Ji visada buvo gera mergaitė, kol neatvyko šita prakeiktas niekšas, – atleiskite, bet jis toks yra. Pažadėjo ją vesti. Bet aš susidorosiu su juo. Privedė ją prie to. Prakeiktas žudikas. Užtraukė gėdą mums visiems. Vargšė mano mergaitė.

– Ar jūsų duktė aiškiai jums pasakė, kad misteris Sendfordas yra atsakingas už jos padėtį?– paklausė Melčetas.

– Taip, aiškiai pasakė. Šitame kambaryje pasakė.

– O ką jūs jai pasakėte? – paklausė seras Henris.

– Ką pasakiau jai? – vyras atrodė nustebęs.

– Taip. Pavyzdžiui, ar negrasinote išvaryti ją iš namų?

– Buvau truputį susinervinęs, tai savaime suprantama. Tikiuosi sutiksite, kad tai savaime suprantama. Bet, žinoma, aš nevariau jos iš namų. Niekada nepadaryčiau tokio dalyko. Niekada, – jis suvaidino dorybingą pasipiktinimą. – O jai pasakiau: ačiū Dievui, dar yra įstatymai, kurie privers jį garbingai pasielgti su ja. O jeigu ne, prisiekiu Dievu, jis brangiai sumokės už tai, – pasakė Emotas ir trenkė kumščiu į stalą.

– Kada jūs paskutinį kartą matėte savo dukterį? – paklausė Melčetas.

– Vakar, kai gėrėme arbatą.

– Kaip ji tada elgėsi?

– Na, kaip visada. Aš nieko nepastebėjau. Jei būčiau žinojęs...

– Bet jūs nežinojote, – sausai pakomentavo inspektorius.

Jie išėjo.

– Emotas nesudaro palankaus įspūdžio, – tarė seras Henris mąsliai.

– Niekšelis, – apibūdino Melčetas. – Jis būtų nuleidęs Sendfordui kraują, jei būtų turėjęs progą.

Kitas jų vizitas buvo pas architektą. Reksas Sendfordas buvo visiškai ne toks, kokį jį įsivaizdavo seras Henris. Aukštas, labai šviesus ir labai liesas. Jo akys – mėlynos ir svajingos, plaukai nešvarūs ir per ilgi. Kalbėjo jis šiek tiek moteriškai.

Pulkininkas Melčetas prisistatė pats ir pristatė savo kompanionus. Tada perėjo prie vizito tikslo ir paprašė architekto papasakoti, ką jis veikęs praėjusį vakarą.

– Suprantate, – tarė pulkininkas perspėdamas, – neturiu teisės priversti jus ką nors pareikšti, tačiau bet koks jūsų pareiškimas gali būti panaudotas prieš jus. Norėčiau, kad jums tai būtų aišku.

– Aš nesuprantu, – tarė Sendfordas.

– Jūs nesuprantate, kad Rouzė Emot buvo nuskandinta praėjusį vakarą?

– Žinau. O! Tai taip, taip siaubinga. Aš nesudėjau nė bluosto, tikrai. Šiandien nieko negalėjau dirbti. Jaučiuosi atsakingas, siaubingai atsakingas.

Jis rankomis vėlė plaukus ir todėl jie atrodė dar nešvaresni.

– Niekada nenorėjau jokios skriaudos, – tarė jis gailiai. – Niekada negalvojau. Niekada nemaniau, kad ji taip pasielgs.

Jis sėdėjo prie stalo, veidą užsidengęs rankomis.

– Ar teisingai supratau, misteri Sendfordai, kad jūs nenorite paaiškinti, kur buvote vakar vakare pusę devynių?

– Ne, ne, tikrai ne. Aš buvau išėjęs. Pasivaikščioti.

– Išėjote susitikti su mis Emot?

– Ne. Išėjau vienas. Į mišką. Nuėjau ilgą kelią.

– Tada kaip paaiškinsite šį raštelį, rastą mirusios merginos kišenėje?

Inspektorius Driuitas perskaitė jį garsiai, be emocijų.

– Taigi, sere, – baigęs skaityti, jis paklausė:

– Jūs teigiate, kad ne jūs tai rašėte?

– Ne. Jūs teisus. Aš jį parašiau. Rouzė prašė susitikti su ja. Ji reikalavo. Nežinojau, ką daryti. Taigi parašiau tą raštelį.

– A, jau geriau, – pastebėjo inspektorius.

– Bet aš nenuėjau! – pasakė Sendfordas šaižiu, susijaudinusiu balsu.– Aš nenuėjau! Jaučiau, kad bus geriau nesusitikti. Ketinau parašyti iš Londono ir – ką nors suorganizuoti.

– Jūs žinote, sere, kad ta mergina laukėsi kūdikio ir laikė jus savo vaiko tėvu?

Sendfordas atsiduso, bet neatsakė.

– Ar tai tiesa, sere?

– Sendfordas paslėpė veidą dar giliau.

– Manau, taip, – atsakė jis dusliu balsu.

– Aha! – inspektorius Driuitas negalėjo nuslėpti pasitenkinimo. – Dabar apie jūsų „pasivaikščiojimą". Ar kas nors matė jus praėjusį vakarą?

– Nežinau. Nemanau. Kiek prisimenu, aš nieko nesutikau.

– Gaila.

– Ką jūs turite omenyje? – Sendfordas pakĮaikęs žiūrėjo į jį. – Koks skirtumas, buvau aš pasivaikščioti ar ne? Kokią reikšmę tai turi tam, kad Rouzė nusiskandino?

– A! – tarė inspektorius. – Matote, ji nenusiskandino. Ji buvo tyčia nustumta, misteri Sendfordai.

– Ji buvo... – jam prireikė kelių minučių įsisąmoninti visą siaubą. – Mano Dieve! Tada...

Jis krito į kėdę.

Pulkininkas Melčetas ruošėsi išeiti.

– Suprantate, Sendfordai, – tarė jis. – Jūs jokiu būdu neturite išeiti iš šio namo.

Trys vyrai išėjo kartu. Inspektorius ir policijos viršininkas susižvalgė.

– Aš manau, sere, kad šito pakanka, – nusprendė inspektorius.

– Taip. Gaukite orderį ir suimkite jį.

– Atleiskite, – įsiterpė seras Henris. – Pamiršau savo pirštines.

Jis greitai įėjo į vidų. Sendfordas sėdėjo tokia pat poza, kaip jie paliko jį, – įsistebeilijęs nematančiom akim prieš save.

– Grįžau pasakyti jums asmeniškai, – pasakė seras Henris, – padarysiu viską, kad jums padėčiau. Kodėl taip domiuosi jumis, nepasakysiu. Tačiau prašyčiau jūsų

papasakoti man kaip galima trumpiau, kas tiksliai nutiko tarp jūsų ir tos merginos Rouzės.

– Ji buvo labai graži, – pradėjo Sendfordas. – Labai graži ir labai viliojanti. Ir – ji mane užkabino. Prieš Dievą prisiekiu, tai tiesa. Ji nebūtų manęs paleidusi. O aš čia jaučiausi vienišas, niekas manęs nemėgo, ir, kaip sakiau, ji buvo stebuklingai graži ir savimi pasitikinti, ir visa tai – jo balsas nutilo. Jis apsižvalgė. – Ir tada tai nutiko. Ji norėjo, kad aš ją vesčiau. Nežinojau, ką daryti. Esu susižadėjęs su mergina Londone. Jei ji sužinos apie tai, o ji sužinos, viskas baigta. Ji nesupras. Ir kaip galėtų? Žinoma, aš pašlemėkas. Kaip sakiau, nežinojau, ką daryti. Vengiau vėl susitikti su Rouze. Galvojau, sugrįšiu į miestą, susitiksiu su savo advokatu, pasirūpinsiu pinigais jai, ir panašiai. Dieve, koks buvau kvailys! Viskas taip aišku, – tai prieš mane. Bet jie suklydo. Ji turėjo tai padaryti pati.

– Ar ji kada nors grasino nusižudyti?

Sendfordas papurtė galvą.

– Niekada. Turiu pasakyti, ji buvo ne tokia.

– O kaip Džo Elisas?

– Dailidė? Tipiškas kaimietis. Nuobodus, bet pasimaišęs dėl Rouzės.

– Jis galėjo pavyduliauti? – paklausė seras Henris.

– Manau, taip, truputį, bet jis lėtapėdis. Jis kentėtų tyliai.

– Na, – tarė seras Henris. – Turiu eiti.

Jis prisijungė prie kitų.

– Žinote, Melčetai, – kreipėsi jis, – manau, turime susipažinti ir su kitu draugeliu – Džo Elisu,–prieš ryždamiesi kokiam nors drastiškam žingsniui. Gaila, jei suimsite ką nors, o vėliau pasirodys, kad syklydote. Be to, pavydas – geras ir gana dažnai pasitaikantis motyvas žmogžudystei.

– Tikra tiesa, – sutiko inspektorius. – Bet Džo Elisas ne toks. Jis net musės nenuskriaustų. Niekas nėra jo matęs įpykusio. Bet sutinku, geriau paklauskime jo paties, kur jis buvo vakar vakare. Dabar jis bus namuose. Jis nuomojasi kambarį pas misis Bartlet, labai padorią moterį, našlę, jinai jį ir apskalbia truputį, – pasakė inspektorius.

Nedidelis kotedžas, į kurį jie pasuko, buvo švarus ir jaukus. Duris atidarė aukšta, apkūni vidutinio amžiaus moteris. Malonaus veido, mėlynų akių.

– Labas rytas, misis Bartlet, – pasisveikino inspektorius. – Ar Džo Elisas čia?

– Sugrįžo tik prieš dešimt minučių, – atsakė misis Bartlet. – Įeikite į vidų, ponai.

Šluostydama rankas į prijuostę, ji nuvedė juos į mažytį saloną su paukščių iškamšomis, kiniškas šuniukais, sofa ir keletu nereikalingų baldų.

Ji skubėdama paruošė jiems vietas atsisėsti, surinko keletą niekniekių, kad kambarys būtų dar švaresnis ir išėjo šaukdama:

– Džo, trys džentelmenai nori su jumis pasikalbėti.

Balsas iš galinės virtuvės atsakė:

– Ateisiu, kai nusiprausiu.

Misis Bartlet nusišypsojo.

– Įeikite, misis Bartlet, – pakvietė pulkininkas Melčetas, – sėskite.

– O, ne, sere, negaliu apie tai ir pagalvoti.

Misis Bartlet buvo priblokšta šios minties.

– Ar Džo Elisas geras nuomininkas? – pasiteiravo Melčetas apsimestinai beaistriu balsu.

– Negali būti geresnio, sere. Tikrai patikimas jaunuolis. Niekada negeria nė lašo. Didžiuojasi savo darbu. Ir visada padeda namų ruošoje. Jis padarė tuos stalčius ir pritvirtino naują spintelę virtuvėje. Bet kokį darbą jis

atliks ir nepriims padėkos. O! Nedaug tokių jaunuolių, kaip Džo, sere.

– Kokia mergaitė bus laiminga vieną dieną, – nerūpestingai tarė Melčetas. – Jis buvo gan malonus tai vargšei Rouzei Emot, ar ne?

Misis Bartlet atsiduso.

– Mane tai taip nuvargino. Jis garbino žemę, kur žengė jos koja, o jai tai nerūpėjo nė per nago juodymą.

– O kur Džo praleisdavo vakarus, misis Bartlet?

– Paprastai čia, sere. Kartais šį bei tą dirbinėja vakarais, ir bando neakivaizdžiai mokytis buhalterijos.

– O! Iš tikrųjų! Ar jis buvo namuose vakar vakare?

– Taip, sere.

– Jūs tuo tikra, misis Bartlet? – griežtai paklausė seras Henris.

Ji atsisuko į jį.

– Įsitikinusi, sere.

– Ar jis nebuvo išėjęs, pavyzdžiui, nuo aštuonių iki pusės devynių?

– O, ne, – nusijuokė misis Bartlet. – Jis kabino man spintelę beveik visą vakarą, o aš jam padėjau.

Seras Henris žiūrėjo į jos besišypsantį veidą ir pajuto pirmąsias abejones.

Po minutės Elisas įėjo į kambarį.

Jis buvo plačiapetis jaunuolis, labai simpatiškos, kaimietiško tipo išvaizdos. Mėlynų, drovių akių ir geranoriškos šypsenos. Viskas bendrai sudarė draugiško jauno giganto įspūdį.

Melčetas pradėjo kalbą. Misis Bartlet išėjo į virtuvę.

– Mes tiriame Rouzės Emot mirties atvejį. Jūs pažinojote ją, Elisai.

– Taip, – jis dvejojo, o po to sumurmėjo:

– Tikėjausi vesti ją. Vargšė mergaitė.

– Jūs žinojote, kokios ji buvo būklės?

– Taip, – jo akyse blykstelėjo pykčio kibirkštėlės. – Tai jis ją prie to privedė. Bet viskas į gerą. Ji nebūtų laiminga, už jo ištekėjusi. Tikėjausi, kad ji ateis pas mane, kai tai atsitiko. Aš būčiau ją saugojęs.

– Nepaisant...

– Tai nebuvo jos kaltė. Jis ją nuvedė blogu keliu, žadėdamas bala žino ką. O! Ji man papasakojo viską. Ji nebūtų ryžusis nusiskandinti. Jis nebuvo to vertas.

– Kur jūs, Elisai, buvote vakar pusę devynių?

Ar serui Henriui tik pasirodė, ar tas greitas, per daug greitas atsakymas nuskambėjo šiek tiek suvaržytai.

– Aš buvau čia. Tvirtinau naują prietaisą virtuvėje misis B. Paklauskite jos. Ji patvirtins.

„Jis per daug greitai atsakė“, – pagalvojo seras Henris. – „Jis lėtabūdis. Taip staiga ir laiku atsakė, kad įtariu, buvo pasiruošęs iš anksto“.

Tada jis tarė sau, kad tai tik vaizduotė. Jis įsivaizduoja, – taip, įsivaizduoja net baikštų spindesį šiose mėlynose akyse.

Dar keletas klausimų ir atsakymų, ir jie išėjo. Seras Henris atsiprašė ir užsuko į virtuvę. Misis Bartlet triūsė prie viryklės. Ji atsisuko maloniai šypsodamasi. Nauja virtuvinė spintelė buvo pritvirtinta prie sienos. Dar ne viskas buvo baigta. Kai kurios dalys ir medinės lentelės gulėjo šalia.

– Šitą taisė vakar vakare Elisas? – paklausė seras Henris.

– Taip, sere, geras darbas, ar ne? Džo labai gabus dailidė.

Jokio baikštaus blykčiojimo akyse, jokio susijaudinimo.

O Eliso – ar jam tik pasirodė? Ne, čia kažkas slypėjo.

„Turiu jį prigriebti“, – pagalvojo seras Henris.

Pasisukęs išeiti iš virtuvės, jis pastebėjo vaikišką vežimėlį.

– Tikiuosi, nepažadinau vaiko, – tarė jis.

Misis Bartlet skambiai nusijuokė.

– O, ne, sere. Aš neturiu vaikų, – deja. Naudoju jį skalbiniams, sere.

– O! Matau...

Jis stabtelėjo, o tada impulsyviai paklausė:

– Misis Bartlet. Jūs pažinojote Rouzę Emot. Pasakykite man, ką jūs apie ją iš tikrųjų galvojote.

Ji stebėdamasi pažvelgė į jį.

– Na, sere, aš maniau, ji buvo vėjavaikė. Bet ji mirė, ir aš nenorėčiau blogai kalbėti apie mirusiąją.

– Bet aš klausiu turėdamas priežastį, – labai rimtą priežastį.

Jis kalbėjo įtikinančiai.

Atrodė, ji svarstė, atidžiai jį stebėdama. Pagaliau apsisprendė.

– Ji buvo blogas žmogus, sere, – tarė ji tyliai. – Nepasakyčiau to prie Džo. Ji visiškai jį pavergė. Tokios sugeba, kad ir kaip būtų gaila. Žinote, kaip tai būna, sere.

Taip, seras Henris žinojo. Tokie džo elisai yra labai pažeidžiami. Jie tiki aklai. Bet šiuo atveju prablaivėjimo šokas galėjo būti didesnis.

Jis išėjo iš kotedžo suglumęs ir pasimetęs. Stovėjo prieš akliną sieną. Džo Elisas vakar vakare dirbo namuose. Misis Bartlet buvo su juo. Ar galima tai apeiti? Nieko neprikiši, išskyrus gal tą skubotą Džo atsakymą, – galima įtarti, kad atsakymas buvo iš anksto paruoštas.

– Na, – tarė Melčetas, – atrodo, reikalas gan aiškus, a?

– Taip, sere, – sutiko inspektorius. – Sendfordas

– mūsų klientas. Neturi jokio pasiteisinimo. Mano nuomone, reikalas aiškus kaip dieną. Mergina ir jos tėvas praktiškai šantažavo jį. Jis neturėjo pinigų, nenorėjo, kad apie viską sužinotų jo mergina. Buvo pasimetęs ir elgėsi atitinkamai.

– O ką jūs pasakysite, sere? – pagarbiai paklausė jis sero Henrio.

– Atrodo, kad taip, – atsakė seras Henris. – Bet aš neįsivaizduoju, kad Sendfordas galėtų žiauriai pasielgti.

Tačiau jau tai sakydamas jis žinojo, kad tai nevisai tiesa. Romiausias gyvūnas, užspeistas į kampą, gali pasielgti stulbinančiai.

– Norėčiau pasikalbėti su berniuku, – staiga tarė jis, – tuo, kuris girdėjo riksmą.

Džimis Braunas pasirodė esąs sumanus berniokas, gal kiek per mažas savo amžiui, dailiu, gudriu veideliu. Jis labai norėjo būti apklausiamas, bet nusiminė išklausęs savo dramatiško pasakojimo apie tai, ką girdėjęs tą lemtingą vakarą, įrašą.

– Tu buvai kitoje tilto pusėje, kiek žinau, – tarė seras Henris. – Kaimo pusėje. Ar nematei ten nieko, perėjęs tiltą?

– Kažkas ten ėjo mišku. Manau, tai buvo misteris Sendfordas, architektas, kuris stato tą keistą namą.

Trys vyrai susižvalgė.

– Maždaug dešimt minučių prieš tau išgirstant riksmą?

Berniukas linktelėjo.

– Ar matei dar ką nors kaimo pusėje nuo upės?

– Ta puse takeliu ėjo vyras. Ėjo lėtai ir švilpavo. Turėjo būti Džo Elisas.

– Tu negalėjai matyti, kas tai buvo, – griežtai pastebėjo inspektorius. – Juk buvo migla ir temo.

– Pažinau iš švilpavimo, – atsakė berniukas. – Džo

Elisas visada švilpauja tą pačią melodiją, – „Noriu būti laimingas“, – tai vienintelė melodija, kurią jis moka.

Jis kalbėjo su panieka, kaip modernistas, niekinantis pasenusius dalykus.

– Bet kas gali švilpauti melodiją, – tarė Melčetas. – Ar jis ėjo prie tilto?

– Ne, į kitą pusę, į kaimą.

– Manau, mums neverta sukti sau galvos dėl šio nežinomo vyro, – nutarė Melčetas. – Tu išgirdai riksmą ir pliūkštelėjimą, o po kelių minučių pamatei plaukiantį pasroviui kūną, tada nubėgai ieškoti pagalbos, atgal per tiltą ir tiesiai į kaimą. Ar nieko nematei šalia tilto, kai bėgai?

– Ten buvo du vyrai su vienračiais ant takelio palei upę, bet jie buvo tolokai ir negalėčiau pasakyti, į kurią pusę jie važiavo, o misterio Žilio namas buvo arčiausiai, todėl aš ir nubėgau pas jį.

– Tu gerai pasielgei, mano berniuk, – pagyrė jį Melčetas.– Tu elgeisi pagirtinai ir sumaniai. Juk tu skautas, ar ne?

– Taip, sere.

– Labai gerai. Iš tikrųjų labai gerai.

Seras Henris sėdėjo tylėdamas ir galvojo. Išsitraukė iš kišenės popieriaus lapelį, žvilgtelėjo į jį ir palingavo galvą. Tai atrodė neįmanoma, ir vis dėlto...

Jis nusprendė aplankyti mis Marpl.

Ji pasitiko jį savo puikioje senovinėje, šiek tiek perkrautoje svetainėje.

– Atėjau atsiskaityti, – tarė seras Henris. – Deja, mūsų nuomone, reikalai klostosi nelabai gerai. Jie rengiasi suimti Sendfordą. Ir pripažinsiu, aš juos pateisinu.

– Tai jūs nieko neradote, kas palaikytų, taip sakant, mano teoriją? – ji atrodė suglumusi, sunerimusi. – Tikriausiai, aš klydau, labai klydau. Jūsų tokia didelė pat-

irtis, jūs būtumėte išsiaiškinęs, jei būtų taip.

– Iš vienos pusės, – sustabdė ją seras Henris, – negaliu tuo patikėti. O iš kitos, mes susiduriame su nepajudinamu alibi. Džo Elisas tvirtino lentynas virtuvėje visą vakarą, o misis Bartlet stebėjo jo darbą.

Mis Marpl pasilenkė į priekį, o tada atsiduso.

– Bet negali taip būti, – paprieštaravo ji. – Tai buvo penktadienio vakaras.

– Penktadienio vakaras?

– Taip, penktadienio vakaras. Penktadienio vakarais misis Bartlet išnešioja skalbinius, kuriuos skalbia įvairiems žmonėms.

Seras Henris atsilošė savo kėdėje. Jis prisiminė berniuko Džimio pasakojimą apie švilpavusį vyrą, ir – taip, – viskas tiktų.

Jis atsistojo, šiltai paspausdamas mis Marpl ranką.

– Atrodo, supratau, – tarė jis. – Na, nors pabandysiu...

Po penkių minučių jis jau buvo pas misis Bartlet ir sėdėjo priešais Džo Elisą svetainėje tarp kiniškų šuniukų.

– Jūs mums melavote, Elisai, apie vakarykštį vakarą, – pasakė jis šaižiai. – Tarp aštuonių ir aštuonių trisdešimt jūs buvote ne virtuvėje, kabindamas spinteles. Jūs vaikštinėjote taku palei upę netoli tilto kelias minutes prieš tai, kai Rouzė Emot buvo nuskandinta.

Vyras aiktelėjo.

– Ji nebuvo nuskandinta, nebuvo. Aš neturiu su tuo nieko bendra. Ji pati šoko į upę. Ji buvo apimta nevilties. Aš nebūčiau palietęs plauko ant jos galvos, nebūčiau.

– Tai kodėl melavote sakydamas kur buvote? – griežtai paklausė seras Henris.

Džo žybtelėjo akimis ir nuleido jas nesmagiai jausdamasis.

– Aš bijojau. Misis B. matė mane ten netoliese ir kai išgirdome apie tai, kas atsitiko, – na, ji galvojo, man dėl to bus blogai. Pasakiau, kad sakysiu dirbęs čia, ir ji sutiko tai patvirtinti. Ji nuostabi, tikrai. Ji visada man buvo gera.

Nesakydamas nė žodžio seras Henris išėjo iš kambario ir nuėjo į virtuvę. Misis Bartlet plovė indus prie kriauklės.

– Misis Bartlet, – kreipėsi jis, – aš viską žinau. Manau, geriau prisipažinkite, – tai yra, jei nenorite, kad Džo Elisas būtų pakartas už tai, ko jis nepadarė... Na, matau, jūs to nenorite. Pasakysiu jums, kas nutiko. Jūs nešėte skalbinius. Sutikote Rouzę Emot. Galvojote, kad ji metė Džo ir susidėjo su tuo atėjūnu. Dabar ji pateko į bėdą, o Džo pasiruošęs rizikuoti – vesti ją, jei reikėtų ir ji sutiktų. Jis gyveno jūsų namuose ketverius metus. Įsimylėjote. Norėjote turėti jį sau. Jūs nekentėte tos merginos, negalėjote susitaikyti su mintimi, kad ta šliundra atims iš jūsų šį vyrą. Jūs stipri moteris, misis Bartlet. Sugriebėte merginą už pečių ir nustūmėte ją į upę. Po kelių minučių sutikote Džo Elisą. Berniukas Džimis matė jus kartu iš tolo, bet tamsoje ir rūke palaikė vežimėlį vienračiu, o jus dviem važiuojančiais vyrais. Įtikinote Džo, kad jis gali būti įtariamas ir sugalvojote jam alibi, bet iš tikrųjų tai buvo alibi *jums*. Na, kaip, ar aš teisus?

Jis sulaikė kvėpavimą. Viskas buvo pastatyta ant kortos.

Ji stovėjo prieš jį šluostydamasi rankas į prijuostę ir galvojo.

– Taip ir buvo, kaip jūs sakėte, sere, – pagaliau ištarė ji ramiu prislopintu balsu (seras Henris staiga pajuto, kad šis balsas gali būti pavojingas). – Nežinau, kas man pasidarė. Begėdė – štai kas ji buvo. Man

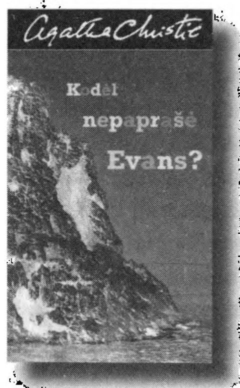
dingtelėjo mintis – ji neturi atimti Džo iš manęs. Mano gyvenimas nebuvo laimingas, sere. Mano vyras buvo blogas žmogus, ligotas ir nesugyvenamas. Aš ištikimai jį prižiūrėjau ir slaugiau. O tada čia atėjo nuomotis Džo. Nesu tokia sena moteris, sere, nežiūrint mano žilų plaukų. Man tik keturiasdešimt metų, sere. Džo – vienas toks iš tūkstančio. Viską padaryčiau dėl jo, iš tiesų viską. Jis buvo lyg mažas vaikas, sere, toks švelnus ir patiklus. Jis buvo mano, sere, kad jį globočiau ir į jį žiūrėčiau. O šita, šita, – ji nurijo seiles ir susitvardė. Net šiuo metu ji buvo stipri moteris. Atsitiesė ir keistai pažvelgė į serą Henrį. – Aš pasiruošusi eiti, sere. Nemaniau, kad kas nors sužinos. Nežinau, kaip jūs sužinojote, sere. Tikrai nežinau.

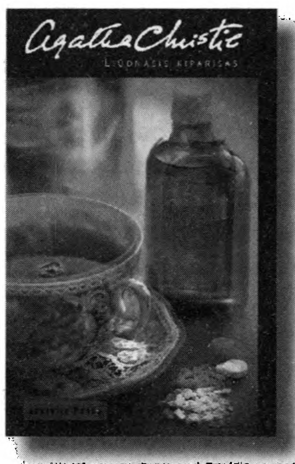
Seras Henris papurtė galvą.

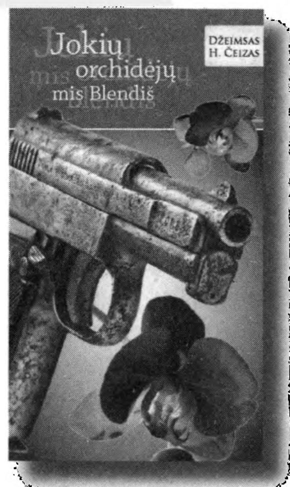
– Tai ne aš sužinojau, – atsakė jis, galvodamas apie popieriaus lapelį jo kišenėje su žodžiais, parašytais dailia senamadiška rašysena, – „Misis Bartlet, pas kurią nuomoja kambarį „Dviejų mylių“ kotedže Džo Elisas”.

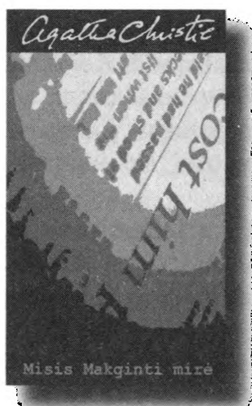
Mis Marpl vėl buvo teisi.

DETEKTYVAI

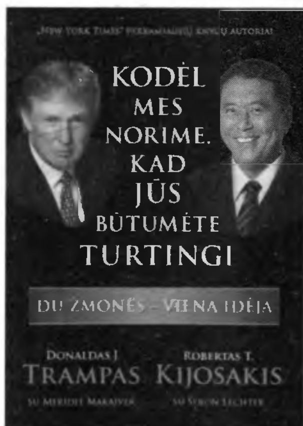

Agatha Christie
Kodėl nepaprašė Evans?

Agatha Christie
Liūdnasis kiparisas

Jokių orchidėjų mis Blendiš
Džeimsas H. Čeizas

Agatha Christie
Misis Makginti mirė

Finansai

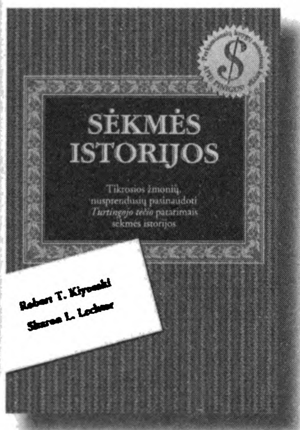
KODĖL MES NORIME, KAD JŪS BŪTUMĖTE TURTINGI
DU ŽMONĖS – VIENA IDĖJA
DONALDAS J. TRAMPAS
ROBERTAS T. KIJOSAKIS

DU TĖČIAI – TURTINGAS ir vargšas
Ko turtingieji moko savo vaikus ir ko nežino vargšai!
Robert T. KIYOSAKI
Sharon L. LECHTER
PERKAMIAUSIOS KNYGOS 3-ias LEIDIMAS LIETUVOJE

Turtingojo tėčio kolekcija
PINIGŲ SRAUTO
KVADRANTAS
D V L I
Turtingojo tėčio vadovas, kaip pasiekti finansinę laisvę
Robertas T. Kijosakis ir Šeron L. Lechter
„Du tėčiai - turtingas ir vargšas" autorių knyga

SĖKMĖS ISTORIJOS
Tikrosios žmonių, nusprendusių pasinaudoti Turtingojo tėčio patarimais sėkmės istorijos
Robert T. Kiyosaki
Sharon L. Lechter

Christie, Agatha

Ch525 Trylika galvosūkių : [romanas] / Agata Kristi ; [iš anglų kalbos vertė Birutė Voverienė]. - Vilnius : Sirokas, 2009. - 224 p. - (Agatos Kristi kolekcija, ISSN 1822-7376 ; 44)

ISBN 978-9955-740-24-7
UDK 820-3

Vieną antradienį, vakare, mis Marpl namuose susirenka keletas svečių ir pokalbis pakrypsta apie neišaiškintus nusikaltimus...
...apie pasirodančias ir vėl išnykstančias kraujo dėmes; apie vagį, dar kartą įvykdantį tą patį nusikaltimą;
apie tai, ką pašnabždėjo mirštantis apnuodytas žmogus;
apie keistą nematomą testamentą;
apie aiškiaregę, išpranašavusią, kad mėlynoji pelargonija įspės apie artėjančią mirtį...

Pabandykite nurungti „Antradienio vakarų klubo“ dalyvius savo nuovokumu!

Iš anglų kalbos vertė ***Birutė Voverienė***
Dizaineris ***Daniel Samulevič***

Spaudė UAB “Spauda”
Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius
Tel. (8 5) 2661149
www.spauda.com

▶ Per 56 kūrybinės veiklos metus Agata Kristi parašė 79 detektyvinius romanus ir trumpų apsakymų rinkinius, 19 pjesių ir 6 romanus, pasirašytus Marijos Vestmekot (Mary Westmacott) vardu.

Paskutinysis romanas „Mieganti žmogžudystė“, kuriame nusikaltimą narplioja mis Marpl, pasirodė 1976 metais.

Agata Kristi gimė 1890 metais Devono grafystėje, Torkyje, Frederiko ir Klarisos Milerių šeimoje. Pirmasis Agatos vyras buvo Arčibaldas Kristis. Vėliau rašytoja ištekėjo už archeologo Makso Melouno (Max Mallowan).

1971 metais Agata Kristi apdovanota Britų imperijos ordinu. Mirė 1976 metų sausio 12 dieną.

INTRIGUOJANTYS PASAKOJIMAI DETEKTYVŲ MĖGĖJAMS

Vieną antradienį, vakare, mis Marpl namuose susirenka keletas svečių ir pokalbis pakrypsta apie neišaiškintus nusikaltimus...

...apie pasirodančias ir vėl išnykstančias kraujo dėmes;
apie vagį, dar kartą įvykdantį tą patį nusikaltimą;
apie tai, ką pašnibždėjo mirštantis apnuodytas žmogus;
apie keistą nematomą testamentą;
apie aiškiaregę, išpranašavusią, kad mėlynoji pelargonija įspės apie artėjančią mirtį...

mis Marpl

Agatha Christie

9 789955 740247